

RITVVM ARCHIEPISCOPALIS ET METROPOLITANAE ECCLESIAE NEAPOLITANAE INTERPRETATIO, SEV COMMENTVM,

Cum Repertorio in ſe continente communem praxim Cauſarum in utroqꝫ Foro, Canonico, & Ciuili,

Magnifici ac Reuerendi Domini Alberici Oliua, Neapolitani Sacerdotis, & inter Decretorum Doctores acutiſſimi,

Nunc primum editum, & impreſſum, vna cum Conſtitutionibus Sinodalibus eiuſdem Curiæ Metropolitanæ.

Venetiis. M. D. XLII.

REPERTORIVM SEV TABVLA
OMNIVM CONTENTORVM IN INTERpretatione seu Commento Rituum Archiepiscopalis & Metropolitanæ Ecclesiæ Neapolitanæ, in se continens communem praxim causarum in vtroq; Foro, Canonico & Ciuili, Magnifici ac R. Domini Alberici Oliua Neapolitani Sacerdotis, & inter Decretorum Docto. acutissimi.

A

BSOLVTIONEM si iurauit nō petere a iuramento, & plene pro materia absolutionis a iuramento, in Ritu.12.in glo.in ver.a iuramento. nume.6.cum præcedentibus & sequentibus, fol.22.

Pro absolutione seu habilitatione obtinenda a Sede Apostolica, vide notabilem practicam ibidem nume.10.vbi etiam nume.11.habebis practicam Curiæ Archiepiscopalis Neapolitanæ, ibidem.

Absolutus cum reincidentia ab excommunicatione ab habente potestatem legis condendæ, vel a statuto, reincidit in eandem excommunicationem absq; alia monitione, secus si ab homine inferiore, in Ritu.18. in glo.in ver.reincidit.fol.30.numero.11.

Acta litis & acta causæ quæ sint, in Ritu.2.in glo.in versicu.non circunducit.numero.10.per errorem non impress.folio.7.facie.2.linea.12.

Accusatio quid sit, in Ritu.6.in glo.in ver.denuncians.nume.2.fol.15.

Accusans primo iurare debet φ accusat non aīo calūniandi.nu.3.fo.e.

De iure canonico accusans debet se inscribere, ibidem nu.4.eod.fol.

Et si non legitimus accusator, parte non opponente, fuerit a iudice admissus, acta non erunt nulla, ibidem nume.5. secus si post oppositionem, vt ibi numero.6.

Quæ facere oporteat volens accusare, ibidem numero.7.fol.eo.

Et accusatus de homicidio vt priuetur beneficio, & conferatur impetrāti, vt sibi in euentum priuationis conferatur, quid facere debeat vide

B

C

ria,ibidem nume.14.fol.5.

Quid importet citatio ad dicendum, post conclusum in causa, iuxta stilum regii concilii,ibidem nume.15.

Citatus domi excommunicari non potest si non venit,in glo, versic,die iuridica.in.1.Ritu,nume.2.fol.5.

Et contra personaliter citatum sine peremptorio non potest procedi ad excommunicationem,vbi.s.nume.3.

Nec sufficit citationem esse exequutam in apotheca, quando sufficeret exequutam esse domi,ibidem nume.4.

Nunquam sufficit citatio facta domi, nisi quando in iure hoc est expressum,ibidem numero.5.

Si citatus qs ad locum non tutum,non tenetur comparere,ibidem.nu.6.

Citatio ad totam causam quae dicat,in Ritu.2.in glo.ad totam causam. nume.2.fol.6.& de forma citationis ad totam causam.ibidem nu.3.

Et practicam citationis curiae romanę vt prius personaliter,demum per edictum,vbi.s.nume.4.

Duo debent concurrere vt citatio circunducatur,in Ritu.2.in glo.in versi.non circunducitur.nume.6.fol.eodem.

Et an teneatur illa die decima comparere, citatus, vel die sequenti,vel praecedenti,ibidem nume.7.fol.7.

Obseruatia magnae curiae vicariae ne citatio circunducat, ibidem nu.8.

Et practicam istius generalis citationis exequutae satis clara, ibidem nume.9.vide,vbi optima cautela, & magna differentia quando petitur absolui a citatione seu a termino,& quando ab instantia iudicii.

Citatio ad sententiam debet continere in se certam diem,& horam:& tali die,& hora,debet actus fieri,alias non tenet, ibidem nume.11.per errorem non impress.sed vide fol.7.facie.2.linea.26.

Omnis citatus audiendus est tanq̄ legitimus contradictor,in Ritu.5.in glo.si sua,nume.4.fol.12.

Et si citatur cum clausula,si sua putauerit interesse,an & quando debeat summarie de interesse constare,in.5.Ritu,in glo.in versi.si sua putauerit.nume.5.cum seq.fol.13.

Et cum clausula,si sua putauerit interesse,citatus,comparens,non arctatur ad comparendum: & non comparens,non erit contumax, & ibi vide cautelam vt sit arctatus,ibidem nume.6.

Et an dicatur taliter citatus reus voluntarius vel necessarius,ibid,nu.8.

Et citati per edictum comparentes,sunt voluntarii,ibidem nume.9.

Citatio trina seu vnica & pemptoria praecedere debet interpositionem primi decreti, in Ritu.15.in glo.aut excomunicatione.nu.6.fol.26.

Et formam citationis remissiue vide in Ritu.17.in glo. in versi.per num

dum.nume.3.fol.27.

Citatio tempore feriarum ob necessitatem hominum potest decerni: & decreta, exequi, in Ritu.19. in glo. in versi. post ferias. nume.2.fol.31. vbi etiam de practica nuncii & portitoris remissoriae in vrbe decretae tempore feriarum.

Quando ciuis neapolitanus litigat cum non ciue neapolitano reluctante, non fit commissio ad partes, sed destinatur commissarius, in Ritu 29 in glo. in versi. & fiet. nume.28.fol.44. tñ in impress. est, 45.

Constitutio episcopi seruabitur, quando diuersae sunt opiniones inter doctores, alteram illarum approbans, in prohe. ante fi. fol.2. nume.10.

Et quid sit contemptus, & quando dicatur ex contemptu quid fieri, in Ritu, 3, numero.12. fol.8.

Si communicauero excommunicato, per vim, an sim excommunicatus, ibidem nume.14. fol.9.

Contumax in non comparendo pro re leui, tanto magis debet excommunicari, vbi.s. nume.20. fol.10.

Vera contumacia dicitur in non comparendo: ficta, in non parendo, ibidem numero, 21.

Comparens pro suo interesse debet de suo interesse summarie docere vt admittatur, in.5. Ritu, in glo. si sua putauerit. nume.3. fol.12.

Contumax vere quis dicatur, in Ritu.16. in glo. in versic. contumax. numero.1. folio.25.

Differentiam inter contumacem in non veniendo, & contumacem in non agendo, vide ibidem nume.2. fol.16.

Quis dicatur expressus contumax, ibidem nume.3.

Contra contumacem de iure canonico sufficit missio ex primo decreto, & aliter non mulctatur, in Ritu.16. in glos. in versi. nec fiet. nume.7. fol.26. & ibi vide.

Quatuor remedia prodita contra contumacem, nume.8. eadem facie, linea penultima, ex defectu non impresso, eodem fol.

Propter nimiam contumaciam iudex ex primo decreto poterit dare veram potestatem, & ꝙ fructus non computentur in sortem donec sibi fuerit satisfactum, & hoc in decreto exprimere debet, ibidem numero 9. folio.27.

Contumacia quid sit, in Ritu.18. in glo. in versi. contumaciam. nume.1. fol.28. & ibi ꝙ sit immediata causa excommunicationis ab homine, & tanto maior quanto ex minori resurgit, & dempta contumacia & delicto non erit reperire excommunicationem, vt ibi.

Contumacia pro qua profertur excommunicatio est triplex, ibidem numero.2. fol.26.

Declaratio

D

E

& ultimo, in glo. I. numero. i. fol. 64.

Expensæ ratione contumaciæ integraliter soluendæ sunt, & si unus denarius deficit, nihil facit contumax, in. 2. Ritu, in glo. in uersi. nisi de benignitate. numero. 12. fol. 7.

Et qui non tenentur excommunicatum euitare, & qualiter, in. 3. Ritu, numero. 11. fol. 9.

Et si per uim excommunicato communicauero, an sim excommunicatus, ibidem numero. 14.

Et si iudex ommisit partem condemnatam in expensis condēnare, quando hoc fuit petitum, fecit litem suam, in Ritu. 4. in glo. i. nu. i. fol. 10.

Et si expensæ non fuerint petitæ, poterit tamen iudex partem condemnatam in expensis condemnare, ibidem nume. 3.

Iudex non potest in sententia sibi reseruare condemnationem expensarum, ibidem numero. 4.

Et practicam in taxatione expensarum per extensum, in Ritu. 4. in glo. in uersi. taxari, in prin. fol. 10.

Iudex in expensis ratione contumaciæ debitis, in illis taxandis non poterit contumaci parcere, fol. 11. nume. 7.

Nec poterit iudex expensas taxare quando pars uult illas probare, ibidem numero. 8. fol. 11.

Expensæ postquam fuerunt taxatæ debent realiter solui : nec sufficiet depositum pro illis facere, ibidem nume. 9. fol. 11.

Et pro plena informatione expensarum, uide in eodem Ritu, in glo. in uersi. expensas. in prin. fol. 11.

Expensæ funeris & infirmitatis equiparantur, ibidem nume. 10.

Qui petit aliqd fieri, soluet expēsas, & de pluribus exēplis, ibidem nu. 11.

Et ꝙ promotor, si inquisitus fuerit absolutus, soluat expensas, & debet in illis condemnari, ibidem nume. 13.

An refici debeant expensæ factæ in reassumendis instrumentis, in glo. in uersi. expensas. in Ritu. 4. nume. 14. fol. 11.

Et si mittetur ad absentem ut respondeat libello, uel ꝙ deponat ut principalis, fit sumptibus absentis, ibidem numero. 15.

Expensæ necessariæ, uolūtariæ, & utiles quæ dicant, ibidem nu. 18. fo. 12.

Et per expensas promissi stare iuramento creditoris ante declarationem faciendam a creditore, an possim reuocare, ibidem nume. 19.

Et quot esse debeant expensæ pro aduocato & procuratore in urbe, ibidem numero. 20.

Expensæ litis usq; ad quadrantem refici debent statim, quia proderunt his quibus in medio litis deficit pecunia, in Ritu. 18. in glo. in uersi. reficere. numero. 8. fol. 29.

Expensis

I

de intereſſe damni emergentis,& lucri ceſſantis.
Intellectus regię pragmaticæ de præuētione faciēda,Ritu 4 nu.2.fo.10.
Quando intelligat ritus magnæ curiæ uicariæ ꝙ poſſit iud ex laicus co-
gnoſcere de clericatu,in eodem Ritu,in glo.ſolet remitti.nu.16.fo.14.
Intellectus regiæ pragmaticæ de præuentione incip.malitiis.de fideiuſ
ſione præſtanda,ſi fuerit petita,uel non,in Ritu.20.in glo.in uerſicu.
ſuis expenſis.nume.7.fol.32.
Interrogatoria debent ante oīa diſcuti,& ſupflua reſecari,& nō poſſunt
admitti cū clauſula,ſaluo iure imptinentium.in Ritu.29.nu.6.fol.43.
Et qui interrogatoria pñtauit poterit ea corrigere,ibidem nu.9.fol.eo.
Interrogatorium factum ut teſtis interrogetur quid ſit, mutuum erit le-
gitimum,ubi.ſ.nume.10.fol.eodem.
Super interrogatoriis ſi ꝑpter infidelitatem examinatoris teſtis non de
poſuerit,poſt publicationem ad partis inſtantiam interrogabitur, in
eodem Ritu.in glo.in ver.fideliter.nu.20.fol.40.q̄uis impreſs.ſit.45.
An dans interrogatoria debeat ſoluere actuario pro ſuo labore,uel pars
altera,ibidem,in glo.in uerſi.qui ipſa.nume.30.fol.45.
Interrogatio quæ fit coram iudice ſæculari,iuxta ritum magnæ curię ui
cariæ,facit incaleſcere criminalitatem,in Ritu.37.in.2.parte prin.in
glo.in uerſi.incaleſcent.nume.13.fol.62.
Aliud eſt eſſe contra ius,aliud præter ius,in ſi.prohe.nume.11.fol.2.
Iudex eccleſiaſticus poteſt imponere pœnam pecuniariam,& ibi limi.in
Ritu.6.in glo.in uerſi.pœnam pecuniariam.nume.32.fol.17.
Iudex poteſt contra uoluntatem illius qui incidit in pœnam corpora-
lem illam mutare in pecuniariam,ibidem,nume.33.fol.18.
Iudex non obſtante denunciatione ſeu accuſatione dicetur etiam ex offi
cio procedere,& accuſans dicetur ſtimulus inſtigans iudicem,in Ritu
7.in.i.glo.nume.2.fol.18.facie.2.linea ulti.ex defectu non impreſs.
Iudex eccleſiaſticus erit competens contra laicum pro rebus clerici,in
Ritu.9.in glo.i.nume.1.fol.19.
Iudex eccleſiaſticus qñ pſonaliter capere poſſit ſęcularem,ibidem nu.2.
Iudex eccleſiaſticus cognoſcet, ſi laicus negat rem eſſe eccleſiæ, quia in
iſta qualitate ipſe erit competens,in eodem Ritu,nume.4.fol.eodem.
Iudex eccleſiaſticus in deciſoriis ſeruabit canones,ritus, & cōſtitutiones
ſinodales,in Ritu.12.in glo.excepto.nume.2.fol.35.
Iudex nō tenet impartiri officium ſuū,niſi petat,in his quæ ꝯcernūt pri
uatam utilitatem,in.2.parte.22.Ritus,in glo.in ver.præcipit.nu.18.
fol.36 qđ ꝓcedit ēt in his quæ non reqrunt cauſæ cognitionem,ibi.
Iudices remiſſoriæ non poſſunt abſoluere excōicatos ut deponant,ſi hoc
non habuerint in cōmiſſis,in Ritu.29.in glo.i.nume.12.fol.43.

L

M

Natura, forma, substantia contractus quid sint, in Ritu. 33. in glo. in ver non autem numero. 3. fol. 48.
Notarius qñ ex pthocollo praemortui assumi instrũm, in quo pthocollo non est scriptum ꝙ partes iurauerũt, non põt iurm apponere, nec extendere, in Ritu. 36. in. 6. parte, in glo. in versi. compulsoria. numẽ. 32. fol. 56. impress. tñ. 54. & quę requirantur p reassumptione, ibidem nu. 33.
Negligentia epi facit vt iurisdictio inter subditos suffraganeoꝝ deuoluatur ad archiepm metropolitanum, in. 10 Ritu, in. 1. glo. nu. 1. fol. 20. & ibi an negligẽtia sit cã legitima minuẽ i salariũ. & qd de iure ciuili, & qd de canonico respectu deuolutionis ob negligẽtiã, ibidẽ nu. 7. in gl. vel denegata. fol. 21. & respectu negligẽtiae sm oẽ ius notitiã, ibi. nu. 8.
Nomen debitoris intelligitur tantum quantum ex eo ꝑseq poterit, deductis expensis, in Ritu. 4. in glo. in ver. expensas. nu. 18. fol. 11.
Notarius non poterit sibi cõmissionem pro examinandis testibus scribere, in Ritu. 29. in glo. in ver. & fiet. nu. 25. fol. 44. tñ in impress. 45.
Nomina testium quando sint parti petenti edenda, in. 30. Ritu, in glo. in versi. curia romana, nume. 2. fol. 46. tñ per errorem est, 44. vide.
Quando nominatio fit extra regnum tenetur nominans exprimere nomina testium, in eisdem Ritu, & versi. & fol. nu. 4.
Nomen iudicis a quo, in rescripto appellationis nõ est de necessitate exprimendum, ibidem, nu. 5. fol. eo.
Et qd si erretur in noĩe rei, ꝯtra quem fit impetratio, vel in noĩe beneficii qd impetratur, ibidem nu. 6. fol. eo.
Et qd si nomen ꝓprium, vel dignitatis in cõmissione exprimatur, & qñ nomina & cognoĩa exprimi debeãt, & si noĩa testium in citatione apposui, an possim aliqua ex eis detrahere, ibidem nu. 8. & 9. fol. eo.
Notarius reqsitus vt edat scripturas &c. tenetur illas edere, in Ritu. 36. in. 6. parte, in glo. in ver. compulsoria. nu. 35. fo. 56. tñ est impress. 54.
Nominatim expressum quid dicatur, ibidem, in. 2. parte princi. in glo. in ver. non datur. nume. 46. fol. 48.
Notarius curiae archiepalis neapolitanae actu officium exercens gaudet priuilegio fori ecclesiastici, in Ritu. 38. in glo. 1. nu. 4. fol. 63.
Nuncio iurato, etiam in alterius pręiudicium, creditur, & suum officium non expirat per mortem ciuilem, vel naturalem iudicis, qui sibi executionem cõmisit, in Ritu. 17. nu. 1. in gl. in ver. p nunciũ. fo. 27. col. 2.
Sed in regno non statur eius relationi, nisi in ea interuenerint duo, vel tres testes, ibidem nume. 2. fol. eo. col. 3.
Sed de iure cõmuni si constatur de eius cõmissione in causis ordinarijs,

na.numero.20.folio.36.

Præparatis & præparati idem est iudex, qualiter intelligatur, in R itu 3.numero.23.folio.10.

An per vnicam seu binam præsentationem liberabitur fideiussor præsentando principalem, in R itu.6.nume.6.fol.15.

Præceptum dicitur iudiciale quando illud præcedit causæ cognitio, in.2.parte.22.R itus, in glo in ver.præcipit.nume.19.fol.36.

Et a tali præcepto causa expressa appellare oportebit, vt ibi, & an sit necesse quod fiat in scriptis, ibidem uideas.

Præsbiter qualiter iurare debeat, in R itu.36.in.5.parte.1.partis, in glo.in versi.iuratur.nume.27.fol.55.in impress.tamen fol.52.vide.

Periurii causa qs nedum priuatur ecclesiastico beneficio pp quod incurrit, periurium, sed inhabilitatur ad reliqua beneficia obtinēda, in R itu.37.in.2.parte prin.in glo.in ver.pœna manus.nu.16.fol.63.

Prædiorum ecclesiasticorum conductores possunt conueniri coram iudice ecclesiastico in R itu.38.in glo.1.nume.2.fol.63.

Possidonum materia, in R itu.29.in glo.1.nu.1.fol.43.

Possidio a me facta pbat in fauorem partis mihi contrariæ, ibidem nu.3.

An per cautionem de iudicio sisti, uideatur prorogasse iurisdictionem, & si iurauit, saltem uirtute iuramenti, in R itu.5.in glo.in ver.ad proprium iudicem numero.12.fol.14.

Et an uideatur facta prorogatio s̄m qualitatem iudicis, ibidem nu.14.

Procedit tribus modis in curia ecclesiastica.in R itu.6.in prin.nu.1.fo.15.

Producens instrumentum non tenetur copiam dare suis sumptibus, in 26.R itu, in glo.in ver.copia recipietur.nu.10.fol.32.

Probationes omnino nouæ quæ dicantur, in.3.parte 2.partis princ.in.22.R itu, in glo.in ver.nouis probationibus.nume.16.fol.37.

Et qualiter cognoscantur omnino nouæ probationes, ibidem nume.17.

Processus, lite non contestata, est nullus, in R itu.28.in glo.in ver.dare terminum.nume.1.fol.41.

Productio instrumentorum ante litis contestationem non pbat, nisi reproducantur in termino ad pducēdum pia: & si in dicto termino pducatur copia de se non pbans, & post terminum pducatur originale, retrotrahitur, & probat, in R itu.32.in glo.in versi.ad pducendum.nu.19.fol.48.

Protestatio est necessaria post conclusum in causa, quando stat per iudicem, alias appellatio deseritur, ubi.s.numero.17.fol.eodem.

Probatio quando dicatur incontinenti fieri, ibidem in glo.in uersicu.de his.nume.18.fol.48.

Si mandatur conferri beneficium, quod vacabit per priuationem ticii, ex causa homicidii, de quo fuit accusatus, & lite pendente moritur ticius,

quid agendum, in.6.Ritu, nu.13.fol.16.
Et si moritur ciuiliter quia renunciat, quid iuris, ibidem nume.4. vbi an scienter, vel ignoranter renunciauerit.
Et si interim priuandus post impetrationem factam ab accusante obti/nuerit secum dispensari a Papa, quod non obstante homicidio &c. talis dispensatio non nocebit illi impetrāti, ibidem nu.15.fo.eo. qđ intellige rem qñ non fuit facta mentio de impetrāte in dispensatione, vide ibi.
Et cautelam pro homicida, vt cum effectu non priuetur, ibidem nu.16.
Et vt conferatur impetranti, etiam si delictum ipso iure non induceret priuationem ab exequutore post sententiam, ibidem nu.17.
Priuatio præsupponit habitum. sicut exceptio actionem, in Ritu.20. in glo. copiam dare. nu.9.fol.33.
Priuilegiatus quando vtatur priuilegio contra pariter priuilegiatum, in Ritu.29. in glo. in ver. & fiet commissio. nu.29.fol.29.
An pupillus possit petere sumptus victus & litis ab aduersario, in Ritu 4. in glo. in ver. expensas. nu.12.fol.11.
Punitio clericorum ad quem spectet, & ibi de intellectu clemen. nouissime editæ contra clericos, & priuantis eos priuilegio fori & canonis, in Ritu.37. in glo. in ver. punitio. nu.3. & per totam glo. quam omnino vide fol.60.&.61.
Post publicationem testis interrogabitur super interrogatoriis, si propter infidelitatem examinatoris super illis non deposuerit, secus si propter culpam partis, in Ritu.29. in glo. in ver. fideliter. nu.20.fol.44. per errorem tamen impress.45. vide.
Publicatio depositionis testium non est de substantia, licet sit de iustitia, in Ritu.32. in glo. in ver. ad publicandum. nu.2.fol.47.
Et si sola publicatio, non didicitis testificatis, non impedit receptionem aliorum testium, ibidem nu.1.fol.eo.
Et si fuerit petita publicatio, & negata, sententia subsequens tenebit, ibidem numero.3.

Q

Qualitas certa quando est fundamentum iurisdictionis, de ea debet prius constare, in Ritu.10. in glo. quod primo. nu.2.fol.20. & in Ritu.37. in glo. in ver. non amiserint. nu.2.fol.60.

R

Reus voluntarius, an necessarius dicatur citatus, si sua putauerit interes/

se,in Ritu.5.nu.8.fol.13.in glo. sua putauerit.
Facta fide iudici sæculari de clericatu, statim debet illum remittere, ibidem in glo.in ver.solet remitti.fol.14.nu.15.
Et quando fit remissio a iudice sęculari ecclesiastico,debet fieri vna cum actis,ibidem in glo.in ver.cognoscit.nu.17.fol.eo.
Et quod sit cõmunis opi quod clericus agens coram laico possit ibi reconueniri,etiam si clericus velit a conuentione desistere,ibidem in glo.in ver si.reconueniatur.nu.18.& ibi quod in causa appellationis non habet locum reconuentio,fol.eo.
Et si causa conuentionis est summaria,& reconuentio ordinaria,procedet reconuentio:quod est notandum pro intelligentia capitulorum, ibidem nume.19.fol.eo.
Etiam pro rebus clerici conuenietur laicus coram iudice ecclesiastico, in Ritu.9.in.i.glo.nume.1.fol.19.
An procedat petitio,peto contractum rescindi,& rem restitui, vide glo.i.in Ritu.12.in.i.glo.nu.1.fol.21.
Rescriptum quando datur loco libelli,in Ritu.21.in glo.in ver.nec petitio.nu.5.fol.33.facie.2.linea.16.ob errorem impress.non apparete. & qualiter intelligatur.
Relationum forma fiendarum a commissariis,in Ritu.22. in glo.in ver. consuetudinum.nume.7.fol.34.
Reclamatio non suspendit exequutionem sententiæ,in.5.parte.2.partis prin.ibidem in glo.in ver.infra decem.nu.40.fol.38.
Replicationis & duplicationis practicã vide in Ritu.27.in glo.i.fol.40.
Relatio fit ad præcedentia cum omnibus suis qualitatibus, in Ritu.28. in glo.in ver.similiter.nu.11.fol.42.
Remissio ad partes quando calumniose petetur,iudex debet illam denegare,in Ritu.29.in glo.i.nu.11.fol.43.
Nec concedetur in exceptione in vim dilatoriæ opposita,ibidem.
Et iudices remissoriæ non possunt absoluere excommunicatos vt deponant,si hoc non habent in commissis,ibidem nu.12.fol.eo.
Et si fuerit excommunicatus absolutus vt deponat,depositione facta statim reincidit in priorem excommunicationem de consuetudine romanæ curiæ,ibidem nu.13.
Et de potestate istorum iudicum in remissoria, & quod non decernatur remissoria ante litis contestationem, & quæ sit differentia quando sub plumbo,& quando sub sigillo Auditoris decernitur,& quãdo iudices in ipsis descripti sint delegati,seu subdelegati, & quod si sub plumbo decernat, Auditor nõ valeat decætero in cã procedere sine noua cõmissione,ibidem nu.15.16.17.&.18.fol.43,&.19.fol.44.tñ impress.est.45.

S

V

Explicit Repertorium Rituum Archiepiscopalis neap.curiæ. per R D.Albericum Oliua,Canonicum neap.

Errores & uicia in impressione patrata diligenter collecta in toto opere infra admussim notantur.

In Repertorio:

1 In primo fol.ii.facie in linea.viii.ibi fol.14 dic fol:41.& in linea.yiiii.ibi si apertura dic fit apertura:& ibidem:ibi fol.34.dic fol.56.& in linea.xi: ibi fol.44.dic fol.48.& in linea.xyi ibi.fol.12.dic.fol.14.& in linea. xx. ibi fol.53.dic fol.56.& in linea.xxii.deest fol:1:

2 In.ii.fol.in linea.xiii.ibi fol.53.dic.54.in.ii.facie:& in linea.xxxii ibi interloquutoria dic ioterrogatoria. ¶ Et in.ii.facie: in prima linea ibi in glo. in uer.allegaret:dic in uer.formam iuris:& ibidē ubi legitur fol. 52. dic 53 & in linea.yiii.ibi post dies:dic post decem dies.

3 In.iii.fol.in linea.yi.ibi.24.dic.25.& in linea.xxxii.ibi fol.58. dic fol. 59. ¶ Et in.ii.facie in linea.ii.ibi.fol.10.dic fol.12. & in linea. yi. ibi fol. xi.dic fol.13.

4 In.iiii.fol. ¶ in.ii.facie in linea .xii.ibi fol. 8.dic fol.9.& in linea. xxiiii ibi fol:16.dic.26.& in linea.xxxyiiii.ibi fol.26.dic.28.

In.y.fol.in linea xyiii.ibi fol.52.dic fol.32.

5 In.yi.fol.in linea.xxxii.ibi fol:46.dic fol.44.& in linea.xxxy.ibi fol.51:dic
6 fol.52. ¶ in.ii.facie in linea.yiiii.ibi fol.3.dic fol.5.& in linea.xxii.deest numerus.13.

7 In.yii.fol.in linea.ii.ibi suppositio:dic que supplicatio:& in linea.19. ibi numero.26.fol.31.dic post num.24.fol.37. ¶ in.ii.facie in linea. iiii. ibi numero.12.fol.7.dic fol.8.in principio & in linea ultima ibi numero.8 dic ante numerum.8:

8 In fol.yiii. ¶ in.ii.facie:in linea.iii.ibi fol.15.numero.i.dic fol.17.numero.24.& in linea ultima ibi fol.12.dic fol.13.

9 In.yiiii.fol. ¶ in.ii.facie in linea.3.ibi fol.48.dic.58.& in linea.xyi.ibi fol. eo.adde numero.8.

10 In.x.fol.in linea.xyiiii.fol:60.dic 61. ¶ & in.ii.facie in linea. xiii. ibi fol. xi. dic.12.& in linea.30.ibi fol.48.dic.58.& in linea ultima ibi si constatur de eius cōmissione dic statur si constet de sui commissione.

11 In.xi.fol.in linea.4.ibi loco dic in loco:& in linea.xyi.ibi, magni concilii dic sacri concilii. ¶ & in.ii.facie in linea.xxiiii.ibi inponere dic inponere:& in linea antepenultimā ibi si libellum dic libellum:

12 In.xii.fol.in linea.y.ibi numero.6.dic numero.9.& in linea. xxy.ibi fol. 32.dic fol.33.& in linea 36.ibi ubi supra numero.17.fol.eodem: dic in glo.uel appellationem.numero.17.fol.54.& in linea.xxxyiii.ibi fol.48 dic fol.54. ¶ & in.ii.facie in linea.14.ibi fol.29.dic.44.

13 In.xiii.fol.¶ in.ii.facie in linea.vii.ibi fol:45.dic fol.56.& in.xviiii.li/nea ibi:ibidem numero.15.fol.5.dic in ritu quinto fol.14.in glo.in uer. solet remicti.nũo:16.& in linea.xxvi.ibi fol.17.dic fol.18.

14 In.xiiii.fol.¶ in.ii.facie in linea.ii.&.iii.ibi conclusionẽ dic cõcludendũ.

15 In.xv.fol.in linea.v.ibi fol:47.dic fol.57.& in linea.xxviii.ibi fol.60.dic.61.in linea.xxviiii.ibi uisum dic usum & in linea ultima ibi Canonicũ. superabundat istud uerbum Canonicum.

FINIS in repertorio:

1 IN primo fol.post repertorium:deest fol.1.in capite fol.ii.& in linea.x ibi qum dic quom:& in linea xxv.ibi qum dic qom.¶ & in.ii.facie in linea.xiiii.ubi legitur auctoritatis dic auctoritati:& in linea.xii.ibi qum dic quom.

2 In.ii.fol.deest fol.2.in capite folii & in linea.viii.ibi uolit dic uoluit:& in linea.xxi.ibi stilus.l.loquens:dic stilus ubi loquitur:& in linea.xxv.ibi lo.r.1.col.9.dic lo.1.col:9.& in linea.29.ibi:deci.7.dic.79.& in linea xxviii.ibi ex ritus sacri:dic ex ritu:& in linea.xxvii.ibi se extendit ubi:su/perest ubi.& in eadem linea:ibi rochũ supra.dic rochum ubi supra:& in linea.xxxviiii.ibi:fili.in cum dic feli.in c.cum.¶ & in.ii.facie:in linea xx.ibi.fi.col.dic fi.eo.& in linea.xxiiii.ibi.25.dic.28.& in linea.xxv:ibi.notariis dic notarii:& in linea.33.ibi:li.8.dic li.6.in ultima linea:ibi.10: dic.106.& in eadem linea:ibi fol.1:dic fol.14.& in linea ultima ibi: numero.i.fol.19.dic in prin.fol:19:

3 In.iii.fol.in linea.ii.ibi fol.14.dic fol.24.& in linea.iiii.ibi fol.15.dic fol.25.& in linea.v.ibi exquo:dic exequcio:& in linea.vi.ibi.fol.24.dic.fol.25.& in linea.xiiii.ibi si iudicato:superabundat.Si ¶ & in.ii.facie:in li/nea.xxi.ibi.ff.de feriis:tolle.ff.

4 In.iiii.fol.¶ in.ii.facie in:1:linea:primam partem dic.ii:col:& in ante penul.linea:ibi nouis.dic in nouis.

6 In.vi fol.in linea:xxv:ibi au.dic aut:& in penul:linea ibi dubitatur dic qñ dubitatur an recesserit uel non recesserit de loco & tunc:¶ in:ii.fa/cie in linea:ii:ibi fuit/dic fuerit & in linea:iiii:ibi ulter ora dic ulteriora: in linea.xviii:ibi predicta dic per edicta/& in linea.xxvi.ibi decreta:dic: decretas & in linea.xxvii.ibi addo:dic:a do:& in linea.xxviiii:ibi octo decim:dic octo deci.

7 In.vii.fol.ante lineam.xii.in margine de est numerus.x & in linea.xxi.ex primis:dic exprimit.¶ in.ii.facie in linea.vii.ibi ubi sint.dic ubi que sint & in linea.xxiiii.ibi cumultam dic cumulatam:& in linea.xxviii.ibi te nete dic teneret/& in linea.xxx.ibi.2543.dic.254.col.ii.

8 In.8.fol.in linea.8.ibi signauerũt.dic significauerũt:& in linea.24.ibi cõs

dic de cẽsi ¶ & in.ii.facie;linea.xxviiii.ibi excõicatiõe dic excõicationem.

9 In fol.viiii.linea.xii.ibi de consi.dic;de censi.& linea.35.ibi qui;dic quia/& in margine deest nũerus:x:¶ & in.ii.faccie linea.iiii;ibi mult dic multi.

12 In fol.12.in linea ante penul.ibi ter ia;dic tercia.¶ & in.ii.facie in prin.ibi am sacerdos nam clericus dicitur proprie qui insor / dic declarabitur q̃uis aliquãtulum obscure loquatur;& in linea.v.ibi declarabitur q̃uis al;quantulum obscure loquatur;dic etiam sacerdos nam clericus proprie dicitur qui insor.

13 In.xiii.fol.in linea.viiii.ibi & doct;dic & docto.¶ & in facie.ii;linea.9 ibi charitatis;dic charitas;& in linea.17.ibi inter sic dic interesse.

14 In.xiiii.fol.linea.20.ibi co ũ;dic colum;& linea.22.ibi deinde dic dictum ¶ & in.ii.facie in linea.12.ibi rerminum;dic terminum.

15 In.15.fol.linea.14.ibi in l.dic nil;¶ & in.ii.facie linea.iiii.ibi yuarta dic yuara/& in linea.5.ibi obligure dic obligare.

16 In.16.fol.¶.ii;facie linea.8.ibi.& lib.pe.dic ut li.penden.

17 In.17.fol.¶ facie.ii.in linea.23.ibi cũ prolato.dic prelato & in linea.27. ibi qualis/dic qualiter.

18 In.18.fol.in linea.34.ibi depub.dic de publica/¶& in facie.ii.linea.4.ibi Ipo.de mar.deficiunt uerba sequentia uidelicet in l.patre uel marito.col. 2.ff.de questi.A lex.& in linea ultima & penul.ibi dicere;dic dicetur;

21 In.21.fol;linea.9;&.10.ibi co.co.dic;ca.

22 In.22fol.¶ in.ii.facie linea.14.ibi obiectum dic obrectum;

23 In.23.fol.linea.30.ibi coire nequibis c.adde.i.

24 In folio.24.in linea.36.ibi pro parte;superabundat pro.

25 In.25.fol.linea.26.ibi rei.dic iuri.& in linea.31.ibi exequc;dic executio.

26 In.26.fol.linea penul.ibi rerum dubitatio dic reb.dubi.¶ & in.ii.facie linea.17.ibi declararo.dic declarato.

27 In.27.fol.linea.4.ibi potestatem dic possessionem/& linea.32.ibi credant dic credatur.

28 In.28.fol.linea.9.ibi resurgit.dic re surgit.& linea.25.ibi leonis decimi.secundo.dic anno.2.leonis decimi.¶ & in.2.facie linea.35.ibi in l.i.fi.dic §.fi.

29 In.29.fol.linea.7.ibi de iura;dic de iur.iura;

30 In.30.in linea ultima;superabundat.nõ cõte.¶ &.2.facie linea.17.ibi in eo.dic meo.

31 In.31.fol.linea.36.ibi calea.dic calca.¶ &.2.facie linea.28.ibi.inscriptum superabundat in.

32 In.32.fol.¶ in.2.facie numero.8.ibi pel.dic feli.& linea 10.ibi.pragmatis.dic pragma.& linea.31.ibi facionabilẽ dic racionabilem;& linea.34. ibi introductis dic de introductis.

33 In.33.fol.❡ in.2.facie linea prima ibi supradictum dic sanctum
34 In.34.fol.linea.35.ibi includerat dic includeret ❡ & in.ii.facie. linea.xxv ibi approbata archi.dic approbate ab ar
35 In.35.fol.linea.xv.ibi & sic contra.l.dic contra.l.& linea.xxxiii. ibi de ind. per tho.dic de iure.protho.
36 In.36.fol.linea.xiiii.ibi prothocol:dic ptothomi. & añ glo.inuer.citantur in margine de est numerus.17.
37 In fol.37.linea.xxv.ibi omni dic omnis ❡ &.ii.facie linea.xi.in margine ibi numero.24.dic.25.
38 In.38.fol.linea.xviii.ibi consultatione.i.li.4.dic consultacione primo li.4.& linea xxxv.ibi exequcioni dic afferdoni ❡ &.ii.facie. linea penul. ibi aperte de contractu inito uerba ista superabundant.
39 In.39.fol.linea. xxiiii. ibi hoc dic hic &.ii.facie linea . xxxii. ibi unciarum not.i.li.dic unciarum nos.i.li.i.
42 In.42.fol. ❡.ii.facie linea.xxxi.q.dic quid
43 In fol.43.linea.xxiiii.ibi fel.dic.filip. ❡ &.ii.facie linea.xiiii.ibi respõdet dic respondeat/& linea.xxxvi.ibi.sine dic siue sub & in linea penul.ibi audiendum dic uidendum/& in sequenti fol.ubi in superiori margine legitur fol.46.dic fol.44.
45 In.45.fol.linea.xxxvii.ibi consultum dic conclusum ❡ &.ii.facie linea.26.in textu ibi causi dic causa/& in linea penul.ibi ita dic ista.
46 In.46 fol.linea.i.ibi bert.dic ber. ❡ &.ii.facie linea.iii.ibi su dic ini& eadem linea ibi de feu.feu.istud ultimum feu.superabundat & linie.vi.ibi idetur dic uidetur.
47 In.47.fol.linea.xx. ❡ in.ii.facie ibi.uer.7.dic.17.
48 In.48.fol.superabundant linee.31.32.&.33.& in ultima linea. superabundat in secun. ❡ & in.ii.facie linea.i.superabundant ista uerba. dum omnia.& linea.xi.ibi inuenit dic inuehit.& in linea. xxviii. ibi. col. superabundat.
49 In.49.fol. ❡ .ii.facie.linea.ii.ibi utriusq; iuris dic decre.
50 In.50.fol.linea.xviiii.ibi iuris utriusq; dic decretorum
51 In.51.fol.in margine superiori de est fol.51.& ibi linea. viii. ibi. 24 dic 214.& linea xvi.ibi si curia dic si in curia/ & linea.xxiiii. ibi oblati dic oblate/& linea.xxi. ❡ in.ii.facie ibi utriusq; iuris dic decre. & linea sequenti ibi norma & superabundat.
52 In.52.fol.❡ facie.ii.linea.xviii.ibi ulti dic.uol.2.nõt.& linea.xxvii.ibi.v.ii dic.decre.& dele excellentis.
53 In.53.fol.linea.xvii.ibi sine dic siue ❡ &.ii.facie linea.xxxv.ibi numero xl.dic.xl.
54 In.54.fol.linea.xxxvi.ibi phēptodarū dic phentoriarū ❡ & facie.ii.linea

xxviii.ibi deberet dic deberet. & linea.xxxiiii.in textu ibi citatis dic citat9
55 In.55.fol.in margine superiori ibi fol.54.dic.55.& in linea.xxxii.ibi praestendo dic prestando.
56 In.56.fol.in margine superiori ibi fol.54 dic.56.& linea.xxvi. ibi. deci side est sexta ❡ & in.ii. facie linea. xxxiii ibi & eo.ti dic etiam. & linea penul.ibi ex parte ad.c dic ex parte ade.
57 In.57.fol.❡in.ii.facie in margine superiori ibi rit.38.dic ritus.36.& in linea xiii.ibi directo uel sup. rabundat uel.& linea.22.ibi artic ilis dic articulis.
58 In.58.fol.in margine superiori ibi fol.48.dic.58.& ibi ritus.38. dic.36. & in linea.xii.ibi qñ dic qm̃ contra/& linea.xviii.ibi in utraq; uiris censum dic decre, doc.& linea.xviiii.ibi norma dic interpres. ❡ & facie.ii. linea xiii.ibi causam dic eam.
59 In.59.fol.linea.i.ibi.xl.dic.xi.& linea.xv.ibi re dire.dic redire ❡ & in.ii. facie in.32.linea.ibi principes dic princeps.
60 In.60.fol.linea.xiiii.ibi quoti.dic quotis & linea.37.ibi obtinuit dic obtinuit.
61 In.61.fol.linea.xviii.ibi puniũtur.dic.puniantur ❡ & facie.ii.linea penul. in textu.ibi.si id.dic ad.
63 In.63.fol.linea.iii.ibi succ.dic sunt.linea.14.ibi ita.dic ista.& linea.20.ibi y.i.dic decretorum
64 In.64.fol.linea.30.ibi plurimis dic plumis ❡ & in.ii.facie linea.15.ibi censeretur dic censerentur.

Cetera colligat Benignus lector

❡ *Errores & uicia huius libri excussi sunt Neapoli per Ioannem Sultzbachium Alemanum Anno a Natiuitate Domini Millesimo Quingentesimo Quadragesimo Secundo Die uero 6. Mensis Nouembris.*

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI ET DOMINO DOMINO Thomæ Caraziolo miseratione diuina Archiepiscopo Capuano, & regni maiori Capellano regio regiæq; Capelle moderatori āplissimo Albericus Oliua inter Decretorum doctores minimus & sacerdos, licet Indignus.
S.

VVM superioribus annis Reuerendissime præsul anfractibus causarum in vtroq; tribunali pontificio & Cæsareo plurimis desiderantibus me patronum apostolica præeunte permissione dicassem, ne inter patrocinādum labores, & studia cœpta intermitterem, Quædam memorialia per ordinem literarum a me lucubrata, mihi familiaria, semper reuolui, & dum se in ordine literarum offerret litera. R. occasione sumpta ab ea Ritus Archiepiscopalis curiæ Neapolitanæ literis traditos abolitos & p maxime corruptos, vt fugantur errores, veritas pādatur, enigmata referentur, nodi soluantur, obscura dilucidentur, dubiaq; declarētur, tela iudiciaria faciliteť, Iesu Christi nomine assūpto: quod quādo recolo flectere debeo genua, saltem cordis. c. decet. de immuni. Eccle. humilibusq; præcibus ad eum porrectis vt modulum ingenii mei aperiat, & illustret, interpretandos, dilucidandos, & declarandos assumpsi: rem eq dem (vt opinor) tuæ reuerendissimę auctoritati iucūdam, & gratā, quum Annis Elapsis a me tua Reueren. auctoritas vt pro cultu iustitiæ quid seruandum esset in curia Archiepiscopali Capuana quoad breuius fieri potuisset referrem desiderasset: Cuius vōluntati & præcepto morem nō gerere nephas duxi, quāuis impar viribus meis onus assumpserim, non præ oculis habens illud, summite materiam vestris qui scribitis æquam viribus, & versare diu qd ferre recusent, quid valeant humeri, quod refert glo. in. c. non est putanda. i. q. i. isto enim in codicillo vtriusq; censuræ tela & ordo in iudiciis seruanda continentur, sed vt obedientiam victimis præferam protectus a tali & tanta auctoritate vestra Reueren. quam largitor cunctorum bonorum multis decorauit insigniis, eo q ipsam fecerit virtutum operatione præclaram, humilitate præditam, pacem euangelizantē, rixas et scandala resecantem, et profecto omnes tuā admirantur, suspiciuntq; solertiam, & virtutem, quas in Cæsareo concilio erga spiritualia & temporalia in dies præstitisti, & prēstas, res sustentantur, augentur, & extolluntur,

te propirio sacra honoribus decorantur, te fauente, & patrono ius suũ vni cuiq; redditur, & in te omnia affatim concurrunt, quę in vero Præsule desiderantur, neq; tibi (quod rarissimum est) aut facilitas auctoritatē, aut seueritas amorem minuit, quid enim prętantius, quid admirabilius excogitari possit Episcopo prudentissimo, ac omni laudum genere cumulatissimo, quæ omnia in paucissimis iugata conspiciuntur, & simul iuncta a me exigunt, vt tanto nomini lucubraciunculam huiusmodi dicare debeam, meæ ab ineunte iuuētute seruitutis, futuram apud eam ꝑpetuum pignus, vt & robur ei & soliditatem sua tam grauissima auctate adiiciat, & ꝓut sua in me summa est, beneuolentia & beneficentia rem paruulā, sua grauitate maiorem reddat, & ab omnibus colendo & obseruādo nomine, pręsertim quum a seruulo deditissimo proficiscatur, ex sua enim inclita, & singulari virtute attribuitur tam paruo codicillo ea auctoritas quæ haud facile cōtemnetur profecto qui illud tuæ Reuerendissimæ auctoritatis dicatum legerint, existimabunt aliquid ponderis (licet ꝑ se pateat) sibi inesse, quod tanto fuerit dignum viro, suscipe igitur aliquid mei laboris amplissime Pręsul, eiusq; paruitatem piissimo erga te offerentis animo singulariq; obseruantia, ac fide rarissima rependas, & bene vale nostræ patriæ decus, & sumen familię de Carazolis, Kalen. Ianuarii. M. D. XXXXI.

Condita quæ cæca fuerant caligine lector,
　Cœnoso quondam gurgite mersa simul
Nota Prius nullis, miro candore refertus
　Ingenioq; valens pandit oliua tibi:
Sume igitur, tecumq; feras, foueasq; libellum:
　Et ritus, mores, noscere iura potes.
Inuenies passim cunctis quæ Astrę a iubebit,
　Quo citius lites, iurgia longa seces.
Nec mirum: Quoniam doctis est natus Athænis,
　Si dulces fœtus ædit Oliua tibi.
Cum fuerant acres vrbis de nomine lites
　Et percussa ferax Pallade terra fuit.

Ntequam Primum ex ritibus attingam ne illotis manibus uidear materiã assumere Christi Iesu noīe repetito Almiq; pris Ianuarii cuius patrocinio me dicaui implorato suffragio:prius qd nois:item qd intersit iter ritũ & stilũ enucleabo:est eqdẽ ritus q̃
1 dã consuetudo in ordinãdi mõ uel alio actu exercẽdo solennitatẽ pbens:ita: q; ubi usus disponit erga actus solennitatem:põt ritus dici seu obseruãtia:ita do.An.de bu.in.c.cum secundum.in i.not. de tempo. ordi.per.c.fi.de consuetudi.quem al.uolit Rochus in trac.de consue.super rubri.col.viii.in fi.uer.ritus autem. allegans Panor.qui in dicto.c.cum secundum. non scripsit:sed lectura super eo do. Anto. est impressa & inserta una cum lectura Panor.& per eundem Panor.in.c.in aliquibus.primo not.de deci. ubi dixit q; ritus denotat mores in spiritualibus:& q; ritus refferatur ad ea q̃ sunt de sacramentis.not.isdem Panor.in.c.fi.not.i.de baptis. & plene per do. Rochum ubi
2 .s.stilus uero est ius nõ scriptũ usibus introductum ab uno iudice:& ẽ unius iudicis usus:quãdo.s.p usum stilatim a Iudice determinata est lex : uidelicet in causis uiginti solidorum non dari debere libellum:de quo.s.in ritu uigesimo quinto : seu stilus dicetur usus in scribendo tantum.c.penul.de confir.uti.uel inuti.c.quã graui.de cri. fal.& sumit a stilo quo scribit in cæra uel in tabula:& ppterea dicimus curiæ stilum: ut per do.Anto.de bu.in.c.fi.col.21.uer.uisa materia .de consue.& Io.de Ana.in al.c. quam graui.de cri.fal.& de isto stilo q; non clare reperiatur expressum de iure ciuili: nisi in.l.i.C.de sacro.san.eccle.ibi. liber sit stilus .l.loquens de stilo iuris communis: de iure uero canonico q; expressius habeatur in al.c.pe.&.c.quã graui.not. Albe.de cos.in.l.de quibus.col.25.numero.41.ff.de legi. referens Petrũ diffinientem prout not.do.Anto in al.c.fi.& per Io.de Ana.in al.c.quam graui.ubi an reperiatur de iure ciuili:Feli.uero in.c.ex parte.lo.i.i.col.viiii.post numerum.xi.de rescrip. dixit q; stilus est forma recte scribendi a consuetudine Romanæ Ecclesiæ approbata.al.Bal. in rubrica de rescrip.col.7.& ibi plene se extendit ubi de quo etiã p Rochum supra:
3 hinc dicimus ex ritus sacri regii concilii fore usurpatum q; non obstante appellationis desertione ab iterloquutoria reuidetur causa ex eisdem actis:ut in deci.7.in col
4 lectis per do.Ma. de afflic.hinc etiam dicimus stilum contra ius nihil operari:ut per Rochum ubi supra:& per do. Alex.con.178 alias secundum alium numerum.36.ul.
5 col.uol.ii.hinc similiter dicimus q; dũmodo substãtialia Iudicii seruentur mos:stilus: seu ritus tollerantur:licet diuersi sint.not.in.c.cum uenissent. de co. qui.mit. in pos. ca.rei.seru.not.Do.de ro.deci.xx.in fi.i no.et no.in. c. cãmq;.de testi.hinc ẽt dicimus
6 q; semper seruabitur lex statutum seu consuetudo loci in quo causa uentilatur. Feli.in.c.ecclesia sanctæ Mariæ.col.xx.uer.septima declaratio.de const.Bal.in.l.cũ clericis.col.i.uer.ulterius not. C.de Epis.& cleri. quod non procedere dixit Rochus in al.rubrica.uer.tertio.forte in commissione facta a principe alicui delegato cũ non teneatur seruare loci statuta.ut per Fili.in.cum dilecta.col.22. uer.quarto.in fi.de rescript.licet aliter uideatur loqui Rochus in.c.fi.col.34.q.16.uer.tertio amplia. de consue.ponens pro regula q; in ordinatoriis actibus seruari debeat consuetudo loci in quo proceditur.per not.in.c.quod clericis. de fo.compe.& hoc procedere nedum coram ordinario sed etiam coram delegato:ut per Io.an.d. Anto. & Imo.in alleg.rubrica.ubi.per Barba.col.xviii.& licet delegatus fungatur uice dele-

gantis.c. sane.lo.ii.de offi.delegati.& propterea uideatur attendi & considerari locus delegantis: tamen illud esse uerum uoluit dominus Anto.in all.rubrica.ultima.col.quo ad auctoritatem non quo ad consuetudinem: nam ipse delegans non suam sed loci in quo committit seruari uult cõsuetudinem.c.cum uenissent.preal.c.constitutus de in integ.restitu.hoc tamen non sequitur do.Iaso.in.l.ius autem.numero.4.ff.de iusti.& iu.affirmans delegatum non teneri in modo procednedi seruare statuta illius loci in quo fuit facta delegatio.al.Ang.ibi Bal.in.c.licet in corrigendis.de offi.or.Imo.in.c.cum ex officii.de præscr.& corroborat p tex.p eum ibi alle.istas opiniones concordat do.Anto.de butr.in.al.rubrica.col.2.uer.recitant etiam.
7 concludendo q quo ad præparatoria delegatus seruabit stilum loci in quo est delegatus: quo uero ad decisoria cõsuetudinẽ delegãtis.cõfirmat.d.Alc.in.l.i.i fi.de le.ii.dicẽs q sẽp in his q̃ cõcernunt ordinem pcedendi debet attendi locus in quo cã agitat.p.l.iii.§.fi.ff.de test.& per alia ut ibi per eum: sequitur Panor.in.c.causamque.lo.i.de testi.Fel.in al.c.ecclesia sanctæ Mariæ.col.37.nume.54.de consti.in.c.fi.col.v.uer.limita tertio.numero.6.eo.ti.in.c.super his.col.vii.in prin.uer.& pro hac parte.de accus.& in.c.i.col.ii.in fi.uer.declara primo.de mu.peti.Filip.Deci.plenissime in al.c.ecclesia sanctæ.col.17.uer.octauo post.de cõst.Filip.fran.post Gemi.in glo.c.i.uer docuit.de sum.tri.& fi.catho.li.6.Moder.in consti.reg.siquis in posterũ.nono nota.post numerum.16.lib.pri.post Andre.de.Iser.ibi.& in consti.nihil ueterum.in
8 fi.col.li.pri.hinc etiam dixit Sozi.con.277.col.2.uer.tertio loco.in litera.B.stilum notariorum Ciuitatis Senarum in instrumentis interpretandis attendi debere: & an attendatur stilus eiusdem notarii uel notariorum cõmuniter ut clausula dicatur consueta apponi in instrumento.do.Alex.in.l.gallus.§.idem credendum.maxime.4.col.in prin.ff.de lib.& postu.& plenius.con.2.col.fi.uol.ii.uer.nec obstat si dicere
9 tur.ubi q non sufficeret unicus actus eiusdem notariis: sed recurrendum esse ad stilum & consuetudinem aliorum notariorum: quia per unicum actum non constaret de stilo eiusdem notarii: Nec ab re præmittendum esse duxi: q si super aliquo dubio iuris sunt diuersæ opiniones doctorum: & constitutio seu decisio Episcopi
10 sup tali dubio alterã dictarũ opinionũ approbabit illa seruabirur & de iure militabit: cum tunc non sit contra ius: permittitur enim Episcopis præter uel secundum ius canonicũ statuere seu declarare: & pœnam iuri cõmuni adiiceretut plene per Io.de Ana.in.c.cũ in diocesi.penul.& ul.col.de usu.al.glo.in uer.tolli.in cle.ne roma.de elect.c.ii.de consti.li.6.& plures.q.Lau.de.Rodul.in trac.de usu.& con.Fede.de se.
11 & aliud est esse præter aliud contra ius cõmune.not.in.c.si propter.de rescrip.li.6.Io.an.in.c.fi.de offi.Archipres.& ibi plenam addi.in litera.b.Panor.in.c.prudentiã.in prin.in ult.not.de offi.dele.Bar.in.l.cum lex.ff.de fideius.quæ adducit Filip.deci.cõ.xi.col 6.ãn fi.& de potestate Episcopi circa istud plene per Henr.de boct.in trac.de sinodo.in.iii.parte.c.106.condu.13.fol.21.

INCIPIVNT RITVS SEV ORDO IVDICIARIVS CVRIAE ARCHIEPI scopalis Neapolitanę vna cum glo.& ampliationibus totum penè corpus. V.I.cēsuræ tangētibus in locis opportunis acutissimi domini Alberici Oliua Neapolitani inter Decre.doc.be nemeriti,& Sacerdotis,Canonibus obsequētissimi; nouissime compilati,& nunc primum impres si,ac etiam cum constitutionibus sino- dalibus eiusdem ciuitatis & Diocesis.

Ritus Archiepiscopalis Curiæ Neapolitanæ.

N primis obseruat ipsa curia ꝙ cōmissio in citacionib⁹ fiat die iuridica ad diē iuridicā,sed exe quutio.i.citatio nūcii fieri pōt die feriata,et die dominico, & postea die iuridica nūcii referūt,& seruatur ēt in ci tationibus venientibus a curia romana,

Obseruat. Quid ipor tet obseruā tia,ex dictis in Prohemio pa tet,& colligi pōt ex doctrina do.Anto.relata per do. Ro- chum in al.trac, sup rubrica col. 6. ver. q̄rto quæro. fol. .3.& i effectu dicit obseruan-
1 tiā esse quid facti,quę concernit usum unius iudicis,uel tribunalis,uel inter detrationem Sermonum citra actum scribendi,et non requirere tē pus,sed sufficere ꝙ aliquibus actibus arbitrio iudicis ita sit obseruatū duobus seu tribus actibus,& licet contra hoc videatur tex.l.i. C. quę sit lon.con.tamen ille tex.loquitur de obseruantia quæ sit contra ius cōmu ne,quæ debet esse ꝑscripta, prout concludit Roc.vbi supra. & Alex.cō. 249.alias.107.pro inuestigatione.col. penul. ver. nec requiritur ꝙ di- cta obseruantia. vol. 2. & longeuum vsum causarum tendentem si-
2 ue ad litem ordinatam, siue decidendam posse pro iure allegari dixit Zaba.in cle.sępe.§.& quia.de uer.sig.ver.sexto nota.& ex interlocutoriis iudicium uel conciliis prudentium uirorum oriri nedum obseruan- tiam,sed consuetudinem concludit Bal.in.l.nemo. C. de sen. quem re- fert,& sequitur Feli.in.c.in causis.paulo ante fi.de re iudi.& non imme
3 rito,qa aliquādo obseruare ꝑ obedire capit,in aucten.ut neq; mi.neq; fe de.§.sint igitu.in glo.in ver.obseruauerint. coll. viii. & ideo dicimus quem absolui ab obseruantia iuramenti.c.ii.de arbi.& fidem debere ser uare,c.ii.de sponsa.idest iuramento & fidei obedire, Nam licet reatus

periurii ex non obseruantia & obedientia non transeat ad hçredem, tñ quo ad obseruãtiam & obediẽtiam trãsit ad hçredes. no. in. c. ueritatis. de iureiu. & no. Bal. in repe. l. ii. in. ii. par. fol. mihi. 43. col. ii. in fi. ff. de iureiu. & Pet. fil. cor. cõ. 2. vo. 3. col. 4. intelligo ergo obseruat. i. parẽdo supiori qui sic statuit, seu verbo ordinauit, & decernit ꝙ cõmissio &c. nam qđ supiori placuit, legis habet vigorem. l. i. ff. de cõsti. prin. maxime cũ pro cõi utilitate fuerit ordinatum & non pro particulari cõmodo. ar. c. erit autem lex. 4. di. not. Filip. dec. con. 361. col. añpe. & pe.

In citationibus Tres habet citatio partes. prima, commissio de citando, & dicitur decretatio secunda, nũ

4 cii exequutio. tertia, ipsius nũcii relatio ꝙ citauerit. Io. an. i. c. romana. in §. contrahentes. de fo. compe. li. 6. refert & sequtur Panor. in. c. fi. in fi. de off. leg. dicẽs primã partem esse iurisdictionalem, dũtaxat sc͠dam & tertiã nõ. inferens ꝙ iudex non põt committere aľs decernere citationẽ extra territorium, sed si eam decreuerit in territorio, poterit nuncius extra territorium illam exeq. p al. §. cõtrahentes. & l. oẽs. C. de epis. & cler. & ratio est, qa illa nuncii exequutio non est actus iudicialis, ideo põt exerceri extra territorium. quam rationem fundat isdem Panor. c. fi. col. 15. ver. secundo casu. de fo. com. per. c. nouit. quod est fi. præal. de offi. lega. per al. §. cõtrahentes. & p alios ibi. al. hanc eãdem tripartitam dist. refert Panor. in. c. fi. añpe. col. ff. de fer. ver. redeo ad primam. Feli. in. c. gratũ; col. 3. ver. p rima pars. de off. dele. Alb. de ros. in. l. fi. col. i. post nu. ii. C. de fer. dicens primũ actum esse interlocutoriam seu iussus iudicis de citando: sc͠dm, esse ipsam citationem: tertiũ, esse effectum citationis, vt citatus re ipsa teneať venire, & ꝙ sit interlocutoria & iurisdictionis. Mari. soz. in trac. de cit. arti. xvii. q. i. ver. citatio enim habet. hanc eandem dist. sentit Fed. cõsi. 244. cuius est initium. suo dño Federico &c. in prin. & Pau. de ca. cõsi. 270. in. iii. dub. vo. i. in noua impress. cuius initium est. sup primo dubio clara. & quis istud ꝙ die feriata exequutio facta ad diem iuridicã, ẽt si fieret die dñico approbetur ab isto ritu seu stilo: tñ inter Doct. plurimæ fuerũt opi. vt patet in al. cõ. Pau. de ca. qui dixit hoc posse tollerari, sed non in die dñico, vt ibi p eum, & relatis. d. opi. concludit Alb. de ro. in al. l. fi. ritum quo ad istud esse ꝯtra ius, se ꝙ sit sc͠dm cõiorem opi. refert Panor. in al. c. fi. de fer. imo plus voluerunt. D. de ro. deci. 367. in no. inci. si cõmittatur cã. ꝙ citatio decreta die feriata ad nõ feriatam, teneat, cum non sit actus iudicialis, qa fit sine causæ cognitione, quæ si interuenire debet iudice ꝓ tribunali sedẽte, tunc decerni non posset, vt ibi p eos & p gl. in ver. festiuis. in cle. i. de fo. cõpe. si fiet cã cognita, erit iurisdictionalis, aľs non, vt patet ex præmissis, & nouissime ad saturitatem p Ma. sozi. in al. trac. de cita. ar. 19. q. i. & in curia ecclsiastica istũ ritum seruari di

xit Ma.de affl.& esse primũ ritum in ꝯst.reg.baiulos oẽs.col.2.in fi.nu.5. post nu.6.fo.152.col.2.in fi.li.i.ritus tñ magnæ curiæ vicariç inci.itẽ prç libata curia.induxit aliam practicã,vcꝫ ꝙ si citatio cõmittat extra locum vbi regit curia quacũqꝫ die feriata,ẽt die dñico,poterit citatio decerni ẽt die pascatis:sed si ꝯtẽta in.d.citatione concernãt iurisdictionem cõten- tiosam,debet decerni die iuridica:sed si decernat in loco vbi curia regit, debet dies datæ esse iuridicus:quem ritũ ita intelligi debere denotãt eius verba bñ ppensa. seruari ergo debet iste nr ritus,put asserit Ma.vbi.s.
5 & qa quælibet curia habet ritus suos & mores,vt declarat Andr.de iser. in cõst.re.siqs in posteꝝ.col.5.& in.c.i.ver.hodie vero.de mi.vas.q cõtu. & cõem stilum curiaꝝ eccłiasticaꝝ seruare istũ ritum seu stilũ,firmat is- dẽ Ma.de affl.in cõst.re.in ru.95.de exor.ppa.iu,nu.6.li.1.fo.182.vbi ẽt firmat opi.Inn.ꝙ teneat cõparere die sequẽti.al.Bar.in tra.de cit.q.7.& ponit practicam decernẽdæ citationis.& Bar.in.d.q.vii.dixit de cõsue- tudine seruari debere istũ stilum,& ꝙ sic obseruat stilus curiæ romanæ; qđ no.pro final.verbis istius ritus,& sufficit dicere,sic se habet vt oẽs no. in ru.de cõsue.& sufficit ita scriptũ esse.l.pspexit.ff.q & a q.& scđm ritũ,
6 & nõ de ritu iudicandũ est.c.erit aũt.in fi.4.di.An aũt iudex appellõni & sic curia Metrop.in cã deuoluta p remediũ appellõnis.iux.tex.c.roma na.de ap.li.6.dẽat seruare in cã deuoluta ritũ curiæ suffraganeç vel suũ. vide Alex.in al.l.ii.in fi.ff.de le.ii.ꝯcludentẽ ꝙ in pparatoriis seruabit cu ria metrop.ritũ suũ,in decisoriis ritũ suffrag.seqt.& declarat Fel.in.c.sup his col.7.in pri.de acc.in.c.eccłia,col.37.ver.nã tũc.nu.54.& in.c.fi.col. v.añ fi.ver.sed in his.de ꝯsti.Pañ.in.c.cãmqꝫ.lo.i.de testi.An aũt si dies ad
7 quã qs citat cadat in diẽ fer.teneat in sequẽti cõparere.Inn.in.c.ꝯqſtus. in pri.de fer.dixit ꝙ sic,p.l.celsus.ff.de arb.a q sũptũ fuit.§.pterea cũ mã dat.c.cũ dilecti.de do.& ꝯt.p rõnẽ,qa duo mãdant vt cõpareat,& tali die cõpareat:& si tali die cõparere nõ tenet,nihilominus cõparere dẽat co rã iudice,qa duo copulatiue pcipiunt.ar.c.ii.&.c.ĩter cçteras.de rescr.seq tur Pañ.in.c.fi.col.pe.ver.ad scđam qõnem.de fer.ĩmo die seq.sub eadẽ pœna cõparere debet.vt no.An.de iser.in.c.i.col.3.ver.veriusvidet.quo tẽ.mil.fo.mihi.25.col.2.& ĩtelligas.q.in terminis figuratã,qa si in citatio ne exprimeret tali die dñico seu feriata,tũc cõior tenet opi.ꝙ cõparere nõ teneat.vt ꝯcludit Pañ.in al.c.fi.de fer.& poterit ad saturitatẽ videri. Alex.in.l.i.§.nũciatio.col.8.&.9.ff.de no.op.nũ.nõ ob.cõ,xi.Fed.de se.ĩ quo post pri.ꝯtrariũ ꝯcludit p.c.cũ parati.&.c.si duobus.de ap.qa illa iu ra non pbãt intentionẽ Fed.& ꝯtra Fed.clarius ꝯcludit Bal.in.l.sed & si p prçtorẽ.col.2.ver.sed an debet cõparere.ff.ex q.ca.ma.& Pau.de ca.in l.ii.§.siqs ĩ iudicio.añ fi.ff.siqs cau.q no.dixit.c.cũ dilecti.pal.debere ĩtelli gi ꝙ ipso iure cẽseat surrogata dies sequẽs absqꝫ facto iudicis.& Bar.in.l.

li.col.2.ver.qñq; statuit terminus in quo.C.de tē.ap. Et ne mihi obiiciat̃ q de citatione loquar & nesciā qd sit citatio, prout dixit glo.in.c.manife sta.ii.q.i.videlicet q de notorio loqbatur & nesciebat qd sit notorium, &
8 glo in.l.stipulatio ista habere licere.§.hi quoq; de ver.ob.ideo dico q citatio est actus vocatiuus alicuius cuius interſit, q fit uel iuris diſpoſitione, uel iudicialiter iudicis mādato, aut arbitri cōmiſſione ad partis Instātiam, vel ex officio, q̄doq; p ipſum iudicem, q̄doq; p nunciū, aut p alium iudicem, uel notariū, & qñq; p edicta, per epiſtolā, præconē, uel cāpanā ad iudicii & eo⁊ q̄ in iudicio fient fundamētū & validitatē, & ad defensionē, & alios uarios effectus iudiciales legitime celebratos. hanc diffinitionē poſuit Sozi.in al.trac.pri.ar.q.1, & illā ſpecialiter declarādo ꝓſequit̃ ibi, & merito dixit fundamētū, qa est potiſſima pars ordinis iudiciarii & fundamentū, Spe.in titu.de cita.§.1.in prin.al.c.qm̄ cōtra.de proba.c. inter quatuor.de maio.& obe. Ma.de afflic.in al.rubrica.95.in consti. reg.nume.1, vbi al.Panor.in al.c.fi.de feri.& plura alia cumulat fol.182.
9 .1.col.& p citationē dicit̃ iudiciū quaſi ceptū.c.gratum de offi.dele.§.fi. insti.de pe.teme.liti.& per alia collecta per Ma.in al.rubrica.95.numero.iii.in consti.reg.ſed hoc non ꝓcederet de iure ciuili, quia iudicium incipit a litis cōteſtatione glo.in.l.i.in ver.iudicio.C.de iudi.per tex.in §.ſi non in auc.de litigi.colla.8.not.in.c.ſup.q̄ſtioni.§.1.de offi.delega.c. ex parte.lo.ii.de ver.ſig.& ꝓpterea dicimus, tu teneas gratū, Legiſtę tenu
10 ere relatū, vt not.glo.in.c.relatū, de offi.dele.ī cle.ii.ut li.pen.in.1.glo.ī tātū q ſi fuit ab Auditore rotę decreta & expedita citatio tm̄ reſpectu actoris, taliter ē ītroducta litis pēdētia q qcqd actor attēptauerit reuocabit̃ p viā attēptato⁊, dato q citatio nō ſit exequuta, ut p Ro.deci.75.in no. ici.qd̄ dicit̃.&.426.ī ātiqs.inci.not.ut⁊ poſtq̄.qd̄ tanq̄ nō vulgare not. & vide, Filip.Deci.in al.c.gratū.ii.not.& Feli.ibidē col.3.in prin.& plene
11 p Ma.de afflic.in ꝯſti.reg.cōtigit.in fi.poſt nu.6.fol.195.li.1.ibi videas, & dēt citatio ꝯtinere locū, diē, horā, nomē iudicis citātis, & citati, et fine ali q̄ obſcuritate.p tex.in.l.aut aliter.ī prin.ff.q.vi.aut.clā.uide Lanfrā.ī re pe.c.qm̄ ꝯtra.pāl.in uer.citationes.q.v.& ꝯſti.reg.edicto⁊.in prin.& ibi Ma.de afflic.in.3.dicto fol.184.li.1.& ꝓdiuerſis formis citationū recurre ad al.tra.de cita.Sozi.ar.xx.q.iiii.et.xxiii.q.viii.& taliter formata citatio
12 q̄do exequēda erit p edictum iuxta tex.cle.i.de iudi.dēt ſeruari forma tradita a Feli.ī.c.qm̄ frequēter.in.§.porro.col.v.in prin.nu.17.ut li.non ꝯte.vc3 q dēat affigi saltē ī duobus locis uicinis & publicis.al.deci.Ro. 27.ī antiqs.de reſcrip.alias ē ſub nu.522.inci.not.q ſi cōmittat̃.& de.v. nouis, alias ſub nu.79.in no.īci.ſi cōmitat̃ cā, & deci.8.de do.& cōtu.q̄
13 eſt ſub nu.223.in no.inci.ſi cōmittat̃ cā.& p iſtā ultimā deci.voluerūt q citatio originalis, & nō copia legat̃ & affigatur in ualuis Eccleſiæ, & ibi

affixa dimitti debet aliquibus horis.quod not. tanquam non ab omnibus cognitum.cum sit de pane lucrando.uide.An.de if.in.c.i. ver. curia Romana.de nisi.vassal.qui contumax est.ubi de affixione citationis in fo
14 ribus Ecclesię,& quando a iure trina citatio psonalis requirit̃ ad incurrendam pœnam non sufficit vnica peremptoria,iuxta glo.in.c.cõstitutionē.§.statuimus.in uer.una pro oĩbus.de sen.ex.li.6.exẽpli gratia,ut sub pœna priuationis priuilegii clericatus omnes clerici reassumere debeant habitum & tonsuram.de quo per Panor.in.c.fi.de.vi. & ho cle.plene p Feli.in al.§.porro.col.6.&.7.post nume.22.& in.c. cognoscentes. col.
15 vi.de consti.ubi pulchra dicta notabis in sup stilũ sacri regii concilii q se habet ꝙ non fit citatio ad audiẽdũ setẽtiã,prout exigit.l.de unoquoq;.ff.de re iudi.cum simi.sed ante sentẽtiã & post conclusum in causa fit citatio ad dicendum & allegandum,& sine ista citatione sentẽtia esset nulla per not.per Bal.in.l.fi.C.de legi.refert & ampliat. Ma.in prælu.consti.reg.q.viiii.col.3.in fi.fol.9.col.2.in fi.

1 **Dies iuridica.** Illa dicitur iuridica dies q̃ iuridica deputat̃,& obseruatur in loco in quo ius redditur,& non in loco rei uel actoris.& ita se habere cõmunem opi.refert Panormi.in al.c.fi.de feri.vi. col.in prin.vers.tertia q̃ñ, & curia metropolitana Neapolitana pro diebus iuridicis obseruat secundam,quartam,& sextam feriam ĩ q̃bus festum non cadit cuiuslibet ebdomedæ,sed ritus magnę curiæ Vicarię.pal.fol.103.inci.item p̃libata.vult attendi cõsuetudinẽ loci in quo fuit facta alias exequuta citatio,sed q̃ñ citat̃, uel exequutio citationis fit in loco ĩ quo curia regit̃ & in eius pertinentiis debet attendi cõsuetudo dictę curię:Et licet de iure cõmuni regulariter q̃s fit p̃sonaliter citãdus q̃diu haberi potest eius p̃sentia & non ad domum.ut not.in.c. causam.de do.& contu.in.l.i.§.1.ff.de libe.agno.cum simi.prout tradit Sozi. in al.
2 trac.ar.xvii.q.ii.ver.circa septimã,intantũ ꝙ si contra citatũ domi p̃cederet̃ si nõ cõparuerit ad excõmunicationis sentẽtiã,talis sñia de iure nõ tenet,p.c.sacro.de sen.ex.istud fuit singu. dictũ Inno.in.c.si aduersarius.de eo qui mit.in pos.ca.re.ser.quem seq̃tur ibi do. Anto.de bu. viiii.col.& istud dictum refert & sequitur Lanfran.in rep.c.quoniam contra.præal. in ver. citationes.penul. col.ver.quæritur ulterius. & etiam contra personaliter citatum semel sine peremptorio si proceditur ad excõmu-
3 nicationem,talem sentẽtiã dixit nullã Imo.Feli.referẽte in.c.ad petitionem.col.9.in fi.de accu.contra Dominos de ro.deci.271.in no.inci.si de speciali mandato. & tradit ẽt Bar. in trac. de cita.q.ii.numero. 3.refert & seq̃tur Ma. in consti.reg. citationes literę.pri.not.fol.187.li.1.ubi plene,tñ semp p̃scrutandũ est in q̃libet curia si sunt aliq̃ statuta,q̃ illa seruãda sunt,nõ obstante iure cõi. Ita Sozi.in al.ar.xvii.q.ii.ver.est aũt cir

ea prædicta aduertẽdũ.& Bar.in al.q.ii.in fi.ubi dixit ꝙ ꝓpterea in quo libet municipio fit citatio ad domũ.Et nõ ĩmerito fuit facta in archiep̃a li curia Neapolitana ꝯstõ sinodalis,nu.57.inci.porro calũniosis.& exin de ritus inci.item citatus p̃ nũcium semel,nu.17.statuẽdo ꝙ semel p̃sona liter citatus,vel bis domi,& non cõparens,ꝙ possit excõicari:de q̃bus si nodali ꝯstõne & ritu meminit Ma.de affl.in al.ꝯsti.reg.citationis lr̃æ.fo. 187.col.i.in prin.post nu.2.& ꝓpterea ad tollendũ difficultates & Doct. altercationes curia archiep̃alis Neapolitana seruat ritũ & ꝯstõnem p̃re dictã.qđ no.vt scias de iure respõdere,& ne erres p̃ illud verbũ,domus,
4 qa nõ sufficeret citationem fore bis exequutã in statione, siue apotheca. & rõnem quare,vide p̃ Panor.in all.c.causam.col.4.ver.ex hac rõne.de
5 do.& ꝯtu.& ꝙ nunq̃ citatio ad domũ fieri poterit,nisi q̃n in iure exp̃ssũ sit.c.signauit.de testi.no.Fil.dec.cõ.460.nu.30.& si nõ seruabit talis or do vt p̃ueniat ad citationem ad domũ eius,p̃uersio vitiat ꝓcessum.Soci. in al.trac.ar.17.q.ii.ver.cir.septimã.col.3.ver.& dicit fin.fol.28.& p̃ for ma citationis vide Bal.in.l.accusationibus.col.pe.añ fi.C.de acc.& ꝙ nõ sufficiat citatio in apotheca.Lanfr.in al.c.q̃m ꝯtra.in ver.citationes.& li cet citatus teneat cõparere corã iudice & in loco iudicis, & nõ iudex co rã litigatore,als opprobriũ dici posset.l.iubemus.§.fi.C.de epi.& cler.cũ
6 si.tñ si citat qs ad locũ non tutũ,non tenet cõparere.cle.pastoralis.§.pi sana q̃nq̃ ciuitas.de re iud.c.accedẽs.lo.ii.vt lit.nõ ꝯte.gl.pe.in fi.in cle.
7 appellãti.de app.& tutus locus multipl'r sumit:& inter cætera, nõ dicit tutus p̃p aeris intẽperiem,vt qa ibi viget pestis vel sile piculum.gl.in.c. cõis.23.di.gl.in.c.cũ dilecti.de dol.& ꝯtu.l.habitatores.ff.loc.l.ii.§.pe.ff. si qs cau.p̃ quem tex.dixit Mar.soz.in.c.veniẽs.de acc.in ru.de dila.& in
8 tra.de cit.ar.18.q.v.ꝙ Gregorius.xii.se excusauit qa nõ venit ad ꝯciliũ Pisanũ:timebat enim grauitatẽ cæli Pisani.facit tex.iũcta glo.in ver. mo rari.c.ad supplicationem.de renũ.& ꝙ assignari debeat alius locus p̃ de legatũ in tali casu.An.de iser.in ru.quo tẽ.mil.in fi.fo.mihi.24.col.2.post prin.al.c.cũ.R.de off.dele.& multa iura ꝓbãtia locũ debere esse tutũ:& ne sequẽtes ritus portione debita defraudent,qa iste condigna dote fuit dotatus. Sequitur secundus.

Iste ritus ponit regu lãt& deĩde,exceptio nẽ a regula. secũda, ibi, nisi.& seipsum sumat.

1 Item. Dictio ista, est ꝯtinuatiua p̃e cedentiũ.Panor.in.c.pa storalis.§.item cũ totũ.

Secundus Ritus.

Item si reus est citatus ad totam causam, & die statuta neuter cõparet, non circunduci tur citatio:sed actore postea cõparente,ꝓcede tur in cã absq̃ alia citatione in ꝯtumaciam il lius vsq̃ ad sententiam,nisi de benignitate ex pectetur,vel de nouo citetur.

2.no.de off.dele.& ꝙ repetat supiora. An.de iser.in ru.epm vel abb.fol. mihi.16.col.i.post prin.p tex.in.l.in repetẽdis.& in.l.Item.ff.de le.3. & ꝙ sit ꝯtinuatiua præced.Bal.in.c.i.§.item.de feu.guard.fol.mihi.9.col.i.& ꝙ repetat Fili.dec.cõ.423.nu.3.post prin.al.Bar.in.l.item in potestate. ff.de his q sunt sui vel ali.iu.hocidem sentit no.Pau.de ca. cõ.88.viso legato.nu.i.vo.i.ſm noiss.impress.& ibi plene p totũ ꝯsil.& Alex.cõ.117.i. vo.col.pe.post ver. sed in ꝓposito.sed hic ponit ꝯtinuatiue.nã in.i.ritu posuit obseruãtiam circa decretationem,& exequutionem citationis:in isto ꝯtinuãdo ponit de circũductione citationis,& ꝙ hic sumat ꝯtinuatiue,& nõ repetitiue.probat not.Theorica Bar.in.l.i.in prin.ff.de pub.& vecti.dicẽs, qñꝙ p dictionem,item,adiicit præcedẽtibus noua orõ, in se pfecta oĩ pfectione,& tũc nõ inducit repetitionem,sed ꝯtinuationem.ff. de iniu.l.item apud labeonẽ.in prin.cũ aliis iuribus ibi alle. ita est in isto ritu,qa p prædictã dictionem,item,adiicit præcedẽtibus noua orõ,in se pfecta oĩ pfectione,ergo nõ inducit repetitionem præcedẽtium qualitatũ.sequitur Soz.consi.x.col.6.literis,A,et,B,vol.i.

2 **Ad totam causam.** Et dicit citatio ad totã causam facta qñ qs citat vt veniat ad respõdendum libello,& ad oẽs & singulos actus successiue vsq ad diffinitiuam sñiam hæc forma tradit in cõsi.Fed.de sen.171.inci.casus talis est,licet sub alio nu. al.a Panor.in.c.exposuit nobis.col.3.de dil.& a Soz.in al.trac.art.20.q. xvi.ver.circa tertiã.alia fuit Zab.quã refert Panor.in al.c.exposuit.vꝫ, cõpareat tali die,& demũ singulis diebus,hora iuridica vsq ad sñiam inclusiue.has ambas formas ĩpugnat Panor.vbi.s.& finalr cõcludit ꝙ aut talis citatio gñalis ad totã causam fit in pñtem,& nõ valet,au fit in absentem,maxime de lõginquo,& tũc aut nõ cõparet,& põt ꝓcedi ad vlteriora,prout qualitas causæ patit siue noua citatione, cũ videat ꝯtumax in tota cã,aut cõparuit,& tunc citatio arctat vt non recedat de loco iudicii,nisi saltem dimittat procuratorem, cũ de facili non possit citationes de longinquo geminari.Sozi.vero vbi.s.distinguit tres casus post aliorum opiniones relatas.Primus,qñ comparens per se vel per legitimum procuratorem est in loco iudicii,& hoc scitur,ita ꝙ de facili põt de nouo citari: & hoc casu debet ad singulos actus de nouo citari,& sic illa citatio ad totam causam per comparitionem & existentiam in loco,dicitur euanescere: & procedat opin. Federi.de senis. Secundus casus, qñ certum est ꝙ citatus post primam comparitionem recessit ad partes, nullo dimisso procuratore, qui pro ipso in sua causa habeat respondere, & remittit se ad ea quæinfra se dicꝫ procedendo spopondit. Tertius vero casus est,qñ actor vel iudex dubitatur an citatus ad cõparendum & respõdendum recesserit vel nõ recesserit de loco, tunc iudex per nouam

citationem factã per preconiem,seu per edictum,vel literas ad hospitiũ ubi fuit,si illud scitur,& in loco iudicii & ad consanguineos seu amicos, si comparebit bene erit,alias praesumetur illicentiatus discessisse,& procedetur ad ulteriora iuxta formam mandati,& etiam ad sententiam diffinitiuam,si hoc comprehensum fuit in citatione,& qualitas causae patiatur. Alex.vero.in.l.qui ante chalendas.col.3.ver.item inquãtum.de ver.ob.dicit ꝙ ad euitandam necessitatem multarum citationum quãdo citandus est de longinquo,est remedinm, ꝙ fiat citatio generalis ad omnes actus quae fieri potest,vt per Inno.in.c.consuluit.de offi.delega. verum ꝙ dicta citatio non debet fieri nisi ex causa,ut quando citandus est de longinquo.c.cum ex literis.de in ĩte.resti. & si semel citatus comparuit,non debet ulterius procedi ad aliquem actum sine noua citatio
3 ne,per al.con.Fede.ut ibi per eum,& formam citationis ad totam causam,& generalis.vide per tex.c. cũ dilecti.& .c.fi.de do.& contu. & talis generalis citatio nõ debet p uerba sequẽtia restringi,qa principiũ generale inspicitur.l.regula.§.& licet.ff. de iu. & fac. igno.no.Filip.deci.con.
4 449.visis duobus conciliis.col.1.nu.4. & practicam curiae romanae,vt prius personaliter citetur,& postea praedicta in audientia contradictarum vide per Pau.de ca.in .l.& post edictum.in fi.ff.de iudi.prout refert Filip.deci. con.460.nu.25.vbi etiam qualiter constare debeat de non
5 tuto accessu & formas per extẽsum vide ĩ al.tra.Sozi.ar .xx. q.4. & si fiat contra absentem de longinquo,omnia exprimi debeant, secus si contra praesentem in loco iudicii.Ioã.de anania in .c.licet.post princip. de accusa.hodie vero per formularia taliter consultum est ꝙ de his hesitari non potest,quia plenissime omnia continẽt,ut patet ex eis,& p citationes in curia Romana decreta,de qbus ĩ plurimis Rotę decisionibus vna simul remissiue collectis.ad.do.Feli. in. c. ad petitionem .col. decima. de accusa. & in rubrica decitationibus, in nouis deci. repetuntur octodecim. ex quibus qualiter intelligantur ista verba,ad totam causam ,facillime colligitur, & omnino uide deci. Ro.435.in no. inci. fuit dubitatum.

Non circunducitur .i. tollitur, ita Panor. in.c.consuluit.in glo.ii.de offi.dele.pro isto ritu est deci. Ro.345.impetrans cõmissionem in no.ĩ formis,& ratio est,quia ad hoc
6 ut citatio circunducatur duo debent concurrere. primum,ꝙ citatus pareat , & ille ad instantiam cuius fuit citatio decreta & exequuta non compareat .l. & post edictum.praeal.§.primo.ff.de iudiciis. per quem tex.ita concludit Filippus Decius.in al.c.consuluit. in fine. de offi. delega.& iste ritus loquitur nemine cõparẽte intermino,& sic pdurat citatio, i.deo non reqritur alia,vt est tex.in all.c.consuluit. & de materia circunductionis.

ductionis plene p Feli. Filip. Deci. et alios in al. c. ꝯsuluit. & p Pau. de Ca. Ange. & alios in .l. ad per emptorium. l. & post edictum .ff. de iudic. &
7 an teneatur illa die videlicet. x. comparere vel die sequenti, aut præcedē ti. Bar. in al. trac. q. viii. concludit ꝙ illa. x. die debeat comparere, quia illa vltima dies computatur in termino. per tex. in. l. añ pe. ff. de in ius vo. & in l. cum ita. §. 1. in prin. ff. de adul. licet ritus magnę curię Vicarię de contumatiis accusandis inci. item seruat ipsa curia ꝙ contumatia. fol. 103. col. 3. loquens de testibus velit ꝙ accusari debeat proxima die qua ipsi testes debuerunt comparere. & Ma. de afflic. in consti. reg. edictorum. q. viii. numero. 27. li. 1. dixit ꝙ requiritur insistentia actoris coram iudice ne citatio circunducatur per al. l. & post edictum. & ꝙ hodie in magna curia vi
8 carię est obseruantia ꝙ si actor accusat primam contumatiam & stat per vnũ mensem nihil dicit, citatio est circunducta, sed extra ciuitatem si actor nihil dicit per duos menses similiter circunducitur. & distingue pro intel
9 ligētia ꝙ post istam generalem citationē exequutam aut comparet in termino in citatione præfixo actor tm̃ ad cuius instantiam est citatio decreta, aut reus tm̃, aut neuter: Primo casu facta insistentia & accusata contumacia per actorem prout requirit, Ma. in al. constit u. Edictorum. qui ritus nō specificat specialiter ad quid fiat ista citatio, sed solum ꝙ citetur ad totam causam, et propterea censetur generalis ad totam causam prout exprimis in principio, ibi ad totam causam, & virtute huius generalis citationis ex quo citatus nō comparuit potest procedi ad omnes actus, etiam usq; ad sententiam diffinitiuã inclusiue, si erit talis causa in qua potest ꝓcedi lite non contestata. ita Bar. in extrauagã. ad reprimendum. in verbo. super dicto crimine. per illum tex. no. in al. c. cõsuluit. de offi. dele. in. c. eũ q. de do. & ꝯtu. li. 6. in nouella cir. fi. ꝓbat tex. in. l. cõsentaneũ. C. quo. & q̃do Iud. refert ista, & ponit istũ ritũ & ritũ. 17. j. item si citatus in ꝓpriis verbis & terminis, Pau. de ca. in con. 254. uidetur dicendum dictam. vol. 2. In nouissi. impress. in quo clare & eleganter loquitur pro intelligentia istius ritus & . 17. infra. Secundo casu quando reus tantũ, & tunc citatio ipso iure nō circunducitur seu tollitur, sed habet reus duplex remedium. primum, vt faciat declarari terminum circunductum seu sublatum, & se absolui ab illa citatione; & contumacē in expensis condennari, & caueat ne recedat illicētiatus qa si recedit nedũ non recupabit expensas, sed actore veniente & docente de legitimo impedimento posset petere expēsas a reo qui propria auctoritate illicentiatus recessit. ita Inn. in al. c. cõsuluit. quod merito not. est. & refert et sequitur ibi Panor. col. iii. in princ. tanq̃ notabile dictum, hoc tamen vltimum limitabis, videlicet ꝙ possit illicētiatus recedere quando reus stetit per totum tempus quo iudex pro tribunali sedit & recessit nihil dicendo: & sic non est tractandum an fecerit

gratiam necne de expectando contumace, ita limitat & intelligit Filip. de ci. istud primum remedium referendo Panor. in al. c. consulit. col. v. post prin. Secundum erit remedium vt faciat se absolui ab instantia iudicii. l. pperãdum. C. de iud. c. ꝙ fieri. iii. q. iii. & aduertendum ꝙ nõ parui refert inter primum & secundũ remedium, nam vt absoluatur a termino non requiritur alia citatio absentis, nec pereũt alia acta litis siqua sunt. iuxta c. causamque. lo. i. et ibi not. de testi. (ubi sint acta litis, & quæ causæ.) sed solum tollitur ille terminus pręfixus, & hoc in sacro concilio, in causa cõmissa Magnifico domino Antonio Baratutio vno ex regiis cõciliariis practicaui, sed vbi absoluitur ab instantia reqritur citatio, & debet iterũ absens citari, & debet in hoc casu esse trina citatio secundum Inno. in c. ad petitionem. de accu. quia pereunt omnia acta litis, idest, ordinatoria processus, & non decisoria, vt in al. c. causamq;. & in dicta. l. pperandum, & oportebit de nouo incipere causam, non pereunt tamen acta causę, vt sunt attestationes seu depositiones testium, confessiones & similia, vt no. Bar. in. l. cum lite mortua. ff. iudi. sol. & talis absolutio ab instantia peti poterit & añ litem conte. & post. auc. q semel. C. quõ & qñ iu. & tenet Inn. in al. c. consuluit. prout refert & sequit́ ibi Panor. al. col. 3. et licet. al. auct. qui semel. parum faciat, probatur tamen Panor. sententia in auct. ꝙ fieri. C. de dila. & defenditur ab oppugnatione Petri de Anca. vt ibi p nouiores. & clarius per Panor. in. c. causam. vltima & pe. col. de do. & contu. vbi dixit reum habere quatuor remedia, quę poterunt facillime uideri. tertio casu, qñ neuter cõparet obseruabitur iste ritus. & deci. D. de rot. 345. al. in prin. istius verbi, circunducit́, & not. hanc dist. qa nõ ita ab aliis cumultã & declaratã repies, p intelligẽtia istius ritus: quã ĩtelligas, put loquit́, vc; qñ citatio fit ad totã causam quę erit gñalis, vt s̃. dictũ est, sed qñ fit citatio ad audiendam sententiam, uel ad aliud actum p iudicem expediẽdã, debet citari ad certam diem & horam, & illa die & hora actus debet expediri, iux. tex. al. c. consuluit. alias non tenere actus, prout concludit Pau. de. ca. in al. con. 254. 2. vol. ante fi. & citatio circunduceretur si non comparet die peremptorii, & accusabit contumaciam verbo vel facto, insistendo scilicet, ut concludit Andr. de Iser. in c. i. col. v. ver. sed an die peremptorii. de contro. inter vass. & ali. de benef. fol. 76. col. 3. cir. me. & ibi plene de materia, & dicetur infra in ritu. 17. preal. & vide ritum magnæ curię uicariæ inci. item seruat dicta curia in citatione. fol. 103. ul. col. añ fi.

Nisi de benignitate. Ista uerba sumpta sunt a deci. Ro. 345. in no. preal. quæ fundata sunt in al. c. consuluit. quæ no. quia declarant quanta attribuat́ potestas circa acta litis iudici, parcere enim potest contumaci, tam in expectãdo & prorogando q̃ in iterum citando, sed in expensis soluendis comparenti racione contuma-

ciæ ipsius nõ comparentis.iux.no. in.c.queræclam. de procu non potest gratiam facere. Panor.post glo.in uer.nisi gratiam.al.c.cõsuluit. quem se qtur ibi Filip.dec.& in con.34.ul.col.ubi post Bal. in.c.cõquerente. col. i.de resti.spo.dixit ꝙ si unus denarius deficeret ꝙ non auditur cõtumax. quod no.quia istç expensæ debent statim refici.& proderunt hiis quibus in medio litis deficit pecunia,prout dixit.d.Fel.in.c.ii.añ fi.& añ uer.clau sula saluo iure.de libel.obla. Filip.fran.in.c.pia.§.siquis igitur.ii. not.de excep.li.6.Fel.i.c.sigñauerũt.col 5.de testi.Bal. in.l.eũ quẽ temere.ff.de iudi.et in.l.sancimus. in.ii.op.C.eo. ti.& pro ista dictione,nisi,uide plene a me cumulta in meo repertorio.s.inlitera.N.in dictione,nisi.Alb.Oliu.

Tertius Ritus.

ITẽ præmittitur citatio partis ad allegan dũ causam rationabilem Quare declara ri non debeat ipsam incidisse in pœnam ex cõicationis sinodalis uel iuris communis.

Declarari. Declara tio illud quod est ostẽdit,& nihil de nouo tribuit.l.adeo.§.cum quis.ff.de acqr.re.do.l.hæ redes palam.§.siquid post. in fi. ibi, nihil enim , nunc dat sed datum significat.ff. de testa.& ꝑpterea declara tio iuris quæ debet ab officialibus fieri, nihil noui debet inducere,sed ius ꝑut est significat.ita Fil.dec.in.c.pastoralis.§.veꝝ.no.iii.de app. & cõ.25. col.pe.uer.suadet ista.& licet ꝑmitti debeat citatio & ritus dicit,hoc nõ fit, ut citatus se emendet de actu gesto,sed forte ut ostẽdat an inciderit in pe nã uel nõ.ita intelligas glo.in cle. præsenti. de cons. prout declarat Feli. in.c.cũ olim.col.x.in fi.de re iud.& tex.c.licet Eps.de præben.li.6.quem intelligit Fel.in al.c.cum olim.co vii.añ fi.quando posset esse dubium de iure possidentis. alle.in. c.fi.de elec.lib.6.sed pro intelligentia ritus po ne regulam ꝙ omnia iura Canonica quæ dicunt ipso iure uel ipso facto aliquem puniri confiscatione bonorum uel quacumqꝫ alia pœna , non aliud requirunt q̃ declarationem iudicis de commisso crimine, & sta tim succedit pœna, etiam si in sententia non exprimatur,sed ante talem declaratoriam pœna non potest effectum sortiri. c. cum secundum . de hæreticis.lib.6.§.notandum.uer.nam facit quidem.ii.q.iii. Bal.in auct. hoc amplius.C.de fideicõmis.& in.c.i.de feud.si cul.non amit. Specul.in titu.de loca.uer.nunc aliqua.uer.numero.47.Ita concludunt Domini. post Archi.& Io.an.in.c.pro humani.de homi.li.6.Bar.in .l. eius qui de latorem. ad fi.prin.ff.de iur.fi.Feli.in.c.i.col.xv.ver.non obstat.de cõst.in c.inqsitionis.col.2.ver.in contrarium.de accu.& in.c.rodul.col. 26.ver. sed declaratoria.de rescrip.ubi plene Andr.de iser.in consti.reg.si uassal lus.col.ii.in fi.ver.sed si esset casus.fol.161.& plenius.c.fi. col.pe.ver.hoc

quidem est regulare quo tempore miles.fol.27.col.2.cir.me.& deci.Ma.
385.añ fi.& in consti.reg.violentas.fol.74. vi.col. numero.5.li. pri. &.c.
bona proditorum mihi. numero. 171.fol.74.col. 3. & Filip.Deci.consil.
327.penul.col.ver.preterea dato.& Lapus alle. 127. in fi. hanc regulam
primo amplia in re ecclesię data sub conditione a laico,quę quamuis ob
non seruatis pactis ipso iure debeat reuerti ad laicum,tamen antequam
reuertatur, requiritur declaratoria super non obseruantia.ita Feli.post
Panor.in.c.verum.col. v. ver. quinta declaratio.de fo.cõpe.secundo am
plia ꝙ si aliquis fuit bannitus & diffidatus iux.c.pro humani.de homi.li.
6.&.c.felicis.de pe.eo.li.& mandetur cancellari a banno.requiritur ꝙ de
claretur bannũ cancellatum intantum ꝙ si añ declarationem fuerit in-
terfectus non punitur interficiens.de quo vide Filip.Deci.in al.con. 327.
penul.col.tertio.amplia ꝙ quamuis emphiteota per triẽnium non soluẽ
te canone incidat ipso iure in cõmissum.c.potuit.loca.l.ii.C.de iur.em.ta-
men ad hoc vt cadat requiritur declaratio directi domini.& hanc dixit es
se cõmunem sententiam Iaso.in al.l.ii. not.quinto.C.de iur. emphi.cæte-
ras amplia.uide p Feli.in al.c.rodulphus. col.27.de rescrip. & ibi prose-
quere quattuor limitationes istius regulæ.& signanter ponderabis quar-
3 tam limitationem,circa medium,ubi ꝙ excõmunicatio a iure inflicta ipso
iure affligit & inhabilitat quo ad omnes suas potentias illum contra quẽ
fertur absq; alia declaratione per.c.pastoralis. in fi.de ap.& trahit secum
executionem,& tamen aliter de excõmunicatione loqui oportet,quia prę
4 dicta procedunt respectu ipsius excommunicati , sed vt ab aliis euitetur
opus est sententia declaratoria.Ita Pe.de.an.con.189.tribus de causis mo
tus per al.c.cũ secundum.de hęre.Feli.in.c.ii.col.ii.ver.et ex dictis.de spõ
sa.& licet de ista sententia Pe.de anca.olim hęsitaretur,hodie nouissime ca
nonizata est in concilio Basiliensi,sessione.xx.fol.26. cuius est initium. ad
euitandum scandala , quod decretum sessionis semetipsum limitat, exci-
piendo illum quem constiterit incidisse in excommunicatione, ita vt nul-
la possit tergiuersatione cælari. & sic excipit omnem notorie excommu
nicatum, & ista est veritas sessionis prædictæ, cui inhæret Felin.vbi.s.
prout patet in originali .xx.sessione, quæ est penes me sub folio. 26.
5 preal. impressa Mediolani die.20.Iunii.1511. & ꝙ ante publicationem &
denunciationem excõmunicatus non sit euitandus, ultra Feli.ubi.s.etiam
ꝙ sciam ipsum excõmunicatum.vide per eundem Felin.in.c.cum non ab
homine.co.v.in fi.de iudi.in.c.ad probandum.4.col.cir. me. de re iudi.
& Inno.in.c.cum olim.el.i.añ.fi.de priuil.& librum nouissime impressum
6 sacerdotalem fol.51.& talis denunciatio fieri debet in loco ubi sunt hi q
debent excõmunicatum euitare, ut per Andre.de Iser.in consti.reg. ho-
mines extra regnum.fol.116. & ista tanquam arcana & recondita, non a
me dicta

me dicta tanquam nouarum rerum inuentor, sed ut rara & notanda recondas in scrinio pectoris, quia sunt de pane lucrando. & q non requiratur declaratio quando factum est notorium taliter q non possit aliqua tergiuersatione celari. Panor. in. c. cum non ab homine. col. añ pe. & penult. de iudi. ubi de notorio incorrigibili, & similiter quando sententia trahit secum exequutionem, utputa q sit intestabilis q sit infamis &c. pro quibus uide Gemi. in. c. foelicis. col. ii. ver. vnde dicit, de pen. li. 6. & in. c. ubi periculum. §. preterea. de elec. eo. li. ex quibus habes regulam ampliatam & limitatã respectu declarationis fiendę, & pro pleniori intelligentia ritus facio aliam regulam secundum ritũ,
7 videlicet, partem citãdam esse anteq̃ fiat declaratio pęnæ incursæ, hic regulam probat glo. in versi. constiterit. cle. pñti. de consi. glo. in cle. ii. in eo. versi. de pe. Imo. post Car. in. c. extirpandæ. col. vii. de pbẽ. Rot. in no. deci. 54. si petatur. ubi datur ordo qualiter procedendum sit: quę deci. est repetita in antiquis deci. 504. nota si petatur. & in tantũ regula est vera q licet excommunicatio sine citatione & absq iuris ordine plata teneat, licet iniusta. c. sacro. de sen. ex. c. i. & . §. cum ergo. xi.
8 q. iii. (quod dixerunt verum Do. de ro. deci. 139. in antiquis, quando proferatur ab ordinario, secus si a delegato) tamen in declaratione si non citatur pars, ipsa sententia declaratoria excõmunicationis a iure incursæ est nulla. Imo. in al. c. extirpandę. col. vi. plene per Fran. de. are. consi. 165. col. x. versi. secundę obiectioni. cuius est initiũ, sicut Io. limitatur tamen primo ista regula, nisi esset suspitio fugæ. vt per Panor. in al. c. cum non ab homine. col. pe. in prin. quia tunc non requi-
9 ritur citatio, secundo limitatur vbi delictum ponitur pro indubitato, & non habeat discuti factum propter quod quis dicitur excommunicatus, sed declaratur vt magis innotescat, ad effectũ ut euitetur non oportet eum citare. Panor. in. c. peruenit. de appel. Ludo. ro. cõsi. 482. in casu pmisso. ad fi. Bellamer. decis. 411. cuius est initium, denunciatio. tertio limito, nisi esset datus terminus ad se defendẽdum, quia illo elapso exequetur pęnã absq alia declaratoria. Gemi. in. c. ordinarii. §. q si forte. de offi. ordi. li. 6. & licet ordinarius extra suam diocesim non possit aliquem excõmunicare qui extra territorium ius dicẽti nõ paretur impune. c. ii. de constit. in. 6. in fi. tamẽ declarare quem excõmunicatũ etiã extra suã dioces. poterit. Io. an. in. c. uouit. de offi. ega. Fel. in. c. ii. col. xii. post nu. 16. de libel. ob. & in. c. q̃liter & qñ. lo. i. col. xvi. post pri. de accu. qd verum intelligo quãdo factum est taliter notorium q et sit notorie inexcusabile, quia tunc nõ requiritur citatio, prout uoluit Fel. in al. c. cũ olim. col. xi. in prĩ. de re iud. als quia extra territoriũ non potest citationẽ decernere, cum sit actus iurisdictionalis, prout fuit cõ-

B

clusum in.i.ritu: non posset etiam declarare quem excommunicatum, qđ no.qa non tactum ab aliquo.vide Feli.in.c.fi.col.2.post prin.vbi ponit regulam cum fals.de fo.compe.de citatione extra territorium.& Ro
11 ch.in repe.c.fi.q.xiii.de ꝯsue.& mult. etiam excõicatum & denunciatum euitare de iure non tenentur: qui numerantur in.c.qm̃ multos.xi.q.iii. quem tex.limita.primo,ꝙ non licet his qui continent. in al.c.qm̃ cõicare in cõtemptum clauium.Secundo,nec cõtra præceptum supioris.Tertio,nec in diuinis.Quarto,nec in crimine.Quinto,nec nimis assidue.Sexto,si fuisset excõicatus cum participantibus: de qbus limit.vide Feli.in c.a nobis.col.4.post nu 11.de excep.& inuenies ibi Feli. dicẽtem ꝙ in il
12 lo tex.c.qm̃.Papa fecit de peccato non peccatum:& qd sit contẽnere:&
13 qñ fieri dicatur ex contemptu.vide Fel.in.c.cum qdam. col.4.nu.7.de iureiu.in.c.i.fals.3.in fi.de cõst.col.8.& in.c.cum illoꝝ.in fi.de sen.excõ. vide.ĩ.in ritu.18.in glo.in ver.excõicatur. & ista seruient ad multa, ideo
14 no.& qd si per vim cõicauero excõicato,an incurram.vide Ana.in.c.i.vlti.col.de sortile.& Fel.in al.c.cũ qdam.pe.col.& pro materia declarationis plene Feli.in al.c.rodulphus.col.26.cum seq.de rescri.in.c.ii.col.12. cum seq.de lib.obla.in.c.qualiter & qñ.lo.i.col.15.cum seq.de accu.in.c. ii.col.i.in prin.de spõs.& inuenies declarationem aliqñ pmissam, dũmodo declarando sit congrua verbi & orationis expositio,secus si vim ver
15 boꝝ distraheret vel offenderet:& ꝙ declaratio non transit ad successorem,cum cõsistat in aĩo:& vt nihil desit, si testator dicat se debitorem in aliqua quãtitate quam reliqt suo creditori,& de quãtitate vult ꝙ debeat
16 stari dicto ipsius creditoris,creditor in declaratione facienda non tenet iurare,nec in tali declaratione facienda debẽt citari hæredes creditoris. Alex.con.54.aĩs.196.ſm alium nume.cuius est initium.circa id.qđ.vo. 2.qđ alleg.addi.ad Io.an.sup Spec.in ti.de instru.edi.in trac. de vlt.volũ.execu.nu.48.in ver.sacramẽto.in.2.part.fol.262.col.i.& Frã.de are. con.26.& nedum debet citari pars qñ certa est psona citanda ante declarationem,sed etiam qñ nescitur qs detineat res suas,potest eps seu vi
17 carius ad instãtiam petentis concedere monitorias generales cõtra detinentes,seu scientes detineri, vt infra certum tps debeant restituere seu reuelare,aĩs termino elapso ꝓcedere ad excõicationis sñiam generalem pferendam, pro quaꝝ generalium monitionum validitate. & ꝙ psonæ incertæ & non noiatę ligentur ecclesiastica censura est tex.c.ii.§.i.de cõsti.li.6.& q̃plures tex.alle.per.D.de rot.deci.444.in no. cuius est initium,extra rotam. & etiam concedi poterunt contra testes qui veritatem sciunt de aliquo negocio, & eoꝝ nomina ignorantur vel sciuntur,& deponere nolunt.c.dilectoꝝ.in fi. de testi.cog.c.cum causamque. de testi. Panor.in.c.cõstitutis.el.i.nu.4. & clarius in.c.ad nostram.el.ii.nu.3.de

iureiu. vbi in specie dixit ꝙ est bona practica qñ testes ignorantur ꝙ fiāt
18 monitoriæ generales, qui testis si aliqd nedum sic generaliter monitus, sed etiam in specie scit, & illud ꝓbare non potest, non tenebitur reuelare, nec censuram aliquam incurret Feli. in. c. de cætero. col. fi. de re iud. Alex. con. 51. cuius est initium. prospectis. col. 13. vol. 4. & tales monitoriæ non possunt expediri ad instantiam excōmunicati. Panor. in. c. no
19 uit. col. 9. in. ii. addi. de iudi. & hanc opi. dicit ibi Areti. esse cōmunem, in 5. col. nec pro re leui concedi debent, puta pro vna Gallina, & id qd' dicitur ꝗ tanto maiori excōmunicatioue qs dignus est quanto pro minori re contemnit: qa si in minori, qd in maiori. de quo per glo. sing. in ver. videbatur. in. c. duo sunt. 96. di. de qua meminit Panor. in. c. sane. lo. ii.
20 in not. de offi. deleg. intelligitur in cōtumacia in non comparendo pro re leui. qd' bene not. dixit Panor. in. c. i. col. 3. in fi. de iud. & differentiam inter contumaciam in non veniendo, & in non agendo. vide per Bald. in. l. diffamari. col. 2. in fi. C. de inge. & manumiss. & per Filip. dec. consi. 34. vltra Panor. in proxi. alleg. c. i. de iud. col. 3. & ibi Deci. in lectu. l. nu
21 me. 7. vbi etiam dicit ꝙ vera contumacia est in non comparendo: ficta, seu quasi, contumacia in non parendo. & idem repetit in alleg. con. 34.
22 col. pen. nec concedi debent qñ in se crimina continerent, vt puta qui cognouit carnaliter talem mulierem illud reuelare debeat. Sozi. consil.
23 118. visis narratis. col. 4. & 5. & licet præparantis & præparati idem sit iudex. Iaf. in. l. quotiens. C. de iudic. Filip. deci. in rubr. extra eo. tit. Feli. in. c. i. col. 12. de iureiurā. & per consequens ecclesiasticus post reuelationem possit procedere sup negocio principali, hoc non habebit locum qñ prius lis pendebat coram sæculari. l. vbi cæptum. de iudic. Panor. & Præposit. in. c. lator. col. 2. ver. item nota. qui fil. sint legi. de qbus monitorialibus plene per Bart. Bald. Ange. Albe. Sali. & Paul. de cast. in. l. in ciuilem. C. de furt. relatos per do. Ioā. neuizanum in silua nuptiali. fo. 11. cum seq. & præmissa tanꝗ practicantibus parum cognita, habeas familiaria, quia coronaberis in palatiis.

Sinodalis Quæ sint excōmunicationes quæ continentur in cōstitutionibus sinodalibus collige ex constitutionibus quæ in fine huiuscemodi nostri præsentis Operis plene collecta annotataq; perspici poterunt.

Iuris communis. Quæ & quot sint excōmunicationes quas de iure cōmuni quis incurrit. vide. 32. per glo. in ver. canonis. in. c. eos qui. de sent. excō. lib. 6. & 50. per glo. in ver. excōmunicationis. in cle. i. de sen. excō. de qbus etiam per Host in sum. eo. ti. de sen. excō. §. iii. in prin. & quia ponuntur passim in summis, sufficiat tantum illas memorasse. Albericus Oliua.

Condennate. Iuris regula satis vulgata est, victũ victori in expensis debere cõdẽnari.l.properandum.§.finaũt alterutra.C.de iu di.c.finẽ.de dol.& contu.c.calũniam.de pęnis.l.eum quem temere.ff. de iudi.& intantum est vera regula, ꝙ si iudex qui debuit partem con
1 dẽnatã etiã in expensis condẽnare, & illud ommisit si hoc fuit petitum fecit litem suam.Bar.in.l.iiii.§.in hoc aũt.col.fi.q.v.ff.de damno infec. Bal.in.l.fi.ver.quęro an p solam.C.qñ prouo.nõ est neces. secus si nõ
2 fuit petitum, & ita intelligo regiam pragmaticam de ꝑuentione faciẽ da, cuius est initiũ, malitiis litigantiũ, ibi, prius pręstita cautione, videli cet, si fuerit petita, non obstante opinione Pau.de ca.in.l.vniuersa.ante fi.C.de præcibus impe.offe. qua uoluit cautionem esse ꝑstandam par te petente vel non petente, quam nõ puto uerã p illam dictionẽ prius, in pragmatica contentam, quia inducit formam, ut per Felin.in.c. cum dilecta.col.ix.versi.sextum signum.de rescrip.& in.c.pastoralis. col.pe.ver.septimo quia de excep.& pro materia quãdo iudex facere debeat aliquid parte petente vel nõ petente vide Hip.de mar.in.l.uni us.§.cogniturum.p.iiii.col.ff.de questi.post Feli.in.c.si aũt.de rescrip.
3 & Filip.deci.consi.405.post medi.et etiam si expensę non fuerint peti tę poterit iudex partem condennare: & est ratio, quia ea quę emergũt post litem contestatam spectant ad iudicis officiũ.l.ediles.la.i.§.fi.ff.de edili.edic.vt per Bar.in al.§.hoc aũt, & licet iudex possit in diffinitiua sententia sibi reseruare taxationem expensarũ, non tamen condẽnatio
4 nem.glo.in.l.terminato.C.de fruc.& li.expen.quam cõmuniter sequũ tur doc.Panor.post Io.an.in.c.i.col.7.ver.uenio ad tertiam.de seque stra.pos.et fructuũ.& ꝙ requiratur citatio partis condẽnatę iuxta formam istius ritus firmat Iaso.in auc.sed hodie.C.de iud.cõtra Bal.in.l. sancimus.C.eo.ti.& facit deci.Ro.299.licet quo.in no.

Item requiritur citatio partis condennatę ad videndum taxari expensas.

Taxari. Idest extimari, et econtra dicimus extimari, idest, taxari.
5 glo.in ver.extimatione.in.l.sancimus.C.de iudi.et p pra ctica istius ritus oblata petitione cũ lista expẽsarum quæ petuntur taxa ri per illum qui obtinuit partem sibi aduersam in expensis condenna ri, & illa citata iuxta formam istius ritus siue comparuerit siue non, iu dex taxabit et moderabitur expensas, deinde uictor iurabit illas taxa tas exposuisse, nouissime præstito dicto iuramento iudex declarabit cõ dennando partem ad soluendas expensas sic moderatas taxatas et iu ratas, & in ista taxatione iudex habebit respectũ ad quantitatẽ & qua litatẽ causæ ad morã quam victor traxit in loco iudicii ad qualitatem

personæ ad consuetudinem fori seu loci in quo iudicauit:& si pars pri
6 us iurauit,& postea iudex taxauit,inique fecit,sed nulliter non processit,
& propterea oportet appellare,fm q no.Panor.in.c.i.ante fi.de seque.
pos.& fru.quem seqtur Barb.in addi.ad Bal.in auc.sed hodie.als nouo
iure.als post ius.in litera,F.C.de iud.licet cōtrarium notauerit do.Ant.
in al.c.i.& Lanfr.in repe.c.qm contra.in ver.de expēsis.col.2.ver.quæ
re itēq.de prob.erit ergo talis ordinis prępostératio & sententia cōtra
ius partis & nō nulla,& propterea appellādum.& colliguntur præmis
sa oīa in al.auc.post iusiurandum.extra no.per Panor.in al.c.i.per Lā
fran.in al.ver.de expensis.per Inn.in al.c.fi.de his quę vi me.cā fi. per
Alb.de ros.in.l.terminato.C.de fru.& li.expē.per Spe.in ti. de expē.§.
fi.& intelligo præmissa qñ in snia diffinitiua qs in expensis condēnatur,
secus in expensis rōne contumaciæ,qa in illis iudex non potest taxando
7 vel moderando contumaci parcere.ita Alb.de ros. in al.auc.sed hodie.
& notaui.s.in proxi.pręced.ver.in fi.Secundo intelligo non procedere
8 præmissa qñ victor vult expensas pbare.Panor.in al.c.i.col.pe.de seq.
pos.& fru.Ias.in al.auc.ver.limita tñ.& est constitutio regni inci.diuoꝝ
principum.fol.42.col.4.li.ii.vide Alex.con.37.als.179.vi.col.ante fi.
vo.2.Spe.in ti.de exce.§.viso.Ver.qđ si reus.fol.108.in.ii.parte.& not.
in.c.pia.de exce.li.6.in.c.frequens.de rest.spo.eo.li.in.c.cōstitutus.de
procu.in.l.sancimus.C.de iud.in.c.quærelam.de procu. Maz.in cōsti.
reg.accusatoꝝ.li.ii.fol.24.& in deci.70.et.71.Host.in sum. de do.& cō
tu.ver.qua poena.& postq expensę reficiendæ a contumace sunt taxatę,
9 realiter debent solui,nec sufficit depositum facere,vt voluit notā.Bal.in
auc.qui semel.col.pe.ver.quæro nunqd.C.quō & qñ iu.quem refert &
seqtur Filip.dec.in con.34.vi.col.ver.postremo non obmitto.quod ppe
tuo no.tanq practicabile.& vide Luc.de pēna in.l.i.C.de sumpt.recup.
lib.x.fol.mihi.130.

Expensas. Intellige de his quæ fiunt in litigiis,& qa multifarie multisq modis fit mentio in iure de expensis,collige.j,
& recondas.nam aliqñ petuntur expensæ funeralium prělati, de qbus
in.c.i.de solu.& Filip.deci.con.157.in prin.aliqñ expensæ factę in con
sequenda & manutenenda dignitate ecclesiastica. Sozi.consil 15.col.8.
ver.tertio pcobatur.& consi.29.col.i.ver.circa primum.vol.i.aliqñ pe
tuntur expensæ erogatæ in infirmitate vel funere vxoris,de quibus per
Ange.insti.de actio.§.fuerat.col.7.fol.160.aliqñ factæ per Regem in ca
stro pro defensione,& recuperato castro,vtilis dñs illas non restituet Re
gi.Fran.cre.sing.25.aliqñ de expensis in vestibus lugubribus post mor
tem mariti,& de ornamentis pro vxore paratis, de qbus per Alex.in.l.
si vsufructus.§.dos legata.ff.ad.l.fal.& in.l.penul.§.seruus.ff.fol.mat.&

Ioã.sup.in repeti.rubri.de dona.inter vir.& vxo.fol.3.&.6.vlti.colũ.&
10 ꝙ expensæ funeris & infirmitatis equiparantur. Bald.in.l.in restituen-
da.C.de peti.hęred.Alex.in.l.fi.§.in computatione.C.de iur.delib.ali-
quando dubitatur cuius expensis aliquid sit fiendum,& regulariter qui
11 petit aliquid fieri soluet expẽsas:& ꝙ producens iura sua in iudicio, non
teneatur parti copiam fieri facere suis sumptibus, quia probatio fit iudi-
ci,& non parti:& faciens quem carcerari,tenetur soluere Nuncio a Cõ-
muni deputato,& non Cõmune:& ꝙ debitori carcerato expensas faciet
qui carcerare fecit, si non habet debitor vnde:& ꝙ siquis dubitat offen-
di,& petit familiam a iudice, debet dari sumptibus petentis:& ꝙ fideles
Regis non tenentur secum equitare eorum sumptibus, nisi feuda quæ
ab eo tenent sufficiant ad ipsos sumptus:& cuius expensis viuat pręstãs
operas ꝓmissas:& si Scriptor apostolicus habet reficere literas propter
errorem causatum causa abbreuiatoris, reficientur expensis abbreuiato
ris:& conducens aliquem in dictis,debet in eundo,stando, & redeundo
subministrare expensas de consuetudine,secus de iure:& si vicarius fini-
to officio nollet tunc ad domum redire,sed alio tempore,tenetur Pote-
stas ad expẽsas itineris,dũmodo non longioris: & si in via derobaretur,
non tenetur conducens:& conducens aduocatum extra locum,tenetur
ad expensas itineris: & patronus defendens ecclesiam, illam defendet
sumptibus ecclesię.hæc omnia vltimo loco relata cumulat Felin.in.c.i.
colũ.3.&.4.& sequẽ.de libel.obla.& vltra ipsum Ange.insti.de actio.§.
12 fi.in fi. & si pupillus petat sumptus victus & litis ab aduersario. Bart.&
13 Bald.in.l.imperatoris.ff.de tute.& ratio.distra. Alberi.de ros.in.l.fi.C.
de ordi.cogni.& ꝙ motor vel ꝓsequens inquisitionem condẽnabitur in
expensis, si inquisitus fuerit absolutus. Hipo.de mars.in.l.patre.col.3.
14 &.4.nume.18.&.19.ff.de quęst.fol.30. & an refici debeant expensæ fa-
ctæ in reassumendo instrumento.Alex.in.l.aristo.nume.5.ff.de acquir.
hęre.in.l.vbi pure.post princ.ff.ad senatuscõ.trebel.fol.123. & in.l.do-
mus.ff.de lega.i.& Feli.in.c.i.col.15.in fi.versi.tertio declara.nume.22.
de ꝓba.& Ange.in.l.eos.in fi.C.de vsur. & de salario non ꝓmisso famu-
lo Federi.de sen.consi.218.& si promisi decem sacerdoti cum ero diaco
nus,& deinde nolo effici sacerdos, an debeatur salarium. Bart.in.l.i.§.
diuus.col.2.versi.si vero debetur ex contractu.ff.de var.& extraordi.co
15 gni.& ibi Bald.& si mittetur ad absentem vt respõdeat libello, vel depo
nat,fiet,& mittetur expensis absentis.Paul.de cast.in.l.si actor.ff.de pro
cur.Panor.in.c.dilectus.colũ.2.de ꝓcur.nisi habuerit speciale manda-
tum procuratorium.Felin.in.c.pastoralis.colũ.2.de iudic. Maz.decis.
177.& ꝙ famulo ægroto teneatur dominus facere modicam expensam,
& non magnam.Bart.in.l.si cum dotem.§.sinautem.in fi.ff.solu.matri.

& de famulo ægroto offerente operas suas cessante infirmitate. Paul.de cast.in.l.si vno.§.item cum quidam.ver.vltimo.glos.ff.loca.Felin.in.c. ex rescripto.in fi.de iureiurã.& q famulo infirmo nõ debeatur salarium Alexã.in alleg.§.sin autem.colũ.2.solu.matri. & si feci expensas,quando sit mihi licita retentio rei ratione expensarum iure factarum. Ias.in.l.si non sortem.§.si centum.in fi.ff.de condi.indebi.& an salarium pro rata temporis debeatur.Bald.in.l.ædem.colũ.3.versic.sed pone.C.locati.& Bart.in.l.si vno.§.item cum quidam.ff.eo. & pro debitore carcerato, si non habet vnde,vide const.reg.humanitate.ante fi.fol.mihi.32.& si per
16 totam diem operam non præstitit,locans operas,quid fiendum.Bald.in l.qui operas.ff.locati. & qualiter intelligatur dies in locantibus opibus, Filip.dec.in.c.consuluit.colũ.4.in princ.de offic.delega.& vnde dicatur dies.Felin.in.c.pfodiens.colũ.2.in princip.de homicid.& refectio ferra-
17 mentorum fiet expensis fabri.glos.in verbo,sumptus.in.l.quoniam.C. de testib.& quid intersit inter expensas,damna,& interesse.Sozin.consi. 4.numero.14.volu.4.& qualiter fructus intelligantur deductis expensis.Felin.in.c.ad nostram.l.&.2.colũ.de iureiuran.&.in.c.ad aures. colũ na.x.versicu.duodecima conclusio.de rescript.tracta.de peste. Ioã.fran ci.fol.125.versicu.sed quia. ibi,secundo intelligi. & q nomen debitoris
18 intelligatur tantum quantum ex eo consequi poterit,deductis expensis. Bartol.in.l.i.in fi.ff.de impens.in reb.dot.vbi text.quę dicantur expensæ voluntarię, necessariæ, & vtiles, & si pro expensis & interesse promisi stare iuramento creditoris,an possim reuocare ante declarationem faci-
19 endam a creditore.Ias.in.l.si ab arbitro.colũ.2.ff.qui satisda.cogan. & ista dicta ex variis lectionibus & lucubrationibus sic conglutinata sępissime inseruient: nec inuenies alibi reducta, omnibus etiam modernissimis perquisitis,a quorum nullo me habuisse vnquam reperies:& quando ipsorum laboribus vtor,eos allegare non erubesco, ne sim par Furi laudem alienam tacendo,vt dixit Bald.in prælud.feudo.ante fin. & experientia docet: & intelligas ritum sic generaliter prout loquitur, tam de expensis rõne contumacię q ratione victoriæ. quem ita intelligit Iason in alleg.auct.sed hodie. versi.nunqd autem.C.de iud.& vide decis. Rot.403.in no.incip.fuit dubitatũ vtrum.& q in taxatione expensarum
20 taxantur ẽt expensę pro aduocato & pcuratore,& quot esse debeant pro aduocato & pcuratore in vrbe,vide dec.Bellam.437.inci.sup. Alb.Oli.

Ritus Quintus.

Item si clericus citatur in curia sæculari, si sua interesse putauerit: & comparens,

Iste ritus diuiditur in tres partes. Secunda, ibi,& ipsa curia.Ter ia,ibi, sed si in magna. & quælibet pars.ĩ.de per se clare

am sacerdos.nam clericus proprie dicitur qui in sor

Si clericus. Appellatione clerici hic veniet eti declarabitur, quis aliquá tulum obscure loquatur.

alleget sua interesse: & petat se remitti ad proprium iudicem:solet remitti:& ipsa curia .s. Archiepiscopalis cognoscit: sed si in magna curia vicariæ reconueniatur clericus,non audietur in conuentione,nisi se defendat in recõuentione iuxta ritum ipsorũ.

tem dñi vocatus est, & dñi partem habet, cum dicantur clerici a cleros gręce,latine sors.Isid.in lib.vii.ethimolog.c.xii.fol.40.& transumptiue
1 habetur in.c.cleros.21.distin.& ꝙ psalmistatus dicatur prima tonsura,& per illam clericalis ordo cõferatur,& possit a presbitero conferri.est tex. iuncta glo.in.c.cum contingat.in fi.de æta.& qua.& per talem primam tonsuram seu psalmistatum consequtur immunitatem ecclesiasticam.glo. in ver.tonsuram.in.c.nullus eps.de temp.ordi.lib.6. sed largo sumpto vocabulo veniunt oẽs,in quacunq; dignitate sint positi.Panor.in rubri. de vit.& ho.cle.in fi.in.c.i.ver.vltimo colligunt. de iur.calũ. in.c.humilis.vlt.col.de ma.& obe.& Feli.in ꝓhi.decret.col.11.in.c.ecclesia sanctæ Marię.col.28.nu.43.de ꝯsti.in.c.fi.col.i.de simo.& in.c.tua nos. in prin. de iureiur.Bal.in.l.si nondum.in prin.& ibi addi.in litera,F.C.de fur.& ser.cor.& in.c.i.de mil.qui arm.bel.depo.Filip.deci.con.275.nume.1.& Vinc.hercula.in respons.impress.in fi.in lect.Infor.vbi plene,& an cleri
2 ci veniant appellatione ꝓuincialium.Lud.ro.con.180.& sing.suo.440. a ss.441.inci.habeo casum.& Feli in.c.ecclesia sanctæ Marię.col.35.nume.51.de consti.& an appellatione vniuersitatis veniãt sacerdotes Oldr. con.32.& an appellatione ciuium veniat officialis, & ꝙ sit caput ciuium Bal.in.l.obseruare.§.ꝓficisci.q.viii.ff.de offi.procon.Panor.in.c.i.not.i. de vi.& hone.cle.& Panor.in alleg.rub.de vi.& hone.cle.meminit noster Tho.grãma.voto suo.33.nu.3.& seq.plura cumulans.

Si sua putauerit interesse. Comparens pro suo interesse in primis habet summarie
3 docere ꝙ sua intersit.Inno.in.c.veniens.lo.ii.& ibi Feli.col.5. ver.quinta conclusio.de testi.& per eundem in.c.ex parte.col.2.nume.5.ibi in eadem glo.eo.tit.in.c.cum sup.ii.no.de offi.deleg.in.c.exhibita.in prin. de iudi.in.c.cum.M.col.16.de consti.in.c.sup his.8.col. ver. modo aduerte. de accu.& hoc ad effectum vt admittatur in sua comparitione & petitione ut remittatur,vt dixit Ang.in.l.adoptio.uer.denuo videtis.ff.de adoptio.quem refert & sequtur Felin.in.c.cum sup.col.7.ver.& dicit.elegan
4 ter Ang de re iudi.tñ qñ est citatus clericus simpliciter & specialiter,fallit supradicta conclusio,qa omnis citatus audiendus est tanquam legitimus contradictor.glo.in.c.exhibita. in ver.excõmunicationem.de iudi.

quam alleg. Feli. in. c. cum inter. col. 8. post nume. 15. de excep. & in. c. praesentium. col. 3. ante nume. 8. de testi. & absq; eo q probetur interesse debet admitti, qa per talem citationem videtur eius psona approbata & legitimata. Hippo l. de marf. in. l. qui ignorans col. 2. nume. 7. ad. l. cor. de fal. fol. 29. col. i. & ista fall. similiter limitatur qñ in citatione fuisset apposita
5 clausula, si sua putauerit interesse, prout loquitur iste ritus. nam tunc debet docere, saltem summarie, de suo interesse. Hippo. vbi. s. Feli. in all. c. cum inter. col. 9. nume. 12. ver. limita secundo. de excep. Ro. deci. 53. in antiq. incip. nota q vbi sunt citati. & Doct. de interesse summarie petere remissionem, vt tradit Alexá. in. l. in prouinciali. §. si in publico. in fi. ff. de no. oper. nunci. faciunt not. per Panor. & post eum per Sozin. in. c. qm frequenter. §. in aliis. col. 9. & x. ver. & faciunt haec ad qõnem. vt lit. non contesta. Albe. de ros. in. l. non solum. §. quod vulgo. ff. de vsucap. & per Andre. de iser. in. c. i. ver. rei autem. in fi. de inuestit. de re. alie. fac. est tñ
6 verũ q virtute dictae clausulae, si tua putaueris interesse, non arctatur citatus ad comparendum, & non comparens non erit contumax, vt concludunt Alexá. & Felin. vbi. s. qui dixit, q cautela est, dicere in citatione, q ipse putat sua interesse, sed falso. & tunc arctatur, & non veniens, erit contumax. facit deci. Maz. de affiic. 2. & quis ad comparendum non arctet, tamen inducit scientiam litis, & taliter citatum afficit q postea non
7 poterit impedire sententię exequutionem. Paulus de castro in. l. a diuo pio. §. si sup rebus. colũ. 2. numero. 7. & ibi dic pro concordia. ff. de re iudic. & in. l. cum filius. colũ. i. in fi. ff. de verbo. obliga. qd' dixit esse singulare, & quottidianum, & obtinuisse in facto contra Aduocatos male auisatos, & cum difficultate obtinuisse propter ignorantiam multorum, quibus fuerat causa cõmissa, qui dicebantur valentes & non erát. quam doctrinam Pau. de castr. allegat Filipp. deci. consil. 348. colũ vlti. versic. Venio ad secũdum. de veritate cuius doctrinae vide per Alexand. in alle. ga. §. si sup rebus. col. 5. post nume. 14. & Docto. in. c. quamuis. de re iudica. & Filipp. deci. consil. 272. nume. 3. vbi q praeiudicabit quo ad praesumptionem, quae habebit vim semiplenae probationis. & per Pet. de ancar. consil. 21. in princi. incipiẽ. pro solutione. quo vero ad illud an dica
8 tur citatus si sua putauerit interesse necessarius vel voluntarius reus. dic prout not. Filipp. deci. in alleg. c. cum inter. colũ. 6. de exceptio. vc3. q illa conditio reducitur ad voluntatem citati, & sic in effectu citatus videtur, si voluerit comparere, & dato q probet interesse, nihilominus volũtarius & non necessarius erit reus, quia conditio non refertur ad veritatem interesse, sed ad voluntatem citati, & ad illud quod putauerit citatus, & videtur quaedam requisitio quae fieri potest, etiam in casu in quo non potest fieri citatio. alleg. not. per Innoc. Anto. de but. & Panor. in. c.

cum nobis.de electio. nec obmitto distinctionem eiusdem Filippi deci ibi,colũ.v.videlicet,q̄ quando plures certi,seu nominatim citantur,di centur rei necessarii,aut generaliter per edictum citantur quicunq; con
9 tradicere velint,iuxta.c.fina.de electio.libr.6.& comparentes erunt vo luntarii,prout etiam concludit Ioã.de imol.post Innocen.in.c.dilecti, colũ.z.numero.5.de exceptio.& Ias.in.l.de pupillo.§.seruo.colũ.z.an te fin.de noui oper.nuncia.repetentes cautelam Feli.vt dicatur,sed fal so &c.& ista omnia signa pro intelligentia capitulorum regni,ad regale fastigium.fol.mihi.78.finis pręcepti charitatis.fol.mihi.89.omnis præ datio.eo.fol.charitatis affectus.fol.eod.pro quibus omnino vide Panor mi.in.c.z.a.z.colũ.vsq; ad.4.de iuramẽ.calum.Bald.in.l.fina. colũ.z.in princip.C.de edict.diui.& Filipp.deci.consil.zzo.in fi.& z41.& Felin.in c.ecclesia sanctę Mariæ,colũ.zo.in fi.de constitutio.& ille dicetur habe
10 re interesse qui pro suo proprio nomine agere potest vel excipere.l.i.§. sed alius.ff.quan.appellã.sit.Felin.in.c.insuper.colũ.i.in fi.de testi.& ibi, maxime in fi.de principali & secundario,seu mediato & immediato inte resse,& de interesse damni emergentis,& lu cri cessantis, post glos.in.c. conquestus.de vsur.q̄ possit peti post & non ante moram.Panormit in consil.38.incipiẽ. illud de iure quæritur. & hoc etiam de iure canonico procedat.plene per Felin.post Theologos in.c.P.&.G.de offic.delega.in princip.& q̄ in solito negociare ratione lucri cessantis interesse peti pos sit,sm communem opinio.plene per Filipp.deci.consil.441.dubio.z. & pendente solutione rei venditæ, q̄ possit aliquid peti ratione interesse, per eundem consi.31z.numero.4.& consil.119.dubio.z.& qualiter pro betur interesse per eundem consil.3zz.z.dubio.

Et comparens alleget sua interesse. Quod facere debet, saltem ad euitãdum periculum exequutionis,de quo in proxima glos. dixi sm opinio.Paul.de castr.vel expensarum condẽnationem, quam facere pos
11 se iudicem sęcularem affirmat Bellame.deci.ro.zz6.incip.in causa mea. per.c.exceptionem,de exceptio.quam Deci.refert ibi Felin.in princip. quam per plura reprobat Filipp.deci.consil.441.numero.z.et maxime ratione defectus iurisdictionis,quia nullo modo etiam incidenter iudex laicus poterat esse iudex clerici, cuius consilii memor fuit noster Tho. grãma.voto suo.z7.numero.4.et.5. plura cumulans, licet non faciant mentionem allega.Deci.Bellame.et quia fatetur Deci.in alleg.consi.q̄ coram iudice ecclesiastico si laicus actor constito de clericatu destitit, poterit obtinere condẽnationem expensarum,tutius erit comparere iu xta ritum nostrum.nam quisq; debet comparere citatus,priuilegium su um allegaturus.l.si quis ex aliena.ff.de iudic.not.in.c.pręterea. de dila

flo.in.c.cum in iure peritus.de offic.delega.& Felin.in.c.veniens.in fin.
de accusa.versicu.vltimo posita.et.s.versi.in ea.glo.
Ad proprium iudicem .s.suum immediatum, cuius iuris dictionem effugere, & in non suum consentire, etiam si ecclesiasticæ iurisdictioni pręsit, siue iudicis voluntate non potest. c. significasti. de foro competen. & an per cautio
12 nem de iudicio sisti censeatur iurisdictionem prorogasse. vide in decisio. Maz.133.et si in dicta obligatione iurauit, an virtute iuramenti compellatur. Anto.de butr.in.c.i.colu.16.fol.6.colu.1.de iudic. et si non subditus prorogabit iurisdictionem episcopi, ab eius sententia non appella
13 bit. Alberi.de ros.in.l.episcopali.C.de episco.audië.& in foro conscientiæ quis dicatur proprius iudex, vide in.c.oís vtriusq;.et ibi Panor.colu. z.versi.quęro quis.de pe.et remiss.et pro materia prorogationis vide.c. P,et,G.de offi.delega.et Filipp.deci.consi.394.nume.5.et seque. et ꝙ cen
14 seatur facta prorogatio sm qualitatem iudicis.per eundem consi.25.co lu.3.et in fin.nam si a sententia illius iudicis cuius prorogatur iurisdictio non potest appellari, censetur facta prorogatio cum illa qualitate.
Solet remitti. Facta summaria fide de tali quali interesse pro ut dixi.s. in glos.si sua putauerit. vt concludit Felin.in.c.cum super.co u.6. in fin. de re iudica. affirmans sufficere interesse apparenter, licet non existenter, vbi alleg. Zabarel. dicentem ibi, deinde Innocë.ad hunc effectum esse signandum centum manibus, qa
15 per illud clausit ora Aduocatorum tenentium oppositum, prout etiam dicimus ꝙ facta fide iudici sæculari de clericatu, statim debet remittere clericum. Federic.de sen.consil.126.et.236. circa medium. versicu.ob quam causam.et probat text.c.si iudex laicus.de senten.excõmuni.libr. 6.§.et si notorium.et ibi Scriben.et pro remissione semper vide Ioä.de neuiza.in tracta. siluę nuptia. fol.13. et ritus magnę curię vicariæ inci
16 pien.item si aliquis clericus citatus.fol.mihi.1oz. colu.i. quem ritum in eo ꝙ dicit, iudicem sęcularem cognoscere de clericatu. intellige prout dicit Bald.in.l.siqua per calumniam.colu.z.C.de episco.et cleri.ꝙ producetur instrumentum seu litera clericatus, vt sic sit excommunicatus si detinuerit eum, et in tali ostensione instrumenti non oportet aduersarium citari, quia non sit in modum probationis, sed instructionis: uera enim probatio clericatus nõ potest fieri coram alio q̃ Episcopo.et And. de iser.in ti.quę su.reg.ver.ꝯtrahẽtium.col.z.in fi.fol.105.& no.& diligẽ ter signa ista uerba Bal.nedũ pro intellectu ritus magnæ curię uicariæ. sed ad cõprobationem istius gl.& maxime uerba Bal.ubi.s.in uer.sed po namus ꝙ est captus.ubi firmat ꝙ pcedi debet sũmaria informatio añ re missionẽ, de qua ẽt p doc.in.c.i.de off.or.in materia iplorationis auxilii

brachii sæcularis. & per Felin. in. c. cum sit. colū. 6. in prin. de foro competen. per Petr. de ancara. consilio. 382. incipien. retento ordine. columna penultima. in. 4. dubio. per Tho. de ferra. cau. 53. per Alexandr. in. l. tertia. colū. 4. versi. unum ppetuo nota. ff. solut. matri. per Andre. de iser. in c. i. colū. penult. in fi. de controuer. inter uassal. & ali. de benefi. fol. 76. & in consti. reg. post machinam. in prin.

17 **Cognoscit.** Facta tamen remissione, etiam cum actis coram sęculari iudice factis, ut per Bald. in. l. eos. §. sup his. C. de appella. dicentem debere intelligi de actis factis anteq̃ sciret illum esse clericum, qa postea iudex si procederet, deberet puniri, nec tenebit statutum quo iudex sęcularis impetranti inhibitionem a iudice ecclesiastico, cui causam remittit, præcipit & statuit terminum infra quem se debeat expedire. Felin. in. c. ecclesia sanctę Marię. colum. 54. uersicu. & adde q̃. de constitutionibus.

Reconueniatur clericus. Circa istam reconuenuentionem uarii uaria dixerunt, & nō immerito, si propter dubias & uarias opiniones magna curia uicarię fecit ritum, de quo fit mētio in isto ritu, qui ritus magnę curię incipit. item q̃ clericus. fol. mihi. 102. col. 2. & pro uarietate istaꝝ opi. illis relatis dixit Panor. in. c. at si clerici. col. 7. de iudi. attendendam esse consuetudinem loci, quę licet non ualeat qñ est onerosa ecclesiis, tñ in isto casu pp dubium inter Doctores tenet. ita punctaliter decidit Filip. dec. in alle. c. at si clerici. col. 15. in fi. uersi. ex prędictis. qui etiam col. 13. dixit q̃ pro affir

18 matiua, uc3, q̃ ualeat reconuentio in causa mere ciuili est cōmunis opi. quam ipse sequtur: & fuit in sacro concilio decisum, q̃ si clericus in foro sæculari egit & fuit recōuentus, etiam q̃ uelit a conuentione desistere, iudex sæcularis procedet in recōuentione, prout attestatur do. Ma. de afflict. decisio. 173. & reconuentionem non habere locum in causa appellationis firmat Rota decisio. 61. inci. not. q̃ in causa. in antiq. quam opi. post longam discussionem defendit Maria. soz. in. c. i. fall. 21. fol. 150. col. 1. 2. et. 3. de mutu. petitio. & ibi plenissime pro materia, & maxime in. 7. fallē. in qua tenet q̃ si causa principalis est summaria & reconuentio or

19 dinaria, q̃ nihilominus procedit reconuentio, fol. 145. per totum. qđ nota pro materia capituloꝝ regni, in quibus summarie proceditur iuxta formam dictoꝝ capitulorum, qa ex not. ibi apparet q̃ in illis habebit locum reconuentio, & erit maximi momenti, & tamen in Rota Romanæ Curię si impetraui commissionem, & obtinui reum citari, non possum reconueniri sine noua commissione ex usurpatione Rotę, cum de iure aliter uidetur dicendum, ut per Rotam decisio. 598. si quis impetrat, in antiquis. Albericus Oliua.

Item

Item denuncians seu accusans in curia archiepiscopali solet se obligare ad certam poenam pecuniariam de probando.

Huic ritui est conformis constitutio sinodalis nu. 55. cuius est initium, ne calūniātium.

Denuncians seu accusans. Tribus modis pcedi posse in curia ecclesiastica de
1 clarat tex. in.c.qualr & quando. lo.ii.§.ad corrigendos. de accusa. videlicet, per accusationem, denuntiacionem, & inquisitionem, & accusationem legitima praecedere debet inscriptio, de qua in.c.tuae.de pcu. denuntiationē uero, caritatiua correctio, de qua in.c.nouit.de iudi. inquisitionem aūt, clamosa insinuatio, de qua in.c.deus omnipotens.ii.
2 q.i.accusatio enim est alicuius hominis apud iudicem cōpetentem inscriptione interueniente legitime facta delatio, in.l.aliud est accusare q̄ reum criminis aliquē per libellum deferre, uel facere ad uindictā, vt per Hosti. in summa.titu.de accusa. in prin.quē alle. Ange. de malefi.
3 in.ver.nec non ad quaerelam.uer. & subdit.hic subiungens ꝙ accusans primo iurare debet ꝙ non animo calūniandi reum accusat.al. Bar. ita voluisse in.l.is qui reus. vers.sed quęro quomodo eum.supra.ff.de publi.iudi.& in.l.i.C. de iur.calum.secundo se subscribere debet ad poenā talionis.l.iii.C.qui accu.nō pos.& ibi scribē. & licet de iure ciuili ex generali consuetudine inscriptio ad pęnā talionis sit sublata, ut est glo. magistra in.l.ii.C.de fi.instru.prout firmat Albe. de rosa.in.l.fi.C.de accu. quem refert Maz.de affli.in consti.reg.pessimā.col.3.not.viii.num.9. fol.73.col.2.li.i.& p Ange.in al.trac.& vers.ibi.secūdo reqritur. & ibi
4 per August.tñ de iure canonico seruatur, de quo dic ut in ritu.viii.j.eo. p tex.alle.C.qualr & qñ.lo.ii.c.quisqs.ii.q.viii.c.licet. Heli.de simo.cō firmat Ange.in al.trac.de male.in eo.ver.necnō ad quęrelam. ver.de iure canonico uidi.& licet ad peticionem nō legitimi accusatoris reus ad iudiciū non sit trahēdus cum de legitimatione personę sit prius quęrendum.c.i.& ibi Feli.in prin.de accusa.tamen si per partem nec per
5 iudicem non legitimus accusator nō fuerit repulsus, tenebit qđ actum, est, non obstante ꝙ iudex ex officio debuit repellere, quia non sequitur ergo non valet qđ actum est.glo.in versic.criminalis.ante.fi.c.i.de iudi.li.6.Io.de ana.in al.c.i.ii.not. ver. quid autem si inhabilis. de accu.
6 deci. Ro. 151. &. 485. in no. quod fateor verum, donec fuerit oppositum de inhabilitate, quia post oppositionem non tenebit quod actum erit. Feli.in.c.meminimus. col.pe. uersi. ultima conclusio.de accusa.& ibi.al.Bal.in.l.ita demum.colū.i.in fi.C.de procur. dicentem hanc esse communem opinio. quos refert et sequitur Filipp.deci. consil.469.

in fi.inci.visa inqsitione formata.vbi dixit hanc esse cōmunem & veriorem opi.& al.Ro.con.215.in ci.duo sunt.& firmat hoc vltimum dictum. pro quo est tex.c.pia.de exce.li.6.& ita iudicaui in causa mihi cōmissa a R.d.Ioāne yuarta. Epō sanctæ Agathæ Gotoꝝ.& ꝙ accusare volēs, tria
7 facere debeat,vz,libellum offerre,se expresse ad pœnam talionis obligu re, & fideiussorem de lite prosequenda dare. probatur in.l.qui crimen. C.qui accu.non pos.sequtur Io.de ana.in rub.de accu.in fi.non tñ debet citari reus accusatus,nisi primo accusans legitimauerit psonam suam:& licet hoc sit de iure per.l.ii.C.de exh.& intro.re.tñ attendi debere stilum curiæ voluit do.An.de bu.in al.c.i.de accu.quem refert & sequtur Io.de ana.ibi.iii.no.fortius dixit Panor.in.c.licet.i.no.de accu.& ibi Felin.ꝙ de cōsuetudine Romanæ curiæ illa.l.ii.non seruatur. et ꝙ non seruetur de consuetudine Spec.in ti.de accu.§.i col.ii.ver.his igitur consideratis.et si citatus venerit et pp commissos excessus inclusus fuerit in carceribus pœna debita castigandus.& de parendo iuri fideiussoriam dederit cautionem,relaxari debet,nisi excessus,vel alia cā rationalis eum suaserit de
8 tinendum.hic est tex.in.c.si clericos.de sen.excō.pro cuius tex.intelligētia & practica distingue,ꝙ aut pro crimine pro quo est carceratus est pœna certa & determinata,aut est arbitraria. primo casu subdistingue,aut pœna determinata est corporalis,& tunc non est relaxandus fideiussori bus,qa non est in potestate eoꝝ iudicatum solui, qa exequutio est fienda in psona:aut venit imponenda pœna pecuniaria certa, & tunc accusatus fatetur crimen,& est statim condēnandus,& non dimittendus.l.si cōfessus.ff.de cu.reo.l.ii.C.eo.ti.aut non cōfitetur,sed denegat,& tunc fide iussoribus relaxabitur,qui debent promittere de præsentando,& iudicatum solui.l.i.ff.de cu.reo.& tenebūtur fideiussores illum pręsentare vbi cunq; psona eius erit necessaria,si iudex vellet ipsum interrogare vel tor
9 quere.& pro practica istius pręsentationis no.ꝙ si promisi reum pręsentare iudici,per primam præsentationem ero liberatus.glo.in versi.ex hibuerit.in.l.duobus.§.i.ff.de iureiu.Feli.in.c.fi.col.2.in fi.de treu.& pa. & si fuit additum,toties quoties,per binas pręsentationes liberabor. An ge.in.l.si finita.in prin.& ibi Alex.de dā.infe. Ma.de affli.deci.46.in fi. vbi plurimæ remissiones.Alex.in.l.si vero. post prin.in addi.in litera,C, ff.qui satisd.cog.Lud.ro.con.137.& si non fuerit dictum .& qñcunq; te netur vsq; ad sñiam tm.Frā.cre.sing.11.& si infra octo dies promisi præ sentare,& non fuerit additum,absq; aliqua reqsitione, non tenetur præ sentare,nisi reqsitus.Fil.dec.con.2.vol.2.et.405.col.2.I af.in.l.vniuersa. nu.6.C.de pręci.imp.off.& si curia semel reum cepit & carcerauit,& au
10 fugit.an sim liberatus.Ma deci.130. & non præsentans tenetur ad pœnam fisco,& parti ad interesse,p eū.dec.234.scđo vero casu principali qñ

pœna est arbitraria debet considerari qualitas criminis, & consuetudo iudicis,& fori:vnde si est verisimile ꝙ veniret imponenda pœna corporalis,non erit relaxandus:si pecuniaria, dic vt.s.in ver. aut venit imponenda pœna pecuniaria.de quo plene per Cy. & Bal.in.l.ii.C.de exhibe.re.& ibi Bal.plene quō debet detineri,si in carceribus,si debet ligari,&
11 poni in cippis,vinculis,vel cathenis, vel manicis ferreis:& si debet haberi ratio,si est persona vilis,& ponenda in carceribus:si nobilis,& detinenda in palatio.& pro ista distinctione & doctrina practicabili semper videas Ioā.de ana.in.c.fi.ante fi.de accu. & Cald.con.3.de appel. quod oīno vide pro illo membro qū negat accusatus.& Ma.de affli.in consti. fiqs clericus. ante nu.7.li.i.fol.146. & accusatus de crimine cōmisso ab
12 officiali circa officium suum,ꝙ regulariter non sit pendente accusatione suspendendus ab exequutione officii sui.c.nonne.7.q.iiii.gemini.in c.i.de accu.li.6.intantum ꝙ prælatus qui veniret oīno priuandus,si ante accusationem feudum aptum infeudaret,tenebit infeudatio. Aluaro. in.c.i.in fi.hic potest esse ti.qui suc.te.post Bal.& Ioā. an.in.c.qa ppter. de elect.quæ regula fallit in crimine simoniæ.c.accusatum. de simo.secundo fallit,data criminis enormitate vel scandalo, qa tunc deberet suspendi.glo.in.c.præsbiter si a plebe.2.q.v. Panor.post Ioā.an. in allé.c. accusatum.& in.c.inter.de purg.cano. vide Capel.tholosa.deci.370.inci.item fuit quęsitum si aliqs.& ibi plenam addi.Et adde practicabilem qōnem,ticius accusatus de homicidio a sempronio. qui sempronius ob-
13 tinuit a sede Apostolica, ꝙ sequuta sentētia priuationis sibi beneficium conferatur pendente accusatione : moritur ticius, an habeat locum.c.si hi contra quos.vt lite pendē.lib.6.& concludas non habere locum.d.c. adeo ꝙ sempronius non poterit conseq beneficium qđ non erat suum, licet sibi debitum,vt per glo.in ver.finita.al.c.si hi.per Filip.deci.consi. 300.nu.7.vbi al.glo.in ver.debitum.in cle.auditor.de rescri.vide decis. capellæ tholos.436.item fuit quæsitum an si cōtra.& ibi addi. & vltra deci.verior ratio est,qa vacat per mortem, & non per priuationem. ar. c.susceptum.i.&.ii.respō.de rescri.li.6. & mandabatur per priuationem
14 sibi conferri.Et pone ꝙ interim ciuiliter & non naturaliter ticius moriatur,puta per cessionem seu renunciationem,quæ est mors ciuilis respectu beneficii,de qua per Lud.ro.con.374.præsens est qō Felin.in.c.licet vndiq3.col.2.de offi.dele.deci.Ro.in no.376. fuit dubitatum an habeat locum.c.si hi.præal. & conclude ꝙ non, si ignorans talem impetrationem renunciauit,secus si scienter.ita addi.in al.deci.Capel.thol.436 alle. Ant.de bu.con.43.agrediar scđm &c.& deci.Ro.v.de re iudi.inci.accusatus coram ordinario.in collect.per Bernar.de besigneto,aīs in antiqoribus.& Feli.in.c.in nostra.corre.32.de rescrip.vbi hoc non dicit. tu ad-

de eundem Felin. in.c.sciscitatus.colũ.2.versicu.adde etiam.& col.3.In fi.eo.titu. & in.c.inquisitionis.col.2.&.3. de accusatio. & in.c.cæterum. col.vi.post prin.de rescrip.ubi ꝙ si priuandus ex cã homicidii penden-
15 te accusatione ad instanti.accusantis qui impetrauit sibi prouideri de beneficio secuta priuatione,obtinebit secum dispensari super dicto homicidio,nõ ꝑiudicabit talis dispensatio impetrãti & accusanti.al.Calde. consi.12. de rescrip. & Zabarel. consi.33. in hac dubia cã. & Frã. de are. consi.7.procedendũ est breuiter:tu adde Calde.con.2.et lib.pe.Panor. in.c.at si clerici.§.de adulte.col.pen.de iudi. Tho.ferra.cau.44. in qua
16 docet beneficia debere resignari ab homicida,et postea a papa impetrare habilitationẽ,vt,non obstante homicidio possit beneficia sibi conferenda legitime & canonice retinere, & recuperabit beneficia resignata
17 ab amico,si tamen papa cõmitteret exequutori ꝙ se informet si titius cõmisit tale delictũ,& constito ꝙ titium priuet beneficio, & illud conferat sempronio,etiam si delictũ ipso iure non induceret priuationẽ prout inducit.c.i.de homi.li.6.& p simoniacam prauitatem,prout not.Feli.in.c. sciscitatus.pal.ii.col.de rescrip.tamen priuabitur & fiet collatio sempronio.ita.Felin.in.c.cũ a nobis. col.3.versi.iiii.not. de testi. & in.c.inquisi-
18 tionis.col.3.ver.2.not. de accu. hodierna uero practica in vrbe introduxit vt volens accusare titium de homicidio prius impetrat beneficia titii vacatura p priuationem faciendam, & ꝙ interim si titius velit resignare,ꝙ nõ ualeat resignare,nisi in fauorem impetrantis, & signatura solet apponere clausulam,lata prima sententia contra titium,adeo ꝙ añ primam sententiam titius poterit resignare, sed si habebis fauorem in vrbe vel pecunias obtinebis supplicationem, ꝙ siue per priuationem faciendã,siue per resignationẽ forte sequẽdas, siue ꝑ mortẽ titii accusandi, seu quouis alio modo vacabit,ꝙ tibi conferatur,et eris tutus si tibi pecunia seu fauor suffragabit:et uide glo.in reg.cancellariæ apl̃icæ nu.64. item voluit ꝙ si reseruetur beneficium.quæ satis confert ad p̃missa vna cũ glo.in reg.27.cancellariæ apl̃icæ post mediũ,ver.aliqui curiosi.de surrogã.collitigan.ubi clarius,Archidi.in.c.quia res.xi.q.i.col.2.& glo.fi.c. fi.de cri.fal.& pro complemento istius glo.not.ꝙ mortuo accusatore pe-
19 rit omnis instantia iudicii, & extinguitur omnis actio, et alia quęcunq; acta.C.si re.vel.acc.mor.fue.l.fi.§.i.& ibi glo.Hip.de mar.in.l.fi.nu.28. ff.de questi.ubi ꝙ nõ poterit procedi ad condẽnationẽ contra accusatũ. licet mortuo reo sint plures casus in quibus post mortẽ ꝓcedatur in crimine lęsæ maiestatis et aliis collectis.per Hipo. de marsi.in.l.accusatio. col.2.ad.l.corne.de fal.ritus ergo iste vltra illa tria de iure cõmuni requisita,videlicet,libelli oblatio, inscriptio ad pęnã talionis,fideiussionis de lite prosequẽda datio, requirit et addit ꝙ debet accusans se obligare de

probando

probando.Dixi.s.denunciationem præceder e debere charitatiuā correctionem.ppterea no.ꝙ denūciare est crimen alicuius deferre apud cōpetentem iudicem sine inscriptione legitima ad pnīam pagendam,vel ad aliam legitimā pęnam subeundam.hanc diffinitionē ponit Hosti.in sum.tit. de denuncia. sequitur Angel.in trac.malefici. in ver. necnō ad denunciationem.vbi dixit plures esse species denunciationis,aliam euā gelicam,aliam canonicam,aliam regularem,aliam iudicialem. alle. Sali. ce.in.l.ea quidem.C.de.accu.Bar.in extraua.ad reprimend. in ver.per denunciationē.& canonistas in al.c.nouit.de iud.sed quia ritus iste tractat de iudiciali denūciatione quæ aliās dicitur canonica,quę tendit ad pęnam legitimam imponendam & non ad spiritualem pęnitēiam peragendam, ad quā euangelica denuntiatio,prout concludit Hosti.in al. sū. ver.quis potest denunciare.ibi,ego audeo asserere &c.ideo dico ꝙ regulr qui pōt accusare pōt denunciare.ita Sali.in al.l.ea qdem. quem refert Ange.in allī.ver.necnon.col.2.in prin.inferens ꝙ denunciatio ista solum operatur ꝙ iudex inquirit sup maleficio denunciato,pal.l.ea qdē. et qualiter cognoscatur quando denunciatio tendat ad correctionē,et quando ad poenā imponendam. Io.cal.consi.3.inci.petit.Abbas de accusa. dixit quādo ex forma denunciationis cōcluditur ad depositionē, tunc est criminalis,et tendit ad pęnam,sed quando ad remotionem,erit ciuilis,etiam si crimē de quo tractatur sit graue,cum tendat ad corectionem:ad quā denunciationem criminum sacerdotis etiam laicum debere admitti concludit Io.de.ana.in.c.cum p.afi.fi.ver.not.ꝙ iudex. de accu;licet regulariter ad accusandū nō admittatur,:& fiet etiam denunciatio per literas,licet secus sit in accusatione. Feli.post Panor.in.c.licet.i. not.de accusa.& nō debet denunciatio recipi sine nomine denunciatoris,cum idem sit denunciatio quod accusatio.Ma.de.affiic.in consti.reg. literas.post prin.& no.4.li.i.fol.105. dixi etiā inqsitionē præcedere debere clamosam insinuationē,ppea dico cū Host.in al.sū.ti.de inq.ꝙ inqsitio est alicuius criminis manifesti, ex bono et æquo iudicis competentis canonice facta inuestigatio, nam sępe post denunciationē deuenitur ad inquisitionem,quę fit quādoq̃ aliquo ꝓsequente seu promouēte ipsam, quandoque ex officio superioris,fama quasi deferente, ut p Spe.in titu. de inqsitione.§.uiso igitur.in prin.quando fit ad alicuius quęrelam,tūc non est proprie accusator,licet instiget iudicem ut inquirat, qa non se inscribit, nec alia facit, de quibus supra in princ.istius ritus dixi.et tamē si inquisitio non probatur,absoluetur inquisitus,et quęrulans tenebitur pęna turpiliani, & condennabitur in expen.ac si principaliter accusasset,& accusationem non probasset,ut est tex.iūcta glo.in.l.i.§.incidit.ff. ad turpillia,& plene prosequitur Ange.de male. in.vers.necnon ad quę

relam.in prin.Card.zaba.in cle.exiui.§.fi.q.iiii.de verb.signi.vbi plene Alexã.consil.11.circa primum.2.dub.vol.i.& præcedere debet inqsitio-
26 nem infamia de his delictis de quibus est inqrendum.Spec.in tit.de inqsi.§.i.in prin.And.de iser.in.c.si vero.§.publici latrones.de pa.tenen. fol.60.& in consti.humanitatem.post prin.fol.146.& si clericus nõ erit infamatus de delictis de quibus inqritur, nunq̃, etiam ex mille indiciis, poterit torqueri.ita Abb.anti.in.c.i.de deposi.Doct.in.c.cum in cõtem
27 platione.de reg.iur.Tho.grãma.voto.xi.nume.15.& inqsito dari debet copia inqsitionis articulorum de fama,& ꝙ edi debeat locus & tp̃s.Bald.in l.ii.not.2.C.de edẽ.& in.l.edita. in repe.padua.col.5.versi.nono oppo nit.eo.tit.plene per Feli.in.c.qualiter.lo.ii.prçal.§.debet.col.2. ver.ex tra glo.de accusa.& licet hoc sit de iure,tñ per ritum.8.j.corrigitur,qui vult ꝙ.l.libellorum.non seruari debeat in foro ecclesiastico in inqsitione
28 tm̃:& iste ritus debet attendi & seruari: & danda etiam sunt inqsito nomina & dicta testium simul, vt concludit Feli.in allg.§.debet. col.2.ver. nota secundo.qđ verum dicunt Doct.in speciali inqsitione,& non in generali,vel in ea quæ fit sine accusatore,instigatore, vel denunciatore, quia tunc non datur copia. Feli.in alle.c.qualiter.lo.ii.col.4.in fi. ver.sed ad
29 vnum aduerte.& nouem differentię,qñ iudex procedat ex mero officio, vel aliquo postulante.notã.per Ioã.de ana.in alleg.c.qualiter.lo.ii. post prin.per Ang.in alle.tract.de malefi.in ver.necnon ad quærelam.& qa qñ per viam inqsitionis ꝓceditur,mitior pœna venit imponenda, non immerito,qñ cõstat de delicto per viam inqsitionis, cum prolato in ma-
30 ioribus criminibus adulterio, ꝙ possit ep̃s moderare pœnam in ꝓlatione sententię.concludit Fel.in alle.c.qualiter.col.4.ver.vtrum ep̃s.& plene de moderatione pœnæ, & de pluribus quo ad pœnam, per eundem in alle.c.qualis.§.ad corrigendos.col.6.versi.circa quartum.& col.seq. vbi ponit quæ sunt iustæ causę mutãdi pœnas,& in col.8. dixit ꝙ iudex
31 mutans pœnam sine causa,efficitur infamis.qđ no.& vide glo.fi. c.2.de delic.pue.Archid.in.c.si vos.23.q.v.Paris de put.in tract.sin.fol.9.c.an si potestas.& aliquos casus in qbus ordinarius ꝓcedere potest ad inqrendum,infamia non præcedente.vide per Inno.& Doct.in.c.ad nostram. lo.ii.de iureiur.& in.c.cum in diocesi.de vsur.& si inqsitus petierit prius debere procedi sup infamia, qualiter delegatus, & qualiter ordinarius ꝓcedet,vide Panor.in.c.cũ oporteat.col.3.ver.& ad prædicta.de accu.

Pœnam pecuniariam. Quod iudex ecclesiasticus potest imponere pœnam pecuniariam,si
32 illa magis timetur,& maxime vbi a iure non est certa pœna statuta.glo. ii.in.c.licet.de pę.Ioã.an.in.c.i.de homic.lib.6.Feli.post Panor.in.c.irrefragabili.§.cæterum.ver.prima conclusio,de offic.ordi.per quatuor colũ.

vbi limitat istud pluribus modis. & primo, si eps per statutum velit imponere pro quolibet delicto poenam pecuniariam, qa non potest. secundo, nisi extra iudicium vellet prælatus pro delicto poenam exigere, quia non potest. tertio, nisi esset prælatus inferior ab epo, quia non potest poenam iuris cōmutare in pecuniariam, & ꝙ cōtra voluntatem illius qui ex
33 forma statuti incidit in poenam corporalem, possit iudex mutare poenā. Frā. crem. sing. 102. & ꝙ eps possit in sententia qñ condēnat aliquem ad
34 ꝑpetuum carcerem, sibi reseruare facultatem minuendi poenam. Bald. in auc. interdicimus. in fi. C. de epi. & cle. & in casu quo potest eps per statutum poenam pecuniariam apponere ꝙ possit illam sibi retinere, & etiam qñ illam per sententiam imponit, honestius tñ faciet pro euitāda su
35 spitione cupiditatis & auaritię, si illam deputabit ad pium vsum, nisi ipse eps euidenter indigeret, vel nisi imponat poenam dānum inferenti, qa tunc dānum passo applicabitur. hæc Feli. in pręalleg. §. cæterum. vbi ꝑsequtur an proprie eps dicatur habere fiscum dicens, ꝙ quicqd sit de iure
36 hodie de consuetudine generali eps habet fiscum: quæ oīa diligenter reponere monuit tanq̄ penitus nouissima, & alibi non reducta, etiam per modernissimos Apostillatores. adde Gemin. in. c. qm̄ quidem. vlti. colū.
37 18. dist. & ꝙ poenam a statuto impositam minuere non possit. Tho. ferr. cau. 14. in. 5. illatione. & ꝙ poena conuentionalis in contractu non pro-
38 rogetur ad aliam partem, per Filipp. deci. consi. 414. nume. 8. & ꝙ clericus talem poenam conuentionalem petere non possit, Sozi. consi. 253. in fi. vol. 2. nec possit cum aliena iactura ditari. Filip. dec. consi. 273. in fi. &
39 qñ poena cum interesse concurrat, Maz. de affli. deci. 135. vbi facit mentionem de stilo sacri regii concilii Neapolitani, & ꝙ poena oīum bonorum sit quasi maior poena mortis. Hip. de marſ. in. l. furem. ad. l. cor. de sicc. fol. 13. & ꝙ in foro poenitentiali seu conscientiæ non habeat locum poena, sed satis est ꝙ sacerdos imponat poenitentiam. est glos. sing. in. c. fraternitatis. in fi. 12. q. ii. quam pro sing. alleg. Panor. in. c. rainaldus. in ver. adiiciens. de testa. in. c. plęriq;. col. vlt. ver. alia qō. de immu. eccl. in ꝓhe. greg. rex paci. col. 3. & in. c. i. col. 4. in fi. de consti. quam glo. Felin. in alleg. c. i. limitat pluribus modis. & primo, in poena imposita a iure ipso
40 facto, qa illa ꝓcedit in foro ꝯscientię, secus si ab hoīe, maxime p. l. cōmissa. ff. de pub. scdo, nisi reus esset ꝯdēnatus pro delicto, qa tenet̃ in foro ꝯsciētię soluere ꝯdēnationem. tertio, qñ poena non descēdit a. l. sed ex partiū ꝯuētione: qd intelliget̃ qñ poena ꝯuētionalis deberet̃ laico, sed nō sacerdoti, iuxta no. p Soz. in all. ꝯs. 253. licet Fel. in. ꝗ. al. col. nō dicat. quarto, qñ pęna legalis esset surrogata loco inæstimabilis & īpossibilis interesse, puta pro mēbro debilitato vel truncato, qa tūc debet̃. qnto, qñ pręstat̃ dānū passo sine lucro dānificantis. quas limi. vide p Fel. in al. c. i. col. 15. & 16. de

consti.& an prima limi.sit vera. et plenius pro.d.glo.& limi.preal.uide p eũ.Fel.in.c.audiuimus.de simo. Fili.decl.in al.c.i.col.8.ver.qnta ꝯclusio.de ꝯsti.et pro.ii.limi.vide Andre.de iser.in consti.reg.violentias. Hipo.de marsil.in.l.si finita.§.iulianus. colum.31.fol.52.colum.3.ff.de dãno infec.in.l.si insulam.colum.antepenulti.nume.38.folio.59.ff.de uer ob.obliga.& in consi.47.nume.10.volumi.4.uide supra in dictione,pœna. Albericus Oliua.

Ritus Septimus.

Item inquisito solet dari iuramentum cum interrogatur super capitulisinquisitionis faciẽdę ex officio, licet nullus pręcesserit processus super infamia,& tenetur inquisitus dare fideiussorem de se pręsentando,alioquin de curia non discedet.

Iste ritus habet quatuor partes. secunda,ibi,licet nullus.tertia,ibi,& tenetur. quarta,ibi,alioqn.in prima parte ibi.

Dari iuramẽtũ.

1 Scias formã istius iuramenti esse triplicem, videlicet,ꝙ iuret ꝙ super his quę scit vel credit,exceptis occultis criminibus ꝙ merã & plenam dicet veritatẽ.de qua in.c.qualiter & quãdo.lo.i.de accus.secunda, ꝙ super statu ecclesiæ plenam et meram dicet veritatem.tertia, vt ad inquisita veraciter respondeat,de quibus in.c.cum dilecti filii.eo.titu.de accu.& ibi Panor.in fi.Felin.post lo.de ana.col.5.in fi.versi.not. decimo.& concludit ibi Panor.primam formam seruandam p tex. alle.c. qualiter. in fi. Hostien. vero in summa.titu.de inquisiti.§.& qualiter procedatur.ibi est. tertia, dicit ꝙ iurabit plenam dicere veritatem in speciali inquisitione,in generali vero ꝙ dicet veritatem plenam.q.d.nil celabit de ueritate, & meram .i. sine adiunctione falsitatis sup omnibus his quę scit vel credit in sua ecclesia reformanda tam in capite q̃ in mẽbris, exceptis omnino occultis , vel ꝙ ad interrogata respondebit.& in eo.§. versi.sed secundũ goffredum.dixit ꝙ in generali & speciali inquisitione inquisitus iurabit dicere veritatem. Specu.vero in tit.de inquisitio.§.viso igitur.col.6.versi.inquisitores quoq;. dixit, in inquisitione a reo non esse exigendum iuramentũ in speciali inquisitione , quia nõ tenetur inquisitus contra se iurare.& remittit se ad ti. depositi.§.septimo.ver.19. in.ii.pte,vbi plene.ad tollendum ergo istas uarias opiniones seruabitur ritus dirimens illas:uel poterimus dicere ritũ intelligi in generali inquisitione nemine prosequẽte,quia tunc omnes præalle.concordant ꝙ debet iurare inquisitus.& hoc declarat illud in isto ritu contentum , videlicet,ex officio. nam licet pars denunciet vel accuset, dicitur nihilominus iudex procedere ex mero officio nobili, & denuncians uel accusans dicere stimulus instigans iudicem, ut not.Cazialup.lanzelo.&.Clau.in.l.im

perium.col.4.ff.de iurisd.om.iudi.prout refert, et alios cumulando seq̄tur aetate nostra peregrinus do.Io.de neuizan. in trac.siluae nuptialis. fo.12.col.1.versi.& licet.& vltima verior erit expositio, & concordabit cum iure cōmuni,quod expedit.c.cum expediat. de ele.li.6.

Sup capitulis, Et in .ij. parte sup infamia.

Licet de iure infamia p̄cedere debeat,& super ea prius informatio capi, & capitula specificata danda sint inquisito, tamen si absq; eo q̄ capia informatio sup infamia,& absq; eo q̄ tradantur capła processum fuerit,et non fuerit oppositum uel contradictū seu appellatum,non pp hoc vitiabitur processus.c.qualiter.2.lo.ii.§.debet.de accu.c.1.&.ii.eo.ti.li.6. not.doc.in.c.fi.in fi.de pur.cano. & ppea dixit Filip.franc.in alle.c.ii.in
3 prin.de accu.li.6.q̄ inquisitio infamię & traditio capitulo℞ non est de substantia inq̄sitionis, immo possunt obmitti,& non solum expresse, sed tacite,et pro clarā doctrina istius infamiae, & capitulo℞ traditione semp vide Specu.in tit. de inq̄si.in.4.parte.§.viso.col.vii.vers.hac igitur via. & pro formandis capitulis vide practicam capitulo℞ formando℞ per eundem Specu.in prima par.tit.de teste.§.nunc tractandum.col.8.ver. porro in causa.& sic prçcesserit vel non infamia, seruabitur ritus.& quādo capitula tacite vel expresse fuerint remissa,uel nō tradita,non pp hoc uitiabitur processus,parte inquisita non opponente,vt.s.dictum est.faciūt not.in ri.6.ver.denuncians.ibi,q̄ fateor verum &c.post prin.versiculi,denuntians. 1

Fideiussorem de se presentādo.in .iij. parte.

Pro ista prçsentatione satis dixi.s.in.6.ritu.versi.denuncians, ibi,& pro practica istius,uide ibi.& pro fideiussore dādo uide Specu.ti.de accu.§.i. qualiter aūt.ver.sed pone.T.accusatus.col.3.

Alioquin de curia non discedet.

Vide notata in.6. ritu.in ver.denunciāns.ibi,et si citatus uenerit.& pro ista dictione,alioquin,vide.s.in dictione,alioquin.in repertorio seu dictionario. 2

Albericus, Oliua. 3

Ritus Octauus.

Item in inquisitione non seruatur forma legis libellorum,cum secundum canones non ponatur pœna quae in accusatione imponitur.

Legis libello℞.

De qua dixi.s.in rit.6.aā ver. pœnā pecuniariā et ibi alleg.istū rit.uide ibi.

Secundum canones.

Videlicet.c.qualiter & quando.lo.ii.ver.

sed cum sup excessibus,de accu.c.dilectus.c.per tuas.de simo.Spe.in ti. de inqsi.§.nunc videndum,in prin.Host.in sum.ti.de inqsi.§.qs sit effectus.&.c.ad petitionem,de accu.& per Inno.in.c.fi.ibi,secus est in inqsitionibus.de purg.cano.& ibi Panor.vide quæ notaui.s.in.6.ritu. ver.di xi etiam inquisitionem.ante fi.

Canones. Canon græce,latine regula nuncupatur, teste Isid.lib. 6.ethimol.c.16.& transumptiue in.c.canon.3.distin. & ibi in.c.i.col.3.versi.ad primum.ibi,ad tertiam dicendum. dixit Ioã.de tur.crem.ꝙ largo sumpto vocabulo,canon,oẽm constitutionem ecclesiasticam comprehẽdit:sed stricte, capitur pro sola constitutione quę edita est in concilio vniuersali,aut prouinciali. Albericus Oliua.

Iste ritus diuiditur in duas partes,secunda, ibi,sed non, quis actor seq debeat regulariter forum rei.c.cum sit.c.si clericus. de fo.compe.l. iuris ordinem.C.de iurisd.om.iud.clarius Spec.in ti.de compe.iudi.adi.§.i.in.2.parte. tñ fallit

Ritus Nonus.

Item in ipsa curia clerici cõueniunt laicos pro rebus seu iuribus ecclesię,sed non pro prę cio rei vel debito principali.

1 in casu istius ritus,vz.qñ laicus conuenitur pro rebus seu iuribus ecclesiæ:immo etiam si pro rebus clerici conuenietur:respondebit laicus coram iudice ecclesiastico.Panor.in alle.c.si clericus laicum.in.i.no.de fo. compe.& ibi Fel.in summar.& col.fi.versi.tertia conclusio.est tex.quem alleg.voluit Host.in sum.de fo.compet. versi.ex præmissis.in.c.sup quibusdam.§.cum a legato.de verb.sig.qñ alleg.c.nouimus.eo.titu.in quo versi.ex premissis colligit circa.xxiiii.casus,in qbus fallit regula.fac.con. Ioã.de.ana.84.in fi.& ibi addi.Bologni.& glo.in verb.subditos. in cle. i.de fo.compe.& ꝙ habeat locum ritus,etiam pro rebus clerici.Alberi. de ros.in auct.statuimus,col.i.versi.sed licet,C.de epi.& cle.allegat pro

2 casu.c.pe.& fi.de iudi.&.c.conquestus,de fo.compe.& qñ iudex ecclesiasticus possit ꝑsonaliter capere laicum. Albe.de ros.in.l.cognouimus.C.

3 de heret.post prin.& qñ eps valeat aperiri facere testamẽtum clausum alicuius laici coram se.Frã.de are.consi.36.vlti.col. vbi subiungit ꝙ pro legatis ad pias causas est iudex cõpetens eps contra laicos,& Ang.idem no.in.l.hereditas.la.ii.ff.de pet.hære.vide.j.ritum.24.et.39. & si negabi

4 tur rem esse ecclesiæ,seu clerici,iudex ordinarius ecclesiasticus cognoscet de ista qualitate.Fel.in alle.c.si clericus.& non immerito,qa si allegatur clericum ordinatum in fraudem,ecclesiasticus cognoscet de fraude. Panor.in.c.cum sit.col.3.versi.secũdo ex dictis.de fo,compe.post Inno.verum in sacro concilio Neapolitano fuit vsurpatum, teste Maz.de afflic.

5 dec.297.ꝙ dabitur terminus ad ꝓbādum,& facta publicatione in causa,si qualitas allegata fuerit ꝓbata,ꝓcedetur in causa ad actus incumbētes,alīs causa remittetur,ibi videas:& ꝙ debeat de qualitate iurisdictionem tribuente prius constare,vide Fel.in.c.licet.col.23.de ꝓba.in.c.examinata.col.4.de iud.in.c.cum ex offici.col.13.ver.pro quo facit.& in.c.auditis.col.22.in fi.de prescrip.Panor.in.c.conquestus.col.2.in fi.ver.ex his infert.de fo.compe.Archid.in.c.i.ver.inueniatur.eo.ti.lib.6.vide oīno Feli.in.c.cum sit.col.2.ver.& adde ꝙ.de fo.compet.vbi ꝙ cōis opi.est ꝙ si agitur rei vendicatione pro re ecclesiæ,ꝙ laicus erit iudex,& tñ cōmuni opi.huiusmodi non obstante,seruabitur iste ritus,cum multi teneant contrarium,de quibus in.c.si clericus.de foro competē.& signanter Panormitanus ibi.

Sed non pro precio rei. Non cōuenietur ergo laicus fm istum ritum in curia ecclesiastica a clerico actione personali, sed reali, pro rebus seu iuribus ecclesiæ, qa in personali datur actio quando non agitur ad certam rem, sed dicitur ex contractu vel maleficio personam obligatam:quod multis ex causis contingere poterit,prout not.in.l.obligamur.ff.de actio.& obliga. finis enim concludendi in actione personali,est, aduersarium mihi dare, aut facere oportere,aliisq; pluribus modis, vt ex quasi contractu, vel ex quasi maleficio.institu.de actio.§.omnium.versic.namq; agit.& ibi Angel.ponit formam libelli in actione personali,colum.6.versicu.forma ergo.& per Panormita.in.c.quoniam frequenter.§.in aliis.colum.2. versicu. & pro aliquali declaratione. vt lite non contesta. & non sine causa dixi,fm istum ritum, quia de iure communi, etiam pro re clerici & pro aliis respondebit laicus coram ecclesiastico iudice,vt pro clara omnium intelligentia supra notaui in præcedenti glosa proxima. quam videas. Albericus Oliua.

Ritus Decimus.

Iste ritus non recipit commodam diuisionem.

ITem quantum ad processum faciendum in negligentiam Suffraganeorum contra illorum subditos,requiritur ꝙ primo cōstet curiæ archiepiscopali de illorum negligentia vel denegata iustitia,vt contra ipsos subditos procedi valeat in curia ipsa.

In negligentiam. Quāuis Archid.in c.i.de sup.neg.prela.lib.6.tenuerit ꝙ per negligentiam episcopi nō deuoluatur iurisdictio ad Metropolitanum inter subditos Suffraganei.quem sequitur Panor.in.c.pastoralis.de offi.ordi.

1 tamen glo.in ver.culpis in eo.c.i.et ibi cōmuniter scriben. tenent contrarium, et signanter Filip.fran.& Feli.in alle.c.pastoralis.et sic iste ritus erit conformis iuri cōmuni, tamen urbanius faceret archiepiscopus metropolitanus remittendo subditum ipsius suffraganei ad ipsum cum cōminatione, q̄ infra certum terminum debeat iustitiā facere, & si non fecerit, elapso termino causam aduocare poterit, uide plenas remissiones per Filip.fran.ubi.s.& q̄ ex capite negligentię deuoluatur iurisdictio ad superiorem. & an intelligatur de parua seu notabili negligentia, et an sit causa legitima minuendi salarium & de pluribus aliis, per Feli.in.c.irrefragabili.de offi.ordinarii.

Quod primo constet. Regulariter quādo certum & limitatum tempus seu certa & limitata pars loci uel alia qualitas est fundamentū iurisdictionis, de illis respe-
2 ctiue constare prius debet, ut per concordan. quas alle.in proximo praecedēti ritu, in prima parte, in fi. quas uide, et adde deci. Maz.22. post pri. &.377. Feli.in.c.nouit, post prin. de iudic. Filip.deci.con.62.in cā quae.añ.fi.405.col.2.ver.secunda cōditio.437.nu.3.259.nu.6.ubi et de lege & statuto regētibus certam qualitatem.261.nu.2.268.in prin.466.nu.7.741.in prin.18.col.3.in prī.&.37.col.4.ver.quarto principalr. Bar.in.l.ex quacunq̄.col.pe.ff.siqs in ius uoca.nō ier. et in.l.pscriptione.C.si cōtra ius uel ut.pu.Inn.et Io.an.in.c.romana.§.contrahentes.de fo.cōpe.Bal.in.l. siqs ex aliena.ff.de iud.Ale.cō.79.circa primā.de quo quęritur.col.2.vol.prim. & hoc etiam obseruare debet metropolitanus visitando. nam priusquam corrigat crimina debet constare de ipsorum no
3 torietate inducta pp negligentiam suffraganeorum.c.romana.§.notoria uero.de censi.li.6.c.peruenit.18.di.c.i.& fi.§.ut autē.de offi.dele.lib.6.ubi de conseruatore idem statuitur.Feli.in.c.super literis.col.24.versi.fallit.x.de rescrip.& in.c.si clericus laicū.col.2.ante nume.4.de fo.com.

Vel denegata iustitia. Si intelligis ritum per uiam quaerelae, planum est q̄ procedit de iure communi.qa a denegata iustitia nō videtur q̄ possit appellari.Bal.
4 in.l.fi.§.illud.ver.nota literā.C.de tempo.appel.& in.l.i.colū.iii.ver.oppo.contra hanc.l.C.ut li.pen.et clarius in.l.fi.col.2.vers.sed pone.C.de sen.& inter.om.iudi.ubi ponit rationem, uidelicet, q̄ non potest appellari, nisi super eo quod potest infirmari, vel confirmari, sed denegatio seu dissimulatio nec infirmari, nec confirmari potest.& in.l.ii.q.xi.C.de epa.audi.sed si p uim appellationis, tunc sunt opiniō. ut per Bal.in alle.q.xi.& per addi.ad Bal. in alle.§.illud.C.de temp.ap.in litera.P. ubi plene. & alle.c.ex conquestione, de resti.spo.Panor.in.c.ex parte.lo ultimo. de appel.Car.in.c.cum sit. de fo.cōpe.et plures concord. vidē etiam Par.

5 de pute.in trac.find.c.quomodo prouideatur.fol.17.col.i.et quomodo probabitur iustitiam fore denegatã,ibidem.c.qualiter autẽ.fol.16.col.3. et an pp denegatam iustitiam possit adiri iudex ecclesiasticus, per eundem.c.an & quando.eo.fol.17.col.i.et an ratione denegatę iustitię officiales criminaliter puniantur,per eund.fol.16.c sindicatur.col.ii.& uidetur
6 concludi ꝙ postq̃ iudex tertio monitus non iudicat seu prouidet ꝙ possit appellari ab isto grauamine.Fil.fran. in al.c.ex parte.lo vltimo.de appel.col.ii.in fi.uide consti.reg.statuimus.§ talis iure lib.primo fol.13. & consti.iustitiarii nomen.§.defectus uero.fol.15.eo.li.pri.cõ. regni 255. Robertus primogenitus nobili.ver.item cognosces.fo.86.& cõ.182.Robertus &c.curiæ vicariæ.fo.75.&.c.irrefragabili.§.excessus.de offi.ord. & omnino Andre.de iser.in.c.imperialẽ.de ꝓhi feu.alie.per fede.§.pte
7 rea inter.col.6.ver.eadem ratione.fol.99.ubi concludit ꝙ de iure ciuili potest dici ꝙ ex negligentia causetur deuolutio ad superiorem,de iure vero canonico qñ requisitus non facit iustitiam.alle.c.i.de supplen. negli.præla.not.in c.cum causa. de offi.dele.dicens hunc esse unum de casibus in quo metropolitanus habet iurisdictionem in subditos suffraganei,de qbus not.in.c.pastoralis. de offi.ordi.c.cum seipsum.viii.q.iiii. & ꝙ multo fortius qñ ex malitia differt.al.c.ex transmissa.in fi.de fo.cõ. & in.c.prudentiam.in.§.sexta.de offi.dele.iste tñ ritus vult ꝙ si constiterit de negligentia vel denegata iustitia, causabitur deuolutio ad tollendum istarum opinionum conflictum, de quibus plenissime per Felin.in al.c.pastoralis.col.4.cum sequen.num.6.versi.circa nouam.de offi.or.
8 habes ergo quid de iure canonico,quid de ciuili,quid secundum regni constitutiones & capitula , & quid secundum istum ritum.& in feudalibus vide Felin.in.c.uerum.col.3.versi.glo.in verb,cognitionem. de fo. compe. Albericus Oliua.

Ritus undecimus.

ITem si pars conqueritur etiam de episcopo suffraganeo,poterit ipsa curia archiepiscopalis procedere contra subditum ipsius suffraganei , & ipsum suffraganeum simul absq; alia appellatione, ex quo per querelam de ipso episcopo curia ipsa aditur.

RItus iste commodam nõ recipit diuisionem.

De cpo suffraganeo. Qui iure permittente , conueniri debet pro causis quas habent subditi contra eum, coram metropolitano.c.peruenit.xi.q.i.quem textum alle.glo.in verb.causis.in.c.i.de supplen.negligen. prælato. lib.6.c.romana . § .deinde liceat ibi suffraganeos suos & eorum subditos . de censibus.libro.6.& permittitur hoc subditis

episcopoꝝ absq; petitione veniæ. Panor. Imo. & Zaba.in.c.legebatur. in fi.de maio.& obed.Pręposi.alexã.in.c.eps.xii.q.z.fol.z86.alle.c.si clericus.xi.q.i.c.ex conquestione.de restit.spol.& alia iura. & vide.c.pastoralis.de officio ordinarii.

Ex quo per querelam. Idem voluit Host.in.c.ad reprimendam.vlt.colũ.ibi,non enim habet se intromittere.de offi.ordi.& Panor.videtur seq in.c.pastoralis.in prin.colũ.vlt.ver.vltra glo.eo.ti.vbi colligit casus in quibus archiepiscopus potest se intromittere de subditis suffraganeorum. Albericus Oliua.

Ritus Duodecimus.

Item in petitione relaxationis a iuramento,non accumulatur restitutio rei.

1 PRo isto ritu vide Felin. in.c.inter cæteras.in fi.de rescript.vbi alleg. Bal. in.l.quæ sub conditione.§.i.ff.de cõdi.insti.& vide eundem Bal.consil.169.vol.5.& contra ritum vide Ias.in.l.stipulationum quędam.§.qui illud aut illud. ff.de verb.obli.& Filip.dec.in alle.c.inter cęteras.col.z.in fi.vbi alleg.l.adigere.§.i.de iurepa.l.fi.§.is qui.ff.qui & a qui.l.li.C.de obseq.pat.præstã.Panor.in.c.cum causa.in.i.no.de emp.& vend.& vide.s.in dictione aut.& concordabis opi.prout ibi notaui,allegando Alb.de ros.in.l.fi.§.non ꝓhibetur.ff.qui & a qui.& contra ritum vide.c.constitutus.de in integ.rest.& Bal.in repe.l.ędita.col.16.q.7.C.de eden.& Panor.in alle.c.constitutus.in fi.& merito pro istis variis opin.emanauit iste ritus,& oĩno vide in alle.dictione,aut.s.in dictionario.

2 A iuramento. A quo absolui non debet qs regulariter,nisi parte citata,qa vbicunq; iuramentum est obligatorium ex parte iurantis, & aliquam vtilitatem ꝯtinet ex parte recipientis, nunquam debet relaxari,nisi parte vocata.ita Fel.in.c.i.col.8.ver.quarto quæro.post Panor.de iureiurã.& istam regulam firmat Panormi.in.c.qua fronte.& ibi post ipsum Filip.deci.col.vlti.de appella.dicens istam esse cõmunem opin.alleg.Ioã.an.in rub.de iureiurã.Oldr.consi.1zo.ad duplicem finem.& alia iura Ias.in.l.quicquam.§.vbi decretum. nume.49.de offi.ꝓcons.& lega.Frãc.cur.consi.43.sup contingentia facti.penult.& vlti.fol.versi.qd autem.col.9.Pet.de anca.consi.198.et.38z.Alexã.consi.zz3.& ſm alium nume.367.Visa facti narratione.col.3.post nume.7.vol.z.quam regulam limitat esse veram, & uendicare sibi locum. Feli.in alleg.c.i.col.8.in fi. qñ per absolutionem ex toto tollitur obligatio,qa tunc requiritur citatio,secus qñ habilitaretur tm̃,& post longa argumenta ad partes dixit,q; tutior est tenere regulam q; requiratur par-

tis citatio.quam limitationem sublimitat,nisi notorie constaret de turpi tudine ex parte recipientis,ita q̃ certum sit parti absenti in hoc nullam defensionem competere, ut ibi per eum. uide Petr.de anca.consi.18.in qõne quæ uertit circa.col.2.Pau.de.consi.259.circa primum quęsitum. col.3.nume.9 uol.2.in nouiss.impress.& ibi addi.in litera,A.Filip.dec.in alleg.c.qua fronte.uersi.fallit primo.de appel.alleg.Card.zab.consi.35. col.2.limitatur etiam regula qñ nemini competeret actio uel aliqđ ius ex iuramento.Feli.in alleg.c.i.col.xi.in prin.uersi.tertio limita.alleg.Za ba.consil.38.quędam habens.sequitur Filip.deci. in alleg.c.qua fronte. uersi.secundo fallit.ulterius limitatur qñ iurauit creditorem in iudicio non uocare uel denunciare,qa tunc non posset citari facere creditorem quin ipse debitor inciderit in piurium.ita Feli. in alleg.c.i.col.11.uersic. quarto & ultimo.limitatur & ultimo qñ periculum esset in mora. ita Filip.deci.in alleg. c.qua fronte.uersi.ultimo fallit.ultimo semp menti te-
3 nendum,& nunquam obliuioni tradendum est,q̃ consuetudine introduci potest,q̃ nõn reqratur talis citatio.ita Barb.consi.85.lib.3.& mouetur per dictum Bal.in auct.siquis in aliquo.C.de eden.dicentis consuetudinem posse solẽnitati citationis derogare.sequitur Alex.consi.41.als.183. habita sup contentis.ult.col.nume.2. uersi. & statutum,& stilus,& cõsue tudo.lib.2.q̃ omnia ista tria idem operabunt.uide addi.ad Filipp.deci.
4 in litera,A,in alleg.c.qua fronte de appella.& q̃ possit ep̃s subditum sibi absoluere a iuramento extraneo pr̨stito sup soluendis usuris,uide Lapum alleg.x.quam alleg.Anto.de but.in.c.postulasti.col.penul.uersi.& ex his tollitur.de fo.compe.& pro plenissima notitia istius absolutionis a iuramento qñ fiet a Papa, qñ ab ep̃o, qñ a iudice s̨culari, qñ a parte parti,& qñ a se sibiipsi.uide omnino Felin.in.c.pr̨terea.a.6.col.nume.
5 17.usq; ad fi.per nouem col.de spon. & qñ nec ep̃s,nec Papa absoluere possint,uide Pau.de ca.consi.290.uisa suprascripti facti narratione. col. 2.nume.3.uersi.sed dubitatur.in litera, A.uol.2.in nouiss.impress. & si iu
6 rauit absolutionem non petere,uide Lud.rom.consi.326. in pr̨senti cõ sultatione,Pau.de ca.cõsi.122.uiso puncto supradicto.ulti.col.uersi.quar to loco.uol.2.in nouiss.impress.Feli.in.c.constitutus.col.9.nume.14.uer si.amplius dicas.de rescrip.glo.i.in.c.tuas.de usur. pro qua uide Feli.in c.debitores.col.6.circa med.de iureiurã.& Vital.in clausul.de absolutio ne a iuramento.folio.185.colũ.3.Maz.de afflic. decis.220.5.et.6.dubio.
7 in fi.& decisio 30.et.80. & si iurauit omnia & singula uera esse, uide do. Alexandrum imoleñ.consilio.89.ante finem,uolumine.2. Maz.de afflict.decisione.6.Alexandrum consilio.17.libro.3.Paulum de castro con silio.306.uolumi.2.quamquam in nouiss.impressio. alleg.Ioan.baptist. impressam post singul.Francis.cremeñ.folio.121. do.Alexandrum in.l.

nemo pôteft.col.4.in litera.D.de lega.primo. Soz.cõſi.155.vl.col.ver.ſi.
8 reſpondetur,vol.ii.& quãdo iſtud iuramentũ dicatur in fraudem appo
ſitũ.Filip.deci.con.403.in fi.vol.3.& de pacto de non agendo iurato.Fi
lip.fran.in.c.i.poſt prin.de litis conte.li.6.& ſi contractus eſt ſimulatus
9 & iuratus an poſſit excipi ſeu agi de ſimulatione, iuramẽto non obſtan
te.Petrus de anca.in.c.ad noſtram.no.v.de emp.& ven.& Filip.deci.in
al.9.403.num.22.Tho.ferra.caut.16.col.pe.poſt num.3.ubi.al. Pau.de
ca.in.l.ſiquis pro eo.ff.de fideiuſ.col.3.verſ.adde quintum caſum, dicẽ
tem,ꝙ tale iuramentum cum non habeat conſenſum dicitur carere ani
ma.et Bal.in.l.nec patronis.C.de operibus liber.dicentem ꝙ nil opera
tur iuramentum,nec erit neceſſe pro eius relaxatione adire epiſcopum,
exigente ſimulatione,& in omnibus caſibus in quibus papa remittit iu
ramẽtum,ſeu habilitat ad effectum agẽdi,non eſt qs periurus, niſi fuerit
papę obiectum.ita Archid.in.c.in memoriam.19.di.quem ad hoc alle.
Bal.in.l.cum non ſolum.§.neceſſitate. verſi.filiis aũt.in fi.C.de bo.quę
libe. & ideo ſemper practicaui ꝙ in omnibus abſolutionibus ſeu habili
tationibus quæ a Roma. curia veniunt,ſemp fiat expreſſa mentio & de
10 clauſula,omnia et ſingula vera eſſe. & de pacto de non petendo, & de
clauſula de nõ obtinenda abſolutione a iuramẽto,& de illa obtenta nõ
vti,& de pluribus iuramentis in eodem contractu contentis,uel in di
uerſis, et de periurio forſan incurſo ad effectum ut a reatu piurii etiam
abſoluatur prius,ut euitentur notata per.Felin.in alleg.c.i.col.12.&.13.
vẽr.ſeptimo quæro.de iureiuran.& iſta ſic collecta notabis,qa alibi tam
ſuccincte reducta non inuenies,& nota ꝙ in curia arciepiſcopali neapo
litana eſt practica,ſecundum quam non cõceditur citatio ad inſtantiam
11 petentis ſe abſolui, ſeu habilitari a iuramento, niſi ad minus ſuperſint
uiginti dies ante aduẽtum termini ſolutionis fiendæ cum iuramento,&
ſi per inaduertententiam concedatur citatio, non operabitur ſuum ef
fectum. ita teſtatur Mazen. de afflictis deciſio.31. in fine. quam uide.
Albericus Oliua.

Iſte ritus diuiditur in duas partes.ſecunda,ibi, citatur tamen.

Iudicis officiũ.

Nota ꝙ ſolet cõmuniter dici
1 ꝙ quoddam eſt officium iudicis per ſeſtans,non deſeruiens alicui actioni, qđ

Ritus Tertius decimus.

Item ſi imploratur iudicis officium ſuper abſolutione, ſeu declaratione nullitatis matrimonii ab habitante Neapoli, procedit ipſa curia, non obſtante ꝙ pars altera ſit alterius dioceſis, citatur tamen ille auditurus tenorem citationis ſeu petitionis, cum nil a parte petatur.

exercetur,qñq; ex mero iudicis facto,ut in inqsitione: qñq; ad instátiam partis,ut in petitione restitutionis in integrum: uel quãdo imploratur contra calliditatem aduersarii, & dicitur officium nobile, quoddam est
2 officium per se non stans, sed actioni deseruiẽs quando iudex mouetur ad propositam actionem per partem,et dicitur officiũ mercennarium, quia deseruit actioni propositę, de quibus plene per spe.in tit. de libel. concep.§.nunc dicendum.ver.octauo ubicunq;.in.4.par.Do.de ro.de.ci.9.in no. Henri.boih.in.c.2.de offi.iudi. & ibi Panor.colũ.i.in prima glo.ibi,communiter dicitur. & Host.in summa,versi,quid sit officium,ubi plene pro materia.

3 **Nullitatis matrimonij.** Licet sit extra materiam ritus,tamẽ vt cognoscantur impedimẽta matrimonii a quibus nullitas oritur succinte colligã illa,num.i 2.quæ his uersibus comprehenduntur,videlicet,error,condicio,votũ, cognatio,crimen,cultus,disparitas, vis,ordo,ligamen,honestas, si sis affinis,si forte coire nequibis,Hęc socianda vetant,connubia facta retractant.et declara,error,si cum berta intendis contrahere & pręsentatur altera.c. tua nos. de spons.Sozi.con.28.i.vol.error si cũ libera,& reperitur serua.c.ii.& fi.de coniug.seruo.uotũ.c. rursus.qui.cle. vel uoue. & intellige de uoto solenni, vt ibi, per glo.cognatio.c.non debet. de consangui. & affi.c.martinus.de cogna.spiri.&.c.i.eo.titu.lib.6.&.c.i.de cogna. lega. crimen,videlicet,homicidium c.super hoc. de eo q du.in ma. quá pol. p adul.disparitas cultus.c.caute.xxviii.q.i.c.in nõnullis. de iude.vis.c. cum locum.c.gẽma.de sponsa.ordo.c. diaconi,28.di.c.siquis eo;.31.di. & ordinatus in sacris matrimonium cõtrahens est excõmunicatus. cle. eos.de consan.et affi.ligamẽ.c.15.qui fidem.c.in præsentia.de spon.honestas.i. publicæ honestatis iusticia.de qua in.c.i.desponsa.li.6.affinis.alle.c.nõ debet.de consan. & affini. & intelligo de affinitate primi generis,et nõ secũdi,quod non habet prohibitionem. Hosti. in summa. titu. de affinitate.§.qualiter ipsa.versi.secundũ aũt genus. coire nequibis.c. de frig.et male.qa si naturę uiciovel maleficio detinetur,matrimonium contrahere non poterit:& vltra,erit etiam,13.impedimẽtum, videlicet, furor ante matrimonium,c.dilectus filius.de spõsa.32.q.7.c.neq;.Alex. consi.54.vol.i.fac.con.Fili.deci.86.col.4.&.5.&.448. p quibus omnibus uide Archiepis.flor.in.3.parte sum. titu.i.c.i.§.quantum ad primũ. & Host.in summa.titu.de matri.§.qualiter impediatur.in quibus præmissa nõ ita quotata reperies,et habes causas nullitatũ & declarãdi matrimonium nullum.

4 **Ab habitante Neapoli.** Et tunc non contestatur lis,tamẽ si pars cõparet fiet litis con

testatio.Bal.in auc.si omnes.C.vt se ab here.absti. quem refert & sequitur Panor.de off.iud.c.ii.col.2.post prin.& dicit esse dictum satis no.tm pro isto ritu in indiuiduo est doctri.Panor. in.c.ex parte.4.not. de resti. spo.per rationem istius ritus,vc3,qa nihil petit ab alio,sed tm a iudice,& originaliter ipse est reus,qa conueniedus est principaliter sup matrimonio coram iudice suo,ex quo negat matrimonium.cõfirmatur per alleg. Lap.alleg.x.in pximo ritu alleg.quam alleg.Ant.de but.in.c.postulasti. col.pe.de fo.compet.in qua dixit q agitur tm de tollendo ligamine sibi subiecti.ergo & de liberanda aia eius,nec de aliquo disponendo circa p. sonam absentis,& dixit pro hoc esse casum in alleg.c.postulasti.& pro forma istius citationis vide Sozi. in tract.de cita.artic.20.q.iiii.&.23.q.viii. quem alleg.in.i.ritu.in glo.in ver.in citationibus.circa medium.ibi,pro diuersis. Albericus Oliua.

Diuiditur iste ritus in duas partes,secunda,ibi,& idem.

Ritus Quartus decimus.

Item de causa pendente in dicta curia fit significatoria & inhibitoria iudici saeculari:& idem de cã spectante ad curiam ecclesiasticã.

De causa pen
1 dente.Vt causa dicatur pendere sex requruntur.
Primum,q citatio sit decreta.Secũdum q sit decreta a competenti iudice. Tertium,q ad citatum peruenerit, vel per eum steterit,quin peruenerit. Quartum,q ex citatione plene potuerit instrui. Quintum, q citatio sit apta.Sextum,q nuncius sufficienter intimauerit.ista oia not.Zab.in cle. ii.no.4.vt lit.pen. & per talem citationem inducitur cum effectu taliter pẽdentia q eius taciturnitas vitiat rescriptum impetratum.Feli.in.c.cęterę.col.2.ver.limita decem.de rescrip.contra dictum Bal.in.l.i.in fi.C. de relatio.contra qd votauit sacrum ocilium Neapolitanum,teste Maz. de affli.deci.120.6.dub.in prin.dixerat enim Bal.q ante litem contestatam non erat lis in aliquo statu,& tñ per citationem ppetuatur iurisdictio,vt per Feli.in.c.relatum.de offi.deleg.& in alleg.c.cęterę.faciũt etiam contra Bal.deci.Ro.75.in no.&.426.in antiq. concludentes q quo ad actorem per citationem decretam tm inducatur litis pendentia,sufficiens pro reuocatione attentatorum ab ipso actore,de qbus mẽtionem feci.s.in ritu.i.in glo.in ver.in citationibus.ante fi.& illas declara vt per Lud.ro.consi.330.circa primum.col.2.qd plenissime retulit & sequtur Feli.a8 Rot.decis.allegans in.c.sup literis.col.x. ver.limita primo.nume. 23.de rescrip.fac.no.glo.in versi.assignatę.in.c.vt debitus.de appell.& pro principio istius glos.vide Federic.de senis consilio.300.incipiente, factum tale est &c.

2 Significatoria. Ais appellatur litera testimonialis, quæ fit de facto præterito, vt qñ in ea attestatur de ordinibus collatis, de bona conuersatione, & de litis pendentia, & similibus, quæ sunt modici præiudicii, & talibus literis sine subscriptione aliqua solo sigillo epali munitis creditur. c. curæ. xi. q. iii. c. i. de treug. & pa. c. i. de rapt. 62. et. 63. di. per totũ. quæ iura alle. Panor. in. c. post cessionem. col. 8. in fi. ver. decimo dicit. de prob. facit. c. lator. qui fil. sunt legi. & operant istæ literæ vt iudex sæcularis habeat notitiam cõtentorum in eisdem, & illis credat vt tenet, & de cætero se non intromittat, vt per Bald. in auc. siqua per calumniam. col. 2. ver. sed pone. C. de epi. & cle. dicens, ꝙ istis literis testimonialibus tanq̃ enunciatiuis in iudicio, non creditur, vt per Inno. in alleg. c. post cessionem. de proba. tñ capta informatione de clericatu, vel de litis pendentia, interlocutus fuerit eps seu vicarius illum esse clericum, vel litem pendere, vel de aliis huiusmodi, tenetur credere, alleg. c. fi. de excep. lib. 6. facit consi. Feder. de sen. 126. in qõne dñi Campioli, dicens, sufficere ꝙ iudex sæcularis sciat litem pendere sup præiudiciali, & interim debet cessare. & consil. 236. in qõne vertente. col. penulti. versic. ob quam causam dico. dixit ꝙ sola notificatio & intimatio qõnis præiudicialis delatæ ad curiam ecclesiasticam sine inhibitione aliqua dñi vicarii, afficit & impedit processum iudicis sæcularis: nisi enim natura causæ præiudicialis hoc haberet, inhibitio domini vicarii non esset tante efficaciæ ꝙ posset priuare iudicem sæcularem sua potestate & iurisdictione. alleg. c. tuam. de ordin. cognitio. c. lator. qui fil. sunt legiti. c. si duobus. de appellatio. c. ii. de in integrum restitutio. qd' concilium allegat & plenius prosequitur Petrus de ancara. consilio. 62. duplici respectu. Est tñ aduertendum ꝙ dictum Bald. prælega. vrget contra opinio. Panormit. & ideo semper antequam fiat significatoria, seu litera te-
3 stimonialis ego practicaui ꝙ deberet capi informatio de clericatu, vel de litis pendentia, & de huiusmodi, & constito, dicere in litera prædicta testimoniali, qa per informationem captam nobis constat talem esse clericum, vel litem pendere, & huiusmodi, ideo significo &c. & tunc iuxta nota. per Baldum vbi supra, tenebitur iudex sæcularis per talem significatoriam iudici ecclesiastico parere, alias incideret in excommunicationis sententiam: quæ omnia notabis pro practica. & vide diligenter infra ritum. 37. et. 38.

4 Inhibitoria. Quæ fiet pro parte non citata, vt per Panormi. in c. tuam. 4. colũ. versi. quæro nunqd fit. post do. Anto. & Lap. allegatio. 61. de ordin. cognitio. Bald. in. l. consulta diualia. C. de testamen. Aretin. consilio. 75. diligenter & mature. colũ. 4. versi. hoc præmisso. Bald. in. l. præsbiteri. col. 2. versi. secundo quæro hic. C. de epi.

et cle.licet contrariũ te nuerit Fede.de sen.consi.300.factum tale est.Ia so.in.l.ab administratione.C.de lega.quem refert & plene prosequitur allegans plurimas quotas alias collectas a Iaso.in.l.si opus.col.ii.ff.de ope.no.nunci.tacito tamen,auctore Tho.ferra.caute.xxviii.prouisum re

5 peritur.in si.Filip.deci.consi.460.col.pe.num.20.pro concordia tamen reperies distinctionem,ꝙ aut inhibitio fit ad partis instantiã,et tũc erit vera ista secunda pars ꝙ requiratur citatio, aut ex officio iudicis,& nõ requiritur. et in palle.cau.in si.inuenies dictũ Inno.in.c.ad aures.de tẽ po.ordi.dicentis ꝙ uani capitis esset qui diceret prælatũ non posse præ cipere sine causæ cognitione, & maxime de his quæ ptinent ad offici um suum.et al.plurima consi.Alex.& Petr.de anca.uide ibi & per Iaso. in alle.l.opus et in.l nec quisq̃.§.ubi decretum.col.vii.ver.octauo fal ff. de offi. procon.& lega. & pręmissa vendicant sibi locũ in ordinario.in delegato vero apostolico uide Panor.& post eum Feli.in.c.dilectus.lo.ii.

6 de rescrip.ubi plene,& concludunt ꝙ aut papa expresso grauamine co- ram se committit, & videtur ab inferiore iurisdictionem abdicare,et il- lico inhibebit, delegatus apostolicus datus super grauamine, aut non ita grauamen exprimitur, & tunc non illico inhibebit, secus in appella tione a diffinitiua.uide ibi,qa quottidiana,licet uideantur extra materi am ritus loquentis in prima instantia, & de iurisdictione non depen- dẽte ab eodem fonte,& quo ad inhibitionem temporibus istis de raro practicatur ritus,quia non sumus in temporibus archiepiscopi cantua riensis sancti Thomæ archiepiscopi et martiris.

De causa spectante ad curiam ecclesiasticã.

Videlicet sacrilegii,usurarum,hęresis,simonię,piurii,adulterii,et de quo

7 cunque peccato,ut per glo.in ver.malefactores.c.cum sit.de fo.compe. & ibi Panor. Pet.de anca. Ioã.de imo.Anto.de Bu.& Feli.prosequẽtes singulariter singula, & illa declarantes.item matrimonii & incidenter dotis.c.prudentiam. de don.int.vi.& uxo.c.lator.qui si.sint leg.c.cau- samq́.de offi.delega.item natalium.c.tuam.de ord.cogni. Alex.in.l.ti- cia.3.4.et sequen.col.ff.sol.ma.vbi regula cũ.x.limita.& Panor.in.c.lite ras. de iura.cal.col.2.3.et.4.in qbus de causa spirituali & mixta,videli- cet,iurispatro.p.c.quanto. de iudi.& si agitur de crimine publico ad pœ nam legalem imponendã erit ciuile:si ad pœnam ecclesiasticam,puta ut excõmunicetur uel deponatur,erit canonica.glo.in auc.clericus quo que.C.de epi.& cle.quam al.Andre.de iser.in.c.i.§.cõtrahẽtiũ.quę sint reg.& ibi plene.item pœnitẽtium.xi.q.i.aliud.itẽ libertoꝝ,pupillorum, uiduaꝝ,debilium personarum,peregrinorum,mercatorum, agriculto- rum,nauigãtium,decimarum,rapinę,publicæ honestatis,iusticiæ impe- dimenti,

dimeuti,cognationis spiritualis. pro quibus vltimis vide Hosti.in sum.ti. de fo.compe.§.ex premissis.&.c.i.de sponsa.lib.6.

Ritus Quintus decimus.

Item ciuis seu habitator Neapolis non satisdat de expensis, nisi sit monasterium exemptum: nec etiam reus satisdat de iudicato soluendo,licet sit forensis.

In isto ritu ponuntur duæ regulę negatiuæ cum duabus limitationibus,& diuiditur in quatuor partibus.secūda,ibi, nisi sit.tertia,ibi,nec etiam. quarta,ibi, licet. In prima parte est textus. ibi.

1 **Non satisdat.** De iure tñ cōmuni secus est,etiam in clerico actore,vt per glo.i.in auct.generaliter. C.de epi.& clerici,etiam si immobilia possideat,vt per Ciu in prēal.auc.generaliter,plene per Panor.in.c.qm frequenter.§.in aliis.i.no.vt li.non cōte. vbi subiungendo dixit,ꝙ iste cautiones ex parte actoris & rei, præter illam, de qua in alle.§.in aliis.non prestatur hodie de consuetudine.alleg.glo.in §.sed hodie.insti.de satisd.per quam dixit Bar. notare in alle.auct.generaliter,ꝙ cum in facto verteretur,non potuit obtinere,ex qua consuetudine emanauit iste ritus.& pro practica istius cautionis respectu rei contumacis,vide Panor.in.c.prout.col.z.ver.oppo.de dol.& contu.

2 **Exemptum.** Ratio fundamentalis est,qa deficit in exemptis iurisdictio, cum immediate subsint summo Pontifici. glo.in.c.qđ translationem.ver.sed nunqd legatus.de offi.leg.facit,qa si qs cogetur cauere de stando rei,& ad euitādam cautionem dixerit, se in regno possidere immobilia,donec hoc docuerit cauebit, est decis.sacri concilii neapolitani,teste.d.Maz.deci.109. si enim non possideat,iudicium efficeretur elusorium, eadem ergo rōne exemptus cauebit: & si iu-
3 rabit non reperire fideiussorem,ꝙ debeat admitti cautio iuratoria,& propterea non retardabit ex equo sententię,iuxta auct.quę supp.C.de pre-
4 ci.impe.off.Guid.pa.deci.189.&.z50.& regulariter noīe cautionis venit simplex ꝑmissio,quæ regula fallit in prętoria cautione,quæ intelligitur de fideiussoria.item vbi lex mādat caueri,cā cognita.item vbi nuda cautio nihil operaretur.item vbi psona stricta ad cauendum esset suspecta. item si dicat vt plene caueat.item qñ dicatur,sufficienter caueat.item si competentem reqrat cautionem,& si dixerit,satisdet,vel caueat,si psona non est suspecta sufficit cautio cum obligatione bonoꝝ.& si statutum facit mentionē de idonea cautione,intelliget arbitrio iudicis:& si nuda reqratur,an sufficiat hipotheca bonoꝝ saltem. pro qua regula & fall.vide
5 ad plenum Feli.in.c.ad nostram.col.z.et.3.de iureiu.& si timeo verisimi

ab aliquo offendi, implorato iudicis officio, possum petere vt compellat ipsum ad præstãdum cautionem de non offendendo, & non debet hoc iudex facere, nisi præmissa causę cognitione. item non sufficiet nuda cautio, sed fideiussoria, & non erit ppetua, sed ad tps arbitrio iudicis: & ab extero a quo timeo offendi, si nunc venit vbi ego habito, non pręstabitur: & qñ debet cauere, nedum cauebit de non me offendẽdo, sed nec offen-
6 det meos: & si petis a me vt caueam, debes & tu cauere, nec petetur a superiore ab illo qui est subditus, nec illam petet qui dedit causam timoris: & similiter qui grauari timet, petet a iudice vt inhibeat. ista cumulat Feli. in rub. de treu. & pa. a col. 6. vsq ad fi. & si concedit dilatio miserationis
7 gratia, oportebit satisdare, & si illam non repiet, non ppterea dabit iuratoriam, qa vbi tractat de satisdatione necessaria, q̃uis impotentia sit in illa debente pręstari iuratoria, tñ non sufficiet. Lud. ro. cõsi. 439. in fi. & il-
8 le dicitur idoneus fideiussor si res suæ tãtum valent quãtum est quãtitas causę pro qua fideiubet. Par. de put. in trac. sind. c. si iudex. col. i. in fi. fol. 51. no. in l. siqs stipulatus. §. i. & ibi. d. Iaf. ff. de ver. obli. vide tex. & ibi scribẽ. in. c. q̃q̃. in ver. idoneę. de vsur. lib. 6. in. c. alma. §. illis. in ver. idoneã. de sen. excõ. eo. lib. in. c. fi. ver. idoneam. de pig. c. qua fronte. ver. cautione. de app. c. per uestras. ver. quam potest. de do. inter vi. & vx. in. c. i. ver. sufficienter. de do. & contu. lib. 6. Panor. in. c. pisanis. col. 6. de rest. spol.

Iudicato soluendo. Nec de iudicato sisti. §. siqs autem pro pecuniaria. in auct. de san. episc. glo. in l. cum clericus. C. de epi. & cle. Spe. in ti. de satisd. §. i. qđ uero intelligo, ni-
9 si per eius ꝯtumaciam deuentum fuerit ad missionem in possessionem. Panor. in. c. qm̃ frequenter. §. in aliis. ut lit. non contest. ubi plene.

Forensis. Idest, non ciuis seu habitator ciuitatis, sed diocesis, qa si non diocesanus, non teneretur comparere regulariter coram archiepo seu vicario, qa extra territorium iusdicenti non paret impune. c. ii. §. statuto. in fi. de ꝯsti. lib. 6. c. nouit. de off. leg. l. ult. ff. de iurisdi. om. iu. dixi regulariter pp. c. fi. de fo. cõpe. cum si. uide ibi fall.

Ritus Sextus decimus.

Item si reus citatus sit contumax, actor debet esse contentus, aut excommunicatione, aut missione in possessionem ex primo decreto, nec fiet utrunque.

Ritus iste diuiditur in duas partes. secunda, ibi, ne fiet.

Contumax. Vere, uel ficte, de quibus in glos. in uer. manifeste. in cle. i. de dol. & cõtu. & uere dicitur ille con-
1 tumax qui citatus psonaliter non comparet, nec sui præsentiam facit. l.

contumacia.ff.de re iudi. sed quasi contumax qñ comparet & non vult respondere.l.de ætate.§.qui tacuit.ff.de interrog.act.quæ iura alle.Fil.
2 deci.cõsi.34.col.pe.circa med.& differẽtiam inter contumacem in non veniendo & cõtumacem in non agẽdo,vide per Bal.in.l.diffamari. col. 2.in fi.C.de inge.& manumis.& pro vero vel ficto vide.c.venerabilibus.§.secus.de sen.excõ.lib.6.l.fulcinius.§.pe.ff.ex qui.cau.in poss.ea.& Andre.de iser.in.c.i.§ receptatoribus.col.1.in fi.ver.additio. de pac.iur.fir. fol.88.col.3.deci.Ro.49.in no.inci.si fertur.& ibi plenam addi.& 364. in no.inci.cum iura.quas oĩno vide,qa sunt plene fundatę pro materia.
3 & si dixerit,nolo venire,dicetur expressus cõtumax,per consti.reg.post litem.& ibi Mod.7.no.alle.Bar.in.l.fi.col.2.ver.pro huius declaratione. ff.de in integ.rest.subdens ꝙ non est vlterius citandus,remittentes se ad Cardi.zab.in alle.cle.si ante.q.ix.de do.& cõtu. & hoc in lib.j.fol.192.& vide.j.ritum.34.vide Bal.in.l.sancimus.in prin.C.de iudi.& Filip.dec. in.c.de causis.not.4.de offic.delega.

4 **Actor debet.** Licet in pœnis alternatiuis detur de iure optio iudici.glo.& Doct.in.c.fraternitatis.34.di.Imo.& Panor.in.c.a crapula.de vi.& ho.cle.plenissime p Fel.in.c.inter cęteras.colũ.2.nu.4.ver.fallit qnto.de rescri.tñ qñ verba statuti dirigũtur ad partem,tunc electio pœnæ alternatiue non est iudicis,sed partis.glo.in.l.quicunq.C.de ser.fug.Bar.in.l.i.§ expilatores.ff.de effract.Panor.in.c.si diligenti.13.col.ver.quæro.cum glo.de fo.compe. per quę ita cõcludit Feli.in alle.c.inter cęteras.col.4.nu.5.ver.secunda restrictio.de rescrip. cõtra istam limi.vrget tex.c.qm̃ frequenter.§.in aliis.ver.si autem.vt li.non ꝯte.ubi in casu huius ritus datur optio iudici eligẽdi excõicationem vel missionem,ea,vc3,quę magis uidebitur iudici ꝙ timeri debeat.& ita intelligit ibi Panor.illum tex.col.14.ver.uenio nunc ad glo.ibi,nec obstat. propterea dici posset ꝙ uerba illius uersi.si autem.dirigãtur iudici,pro ut sonãt uerba illa,vc3,iudex a principio contentus,& uerba ritus præsentis ad partem,uc3,actor debet.uel dicas ꝙ cum & text.alle.uer.si aũt. & ritus loquantur de excõicatione & missione, quę fieri debẽt a iudice, & non a parte,ut de se patet:pars eliget,& iudex exeq mandabit,ex quo ad utrunq ẽm ritum procedere possit,contumacis proteruitate exigente,per alleg.uersi.si autem.& faciũt pro ista dist.ultima not. uerba Filip. dec.in alleg.c.inter cęteras.colũ.5.uersi.uel dicamus ꝙ cum dicatur.de rescrip.dicentis ꝙ.c.sicut.de iudeis.loquatur de excõmunicatione,quę debet fieri a iudice,eodem modo altera pars alternatiue,uc3,missio,quæ similiter decerni debet a iudice.ꝙ fiat a iudice alleg.Barto. in.l.prima. per argumen. illius textus.ff.de rerum dubitatio. primam tamen distinctionem ueriorem esse putamus.

Aut excommunicatione aut missione. Loqtur ergo ritus in actione psonali, iuxta tex.c.qm̄ frequenter.§.in aliis.ver.si autem.vt lit. non conte.auct.& qui iurat.C.de bo.auc.iu.pos.consti.reg. cõtumacem ciuili.li.i.fol.27.& ibi glo.in ver.antiq.in prin. anteq̃ aũt iudex decretũ
5 interponat, videbit acta:& si sibi cõstiterit de citatione decreta & exequuta legitime, de quo dixi in.i.ritu.s.in glo.in citationibus.& ꝙ fuit contumax, tunc dicet in decreto, visa citatione, nuncii relatione, de qua in.c.cũ parati.de app.& cõtumaciæ accusatione, vt p Bart.in.l.aũt.§.i.ff.ex qui. cau.in pos.ea.Spe.in ti.de cõtuma.§.seqtur.in fi.Bart.in.l.multum.ff.de condi.& demõ.decernimus actorem ponẽdum esse in possessionem bonoꝝ ipsius conuẽti pro modo seu mensura debiti in libello declarati cã rei seruandæ, donec tędio affectus veniat in iudicium responsurus.quę forma colligiť ex pręmissis,& p no.per mod.in alle.consti.reg. cõtumacem,col.2.ver.secũdo no.fol.190.lib.i.vbi etiam ꝙ ista forma seruabiť in contumace ante litis cõtestationem.alle.Spe.in ti.de contu.§.seqtur. ver.si vero agitur.cum seq.ꝙ dixit Alb.de ros.in auct.item nulla cõitas. C.de epi.& cle.pro certo & declarato debito,& facit glo. in ver. ac si pemptorie.in.c.sępe.de app.& no.p Host.in sum.ti.de offi.dele.§.quę iurisdictio.ver.si vero ante.p Bal.in auct.& qui iurat.col.2. ver.quæro qñ fiet.& qd opetur istud primum decretum, vide Spe.in ti.de pri.decre.§. iam de effectu.& vt fieri valeat missio in possessionem ex primo decreto,
6 pręcedere debet fm veriorem opi.trina citatio, vel vnica & pemptoria, iuxta practicam glo.in ver.vna pro oĩbus.in.c.cõstitutionem. de sen.ex cõ.li.6.And.de iser.in.c.i.ver.hęc citatio.de mi.vas.qui cõtu.est. Fel.in c.ex literis.6.et.7.col.de cõsti.put no.glo.in ver.dilationes.& ibi plenissime Fel.col.9.nu.14.in.c.qm̄ contra.de pba.& plene p eund. de primo & scd'o decre.in.c.consultationibus.de offi.dele.vbi col.4.reperies regulam,ꝙ missus in possessionem ex primo decreto ex actione psonali,non possideat.& ibi limitationes,quas vide.

Nec fiet utrunq3. Eqtate canonica suadente, qa contra contumacem de iure canonico sufficit missio ex
7 primo decreto,& aliter contumax non mulctať.c.i.de dol.& cõtu.non pcedet ergo iudex fm istum ritum ad excõicationis sñiam,& missionem contra contumacem.ita Mod.in consti.reg.contumacem.i.no.lib.i.fol. 189 secus de iure cõi,qa si pteruitas cõtumacis id exiget,iudex nedum pcedet ad missionem ex primo decreto, sed etiam ad excõicationis sententiam.tex.est in.c.qm̄ frequenter.§.in aliis.ver.si aũt.vt li.non cõte. & etiam mulctabiť.& quatuor remedia contra cõtumacem in actione psonali,vide p Panor.in alle.c.i.& in.§.in aliis. put referunt Mod.in alleg.

9 consti.contumacem.i.col.& ne obliuiscaris not. dictum Inno.in ista materia in.c.dilecto.cir.fi.de uer.sig.vez.ꝙ pp nimiam contumaciam poterit iudex aggrauare primum decretum & decernere ꝙ missus in psonam habeat veram potestatem donec sibi satisfiat, & etiam ꝙ fructus ex tali possessione pcipiendi lucretur, nec cadant in sortem, & hoc debet in decreto exprimere. quem refert & sequitur Bal.in auc. et qui iurat.col.4. versi.quero nunquid. in litera, R. C.de bo.auc.iud.poss. uel ritum dicas conformem iuri cōmuni, videlicet, ꝙ non fiet utrunq, proteruitate contumacis id non exigente, alias crescente cōtumacia crescere debet & pena, multis enim remediis contra contumaces utēdum est.l.i.§.primo.ff. de libe.agno.c.ii.de dol.& contu.per quae iura mouetur Inno.ad praemissa notandum in alle.c.dilecto.in fi. Albericus Oliua.

Ritus Decimus septimus.

Iste ri.diuidit in duas partes.ii.ibi, ac ↄtra.

Item si citatus per nuncium semel personaliter, aut bis in domo, potest excōicari, si non comparet, ac contra eum procedi ad alia iuris remedia.

Si citatus. Vide nota. in primo ritu, in glo. in versi. in citationibus. & in.ii.in glo. in ver.nō cir cunducitur. ubi plene, et merito emanauit ritus iste, & comprobatur per ea quae dixi.s.in uer.ritus. in fi.& quae ibi notaui hic repetas, quae breuitatis causa obmitto.

1 Per nuncium. Cui credendum est etiam in alterius praeiudicium.l.magis.§.illud.ff.de reb.eo.qui sub tute.uel cu.quod uerum est de nuncio publico & iurato fideliter suum officium exequente.glo.in ver.suus nuncius.in.c.cum parati.de appel.Fil. deci.con.344.ante nume.2.ver.& posita cōclusio.qui exequutionem si bi a iudice commissam, etiam iudice remoto ab officio uel mortuo perficiet. Bar.in.l.fundi.in fi.ff.de acqui.pos.& in.l.& quia.post prin. ver.& per hoc dico.ff.de iurisdi.om.iu.& mouet per.c.si sup gratia.de rescrip. li.6.quem refert & sequtur Filip.deci.con.404.col.3.ante nume.xi.ver. & idem dicunt Doc.& licet nuncio credant, ut.s.tñ in regno nuncio iurato referenti non creditur, nisi fiat exequutio citationis coram duobus uel tribus testibus, ut per Andre.de Iser.in consti.reg.citationis literae. fol.141.col.3 in prin.ubi ponit formā citationis, dicens absurdum esse ꝙ vni seruienti, qui cōsueuerunt esse leues psonę, in vna magna re soli crederetur, & sic posset pars quę dicit nō se citatum hoc legitime probare, al.l.optimam.C.de contrahen.stipu.fatetur tamen ꝙ extra regnum de maximis factis credatur nūcio curię, ut ibi p eum.& sic vbiq seruari notat.Spec.in ti.de cita.§.sequtur videre.ver. sed nūquid creditur.quem re-

fert & seqtur Napoda.in consue.non creditur seruienti.in glo.& Cl.in.l. ea qdem.col.3.ver.iuxta præmissa quęrit.C.de accu.dicens hoc ver;dū
4 modo constet de sui cōmissione. qd' limitatur pcedere in causis ordinariis,secus in summariis,vt p Fil.dec.cō.449.col.3.nu.15. alle.Rom.cō.497.diligenter pscrutatis.in.2.dub.qd' est bene no.& q generali nūcio
5 sit credēdum,etiam sine cōmissione,n o.Inn.in.c.qm̄ contra. post prin. in ver.citationes.de pba.quem refert & seqtur Bal.in.l.eadem rōne. in apostil.ver.quærit Inno.ff.de fer.Præpos.als Car.alex.in.c.cum parati.col.8.in prin.ver.& ad prædictam qōnem. de app.dixit illud Inno.dictum in.c.qm̄ contra.ibi cōiter reprobari:& credit etiam nuncio sine iuramento:& si retulit se citasse extra territorium eum quem non citauit,
6 non poterit puniri,nisi in loco relationis:nec in relatione p eum facienda reqritur partium pñtia:nec per alium relationem facere pōt,si ipse fuerit impeditus,sed iudex debet mittere aliquem ad eū qui relationem suscipiat:nec aliquem psonaliter cape poterit sine speciali cōmissione iudicis, quæ constare debet p publicam scripturam : & qualiter puniatur nuncius falsam referens relationem:& qualiter illam fieri faciēs, & post q̄ iudex elegit aliquem nuncium in cā.non poterit amplius illum mutare:& an nuncio dicēti se citasse,an parte illud negāte magis credat:& si citatus fuerit cōtumax,iudex non poterit punire cōtumaciam illius ante nuncii relationem:& relationi nuncii referentis nihil fuisse reptum in bonis debitoris stat:& an pars teneat credere nuncio se dicenti habere cōmissionem iudicis,si illam non ostēdat:& an aliquo casu possit citare sine cōmissione iudicis:& q in Romana curia credat cursori referenti,li-
7 cet relatio non fiat p nuncium pprium.hęc sic collecta conglutinata reples & decisa in addi.ad Panor.in alle.c.cū parati.in litera,C,& in seq.litera,A.de app.& p Filip.frā.ibi,col.5.ver.circa tertium principale. cum seq.& ibi Fil.dec.col.4.vsq3 ad fi.& Prępo.als Car.ale.ab.8.col.vsq3 ad fi.

Ad alia iuris remedia. De qbus per tex.in.c.qm̄ frequenter.§.in aliis.ver.si aūt.vt li.non cōte.& dixi in pxi.preced.ritu,in fi. vide ibi. Albericus Oliua.

Iste ritus diuidit in duas partes principales. secūda,ibi, si tñ. vt.j.sequetur.& ista prima paars sīr subdiuidit in quatuor partes. scd'a,ibi,tenetur tñ.tertia,ibi,& reqri.quarta, ibi,& si ad dictam.

Ritus Decimus octauus.

Item si ppter contumaciam aliqs excōicatur,purgare potest contumaciam per totam illam diem:tenetur tñ reficere expensas, & reqri facere alteram partem ad primam curiam:& si ad dictam primam curiam talis ab-

solutus similiter non venerit, reincidit in eandem sententiam.

Contumaciā.

Quæ est erga iudicem
1 vel prelatum cōmissa inobedientia, vt p Host. in sum. ti. de contu. in princi. & est peccatum mortale, qđ est immediata cā excōicationis, sine quo non potest qs ab hoīe excōicari. c. nemo epos. xi. q. iii. quem tex. ad hoc alle. Card. de tur. crem. xi. q. iii. c. epi si sacerdotali. no. Fel. in. c. si diligēti. in fi. de fo. compe. & in. c. dilecte. col. 2. ver. scđo sunt dicta. de excep. immo quāto ex minori resurgit tanto maior censet. glo. sing. in ver. videbatur. in. c. duo sunt. 86. dist. dixi in. 3. ritu. s. in fi. & nunq̄ qs excōicatur ab hoīe sine contumacia, & a iure sine delicto, put no. glo. magist. in alle. c. epi. in prin. vnde dempta cōtumacia, & sublato delicto, non erit repire excōicationem, quæ qñq; pro heresi, qñq; pro simonia a iure infligit. s. pro cōtumacia de tali vel de tali crimine insurgēte, sm Card. de tur. crema. in alleg. c. epi. & ita cōtumacia est immediata cā excōicationis, q̄uis enim pro delicto feratur, tñ dicitur ferri pro cōtumacia, qa semp admonitio pro emendatione præcedere debet: verba sunt ipsius, & meo iudicio non cōformia canonibus. nam statim cum qs manus violentas inicit malo aīo in clericum, absq; monitione ipso iure est excōicatus. c. si qs suadente. xvii. q. iiii. & cum qs pacto præcedente pecuniam pro beneficio ecclesiastico dederit, est ipso iure excōicatus, vt p extrauag. collectas p Feli. in. c. de cætero. de re iud. & in. c. de simoniacę. de simo. renouatas a Clemente. VII. olim. die. 21. Nouembris. 1524. per literas suas in vrbe ęditas, & impress. & in conci. Lateraū. in. ix. sessione. ver. & vt nefarie celebrata anno incarnationis Dñi. 1514. tertio nonas Maii, anno Leonis. x. scđo, & rō Card. qa semp admonitio &c. non pcedit, qa post delictum cōsumatum statim insurgit censura secum trahens exequtionem. c. pastoralis. de app. put indiuiduo no. Io. cald. in trac. de eccl. interdi. 4. mē. principali. alle. c. in loco. v. q. iiii. dicens q qñ pro delicto fert, non est necessaria monitio. & sic debere intelligi no. p Inno. & alios in. c. ad hęc qm̄. de appel. & in. c. i. de excess. pręla. & plene p Feli. in. c. cū olim. col. 7. ver. nō est citandus. de re iud. erit ergo vera glo. in. alle. c. epi. & illam sequor. quam ēt approbat Præpos. alex. ibi in fi. p cuius verba possent saluari no. a do. Card. vcȝ, q conuictus de crimine a quo non resultat excōicationis sententia, & monet vt emendet vel satisfaciat, & contumax est in parendo, tunc excōicatur pro contumacia & pro crimine ab hoīe. & ista cōtumacia
2 pro qua pfertur excōicatio est triplex. alia, in non veniēdo ad iudicium vocatus a iudice. alia, cū citatus venit & non vult parere, & illicētiatus recedit. alia, qñ offensa est manifesta, & iussus a iudice nō vult se emēdare aut restituere, vt psequitur do. Cardi. de tur. crema. in alleg. c. epi.

ante fi. Hosti. vero in sum. de do. & contu. §. expediuimus. versi. quid sit. ibi, est tñ notandum dixit, duplicem esse contumaciam. s. veram, et interpretatiuam siue præsumptam: veram, cum quis citatus & inuentus nullum habens impedimentum dicit, se non uelle uenire, uel ueniens & sine iusta causa parere nolens, uel illicentiatus ante tempus recedens: præsumptam uero, cum solenniter citatus, licet non inuetus, nec uenit, nec sufficientem procuratorem misit in termino statuto. uide quæ notaui. s. in. 16. ritu. in glo. in. ver. contumax. et quæ not. Spe. in ti. de contuma. in prin. in. ii. parte. & vide ritum. j. 34.

3 Excommunicatur. Est enim excommunicatio censura a canone uel a iudice Ecclesiastico prolata, priuans legitima cõione sacramentorum, et quandoq; hominum, & est duplex, excommunicatio maior. s. et minor. maior priuat participatione sacramentoꝝ, & cõione hominum. c. a nobis. de sen. excõ. minor solum priuat a participatione sacramentoꝝ, et non a cõmunione hominum fidelium. c. si. de cle. excõ. mini. c. a nobis. de excep. et est excommunicatio quasi extra communionem positio. c. certum. xxiiii. q. iii. & appellatio-
4 ne excõicationis intelligitur de maiori, ut in. c. pe. de sen. excõ. hęc colliguntur a Panor. in rubri. de sen. excõ. & debet excommunicatio esse iusta tribus modis, ex causa, ex animo, & ex ordine. ex causa. s. ex contumacia, & tunc ab homine, ut in præcedenti glo. notaui. ex animo. s. non ex odio uel uindicta. c. i. de re iudi. li. 6. ex ordine, qui est traditus in. c. i. de sen. excõ. li. 6. aľs proferens punitur. c. sacro. & ibi glo. in ver. iusta. de sen. excõ. c. quatuor modis. xi. q. iii. Andr. de iser. in. l. imperialem. §. si inter. col. 9. ver. additio. rex ibi iudex debet habere. fol. 100. col. i. de phi. feu. alie. per fede. & etiam iniusta excommunicatio timenda erit. c. sententia. xi. q. iii. et ex tali timore & patienti tollerantia apud deum coronabitur. c. & si ad tempus. c. quid ergo. ea. q. iii. no. moder. in consti. defensas. in fi. fol. 66. col. iii. li. i. et dicitur medicinalis tam in proferente legitime procedente, ut præmisi, quia tunc tendit ad medelam & nõ ad mortẽ. c. audi. xi. q. iii. quã in patiente qui humiliter paret uidens se euitari, & cõfusus redit ad cor. al. c. audi. &. c. pia. de excep. li. 6. & etiam mortalis, tũc qñ excõicatus illam contẽnit, & ex contemptu magis ligať. c. notãdum. in fi. xxiiii. q. iii. c. nemo episcoporum. xi. q. iii. nam ratione contemptus aliqd efficitur delictum qď non erat. glo. magna. in fi. in l. i. §. fi. ff. siquis iudi. nõ obtem. & veniale peccatum ex usu & contemptu efficiť mortale, & peccans ex cõtemptu dicitur peccare in spiritum sanctum. glo. in. c. qualis. 25. di. & ille dicitur ex contemptu peccare qui obstinate perseuerat in malo & contumaciter uilipendit. Domi. in al. c. qualis. col. 2. qui et dixit in. c. consuetudo. cir. me. ix. di. q; qui certificatus de excõmunicatio

ne celebrat videt tanq̃ obstinatus contemnere.& in.c.sed illud.45.dist. ꝙ monitus non desistens dicitur contemnere.not. Felin.in.c.i.col.8.in prin.de ꝯsti.& Domi.in.c.metropolitanum. in gl.i.ii.q.vii.dixit ꝙ ꝯtemnere est aspnari & non curare.& Archi. in.c.quicunq3.56.di.dixit ꝙ qs dicitur ex contemptu facere qñ uoluntas eius renuit subiici ordinatio ni legis vel regulę,& ex hoc procedit ad faciendum ꝯtra legẽ uel regulam. no. Feli.in.c.cum qdam.col.4.ver.quinta declaratio. de iura.& ex tali ꝯtemptu in excommunicatione qs citius moritur.c.epi.in fi.xi.q.iii. & diabolus maiori in eo utitur potestate tanq̃ in pecore suo.glo.in al.c. audi.xi.q.iii. Panor. in rub.de sen.excõ.ubi dixit ꝙ Angelus deputatus ad eius custodiam minus operatur.& in.c.ita quorũdam.de iudę.& Io.

5 neul.in trac.silluæ nuptia. fol.12.col.2.cir.med.plus dicens, ꝙ excommunicatus est seruus diaboli.al.l.pedius.et ibi.glo.ii.ff.de arb.vide quę notaui.s.in.iii.ritu,in glo.in versi.declarati.paulo ante fi. centum & decem & septem casus,in qbus quis incidit in excommunicationem maiorem ipso iure,& duodecim in qbus incidit in excommunicationem minorem. uide p Car.de tur.cre.in.c. si inimicus. nu. 7.et.9.xi.q.iii.& ibi plene pro materia, & pp contemptum & perseuerantiam in excommunicatione augetur pœna. nam ꝯsti.sinodalis.j.nu.51.inci. item ꝙ nõnulli.statuit ꝙ permanentes publice in excõicatione per mensem, soluere debeant florenum unum auri.& talem constitutionem seu statutum de iure militare no.Host.Car.& Ana.in.c.ad aures.de simo.dicẽtes ꝙ põt

6 eṕs statuere, ꝙ pro quolibet mense quo excommunicatus perseuerauerit in excõmunicatione soluat decem libras.quos alle.& sequitur Feli.c. irrefragabili.§.cęteꝝ.col.i.in fi.de offi.ordi.et dictat caplm regni inci. siquis in excommunicatione.fol.mihi.74.col.ii.ꝙ si comes nominatim excommunicatus steterit per annum in excommunicatione soluet pro pœna regiæ curiæ vncias.24. si baro, vncias.xii.si miles, uncias sex .si burgensis ,vncias tres.si rusticus, vnciam vnam cum dimidia.si per duos annos,soluet duplum quantitatis prædictę, & ideo prælati debent tales perseuerantes in excommunicatione denunciare regię curię. per aliud.c.item statuimus ꝙ si contingit.fol.mihi.70.col.3.quod est regis Karoli.ii.in planitie sancti Martini,de quibus no.per nouio. in constit. reg.pœnam eorum.col.2.ante fi.fol.5.li.2.

Purgare potest contumaciam. Idest per contrarium actum cõtu

7 macię præcedentis comparendo seu parendo, rem ad pristinum statũ reducere,alr contumacia non põt purgari.ar.l.si ita qs.§.scia.ff.de ver. ob. no.Bal.in.l.vnica.col.pe.ver.& scias ꝙ quãdoq3 ibi est auth.C.de his quæ pę.no.& sicut mora in iudiciis circa pręparatoria purgari põt,et si

fit adiecta dies & pœna. Bal. in. l. & si post tres. vlt. col. ver. & no. ex prędi ctis. ff. siqs cau. ita cōtumacia in his pręparatoriis, qa quo ad iudicem mo ra citius purgat. arg. alleg. l. & si post. cum possit iudex ēt contumaci gra tiam facere, & ipsum expectare. c. cōsuluit. de offi. dele. & maxime in prae sumpto cōtumace, contra quem non est subito pcedendum, & precipue, si adhuc iudice pro tribunali sedente compareat, sm Host. in ti. de cōtu. §. qd sit. in fi. & §. item ter. ver. sed qd si iudex. vbi dixit ꝙ eqtate suadēte poterit iudex vsq; in diem alterũ expectare, & eadem eqtate reqrente vo luit pñs ritus ꝙ p totam illam diem purgari possit contumacia, qa con gruo tpe venisse tunc videt, & quę incontinenti fiunt &c. arg. l. lecta. ff. si cer. pe. & facit optime tex. iuncta glo. in ver. extimari. in. l. diuus. ff. de in inte. rest. vbi bonus tex. & l. eum qui. C. de epi. & cle. & ibi Pau. de ca. di cens ꝙ vna pręsumptio tollit alteram. nam comparēdo eadem die tolli tur prçsumptio cōtumaciae, nam die statuta venit, put no. glo. i. in alle. l. & si post tres. facit regia prag. inci. relatione citationis. fo. 93. col. 1. quę ēt alle. ritum magnę curię vicariae, & plenius p And. de iser. in consti. reg. ci tationis literae. vlt. col. in prin. fol. 141. vlt. col.

Reficere expensas. Scз. factas ante litis cōtestationem, vt p Host. in sum. in tit. de cōtu. §. sed & si expensae. pro qbus debet partem contumacem condēnare anteq̄ in cā pcedatur, vt ibi, qa pderunt istę expensae his qbus in medio itineris defi cit pecunia, put dixit Feli. in. c. significātibus. vlt. col. ante fi. de lib. obla. vide quae no. s. in. 4. ritu, in glo. in ver. taxari. & in ver. expensas. & glo. l. in fi. in. l. & post tres. ff. siqs cau. & dixit Bal. in. c. cōquerente. in ver. inte

8 gre. ꝙ expensę litis vsq; ad quadrātem refici debent, nec in cā pcedi pōt si vnus nūmus deficeret. de resti. spol. & Host. in sum. de contu. ver. qua pœna. & pro hoc extat ritus magnę curiae vicariae inci. item seruat ipsa curia ꝙ qñ expensę. fol. 105. col. 3. post prin. & si expensas soluerit & cō tumaciam purgauerit, nō ppterea poterit petere se remitti, exceptionem

9 fori declinatoriam opponendo in pœnam suę cōtumaciae, vt p Ang. in l. eum qui. la. i. in fi. de priuil. cre. ff. p glo. in. l. si finita. §. item videamus. ff. de dā. infec. & ibi Inno. per quę ita fuit in cōcilio regio Neapolitano decisum, vt per Maz. de affli. deci. 133.

Et requiri facere. In hoc iste ritus plus cōtumacem punit q̄ ritus magnae curiae vicarię inci. item ꝙ ple

10 rūq; contingit ꝙ aliq. fol. mihi. 100. col. 2. in fi. qui grauat cōtumacem vt die sequēte compareat & instet, & non ꝙ reqri faciat partem aduersam, releuauit contumacem ipsum, ad purgationem cōtumacię admittēdo, grauat in reqri faciēdo, & sic qui in vno grauatur in altero releuat. glo. in ver. idonee. quę est secunda, in. c. cum vos. de offi. ord. cum simi.

Reincidit in eandem sententiam. Absq; alia moni-tione & contuma-cia.c.ad reprimēdam.in fi.de offi.ord.c.ad nostram.lo.i. de iureiur.in fi. c.qm.de app.non obst.qa ibi fit absolutio simplr & non cum reincidē tia,put ita intelligi & declarat ibi Feli.& plenius Fil.dec.cōs.145.& in al le.c.ad nostram.post prin.nu.2.de iureiur.p Fel.quem intelligo vt.s.qn simplr fuit absolutus,& nō cum reincidentia, put loqtur decis.Ro 490. in no.inci.si excōicatus.licet ab ipso sub alio numero allegef,et alia sub nu.399.si pnuncietur.in no.et hoc verū,qn a statuto fit talis reinciden-
11 tia put dictat ritus,qn ab eo qui habet potestatem legis condendę, se-cus si a iudice inferiore, vt notan.per Bart.colligitur in.l.si vnus.§.pa-ctus ne peteret.in fi.ff.de pact.et ibi Alexā.et Ias.qui alleg.Bar.in l.ta-le pactum.§.qui prouocauit.in fi.ff.eo.et in.l.nō solum.§.iniuriaz.ff.de iniur.Angel.in disputa.incipiē.exorta guerra.16.colū.Paul.de cas.post Ange.in.§.pręcedente dictum.§.ne peteret.quę opin. fuit glo.in.c.ro-mana.§.caueant.in ver.futuris.de sent.excō.lib.6.vbi text.not.q ista pa cta & adiectiones positę in absolutione a iudice nihil opantur, put dixit Ias.in alle.§.pactus ne peteret.et quo adplationem excōicationis sentē tię pferendæ a statuto uel a sentencia ab hoie,colligit Filip.frā.in alleg.
12 §.caueant.col.2.undecim differentias,quę oia no.tanquam ab aliis non collecta, quę coadunantur per allegatum ritum magnę curiæ uicariæ in fi.in proxima præcedente glo. dum vult q reincidat in eandem con tumaciam,si non institerit qui comparuit ut licentietur &c.
Albericus Oliua.

Secunda pars principalis Ritus Decimi octaui.

SI tñ ad alium actum q̄ excōicationis pro-cessum fuerit,non habet locum talis purga-tio, qa præiudicaretur alteri parti, cui fuerat ius quęsitum ex tali actu facto in cōtumacia, nisi forte statim recta curie absq; malitia com pareat,tunc enim arbitrio vicarii purgaf con tumacia,et in causa procedetur, si pars altera sit pręsens,aliás differtur ad primam curiam.

Ista secunda pars si militer subdiuidi-tur in quatuor par-tes. secunda, ibi, nisi forte. tertia, ibi, tunc enim. quarta, ibi,alias differtur.

Ad alium ac-tum.Puta,missionis in possessionem ex primo decreto,iuxta tex.in.c. quoniam frequenter. §.in aliis.versicu.si au-tem sup. vt li.non con non cōte.vel ad dationem termini in causis summariis,iuxta tex.in cle.

dispendiosam.de iud.cle.sępe.de ver.sig.

Quia preiudicaretur alteri parti. Vel quia tunc res non diceretur integra.l.nec intentio.C.de transac.l.si pecuniæ.ff.ut in pos.lega.c.quāuis.de offi.dele.li.6.c.licet eo.ti.in antiquis, uel qa efficeretur deterius ius alterius partis,& ideo si contumax in prima citatione velit purga
13 re moram solutis expensis & oblato fideiussore de iudicio sisti, si actor non uult non audietur,qñ ius actoris deterius factum fuisset, ita Bar. in.l.quamuis. ult.col.in prin.ff.de dam.infect. quem et alios per Feli. alle.in.c.ex tenore. col.8.&.9.nu.16.de rescrip.uide.&. Andre.de iser. 11
in const.reg.citationis literæ.vlt.col.ver.contumax reputetur.fol.141. vl.col.Feli.in.c.pposuisti.col.fi.ver.ampliant etiam.de fo. compe.& citatus volens purgare contumaciam & adimplere adimplenda, q̄ admittatur,etiā cum alterius partis præiudicio,firmat Filip.deci.in al.c. ex tenore. vl.col.ver.limita.de rescrip.& ideo seruabimus ritum istum propter hoc,variantes.

Ius quesitum. Quod a me sine facto in eo transferri nō potest, regu.id qđ nostrum.ff.de reg.iu.ar.c.ab eo.in fi.de elec.lib.6.glo.mag. post prin.in consti.reg. si dubitatio. fol.
14 mihi.46.l.fi.C.de pac.in fi.Andr.de iser.in.c.l.col.i.ver.in rebus enim. qui succe.tene.fol.8.col.2.et in.c.i.§.& iterum. colū.fi.cir.me. ver.nam quęsito iure.de cap. corra.fol.73.col.vl.& in.c.i.§.similiter.col.v.ver. quod nostrum est.de capi.qui cur.vendi.fol.83.colū.3.& Filipp.deci. con.120.in fi.aliās ius meum efficeretur deterius,quod esse non debet. glo.i.et sequen.in.l.& si post tres.ff.si quis cauti.& ibi uide pro sequē. verbis,videlicet,nisi forte statim.& uide glo.in.i.parte istius ritus, in ver.purgare potest.

Arbitrio Iudicarij. Licet equitas in iure scripta restituat taliter comparentem,vt in tex.l.diuus.ff.de in integ.resti.et dixi.s.in prima parte istius ritus,in glo.in ver.purgare potest.tamen modus purgandi istam contumaciam a iure statutus nō
15 reperitur, et tunc arbitrio iudicis committitur.l.i.§.expilatores. ff.de effrac.c.dilectus.de pę.& tunc iudicis arbitrium regulari debet a consuetudine.c.non solum.in fi.de regu. li.6.l.si quis reum.ff.de custo.reo. insti.de officio iudic.in prin.auct. iubemus.in fi.et ibi Bal.vl.not.C.de iudi.& in.l.si quis nō dicam rapere.col.iii.C.de epi.& cleri. Panor.in.c. licet. colum.vlt.versi.vltimo aduerte.de pę.Feli.in.c.inter cæteras.colum.v.versi.quinta restrictio.nume.9.de rescript.ubi plene. consuetudine tamen cessante arbitrium iudicis regulabitur de similibus ad similia.glo.in.c.inquisitionis.ver.alioquin.de accusa.cle.i.§. volumus.de pę.c.l.

pę.c.l.§.porrò,quę sit cã pri.bene.amit.ubi etiam in delictis puniendis pceditur de similibus ad similia,& ibi Bal.dixit illum tex.esse meliorem de iure & hoc no.Mod.in.c.translato.de consti.& in.c.de causis.de offi. deleg.& in.l.siquis id quod.ff.de iurisdi.om.iudi.

Alias differtur ad primam curiam. Requisita tñ altera parte, expensis ꝯtumaciam purgãtis,ad primam curiam,put in.i.par.istius ri.

Ritus Decimus nonus.

1 Item in prima curia post ferias Natiuitatis,Carnispriuii, & Paschę,nõ solet aliquis contumax reputari,nec excõmuniccari,etiam si data citationis fuerit ante ferias,sed equitatiue procedetur,si forte partes pñtes fuerint.

Iste ritus diuiditur in duas partes. secũda, ibi,sed equitatiue,

Post ferias. Quæ sunt quędam tempora solẽnitates, in quibus causæ tractari non debent,qa forẽsibus negociis immunitatẽ præstãt.l.diuus.ff.de fer. & dicitur,feria,dies solẽnis,a feriendis uictimis seu aĩalibus,quæ tunc offerebant pro holocaustis.Panor.in rub.de fer.& similis est ritus in magna curia uicarię,incip. item seruat ipsa curia,ꝙ primo die iuridico.fol.106.col.i.in fi.dicens hoc pcedere de eqtate potius q̃ de iure.pro quibus feriis uide glo in uer. quibus utiq.in.c.fi.de fer.& Host.in sum.in prin.& Do.de rot.deci.367.inci.si cõmittatur.in no.ubi
2 ꝙ tpe feriarum ob necessitatum hoĩum potest decerni citatio, & decreta,
etiam exequi per edictum.Bellame.deci.658.incip.auditor.ubi ꝙ auditor qui ante ferias decreuit remissionem ad partes, & alia adimpleuit,
poterit in vacationibus sequentibus compellere partes ad concordan-
3 dum de nuncio & portitore dictę remissionis ad partes, & licet feriarum,
uindemiarum,& messium non declaretur seu determinetur tps, ꝙ stari debeat cõmuni obseruantię,decidit text.in.l.præsides,ff.de fer. meminit Soz.con.6.col.2.in litera,D,uol.i. qui etiam in con.116.col.2.nu.12.uol.
4 4.dixit ꝙ si ferię, etiam in honorem Dei, a statuto fuerint introductę,a statutomet poterunt tolli.per text.in.l.quadraginta.& ibi glo.& Bal.C. de fer.& Alex.con.53.col.2.in prin.nu.13.vol.5.& ferię repentinę comparantur feriis introductis in honorem Dei,qbus renunciari nõ potest,
5 glo.in uer.ob necessitates.in cle.sępe,de uerb.sig.Spe.de fer.§.nunc uideamus.per quæ ita decidit Calea.con.88.inci.breuiter.& Lap.all.40. inci.si quęratur.multa not.dicta ponit in ista materia, & signãter quali-
6 ter tres dies rogationum introducti fuerũt ante ascensionem Dñi, & ꝙ dies feriata ad effectum incurtẽdi pœnam a statuto impositam incipiat

a primis uesperis usq; ad secundas, uel usq; ad completorium. Feder. de señ. consi. 44. & die feriata, etiam in honorem Dei, insinuatio donatio-
7 nis fieri põt. Old. consi. 253. col. 2. uersi. tertio uidẽdum. & feriis non obstantibus, habilitatio a iuramẽto dolose prȩstito, q; fieri possit. Cald. cõsi.
8 i. de fer. & si intra ferias qs fuerit excõicatus, an talis excõicatio sit nulla. pro & contra, uide consi. Fed. de señ. xi. inci. quęritur an excõicatio. cum seq. respõ. & feriis a statuto indictis renunciari posse tenet Alexã. consi. 278. als. 36. fm alium nume. col. fi. uersi. quo ad tertium. uol. 2. & q; derogatio feriarum restringatur ad proximas, & tanq̃ odiosa debeat restringi,
9 Alexã. consi. 42. col. 3. uersi. nec obstat. uol. 3. & q; testis die feriato iurare non debeat, & tacite possit feriis renũciari, Alex. cõsi. 46. col. 2. uer. nam iurarunt. uol. 6. & si testes fuerint recepti, uel exequutio facta tpe feriato peccant exequẽtes, & actus tenet. Panor. in. c. fi. ulti. col. circa med. de iud. cõtrarium tñ no. Bar. in. l. damus. C. ad. l. cor. de fal. & pro concord. uide Panor. in. c. i. de fer. dicẽtem, q; receptio sine iuramento, puta, depositio testis, tenet, licet recipiens sine necessitate peccet, sed iuramenti prȩstatio non, ut per Tho. ferra. cau. 3. qui dat cautelam officiali facienti ingressum, ut iuret seruare statuta tpe feriato, qa iuramentum tunc non tenet. & pro materia uide Bertach. in tract. de epõ. fol. 2. col. 3. et. 4.

Ite ritus diuiditur in duas partes, secunda, ibi, similiter. Prima pars subdiuiditur in duas. secũda, ibi, sed reus.

Ritus Vigesimus.

Item pars offerens libellum, seu petitionem de his primis scripturis, dat alteri parti copiam suis expensis: sed reus replicando, seu respondendo non dat copiam suis sumptibus, sed recipitur a magistro actorum expensis petentis.

Libellum seu
1 petitionem. Est libellus breuis in scriptura claram continens intentionem actoris siue accusatoris fm Cin. in auct. offerat. post prin. uer. quæro ergo. C. de lit. conte. quem refert & sequtur partes diffinitionis declarando Panor. in rub. de lib. obla. & regulariter libellus in iudicio est de substantia iudicio℞, ut psequitur glo. in cle. sæpe. de uerb. fig. in uer. necessario. Panor. in. c. i. 6. et. 7. col. de lib. obla. & pro ista opi. no. scribẽ. uersi. offerendum. contentum in auct. offeratur. C. de lit. conte. & trãsum ptiue in. c. offeratur. iii. q. iii. cum offeratur pprie non petenti. c. literas. circa fi. de resti. spo. l. fideicõmissa § si rem. ff. de leg. 3. Filip. deci. cõs. 427. col. 2. nume. 8. et. 261. col. 3. ante nume. 3. ubi plene limitatur in casibus per scrib. no. in alleg. c. i. & ppterea ritus iste dixit, offerens: & ut oĩa com

prehenderet tam in regula q̃ in fall. contenta subiunxit, seu petitionem;
2 quæetiam solet fieri per modum postq̨ apud acta, et sup ea lis solet con testari, ut docet alleg. glo. in uersicu. necessario. alleg. cle. sępe. de uerbo. significa. quę in ipso litis exordio fieri debet, siue in scriptis, siue uerbo, actis tamen continuo, ut ibi dixit text. allega. clemen. sępe §. uerum qa. et ibi dixit do. Cardinalis zabarel. in § non sic. in fi. uersicu. decimoquar to quæro. ꝙ talis petitio debet scribi per actorum scriptores, et infert
3 contra quosdam actorum scriptores, qui exceptiones et alia quæ in scriptis necessario non debent offerri, uerbo prolata, nolunt in actis scribere, nisi in scriptis dentur, et ad in scriptis dandum non tenentur, ut dixit ibi ꝓbari. quod nota. con tra actuarios: et dixit in scriptis pe- titionem poni pp labilem hoĩum memoriam, et ut in sentẽtia possit ex- primi sicuti habet cõsuetudo: et qñ libellus est offerendus, in tantum est
4 scriptura necessaria, ꝙ non sufficeret dicere notario, scribe ꝙ peto de- cem a ticio. Bar. post glo in. l. saccus, la. ii. ꝓpe fi. C. de ꝓxi. sacr. scrin. lib. 12. dicens notã. ꝙ posset de facto contingere, et hoc ꝓbari dixit Fel. refe rens Bart. in alleg. c. i. col. 2. uer. intãtum. de lib. oblatio. per glo. in. c. i. in uersicu. in scriptis. de censibus. lib. 6. et ꝙ in scriptis debeat offerri, et ꝙ sit de substantia iudiciali, plene per Lanfrãcum de oriano in repetitio- ne. c. quoniam contra. in antepenultima columna, in uersiculo, pe- titiones. de probationibus.

Suis expensis. Ita glo. in uer. porrecto. in clemen. causam. de elect. et in alleg. c. offeratur. iii. q. iii. et Specu. in tit. de libel. oblatio. in. 2. parte. uer. actoris. et ratio est, qa tractatur de commodo actoris ut lis introducatur, ut per Card. zabarel. in alleg. cle mẽ. causam. q. xxi. in fi. et intellige si copia fuerit petita. præallega. cle- men. causam. in uersi. petita. et ibi glo. in uersi. præallega. petita. ꝓpter qđ Specu. ubi. s. dat cautelam aduocato actoris, ut actor in iudicio com
5 pareat cum triplici copia libelli: una, iudici porrigenda: altera, parti cõ- uẽtæ: et altera, ut sibi remaneat, et ꝙ petita, dari debeat. et ita illam cle- men. intelligi debere not. Felin. in. c. cum. M. col um. 23. uersicu. quarta conclusio. in fi. de constitutio. et Filipp. francus in. c. fina. colum. 7. uer sicu. non tamen arctatur. de appellatio. et quamuis ritus hoc non dicat, et sit stricti iuris et stricte interpretandus, Bartolus in. l. si uero. §. de uiro.
6 ff. soluto matrimonio. in. l. omnes populi. folio ultimo. uersicul. quarto quæro. ff. de iustitia et iure. do. Filippus decius consilio. 444. numero 11. cum similibus. tamen ꝭm ius commune debet interpretari. argumen to. l. si quando. C. de inofficio. testa. c. cum dilectus. de cõsue. Fili. dec. cõ si. 5. ult. col. ante fi. facit no. doctri. Pau. de ca. in. l. uniuersa. in fi. C. de prę ci. impe. off. ubi uoluit p glo. ibi, ꝙ qñ lex uel statutum mãdat fideiussores

pręstari,aliás annullat actum,debet intelligi si fideiussores fuerint peti ti.& plenius p Iaf.ibi in.i.no.cum.2.col.seq.& plures no.decif.ad ppo positum colligit Fel.in.c.si aūt.3.et.4.col.de rescri.quas refert,& pma xime cumulando declarat Hip.de marf.in.l.vnius §.cogniturum.p.4.
7 col.ff.de quęst.& Fil.dec.cō.405.post med.qđ facit pro pragma de prę uentione,in.c.malitiis.fol.mihi.94.col.3.loquens de fideiussione pręstá da,quæ fm pręmissa, deberet intelligi,si fuerit petita:sed obstat aduerbi um,prius,in ea contentum,qđ dat formam,vt per Fel.in.c.cum dilecta. col.9.ver.sextum signum.de rescr.& in.c.pastoralis.pe.col.ver.septimo quia.de exce.& sic etiam si non petatur iuxta formam pragmatis, pręstá da erit fideiussio.proveritate cuius vide oīno Hip.vbi.s.sed quia ius cōe vult ꝙ petatur copia libelli,vt no.in.d.cle.causam.merito iste ritus redu citur ad terminos iuris cōis,vcꝫ,si petatur.& ita practicatur. & iste ritus seruatur,non obstāte opi.Panor.quam Fel.dixit esse cōem,vcꝫ,ꝙ expen- sis rei dari debeat copia libelli,in.c.i.col.3. ver.expensis rei.de lib.obla. ubi oīno uide opi.hincinde relatas,qbus exigentibus,ritus canonizatur, put notaui.s.in prælud.in fi.quas opi.latius ponit Barb.in alle.cle.cau- sam.col.16.ver.glo.in ver.porrecto.ubi etiam alle.Bar.in.l.i.de eden. &
8 in alle.auct.offeratur.dicentem in hoc seruandam esse loci consuetudi- nem.quam seruādam esse concludit ibi Barb.col.18.in fi.ver.tu uero.

Expensis petentis. Quia ad sui utilitatem fit,ut notā.conclu dit Zab.in alle.q.21.cle.causam.de elec. nam actorum copia petitur,& datur expensis petentis.c.qm̄ contra.de pba.l.ii.§.defendi.ff.ex qui.cau.in pos.ea.no.Ang.in.l.i.§.edere.de edē. & ibi Bal.dixit,ꝙ potest edens dicere,facias tibi extrahi copiam tuis ex pensis,put refert Barb.in alle.cle.causam.col.18.ver.& inquantum.glo. in fi.fol.63.col.3.de elect. Albericus Oliua.

Ista est secunda pars xx.ritus,& cōgruam nō recipit diuisionem.

In excommu- nicationem. A iure.s.in- troductam,uel a consti- tutionibus sinodalibus in troductis a iure. dixi.s. in ritu.18.in glo.in uer. excōicatur. de introdu- ctis a constitutionibus sinodalibus patebit.j.in cōstitutionibus sinodali. impress.in fi.psītis uol.& tunc non excōicat homo,sed ius cōe,seu muni- cipale,

Secunda pars principalis.

Similiter citatus ad allegandum causam sa tionabilem quare non inciderit in excom municationem,comparens,& in scriptis exci- piens,non tenetur alteri parti copiam dare, cum nil petat, sed se defendat, & ideo a curia copia recipietur.

cipale,& ideo præmittitur citatio ad allegandum causam.de qua declaratione satis dixi.š.in.3.ritu,in glo.in ver.declarari.

Copiam dare. Per rõnem quæ.ĩ.seqtur,cum nil &c.& qa ritus in prin. dicit de primis scripturis, & excipiendo præsupponit primas scripturas præcedere.ergo in excipiente nõ dicentur primæ scripturę,qa exceptio præsupponit actionem, & eam excludit.l.ii.ff.de exce.sicut priuatio presupponit habitum.c.ad dissoluẽdum. de despõ.impu.l.decem.§.sed & si decem.ff.de ver.obli.cum simi.

9

Copia recipietur. Prout dicimus in ꝑducente instrumẽta in iudicio,qui non tenetur dare illoꝝ copiam

10 parti aduersæ suis sumptibus,put dicitur de libello,vt per Ang.in.l.i.§. edere.de edẽ.ff.quem refert Barb.in alle.cle.causam.col.18.versi.& in quãtum.glo.de elec.& ita practicatur in curia archiẽpali Neapolitana.

Ritus Vigesimus primus.

Item si petitur aliquem declarari incidisse in pœnam excõicationis contẽtam in vna ex constitutionibus sinodalibus, nec petitio, nec libellus datur:sed ipsa constitutio habetur

1 loco petitionis, sed si dicitur incidisse in aliam excõicationem a sinodalibus, non datur libellus, sed simplex petitio.

Diuiditur iste ritus in duas principales partes.secunda,ibi, sed si dicit.Prima pars subdiuidit in duas partes.scd'a,ibi,sed si ipsa.

Cõstitutionibus sinodalibus. Sinodus græce,latine cętus vel comitatus.Isido.in lib.ethimo.lib.6.c.16. & transumptiue in.c.sinodus.15.di. & accipitur pro cõgregatione, vt ꝑ Panor.in.c.osius.de elec.& ibi Fil.dec.no.4.referẽtem Panor.dicẽtem ꝙ

2 cõiter sinodus capitur pro cõgregatione quam facit eps in sua diocesi. & distinguitur a concilio ꝑuinciali qđ facit archieps in sua ꝑuincia cum suffraganeis,& a generali qđ facit Papa in toto orbe. alle.Panor.in.c.i. in prin.de offi.ord.in.c.sicut.de accu.& in.c.fi.de prescrip.& ꝙ sinodus ꝓprie sit epi est tex.in.c.eps in sinodo.xxxv.q.vi.quem alle.Fel.in.c.ego N.col.5.ante nu.8.de iureiu.firmat Host in sum.ver.qs possit.ibi,sed tale cõcilium.de consti.Car.vero zab.in ꝓhe.cle.ver.nec sane.dixit,concilium generale a Papa celebrari:ꝑuinciale,ab archiẽpo:sinodum,ab epo: capitulum,a monacis.no.Pau.de ca.in.l.& si minor.C.si aduer.lib.Hẽri.de bott.in tract.de sino.epa.in princ.in.i.q.& in ꝓprio suo significatu etiam in materia stricta &odiosa capi debere.no.Mathe.matesi.fin.suo 95.inci.no.mirabilem.quem refert & seqtur Fil.dec.in rubr.de ꝓba.col.

3 4.ver.sed saluando.constitutio vero dicit sinodalis,quę edita ab epo de

bet in sinodo publicari, vt p supradictum Ant. in.2.parte.3.partis sum. ti.21.c.2.§.cuius est initium.circa alia spiritualia.col.fi.ibi, singulis annis sinodum faciat.& debent dictæ cōstitutiones sinodales in sinodo ex lati no in vulgare idioma vulgarizari, put considerauit optime.d.Car.alex. in.c.fi.pe.col.circa med.ver.crederem q debet.18.di.alle.in arg.l.sed & si pupillus.§.pscribere.ff.de iust.& iu.l.decreta.ff.de re iud.& forma ser monis quo vtitur eps in sinodo ponit in libro pontificali, sub rub.inci. ordo ad cōsilium puinciale seu sinodum.c.fratres carissimi consacerdo tes.fol.mihi.184.qui liber est approbatus, vt per glo.in cle.i.de iureiur. quam refert Fel.in.c.2.col.26.nu.24.ibi, liber pontificalis.de rescrip. &
4 qualiter fieri possit dicta constitutio sinodalis, dixi.s.in fi.phe.& plenissi me tradit per Henri.de bot.in alle.tract.de sinodo epi.in.3.parte.

Nec petitio nec libellus. Pro istis verbis vide.s.no.in.20. riu, in prin. in glo in ver.libellū seu petitionem. vt non repetam ibi scripta. & qa hic dicit q constitutio habebit loco libelli erit simile no.in.c.2.de dila.vc3, q rescriptum habe bit loco libelli.qd intelligit ibi Panor.in summariis vendicare sibi locū, & nō in ordinariis causis.qd declarat Bal.fore intelligēdum solum quo ad effectum actionis ppetuandæ, non quo ad ordinem pcessus, immo o portet q libellus offerat, & lis contestet &c.in.l.i.C.qn libel.prin. & cla rius in.l.i.nu.3.C.de præci.impe.offer. dicens illud verū ad concluden dum iudici, sed nō ad pcludendum parti: vnde qn rescriptum nō dirigit parti, nec cōcludit parti, contra partem reqri libellum qui fundabit sup re scripto.alle.auct.offerat.C.de lit.contesta.quem refert & sequitur Fi lipp.deci.consil.483.colū.2.nume.7. & alleg.Imol.in.l.si quis filio.§.hi autem.ff.de iniust.rup.irrit.testa.& ibi Alexand.& consi.201.incipien.in causa.in princip.volumi.2.& idem dicimus de literis q habeantur loco
6 libelli.Maria.sozin.in.c.primo.colū.21. versicu.vigesimo sexto fallit. de libel.oblatio.Innoc.in.c.dudum.lo.2.colū.2.in fi.versicu. item quia ni hil potest.de electio.quos refert vna cum Hostiē.& Anto. de butr. in al lega.c.2.de dilatio. Felin.in.c.ad audientiam. lo.2.colū.9.in fi. versicu. literæ non dant ius.de rescript.quem alleg.additio ad Innocē. in alleg. c.dudum.in litera.A. in excommunicationis ergo sententia contenta in constitutionibus sinodalibus sufficiet constitutionem sinodalem præsen tare in non comprehensis in constitutionibus sinodalibus, præsens ri tus requirit simplicem petitionem, prout in summa.vt in fi.ipsius ritus patet, iuxta not.in allega.clemen.sæpe.in glos.in versicu.necessario. de verborū significatio. & dixi in.20.ritu.in princip.& in.3.& vide omnino decisionem Rotæ, numero.54.in nouis, incipiente. si petatur quis &c. Albericus Oliua interpres.

ITem in causis sasinarum fabricarum fiendarum vel demoliendarum & similium proceditur absq; libello,& fit cõmissio de inspiciendo & referendo dño vicario,per quem si videbitur,recipientur per prius pbationes summarie, vel recipiétur per ipsos cõmissarios supra locum, & relationes faciunt cõmissarii iuxta dispositiones consuetudinum ciuitatis Neapolitanæ, etiam respectu bonorum ecclesiasticorum,excepto iure congrui,

RItus præsens ponit formam procedendi in causis sasinarum & fabricarum, & diuiditur in duas partes principales.secũda,ibi, & facta relatione.item prima subdiuiditur in tres partes.scd'a,ibi,& relationes faciunt.tertia,ibi,excepto iure. itẽ in prima prin.parte incipit dare formam. in secunda,approbat consuetudines neapolitanas.in tertia,ab illis excipit ius congrui.

1 **Sasinarum.** vocabulum est vsurpatum iuxta idioma populi,& vsuale verbum,al's vulgare,l.iii.§.mandato.ff.rem ra.habe.put in simili dixit Napod.in phe.consue.neap.ibi,vt magis proprie illarum vsualia verba,& alicubi non tactum,q̃ viderim, præterq̃ p And.de iser.in.c.i.§.ille tñ.de controuer.feu.apud pa.ter. vbi declarat verbum dissasire,seu,dissasiare,qd' dixit esse vulgare, & q̃ sasina dicitur possessio in vulgare,quasi sesina,a stando vel sedendo,qa stat in possessione: vnde,dissasire,est extra sasinam & possessionem ponere. qd' clarius dixit & not.in consti,reg.si vassallus.post prin.fol.161.col.i.ibi videas.

Absq; libello. Fiet tñ talis qualis petitio.cle.sæpe.de verb.sig. iuncta glo.in ver.necessario.de quo plene dixi supra in ritu.20.in prima glo.

De inspiciendo & referendo. Propter quæ verba licet cui cõmissio taliter fiet sit, ordinarius efficeretur delegatus.c.licet.de offi.ord.& ibi Feli.col.3.ver.
2 nu.4.vbi alle.Ang.cõsi.214.in cã accusationis.col.i. al's est sub nu.217. & virtute talis cõmissionis nõ poterit cõmissarius ɔdẽnare,ẽt si ex parte ordinaria hoc posset,qa illa verba limitant partem ordinariam,& nõ licet transgredi formam.ita Sal.in auct.qui semel. ad fi.C.qũo & qñ iud. qd' singulariss.dixit Feli.in.c.cum ex officii.col.x.in prin.de præscrip. & per Alex.in.l.i.§.opus nouum.in prin.ff.de no.op.nun.secus si diceretur,cognoscat,& iustitiam faciat,qa includerat potestatem decidendi.Filip.frãc.post Gemi.in.c.qm̃.no.quinto. de immu.eccle.lib.6.& si causæ cognitio tantum qd veniat.Doct.in.c.sup qõnum.in prin.de offi. deleg. & de hmõi formis plene per Feli.in alleg.c.licet.& in.c.i.de consti.a.19. col.vsq; ad.23.Filip.franc.in.c.intimasti.post princi. & in.c cum teneamur.colum.z in fi.de appellatio,Bald.in.l.fideicommissa.§.quanquam.

de leg.3.Iaf.in.l.siqs maior.C.de transac.And.de iser.in consti.reg.dñi a vassallis.in fi.fol.mihi.160.vlt.col.Fil.dec.in.c.causamq.in prin.de te sti.& cōsi.254.post prin.256.in fi.213.nu.2.&.407.ante nume.17.

Probationes. Parte altera tñ citata.ii.q.i.c.in primis.c.ii.de testi.l.si qñ.C.e.ti.seu pñte vel p contumaciam absente.Tho.ferr.cau.12.in fi.als pcessus esset nullus,vt ibi Fil.dec.cōsi. 342.vlt.col.in prin.ver.quarto obstare.nec huic sensui obstabit verbū sequens,summarie,qa per istud nihil de substantialibus pōt ommitti,vt
3 p Bar.in extrauag.ad reprimē.in ver.summarie.post prin.& maxime qa tractaṫ de alterius praeiudicio,& cā sasinaꝝ non est fauorabilis,& ideo reqritur plena pbatio,vt p Lanfrā.in repe.cle.saepe.de ver.si.post prin. ver.nona cōclusio.& si mandaṫ summarie pcedi,& cōmissarius seruabit
4 iuris ordinem,parte non contradicente,valebit pcessus.Bal.in.l.ꝙ fauo re.C.de legi.quem ita intelligit Lanfrā.illum referens in alle.cle.saepe. col.2.post prin.& est tex.in alle.cle.in fi.ver.si tñ in pmissis.& si pce deret iuris ordine seruato,& nulliter non tenet actus.Fel.in.c.nouit.13.
5 col.de iudic.in.c.qualiter & qñ.lo.i.col.2.de accu.& in.c.inter dilectos. col.4.de fi.instru.in contrarium tñ faciunt no.p Hip.de marf.in.l.vni us.§.custodiae.in prin.nu.4.de qō.fol.61.videas ibi,ubi plene p.3.col.

Consuetudinum ciuitatis Neapolitane. Per ista uerba uideṫ approbata archiepō neapolitano consuetudines ciuitatis Neapolitanae.qđ firmare uideṫ uerba sequentia,excepto iure cōgrui, qa exceptio firmat regulam.Fil.de.post Panor.in.c.cū dilecta.col.2.uer.
6 qnto no.de confir.uti.uel inuti.Iser.in.l.i.in ver.angarie.quae sunt reg. & in.l.i.col.i.de phi.feu.alie.p fed.Fil.dec.cōsi.360.2.dub.&.379.nu.2. &.8 in fi.ubi plene pro intelligētia ultra dicta in alle.c.cum dilecta.ubi dixit ꝙ declarat istam regulam melius q̄ alibi scriptum sit.& hoc firma ri uideṫ ex eo,qa archiepš neapolitanus non psupponiṫ ritus istos edi disse sine consensu sui capituli.qđ dixi,ut euiteṫ no.p Na pod.in prohe. consue.neap̄.in glo in ver.tenorem.ubi plenissime.& p eūdem ibidem, in ver.antistitem.in ꝯsue.siqs uel siqua.in gl.in ver.pximiores.post ver. sed an abbas.in cōsue.ubi domus.de iu.ꝯgru.in glo.in ver.ecclesiae.& in consue.si ecclesia eo.ti.in glo.in uer.ecclesia.col.3.uer.sed tunc ubi.sed non repi in qua consue.neap̄.fiat mētio de ista forma relationum.est be ne ueꝝ ꝙ in ritu magnae cu.uic.incl.item obseruat dicta curia cōmitte re.qui est sub rub.de rela.facien.fol.mihi.102.col.2.poniṫ forma dictaꝝ
7 relationum faciendaꝝ a cōmissariis dictae magne curiae uicariae,ex qbus patet consuetudines neap̄.fuisse p istum ritum approbatas ab archiepō & capitulo neap̄.cu m istos ritus non condidisset archiepš neap̄.sine con

fillo sui capituli, iuxta no. in tract. de fino. Henr. de bot. in. 3. parte. fol. 31. nu. 137. ver. limita scd'o. ubi plene post Doc. in. c. 2. de consti. li. 6. & hoc manifestius declarāt uerba sequētia, vc3, ēt respectu bonorū ecclīasticorū.

Excepto iure congrui. Ista est exceptio a regula approbā te Neap. consuetudines, qua patet
8 ius congrui debere tractari & iudicari ſm strictum ius cōe, quo mediante uidet esse in libera potestate alienantis alienare in extraneum, uel cōsortem, seu pximum, aut uicinum. l. dudum. de contrahē. emp. C. & l. falso. C. de cōmu. re. alie. plenius p. d. Maz. in trac. de iu. pth. in rub. in princi. nec huic conclusioni obst. tex. c. constitutus. de in integ. re. tum qa ille tex. narrat factum, & dicit consuetudinem illam fuisse approbat[illegible] ibi, nec illam specialiter approbat, licet ſm illam ibi approbatam mādet in integrum restituere exigente læsione, nec obstabit opi. Host. in alle. c. cōstitutus. §. quare supplicauit. in ver. cōsuetudinem. qa emptor & sic dñs compellet nihilominus ad uendendum, & sic contra. l. dudum p̄realle.
9 & erit uera opi. Goffr. & clericus emptor non compellet uendere: & duo concurrunt in si. d. c. constitutus, uc3, læsio, & consuetudo, quę ibi erat approbata, quæ non est hic, & illa non pōt excedere territorium, ut patet ex eius litera, & erimus in theorica Panor. in. c. ecclesia sanctę Marię. col. 4. in prin. ver. si uero est constitutio laicorum. de consti. in effectu cōcludens ꝙ non extendit aliquo modo ad clericos, etiam si sit fauorabilis, nisi sit approbata p Papam. & ita Inno. in. c. dudum. de re. ecc. nō alie. lib. 6. col. 2. ver. nec credimus. p tex. c. bene qdem. circa fi. 96. di. quem oīno uideas. & quis statuto fauorabili laicorum clericus utat in foro sęculari, ut concludit Panor. in alle. c. constitutus. no. 5. & Fil. dec. con. 282. col. 3. ver. ultimo quęrit. ante nu. 8. ubi plene. tñ non poterunt laici dicere ꝙ si clericus utit statuto contra laicum in foro sęculari, ita debet ecōtrario laicus uti contra eum, tanq̄ istud non sit ui statuti, sed ui iuris cōis, qa talis rō corruit, cum istud statutum nō sit factum ad postulationem clericorum ſm Bal. quem refert & corroborat Feli. in alle. c. ecclesia sanctę Mariæ. col. 36. in. viii. q. prin. uer. nec obstat ꝙ statutum. post nu. 53. utet ergo clericus statuto fauorabili laicorum in foro sæcula i contra laicos, ut concludit. d. Maz. de affli. in tract. de iud. p Tho. uer. est aūt. col. 5. sed qd si clericus. fol. 19. col. 3. circa me. post Imo. in alle. c. constitutus. ut ibi per eum. & in simili de instrō guarentigiato no. Panor. in. c. fi. no. i. de ui. & hone. cle. qd facit pro ritu p̄ntationis instrumentorum magnæ curię uicariæ, inci. item ꝙ siq debitores. fol. 99. col. 3. in fi. ut illo utant clerici, & laici
10 non contra eos, ut p Felin. in alle. c. ecclesia sanctę Marię. col. 39. post nu. 58. uer. quod aūt dixit. de consti. & cessabunt per istam ritus exceptionem no. p Rober. maran. uenus. in tract. dispu. suarum, in. 8. dispu. & si.

gnanter in sua subtili consideratione.fol.29.col.i.et.2.nume.36.ver.tra ditio enim debet.qa pro responsione considerandum est, q dominium in clericum emptorem rei emptæ translatum fuit, put ipsemet fatetur: & si clericus repitur dñs,debet coram suo iudice conueniri, etiam in cau
11 sa congrui,vt decidit Napoda.in consue.vbi domus.in glo.in ver.eccle siæ.& dicit q in foro ecclesiastico poterit allegari consuetudo.ergo & si militer.l.sancimus.sed in foro ecclesiastico iudex ecclesiasticus in decisio
12 riis debet iudicare fm canones & istos ritus,put no.in.c.qd clericis.de fo.compe.& dixi.s.in expositione verbi,ritus.ver.& ppterea fecit.Feli. &.l.sancimus.nedum disponit de modo pcedendi,sed dat formam deci dendi,compellendo emptorem ad vendendum contra eius volũtatem contra ius cõmune,per alleg.l.dudum.& apponendo tps.& per ista tra ditur forma non in præparatoriis,sed in decisoriis.Fel.in.c.cum dilecta.
13 col.x.ver.octauum.& ver.nonum signum.de rescrip.ergo non sequen da,qa rei suæ qlibet est moderator & arbiter.l.in re mandata.C.mand. l.nemo exterus.C.de iudæ.l.ii.ff.siqs a par.fue.manumis.cum simi. non enim potest Impator ponere falcem in messem alienam.Fel.post Inno. in alleg.c.ecclesia sanctæ Mariæ.colũ.17.ver.prima est.alle.Panor.in.c. inter alia.de immu.eccle.col.9.alias mihi.5.ver.secundo considero q ci uilis lex.nec poterunt coadiuuari.no.per eun.d.Rober.per ea quę in ea dem.8.disput.scripsit, in pri.respons.ad contraria, eo.fol.29.nume.39. ver.super est.qa quis lex non afferat notabile præiudicium,nec principa liter sit edita in odium clericorum,sed pp bonum publicum,& possit affer re cõmodum & incõmodum,tñ non poterit negari quin habeat in se.l. sancimus.rigorem quendam,& tunc in foro contentioso canonico non
14 erit seruanda.ita Panor.tradendo theoricam in.c.filius.in.4.not.per il lum tex.de testa.quam theoricam ad multa esse not.scripsit Feli.in alle ga.c.ecclesia sanctæ Mariæ.col.19.ver.quarta declaratio.ante num.30. fol.54.& q in se.l.sancimus.contineat rigorem denotát verba.l.dudum. præalleg. quæ appellat talem compulsionem grauem iniuriam, &.l.fi. C.de pact.int.em.& vẽ.dixit q multum interest,ne ei vicinus non solum quem nollet aggreget,sed pro quo specialiter interdictum est:qui enim habet malum vicinum,habet malum matutinum. ita.d.Maz.in allega.
15 tract.de iu.ptho.fol.xi.col.i.ver.licet enim.& quoties lex vtitur isto ver bo,sancimus,est lex pœnalis.glo.in fi.3.dist.in sum.glo.in ver.sancione. de rescri.lib.6.no.Maz.in alleg.l.sancimus.de iu.ptho.in.i.no. & Io.de tur.cre.in præalleg.sum.ver.ad primum.nume.6.glo.in versi.sancio.in phe.cle.& optime facit text.in.l.sancio.ff.de pę.& Io.de imo.in.c.i.post princi.de consti.& licet stricte & large verbum,sancimus, & sancio,capi possint,vt in iuribus pxime adductis not.tñ q hic stricte summatur ne

dum ex præmissis colligitur, verumetiam verba .l.sancimus, hoc præ se ferunt, nam pœnam apponit tutoribus, curatoribus, procuratoribus, & defensoribus, & inferius etiam pœnam periurii, & q lex pœnalis tanq̃ odiosa pmulgata super certo genere causa℞, put est .l.sancimus. sup iure congrui non sit extendenda ad cle℞. facit.c.P, et, G.de offic.deleg. quem text. ad hoc ponderat Felin. in alleg.c.ecclesia sanctæ Mariæ. col.27. in prin. nume.41. ibi. sed tñ ibi do. Abb. fol.56. col.i. faciunt ncr. verba do. Anto. de but. in.c.clerici. vlti. colũ. de iudic. ibi, ideo si causa tangit cleri/cum conuentum, vel agitur de re ecclesiastica, vel spirituali, tractanda est causa sm decisiones ecclesiasticas: hæc sunt verba sua formalia. sed qa in causa congrui tangitur clericus, ideo lex non seruanda, & non imme-
16 rito, quia & si ius congrui est tm̃ permissum vbi consuetudo illud approbat, put not. in allega.c.constitutus. de in integ. restitu. not. præall eg. do. Maz. in alleg. rubri. in tract. de iu. pthocol. in .z. ar. pro parte affirmatiua, & ibi in fi. rubri. & ab isto ritu non recipitur, idem operabitur ritus in curia archiepali qd' consuetudo in loco, concludendo dico, q aut loqui/mur de consuetudine Neapolitana ius congrui introducente, & nedum fuit approbata a psule ecclesiastico, sed reprobata per istum ritum, aut de .l.sancimus. & non extenditur, nec poterit progari ad clericos, nec ad ecclesiam, vt patet ex præmissis, & ex not. per Ludo. rema. consil.384. incipiẽ. hoc q vicinus. ex qbus si canonice nouissime tempore bonæ memoriæ Reuereñ. do. Angeli barrectæ, vicarii Neapolitani in isto casu fuerit iudicatum contra clericum, faciliter colligitur. Albericus Oliua interpres.

Secunda pars principalis.

ET facta relatione in scriptis, citantur partes ad videndum relationem, & die statuta Reuerendus dominus Vicarius, lecta relatione, præcipit partibus sub pœna excommunicationis q obseruent dictam relationem.

IN ista secunda parte principali datur forma Reuerendo domino Vicario, qualiter habitis prima & secunda relatione procedere debeat: & subdiuiditur ista secunda pars in qnque partes. secunda, ibi, & si aliqua. tertia, ibi, & dicti secundi. quarta, ibi, & duæ relationes conformes. quinta, ibi, verum reclamatio.

Citantur partes. Ad instar illius qui habet sententiam proferre, qui si non citare faciet partes, sententia erit nulla .l.i.§.item ex eo edicto.ff. quæ sentẽ. sine appellatio. rescin. not. in.c. inter quatuor. de maiorita. & obedien. clemen. pastoralis.§. cæterum, de re iudica. Felin. plene in.c. quæ in ecclesia℞. col.26. in princi.

ver.& infert q princeps.de consti.dicens citationem esse de iure diuino.
& in.c.cum olim,col.12.in prin.fol.340.col.3.in prin.de re iud. vbi corrigit quae scripsit in alle.c.quae in ecclesiarum.quo ad citationem ab impatore obmittendam,& deci.sacri con.346.in fi.& plenissime p Fil.dec.cōsi.410.col.2.nu.7.in fi.ver.secūdo talis. vbi dixit hoc etiam pcedere in summariis.& cōsi.4:6.nu.24.et.25.col.fi.dixit hoc etiam habere locum in declaratione etiam per principem facienda.& in alle.cō.410. nu.25. dixit citationis defectum nunquam tolli,nec excludi,& q sit de iure naturali numero.24.ibidem.

Dies statuta. Et non postea,qa citatio esset circunducta;c.consuluit.de officio delega.

Praecipit partibus. Altera tñ partium instante seu petente, qa non tenetur iudex impartiri officium
18 suum nisi petat,in his quae concernunt priuatam vtilitatem.l.iiii.§.hoc autem iudicium.ff.de dā.infe.no.Bart.& ibi post eum Iaf. in.l.de pupillo.§.meminisse.ff.de no.op.nun.qd etiam pcedit in his quę a principio non reqrunt causae cognitionem.glo.in alle.§.meminisse,quam ad hoc ponderat ibi Iaf.col.3.nu.6.dixi.s.in titu.4.versi.condēnare.post prin.
19 & tale praeceptum dicet iudiciale,qa illud pręcedit causae cognitio,& non extraiudiciale.Inno.in.c.ad aures.ver.praecepto autem.de tē.ord. cui pręcepto oportebit parere,vel causa expressa appellare,vt ibi. & facit cle.appellanti.de app.l.creditor.§.iussus.de app.ff.&.l.non videt data.§.qui iusu.ff.de reg.iu.& materiam istorum pręceptorū prosequere,vt p Pari.de pu.in tract.sin.c.qa sępe,col.2.a nu.17.cum seq.fol.88. & an in scriptis fieri debeat,Fil.frā.in.c.fi.col.2.in fi.de iud.lib.6. & glo. in ver.responsionem.in.c.dudum. lo.ii.de elec.

Sub pena excommunicationis. Ista verba non important latam sen-
20 tentiam,sed proferēdam,qa contraueniendo poterunt excōicari.tex.est in.c.relatum.in fi.de iurepa.quem ad hoc alle.And.de iser. in cōsti.reg. si vassallus.4.col.in prin.fol.161.in.c.i.in fi.quo tēp.mil.in.l.qm̄.in fi.de prohi.feu.alie.p loth.fol.85.col.4.& in cōsti.reg.edictorum.pe.col.de li. conte.fol.141.col.i.glo.est magi.in.c.i.de sagit.Fel.in.c.rodulfus.col.18. ver.vltimo qa.de rescri. And.de iser.in.l.impialem.§.insup.de phi.feu. alie.per sede.fol.96.col.3.& in.l.i.ver.a iure suo.de sta.& consue.fol.113. Fil.dec.consi.214.nume.4.in fi.Fran.crem.sing.7.

Quod obseruent Quia qd pręcipit impatur, qd imperatur necesse est fieri.c.fi.§.qd pręcipitur.xiiii.q.i. nisi p appellationem releuet,vt dixi.s.ver.pręcipit.qa appellatio de iu-
21 re canonico suspendit iudicatum.c.pastoralis.§.pręterea.in fi. de off.de

leg. de iure vero ciuili pnunciatum extinguit. ff. ad turpill. l. i. in fi. l. licet benignius dicat quod suspenditur, & non quod extinguit, put exposuit Host. in sum. de ap. ver. qs sit effectus. post pri. adde. c. venietes. de iureiu. vbi tex.

Secunda pars secundae partis principalis.

ET si aliqua pars sentit se grauatam, & reclamet, cōmittitur reuisio aliis cōmissariis de partium voluntate eligēdis, si fieri petitur, aliás in alterius partis contumaciam eligent, & solet addi, quod infra certum breue tēpus dicti cōmissarii referant, alioqn ipsa relatio & mandatum inde secutum remaneant in suo robore & vigore.

Se grauatam. Verba ista declarāt p̄ce ptum praecedens haber e vim interlocutoriae & non diffinitiuae, quia tunc ad Papam & non ad archiepalem curiam appellaretur, ne ab eodem ad seipsum, cum sit idem auditorium, appellatio interposita videatur. c. 2. de consue. lib. 6. c. romana. in princi. de app. eo. lib. & verius dicet quędam supplicatio seu reclamatio, iuxta. c. suscitata. de in integ. re. & auct. quę supplicatio. C. de p̄ęd. imp. offe. qd

22 videt innuere verbum, reclamet. j. eo. ritu. vel tutius erit dicere, quod vicarius generalis est ordinarius, & poterit delegare causas: & si a delegato appellabit, erit appellandum ad delegantem, dūmodo delegatio non fiat in fraudem. ita no. Doct. in alle. c. 2. de consue. lib. 6. & glo. in vers. foraneo. in cle. 2. de rescrip. Ro. decis. 371. inci. item si eps. in no. & uide glo. in ver. p̄ęcipit partibus. s. proxi. & hęc ultima uerior.

De partium voluntate eligendis. Vt euitetur oīs praetensa suspi

23 tio, & erit practica quam ponit Spe. in ti. de reqsi. consi. §. i. uer. scias igitur. vbi dixit, quod in electione Sapientis, in Lōbardia sic eligit, iudex enim dicit partibus, p̄ęcipio uobis quod detis mihi. viii. uel. x. psonas, quae non sint suspectę, & eligam unam ex eis. & dixit Ioā. andre. in addi. ad Spe. ubi. s. quod tales uocantur, confidentes. Felin. in. c. sup qōnum. §. uerum. col. 7. de offi. deleg. ista refert & Neapo. practicamus quod utraque pars dat suos confidentes, & iudex eligit.

Si fieri petitur. Aliás nō tenetur iudex officium suum impartiri, prout dixi in proxi. glo. in ver. p̄ęcipit.

Contumaciam. Supple seu discordiam.

24 **Eligentur.** Scilicet, a uicario. glo. in ver. a partibus. in consti. reg. in pecuniariis fol. mihi. 37. Fel. in. c. proposuisti. col. 3.

ver. ultimo per istum. de proba. & plenissime in allega. c. super quaestionum. §. uerum. col. 7. de offic. delega.

Referant. Altera. s. partium petente, ut saepius. s. dictum est, & propterea dicimus, quod si remissus ad curiam epalem pro aliquo incidenti, & ibi est in mora, iudex primae causae poterit procedere. ita Bal. quem refert Alex. in. l. de dic. §. iubet. ff. qui satisd. cog. sic etiam ubi iudex saecularis dolo uel negligentia praetermittit procedere, in crimine mixto, in quo incepat procedere, pot ecclesiasticus iudex procedere. Pe. de anc. consi. 192. magnifice. in fi. quae dicta refert Fel. in. c. ex tenore. col. 8. in fi. de rescrip. immo statutum laicorum, quod iudex ecclesiasticus debeat infra. 30.

24 dies ad se remissam expedire causam non tenere. dixit Panor. in. c. 2. in fi. de eo qui mit. in pos. quem alleg. Feli. in. c. psonas. in fi. de app. dicens, quod non potest arctare ecclesiasticum iudicem, & tale statutum nō ualere dixit, & esse quotidianum. Fel. in. c. ecclesia sanctae Mariae. col. 54. ver. & adde. de constitutionibus. Albericus Oliua interpres.

Receptis et. Ista dictio, etiam, hic implicat, put est de sui natura, ut p Panor. in. c. i. no. 2. de cōmo. ubi alle. c. cum oēs. de constit. & in. c. cum sit. col. 4. versi. nec obstat. de app. uel hic ampliat, quasi dicat, nedum per antiquas, sed etiam p nouas, ita de ista dictione, etiam, no. Gemi. in. c. cum in illis. §. illis. q. i. de praebend. lib 6.

Tertia pars secundae partis principalis.

Et dicti secundi cōmissarii, receptis etiam nouis probationibus referunt, ut. s.

Nouis probationibus. Quia in cā appellationis non deductum deducam, & non probatum pbabo. c. cum ioānes de fi. instru. c. fraternitatis. de testi. l. p hanc. C.

26 de tem. app. l. scio. ff. eo. & intelligas nouas pbationes dependentes ab antiqs, aliâs oīno nouae pbationes non releuant pbantem: & dicunt oīno nouae pbationes quae nihil coadiuuant. uel p quas nihil coadiuuat intentio primarum & antiquarum pbationum: & sententia lata uigore antiquarum pbationum non pareret exceptionem rei iudicatae quo ad oīno

27 nouas probationes: & cognoscuntur oīno nouae probationes ex n utatione rei, & aliis modis, prout Feli. declarat in alleg. c. fraternitatis. col. x. de testi. & propterea secundi cōmissarii. si partes uolūt de nouo ponere, statuent terminum, & citabunt testes, & illorum depositionibus receptis referent, iuxta tenorem istius ritus, ut per Fel. in. c. praelatorum. col. 3. ver. no. argumentum pro & contra. de accus. & per nouissimum concilium La-

teranense, in decima sessione in prin. uersi. nos uolentes. Albericus Oli.

Quarta pars secundæ partis principalis.

ET duæ relationes conformes expresse uel tacite exequutioni mādentur citra aliam reclamationem, sequendo dictum præceptum pœnale excommunicationis, ut. s. nec commissarii iurant.

Cōformes. Præmisso φ ritus iste est contra ius cōe, quo pmittit a scda sententia appellari, licet phibeatur tertia. C. ne lic. tert. prouo, in rubro & nigro. c. directe. c. sua nobis. de app. li. q. vi. c. siqs in quacunq. his præmissis, dico φ si prima snīa sit sup negocio principali, & alia sup desertione, φ tales sen

28 tentiæ non sunt cōformes, & non habebit locum ritus : erit enim prima snīa diffinitiua, & secunda sup desertione interlocutoria. Are. in. c. examinata, ult. col. de iudi. Imo. in alle. c. sua nobis. Bal. in. l. ii. C. de epi. aud. & in. l. eos. C. de app. in prin. Fel. in rub. de re iud. col. 8. nu. xi. p quæ & alia ita concludit Corn. cō. 14 inci. in hac consultatione. i. lib. 4. item si prima & tertia snīa sint cōformes, habebit locum ritus φ ipse duæ exequutioni demandent. item si prima condēnat in. xx. & secūda in. x. quo ad. x. sunt cōformes, saltem tacite, & exequutioni mandabunt. ita fuit in sacro cōcilio decisum, ut attestat deci. d. Mat. de affli. nu. 362. & de prima & tertia, ut. s. consuluit Fil. dec. con. 385. & faciūt n o. in cle. i. de sen. & re iud. & ita seruat magna curia uicariæ, quis ritum qui allegat nusq̄ repimus, sed aliqualiter facit ritus mihi fo. 102. col. 2. in fi. inci. item in causis. & reg. pragma. inci. magnæ curiæ. fol. 94. ulti. col. & allegat ritus ad hunc effectum. in alia decis. sacri conci. nume. 28. & de ista conformitate plene per Filip. dec. in alleg. proxime consi. 385.

Nec commissarij iurant. Vel qa a partibus sunt electi & approbati, uel a iudice deputati, ut per Bart. in. l. theopompus. circa med. ibi, contra prædicta. ff. de dot. præleg. quem & alios ad hoc adducit Fel. in. c. proposuisti. col. 5. in prin.

29 ver. fallit secūdo. de prob. & ratio, qa ubi fides alicuius est approbata ab utraq parte, non reqrit φ dictum suum sit iuratum. ita Bart. in. l. lucius. in fi. ff. de fideius. & illud qd dicit φ stat exequutioni Cardinalis, etiam in alterius præiudicium, procedit de ɔsuetudine romanæ curiæ, ut p Io. an. & Panor. quos refert & sequtur Fil. dec. in. c. constitutus. col. 2. ver. quarto. de app. Lap. alle. 33. in fi. ubi plene. Fel. in. c. 2. col. 8. ver. stilus ibi dixit. de rescrip. secus de iure cōmuni, per tex. c. licet uniuersis. in fi. & no. in. c. in oī. de testi. & p glo. fi. all. c. licet. & plene p Fel. in alle. c. pposuisti. Al. Ol.

Quinta & ultima pars Secundæ partis principalis.

VErũ reclamatio fieri debet infra decem dies, ut in appellatione.

Infra decem dies. Hoc est de iure cõmuni, ut p Host. in sum. tit. de senté. §. quot sint eius species. uer. diffinitiua. ibi, hęc autem supplicatio. & ibi subiungit ꝙ non suspendidit exequutionem sentẽtiæ, sed 40 victor tenet satisdare de restituendo id qđ obtinuit cum augmẽtis, legitimis, si cõtingat primam sententiam retractari, not. in. c. suscitata. de in integ. re. in auct. quæ supplicatio. C. de preci. imp. off. dixi. s. in. 2. parte. 2. partis prin. in glo. le grauatam. Albericus Oliua.

Ritus Vigesimus tertius.

1 SImiliter in causis effractionis domorum vel terrarum conductarum proceditur summarie absq; libello, & præter iuris ordinem.

Summarie. Si ritus contentus fuisset isto solo verbo, oportuisset libellum offerre, litem cõtestari, & pcedere in cãcum aliis, de qbus p Barto. in extrauag. ad repri. In ver. summarie, vbi plene pro materia, & declaratur istud aduerbium, summarie. i. breuiter, plenius per Lanfrã. in repe. cle. sæpe. de ver. sig. p 16. conclusiones. & dixit Paris de put. in tract. sin. c. est tñ aduertendum, fol. 99. ꝙ per. c. regni detestantes. hodie in regno oẽs causę sunt summarię, & virtute illius. c. barones in regno possunt cõmittere causas summa

2 rie decidendas, qđ non poterant de iure cõmuni, quo. c. detestantes. nec per pragmaticam primam dispendia litium, non tollunt necessarię probationes, vt in fi. d. pragma. q̃uis. d. c. exigente, sint sublatæ nullitates, & signanter defectus litis contestationis, vt attestat decis. Mod. sacri conc. 283. nec declarandum erit locus & tps vbi declarari debebat, vt per decis. eorũdem. 250. sed qa in ritu subiungitur, absq; libello, & præter iuris ordinem, omnia reqsita a. d. cle. sæpe. & ibi not. videntur sublata, & alludit ritus ad notata pro via exequutiua, per Bart. in. l. iii. in. v. princ. q. C. de pigno. quem plene declarat Ioã. de imol. in repe. c. potuit. col. 54. 55. 56. et. 57. versicu. vltimo potest quæri. de locat. & conduct. vbi ponit libellum in ista via exequutiua qñ imploratur officium iudicis ex vrbani

3 tate, dicens, domine iudex, concessi talem domum in emphiteosim, vel illam locaui per triennium pro tanta annua mercede, & iam elapsi sunt tres anni, vt aperte de contractu inito patet per instrumentum publicum, per egregium virum dñm. N. desuper celebratum, quod in promptu exhibeo

pru exhibeo coram uobis in publica forma, & qa per triēnium cessauit conductor mihi soluere debitam pēsionem, & intendo uti iure mihi quęsito uirtute d cti instrumenti in expellendo cōductore, & in dicta pēsione consequenda ut tollat ois occasio rixæ peto mihi dari nuncium & familiam qui me associēt & assistant, & tunc dabit, parte aliter non citata. de quo p.d.Ias.in.l.ii.fol.mihi.190.col.2.C.de iu.emphi.Maria.soz.cōsi.167.uol.2.in fi.Fil.dec.cō.460.col.2.ante nu.8. not.Mod.decis.cōclii.326.& uirtute iuris municipalis in consue.neap.inci.pro pēsione domus.in qb.casi.lic.auc.ppr.pig.seruat magna curia uicariæ, ꝙ pro pensione & effractione comparet dn̄s coram iudice & petit sibi dari nuncium dictæ curiæ pro exequutione contra habitātem, & statim absq; alia causæ cognitione conceditur nuncius, & fit exequutio, & non immerito, ppterea ritus subiunxit, absq; libello, & pręter iuris ordinem, dabitur tn̄ familia expensis petentis, ut attestat Fel.in.c.i.col.4.in fi.de lib.obla. & p glo.& Bart. in.l.illicitas.§.2.ff.de offi.præsi.& pro illa dictione, præter, uide.s.in dictione, præter, ubi plene.& ꝙ etiam legatus de latere non possit cōmittere causam simpliciter & de plano &c.Feli.in.c.olim.col.3.in fi.uer.nota ꝙ ex rescripto.nume.3.de accu. Albericus Oliua.

4

Ritus Vigesimus quartus.

Similiter ubi imploratur officium iudicis pro legatis seu relictis in ultima uoluntate, & pro exequutione testamenti contra hęredes uel exequutores, secus si contra tertium detentorem.

Officium iudicis. De quo uide glo. primā.s.in ritu.13.& ritum ultimum.j.& glo. i.s.in ritu.9.et ibi not. hoc repete, breuitatis causa, & dicas officium iudicis, scilicet, officium nobile.

Legatis seu relictis. Ad pias causas non est dubium debere seruari ritum, ut p Panor. in.c.ad nostram.lo.ii.in ult.col.uer.tertia solutio.de iureiu. qa statim mortuo testatore sortiunt naturam et foꝝ iudicii ecclesiastici, et ideo gaudent priuilegio ecclesiastico xiii.q.i.c.qui obligationes. cum.ii.seq. xvii.q.iiii.c.sunt qui opes.cum.ii.seq.et rō, qa eoꝝ dn̄ium statim transit ad Christum.C. de sacrosan.eccl.l.ut inter diuinum.de cōsue.c.ex literis.immo etiam nō ad pias causas.glo.2.in.c.si hæredes.de testa.Inno.et Hosti.in.c.nos qdem.eo.ti.Panor.in alle.c.si hęredes.col.pe.uer.uenio ad tertium.eo.ti. Henr.boih.in.c.tua nos.in ult.parte.col.ult.nu.8.e.ti.et licet in hoc sint uariæ opi.et uideat ista cōior contra Pet.de anc.ut p Panor.in alleg.c.si hæredes, tn̄ p istum ritum et eius uerba et mētem ista opi.seruabit cōtra

1

hæredes vel exequutores tm̃,sed contra tertium detentorem seruabitur opi.Pe.de anc.cum seq.& poterunt deuenire ad tertium, si hæres infra annum non fuerit exequutus voluntatem defuncti, qa priuatur hæredi tate.de quo per Panor.in alleg.c.si hæredes.col.antepe.& præcipue,qa
2 sunt moniti hæredes a consti.sinoda.neap̃.nume.27.incip.excõicamus &c.occultantes.ex qua patet,ꝙ nedum sunt hæredes moniti, immo ex cõicati elapso anno.vel verius,seruabitur ritus iste etiam contra tertium possessorem seu detentorem,vt ꝓcedatur per ep̃m seu eius vicarium pro exequutione testamenti & legatorum,seruata tñ iuris forma, & non præ ter iuris ordinem ad instantiam interesse prætendentium,vt faueatur vl timæ decedentium voluntati,& compelletur detentor ad satisfaciẽdum, ẽm istum ritum,qui fundatur ex no.p Panor.in alleg.c.si hæredes. col. penul.versi.venio ad tertium.de testa.contra glo.2.in fi.c.relatum.lo.i. co.ti.& ꝙ curia archiep̃alis neap̃. se intromittat pro exequutione oĩum
3 in testamentis contentorum.vide consti.sinoda.27.præalleg. & glo.pe. in alleg.c.ad nostram.lo.ii.de iureiur. Albericus Oliua.

Ritus Vigesimus quintus.

Similior in causis infra vnciam vnam, sed vltra vnciam petitam datur libellus.

Vnciam vnã. Necessaria fuit ista de claratio ꝓpter diuersas opi.relatas per glos.in versi.illustrium.in.c.si. de re iudi.lib.6. & glo.
1 in auct.nisi breuiores.C.de sen.ex pi.reci.pp.quas cõiter concludebaẽ ꝙ breues causę erant quæ iudicis arbitrio videbanẽ, sed p ritum cessat arbi triũ,immo dixit Ang.in alſ.auc.nisi breuiores in prin.& glo.alle.c.si ꝙ de bebat recurri ad ꝯsuetudinem fori,merito ritus substulit altercationes.
2 **Vnciam.** Dicimus quam faciunt sex solidi:& libram,quam faciunt duodecim vncię:&libram auri,quam faciunt.lxxii.aurei: & aureus,sextam partem vncię.ita Ioã.de ana.in.c.statuimus. col.xi.in prin.de male.hodie vero ad cõstituendam libram auri regalem requirun tur.lxxxvi.ducati Veneti vel floreni.Fel.in.c.cõquerente.circa me.de of fi.ord.& ꝙ vncia sit.v.aureoꝶ Mod.in cõsti.reg.pœnam.ix.vnciaꝶ not. l.lib.fol.118.col.i.& ꝙ solidus sit octaua pars vnius vncię, &.viii.faciant vnciam,Luc.de pẽ.post Bar.in.l.quoties.C.de suscep.& arch.lib.x. & est
3 maioris ponderis q̃ florenus.isdem Luc.in.l.iubemus.C.de argẽ.preci. qđ thes.infer.li.x.& ꝙ vncia intelligaẽ de.xxx. tarenis. & pro intelligen tia circa qualitatem nũmoꝶ septem sint ꝯsideranda.s.ꝯsuetudo loquen
4 di regionis:mens loquentis,quę colligiẽ ex pręcedẽtibus & sequẽtibus, vel aliter,dignitas,& ch ꝗ itas,necessitudo sanguinis,& vicinitas,scriptu

5 ra.l.si seruus plurium.§.fina.ff.de legat.primo. & qualiter intelligatur auri & de auro Neapoda.in consuetu.viro mortuo.ver.auri.& ꝙ augustalis ualeat carlinis.xv.& hodie.xcvi.ducati auri faciāt unam libram auri pp tpis uarietatem.Mod.in ꝯst,reg.qcūq; z.no.fol.72.i.li.& ꝙ.700.du
6 cati auri de auro sit hodie summa legitima in donatione,Fil.dec.cō.432.nu.15.uide Fel.in alleg.c.ꝯquerente,& ibi addi.post Panor,& trac.d.Albert.bru.de augmēto,in ult.ꝯclu.prin.ver.ultima ꝯclusio.col.z.ver.iusta aūt ęstimatio.fol.zo.col.z.circa me.ubi de uera pecunię æstimatione,dicens ꝙ a pitis hodie fit cōmensuratio,habita ꝯsideratione ꝙ unus ducatus seu aureus largus ualeat unciam unam cū dimidia argenti precio fio
7 ris seu melioris ligæ, hoc est; bonitatis & gradus.xii.carlenoꝝ,ita ꝙ octo aurei ualeant libram unam argenti,& sex aurei ualeant unum marcum
8 preciosioris argenti,qđ est unciaꝝ.ix.ad pondus & usum Mediolani.uolui ista curiosius colligere ut dem occasionem in ista materia ueras eliciendi conclusiones. Albericus Oliua.

Ritus Vigesimus sextus.

ITem si statuit terminus ad respondendum libello seu petitioni, non intelligit ad opponendum dilatorias & declaratorias,nisi statutus fuisset terminus ad opponendum, als ad respondendum libello,sic ergo in superiori casu peti posset dilatio ad opponendum dilatorias & declinatorias exceptiones.

ISte ritus in tres partes diuidit.scđa,ibi; nisi. tertia,ibi,sic ergo. & incipit telam iudiciariam ordinare.

Libello seu petitioni. Pro qbus & eoꝝ declaratione uide glo.l.ſ.in ritu. zo. ne idem repetam.

Dilatorias &

1 declinatorias.Pro intelligentia no.ꝙ exceptionum alia est dilatoria,alia pemptoria:& dilatoriaꝝ excep.alia est declinatoria iudicii,alia dilatoria solonis:declinatoria iudicii triplex est:una queꝑponit ꝯtra iudicem,alia ꝯtra rescriptū;alia ꝯtra impetrātem:& istaꝝ primo loco ꝑponēda est recusatio ꝯtra iudice3,qa postea ad illā redire nō posses,nā litigādo corā iudice uideris illū approbare,& istę dilatorię añ lit.ꝯtest.& añ terminū ad ꝑponēdas dila.exce.opponi debeāt,& nō postea,nisi de nouo oriant:sed dilatoria solonis añ lit.ꝯte.opponi debet,& posteaꝙ actor fundauerit suā intētionem ꝑbari,qñq; ēt ꝑbat in cā appellonis:pemptoria uerō ꝑponi poterit qñcūq; añ snīam siue añ ꝯclonem,& solet de ea fieri ꝑstatio añ lit.ꝯte.ēt post snīam in cā appellonis:exceptio uero excōicationis est partim dilatoria,partim pemptoria,& qñcunq; ꝑponi pōt ēt post snīam,de qua p.c.pia,de exce.li.6,& sibi quodāmodo sisis est excepto falsi ꝑcura

toris, hęc est theorica magist.glo.i.in.c.exceptionem.de exce.ad quam semp in ista materia habet recursus.et in ea allegant iura optima,mēbra suprascripta ꝓbantia.faciunt no.p Spe.in ti.de dila.§.i.uersi.deliberatoriæ sunt.et in.§.fi.uer.et attēde ꝙ cum.et p Doc.in.c.pastoralis.de exce. et plene p Panor.in alle.c.exceptionem.in quo post glo.pręalle.dixit ꝙ quędam exceptiones sūt dilatoriæ tpales:quædā pemptorię et ppetuæ: quædam anormolæ, quæ ex toto non sequunt materiam dilatoriaꝝ et pemptoriaꝝ, et ꝓsequitur plenissime materiam ibi.uideas etiam Felin. col.4.ubi pulcherrime pro tota materia.

In superiori casu. Idest,qñ fuit statutus terminus ad respondēdum libello seu petitioni,secus si esset statutus ad opponendum, aīs ad respondendum &c. Albericus Oli.

Ritus uigesimus septimus.

Item obseruat dicta curia, ꝙ oblata petitione per actorem,cōuentus potest petere terminum ad replicandum:postea,actor ad duplicandum:postea,reus ad triplicandum:postea, actor ad quatruplicandum,& non ultra:unde si citatus comparens dat petitionem oppositionum, ultimus terminus non daretur, quia actori daretur terminus ad replicandum:postea,reo ad duplicandum:et iterum, actori ad triplicandum,& non ultra.

Diuiditur ritus iste in duas partes.secūda,ibi,unde si.& differentiam inter primā et scdam partem facit reus si petat terminū, uel si respondeat excipiendo absq; petitione termini, qa si petierit terminum uerificat prima pars: si excipiet sine termini petitione uerificabit scda , & semp isdem sequet effectus, qa ter loquit actor, et bis reus,si bene cōsideres,et ideo tex.in prin.insti.de repli.nō utit uerbo illo,ad quatruplicādum,a quo tex.habuit originem iste ritus,et.a.l.ii.ff. de exce.et a no.in.c.z.extra.eo.ti.in quo Scrib.p modum summæ quærunt quid sit replicatio.scdo,cui competat.tertio,qñ competat. quarto, quis sit eius effectus.quinto,qūo tollat,uel uitiet.sexto,quæ sit prius probanda exceptio uel replicatio.septimo,an sup replicatione sit necessario ꝓnunciandum.quæ oīa reassumit Ang.in alle.§.i.incip.interdum.col. 4.insti.de repli.et ꝓsequitur Spec.in ti.de excep.§.fi.inci.nunc dicēdum. in prin.et quia poterūt facile uideri nō transplanto, sed remitto ad summam Host.de excep.uer.quid sit exceptio.post prin.et in effectu concordat ritus cum iure cōi.et no.ꝙ replicatio quæ aliqñ opponi non potest, tñ beneficio ætatis opponitur.l.uerum.§.fi.cum seq.ff.de mino.sequitur Soz.consi.299.col.z.uersi.fm maiorem. Albericus Oliua.

Vigesimus octauus Ritus.

Item obseruat dare terminum vtriq; parti ad probandum & defendendum: & si in dicta dilatione pars aliquid faciat, puta, articulos producendo, vel procurando testes citari, vel quia habiti fuerunt pro citatis & iuratis, poterit pars ipsa testes examinari facere, etiã post dictam dilationem, quousq; fieret aliquis actus in causa, vel pars altera se opponat, ac etiam pars ipsa producens testes, tali casu vel etiam si alios testes producere velit, poterit petere secũdam dilationem, quæ tunc absq; causæ cognitione ordinarie conceditur, in qua po
1 test etiã de nouo ponere, & testes infra dictam secundam dilationem citatos, & etiam antiquos examinari facere, etiam post finitam dictam secundam dilationem, similiter vt.s.

Diuidit ritus in duas partes. secunda, ibi, nec dabitur. & prima subdiuiditur in tres partes. secunda, ibi, & si in dicta. tertia, ibi, tali casu.

Dare termi-num. Intelligas lite prius contestata sup libello oblato, qñ de iure litis contestatio reqritur, de quo dic vt dixi. s. in ritu 23. in princ. & habet in cle. sæpe. de ver. sig. als esset pcessus seu registrũ nullum, vt in. c. dudum. lo. ii. §. nos igit. versi. qa tñ. & ibi glo. in versi. responsionem. cum seq. de elec. c. accedens. lo. i. & c. i. vt lit. non conte. c. i. de lit. conte. l. rem non nouam C. de iud. & plenius p Panor. in alle. c. dudum. col. 8. in glo. in ver. irritam. vbi ponit regulam, q oĩs causa sit plenaria, & reqrat litis contestationem, & psequere vt ibi p eum, & per. d. Alex. cõsi. 2. nu. x. & ibi addi. vol. 3. & vide ritum. 31. j. & qđ ibi dicam. & si actor infra terminũ datum, ad pbandum post litem contestatam pduxerit aliqđ instrumẽtum reo, non obstante q terminus ad pbandum sit lapsus, dabit terminus ad impugnandum dictum instrumẽtum & exceptiones pponendas & verificãdas, si illum petierit. Fed. de señ. consi. 160. casus talis est. Do. de ro. deci. 170. not. q in cã. in antiq. & terminus datus actori erit reo cõmunis. Panor. in. c. 2. col. 4. ver. & aduerte. de dilatio. vbi alleg. l. petendæ. C. de tẽpo. in in teg. resti. & Specu. ibi vide.

2 **Pro citatis & iuratis.** Patet ppterea & iuramẽtum testi posse a parte remitti. c. tuis qõnibus. de testi. no. glo. in. l. i. ff. de fer. & est rõ, qa iuramentum non est de solẽnitate formali testimonii, cum possit ab vtraq; parte remitti, non tñ ab vna tñ, & ↄcernit fauorem partium principaliter, & non publicum principaliter, vt p Doc. in alle. c. tuis. vbi q si non appareret remissum nõ potest præsumi præstitum. de quo in. c. sicut nobis plene no. de re iud. & rõ, qa est solẽnitas extrinseca, quæ non præsumit, vt ibi, & in. l. quæcunq; de

publi. & per Bar. in. l. sciendum. de uerb. obli. & ꝙ remitti possit a partibus ꝑcedit qñ non tractatur de præiudicio publico, vel salutis animaꝝ.

Post dictam dilationem. Si intelligis in casu in quo ab utraqꝫ parte habiti fuerūt pro iuratis, procedit de plano: sed si uis intelligere in casu productionis articulorum, vel qñ fuerunt citati tantum, & non habiti pro iuratis, non ꝑcedet absqꝫ discussione, ut poteris videre ꝑ deci. Rot. 37. & 465. in nouis. in quibus ꝙ etiam si testes iurassent infra terminum, de rigo
3 re non possent examinari post terminum, nisi de eqtate, & si iudici videbitur, & absqꝫ partis prçiudicio, ideo ritus innititur equitati, relicto rigore, pro quo est deci. Ro. 589. inci. not. si in remissione. & 587. vtrū duo menses, & 345. not. ꝙ ubi. in antiquis & plenissime, per Felin. in c. licet. col. 14. num. 19. ver. limita. 16. de ꝓba. & loquuntur quando testes in termino iurauerunt, etiam nulla facta diligentia pro eorum depositionis receptione, sed ritus loquitur etiam si nō iurarunt infra terminum, dummodo articulos produxerit, vel citari fecerit testes, quod not.

Fieret aliquis actus. Quia tunc esset præclusa via examinādi, prout dicimus ꝙ ille actus qui solet fieri immediate post litis contestationem, in causis in qbus lis non
4 contestatur habebitur pro litis contestatione, & præcludet viam ad multa, de quibus per Felin. in. c. insinuante. col. fi. in fi. not. 16. de offi. delega. & vltra ipsum per Ludo. ro. con. 174. spectabilis domine. ver. qđ autem. & per ipsum Feli. in. c. olim. col. 2. in fi. de accusa. per Panor. in. c. venerabilis. in fi. & ibi addi. de iudi. per Pari. de put. in trac. sindi. c. utrum iudex. penul. col. fol. 98. vl. col. num. 30. Bellame. deci. quinta. in ti. de pro cu. moder. in deci. concilii neapo. 33. in fi. & 346. pri. dubio.

Pars altera se opponeret. Facit not. dictū Inn. in. c. cum. M. de consti. vc3. ꝙ si
5 duo iudices non habentes se ut superior & inferior cognoscunt pariter de vna eademqꝫ causa, tenet processus coram vtroqꝫ factus, nam ex quo ambo habent iurisdictionem in illa causa, imputari debet parti non excipienti, qđ dictum ornat & ampliat ibi Feli. col. 13. in fi. ver. extra glo. cum sequen. & notabilius per Bar. in. l. si duo patroni. in. §. idem iulia
6 nus. in fi. ff. de iureiur. vbi ꝙ si articulus qui non debebat admitti fuit per iudicem admissus, ponens exemplum, si in cā possessionis recuperandç fuerit admissa ꝓbatio de dominio, & parti non fuerit data copia articuloꝝ, & nō poterit ei imputari ꝙ ꝯsenserit, quia diuinare nesciebat, poterit ꝑpea postea. i. facta publicatione opponere, & dicta testium nō ualebunt, sed si ei aliqd poterit imputari, puta, qa permisit per iudicē post publicationem ꝑcedi ad aliquem actum, & tunc secus, qa dicta testium

remanebunt. alle.c.i.de ordi. cog. et debuit allegare.c.i.de testi. spo.& Inno.in.c.per tuas.de test.& ibi Fel.col.2.ver.primo est et ibi.qbus ad/
7 di.ubi ꝙ si pars permisit in causa concludi,non poterit postea petere te stent repeti,qui dolo uel negligentia iudicis plene non deposuerat,uel non fuit interrogatus. quod bene nota in practica,quia habes ritum cõ formẽ in hoc cum iure communi, & faciunt not. in glo.fi.añ fi.de rescri.

Secundam dilationem. Quando,scilicet,usus fuit aliqua diligentia in prima, put ritus lo/
8 quitur:et patet per uerba in tali casu, als non daret secunda dilatio, nisi ex iusta causa,ut per Panor. in.c.ex ratione. in fi.de appel.& in addi.in eun. in.c.suggestum.in litera,C.eo.ti.et in.c.ex transmissa. de præscrip. per Iaso.in.l.fi.col.5.ver.venio ad secũdum.ff.de feriis & dila.per Lan/ fran.in repe.c.qm contra.in ver.dilationes. de pba.& pro materia ple/ ne per Iaso.in.l.admonendi.4.colũ.in fi.in lec.ff.de iureiurã. & omnino p Bar.in.l.i.ad fi.C.de dila.p Fel.in.c.pastoralis.pe.col.ver.tertio per.de excep.& per Specu.ti.de pba.in prin.& per Panor.in.c.in causis.in pri. glo.& in.c.ultra tertiam.in prin.de testi.in.c.licet.not.4.de proba.

Tunc. Idest,quando fuit usus aliqua diligentia in prima, alias non daret secunda,& intellige absq causę cognitione.i.alia parte
9 ad id nõ citata,et de facto,put not. Ro.cõ.248.hęc snia.Bar.cõ.72.pũ ctus qõnis.Feli.in.c.i.col.22.nu.35.de cõsti.& est tex.in.l.in causę.§.cau sa cognita.ff.de mino.quẽ al.Feli.in.c.i.col.8.ver.itẽ absolutio.de iureiu/ rã.& not.in.c.cũ ex literis.de in inte.resti.fac.no.p Lap.ab al.61.cir.me.

De nouo ponere. Quę sit noua positio seu articulus vide.s. in ri.22.in.3.parte.2.partis princi.in glo. in ver.nouis pbationibus.ubi etiam qualiter cognoscatur noua positio.

Citatos. Non dixit iuratos, innitendo eqtati,ut.s.dixi in glo.post dictam dilationem,& hoc est contra iuris rigorem.

Antiquos. Idest citatos,seu pro iuratis habitos in prima dilatio ne, et infra eam non examinatos.

Similiter vt supra. Idest,si fecit aliq diligentiam,puta,citari faciẽdo nouos testes,põnes,seu nouos ar ticulos pñtando in ista.2.dilatione,als post eam nouos nec antiquos exa minari facere poterit. qđ innuit uerbũ,similr.q.d.put dictũ fuit in supio
10 ri casu,& ab eo nõ differẽdo sicut in simili no.glo.in ver.dissimile. in.l.iu lianus.ff.de ꝯdi.inde.qđ etiam manifestius declarat verbũ ut.s.qđ facit relationem ad supradicta. ut not.Bar.in.l.i.§.hoc edicto.in fi.ff.de postu
11 la.quem sequit Fil.deci.consi.384.ult.col.ante fi.394.nume.i.227.col. 2.nume.3.& censetur ista relatio fieri cum omnibus qualitatibus præ cedentis dispositionis, vt not.Barto.in.l.i.ff.de recept. in.l.i.§.fina.ff.si

fami.fur.fecis.dica.et in.l.siquis seruum.§.fi.ff.de lega.z.sequitur Filip. deci.consi.377.colú.3.ante versicu.nec obstat.quod faciunt nota.in.c. secundo reqris.de app.sed.s.dixit secundam dilationem concedendam, si illam petens aliquid in prima fecerit. similiter ergo dicit,si aliquid in secunda dilatione fecerit,aliàs &c. Albericus Oliua.

Secunda pars principalis.

Ad examinari faciẽdum. Pro istis terminis dandis vel denegandis vide Spec. in ti.de pb.in prin.& ibi add. Io.an.in ver. ẜm Egidium.in litera.C.& p eun. Spe.in ti.de dila.§.vidẽdum restat.ver.in summa.&.c.licet. de pba.c.

Nec dabitur terminus ad examinari faciendum,lapsa dicta secunda dilatione,nisi ex iusta causa, quia daretur tunc tertia dilatio,sed si nullam fecit diligentiam in prima dilatione,non dabit secunda dilatio, nisi ex iusta causa,vt quia fuit impeditus in prima.

pñtium.de testi.lib.6.l.petendæ.C.de tẽ.in inte.resti.in qbus ꝙ dare terminum vtriqꝫ parti ad probandum hodie est vsurpatum; & ibi inuenies
12 verba istius ritus, & ꝙ terminus datus reo ex iusta causa ; seu actori,erit cõis alteri parti,p alle.l.petendæ.in fi.& si fuerit statutus terminus ad probatum habẽdum,tunc dies pręstiti iuramenti a teste, & dies depositionis
13 edi debet.Bal in.l.ii.col.3.post prin.C.vt lit.pẽ.pro quo termino vide Filip.frã.in.c.ii.de testi.lib.6.in.§.si vero.in prin.& pro differentia ad probandum & probatum habendum,vide decis.Bellame.715.

Fuit impeditus. No.ꝙ oportet pbari impedimentum vel diligentiam in termino simplicitet statuto, vt p Fel.in allc.c.licet.col.16.in prin.de pba.& in.c.ex transmissa.in prin. de pręsc.in.c.sciscitatus.col.8.ver.oportet notum.de rescr.& an deƀ ista tertia dilatio pro tanto tpe pro quanto fuit scđa, vide Feli.in.c.ex rõne. vlt.col.de app. & ꝙ non sit danda medietas primæ dilationis vel scđæ, seu scđi termini,sed sit arbitraria ipsius iudicis concluditur in deci.124. in collectis per.d.Maz.de afflict.& ꝙ probari debeat vide Bald.in.l.i.col. z.circa medium.C.de dilationibus. Albericus Oliua.

Diuidiẗ ritus in duas partes principales.secunda,ibi,item habita copia.prima subdiuidiẗ in quinqꝫ partes. secũda,ibi,potest tñ.tertia,ibi, & fiet cõmissio.

Ritus Vigesimus nonus.

Item datis articulis vel exceptionibus pars altera potest petere copiam pro faciẽdis interrogatoriis,& etiam pꝛestari ꝙ nõ examinen-

tur testes absq; interrogatoriis, potest tñ vicari us dare terminum ad dãdum interrogatoria, & examinabuntur testes iuxta interrogatoria fideliter, et fiet commissio ad partes de exami nandis testibus iuxta interrogatoria prefata, et soluitur pro examinatione super interroga toriis per illum qui ipsa dat: non tamen fieri solent super articulis repulsæ.

quarta, ibi, & soluit, qu ta, ibi, non tñ. in prima prin. parte dat modum examinandi testes. in se cunda principali præ cluditur uia recipiendi testes.

Copiam pfa ciendis interrogatoriis. Aduertas q alia est copia capitulo seu articu

1 lo, et alia copia positionum concernentium factum alienum, qa ista necessario danda est, et sup ea debet pars prius respõdere, si factum pro prium ptineat, als nõn, sed data prius copia, ut p Bal. in. l. ii. col. z. in fi. C. ut li. pẽ. facit. c. pastoralis. de iud. nõ sic de copia capitulo, qa obmissa, poterũt testes recipi, et ideo nõ est de necessitate tradẽda. istam differen tiam gustauit solus Bal. put refert Fel. in. c. p tuas. col. z. in fi. et. 3 in prin.

2 de testi. ubi expresse Inn. tenet copiam capitulo dãdam pro pficiẽdis in terrogatoriis, sed nõ ipso interrogatorio, ut euitet occasio malignã di. quem Fel. ibi refert col. 3. nu. 3. et alle. glo. in. c. pſtrium. de testi. lib. 6. quem tex. nõ gustauit Fel. p illa differẽtia Bal. quæ glo. ponit formam p pficiendis interrogatoriis, in ver. Interrogatoria, et formam pro pficiẽdis positionibus, ac ẽt articulis, seu capitulis, ponit glo. I. cir. me. ver. sed dic. de pfes. li. 6. et formam articulo ad pbãdum memoriam nõ existere in ptrarium, glo. in ver. memoria. in. c. i. de præscr. li. 6. et q positio p partẽ

3 facta pbet in fauorem alterius partis, ptra quam fuit facta. Fel. dec. cõsi. 445. col. 5. nu. 17. & silr responsio facta p verbũ, credo, in fauorem pficien tis positionem, ibidem nu. 18. & p eũ. in. l. ii. nu. 8. C. de inst. & subst. & licet articuli seu capitula possint admitti saluo iure imptinẽtium &c. qñ discus

4 sio sup illis reqreret altiorem indaginem, vtputa, qñ occuparet tantum tps quãtum reqreret negocium principale, vel qñ ex presumpta malitia moueret, vt p Fel. in. c. cũ ptingat. col. 5. nu. 18. de off. dele. & tutius esset il

5 la in primis & ante oĩa discuti, ne partes vexent laboribus & expẽsis, put ita Rome fieri attestat Fil. dec. in. c. in noĩe. col. pe. in fi. nu. 35. de testi. & iudex non debet pati q sup imptinentibus testes examinent, put dixit Bal. in alleg. c. p tuas. p tex. in. l. si duo patroni. §. idem iulianus. ff. de iure iu. prout refert Fel. in all. c. p tuas. col. 3. nu. 4. & si sunt apparenter impti nentes q nullatenus, ẽt cum illa clausula, saluo iure imptinẽtium, admitti debeãt. Ias. in alle. l. si duo. §. idem iulianus. nu. 33. ff. de iureiu. & ibi Pau.

6 de ca. p glo. alle. c. cũ ptingat. tñ interrogatoria ante oĩa discuti debent, & nõ possunt admitti, saluo iure imptinẽtium, vt p Inno. in alle. c. p tuas.

quem seqtur ibi Fel.col.2.post prin de testi.immo ante oia debent sup
7 flua resecari.Panor.ibid.col.3.& si testis non fuerit sup interrogatoriis in
terrogatus negligētia seu dolo,nō ppterea depositio erit nulla,licet par
te instāte valeat,ēt post publi catum sup illis repeti.Spe.in tit.de teste.§.
iā de interrogatoriis.ver.item caute.& Io.an.in alle.c.pñtium.p tex.alle.
c.p tuas.quos refert & seqtur Alex.cō.172.col.pe.ver.praeterea.vol.2.ac
ēt si in cōmissione dicat,q testes recipiat,& illos sm interrogatoria par
tis aduersae interroget,iuxta tex.alle.c.praesentium.§.testes ēt.& interro
gatoria minime repiant,depositio non tenet.Old.cō.323.inci.circa pri
9 mū.ver.circa tertium.& qui interrogatoria pñtauit si vult ea corrigere,
po terit.Bal.in.l.edita.col.20.in.2.lec.ver.interdū ɔtingit.C.de edē.& q
supflua debeant resecari,Bar.post glo.alle.c.pñtium.in.l.i.col.3.in prim
10 ver.& hoc induco.ff.si cer.pe.vbi ɔcludit q interrogatorium factū testi,
deponens sup mutuo vt respōdet,qd sit mutuum,dicet legitimū,& q de
iure pcedat:& cū vtplurimum interrogatoria ueniant inclusa in remisso
11 riis,no q qñ calūniose petit ad partes remissio,iudex eā ɔcedere nō de
bet.Fel.in.c.dec ɔtero.4.col.de re iud.& in exceptione opposita in vim
dilatoriae,q non ɔcedat remissoria.Fil frā.in.c.i.col.5.in si.de li.ɔte.li.6.
12 & iudices remissorie non absoluēt testes excōicatos ad cautelam,p illis
examinari faciēdis,si expresse talis facultas eis nōn fuerit cōmissa.Fel.in
c.praeterea.col.3.ante si.de off.dele,facit.c.veniens.lo.2.in si.de testi.de
quo videt dubitasse Old.cō.145.in prin.& illa ɔcessa,ac facta absolutio
ne excōicationis,vt valeat testis deponere,de ɔsuetudine Ro.cur.postq̄
deposuerit testis,statim reincidit in pristinam excōicationis sniam,vt p
13 scrib.in alle.c.veniēs.lo.2.de testi.in si.quos refert Fil.dec.cō.145.col.3.
ver.quarto bene.& possunt tales iudices recipe,& facere interrogatoria
dū examinant testes.Inn.in.c.cū bertoldus.in ver.in aliis.de re iud.Fel.
in alle.c.praeterea.col.3.Ias.in.l.cui iurisdictio.col.2.nu.8.ff.de iuris.om.
iu.& in cā criminali ēt dabunt interrogatoria.Bal.in.l.legis virtus.ver.
14 quarto an.ff.de legi.& si testes infra terminū in remissione statutum iura
uerūt,& post terminū deposuerint,tenet depositio.est deci.Ro.73.Inn.
15 & Bellame.378.& isti iudices compellēt nedum testes,sed partium ɔfes
siones,instrumēta,& alias scripturas recipiēt.deci.Ro.585.inci.decreta
16 remissione.in anti.& ante lit.ɔte.auditor non decernit remissoriam,ēt si
ex eā necessaria petat.deci.Ro.367.no.q posito.in anti.& practicat in
17 Ro.q remissio ad partes expedit siue plūbo,siue habita cōmissione sub
sigillo Auditoris,& si habita fuerit cōmissio q decernat,citabit pars ad
ɔcordādum de loco.& de iudicibus,et deinde,ad dādum interrogatoria
& audiēdum inclu di articulos,& ad uidēdum iurare portitorem.& no.q
18 qñ fuit decreta remissoria sub plūbo iudices in ea ɔtenti sunt delegati,&

possunt subdelegare, sed nõ ꝯsocio ab altera parte electo. ita Spe. in ti. de off. dele. §. sequitur. in prin. quem refert & seqt Panor. in. c. fi. in prin. in gl. i. e. ti. de off. dele. vide oĩno deci. Ro. 258. in no. secus qñ sub sigillo Auditoris, qa tũc sunt subdelegati, & nõ possunt subdelegare. c. pastoralis. c. venerabili. c. fi. de off. dele. c. cũ causam. de app. l. a iudice. C. de iud. & si fu

19 it decreta sub plũbo, Auditor nõ poterit in illa cã decętero se intromittere sine noua cõmissione pp appositionem manus summi Pontificis. c. ut nostrę. de app. Fil. dec. in. c. cum. M. in fi. de ꝯsti. Sozi. cõ. 39. col. 5. nu. 24. vol. 4. Cald. cõ. 7. de pręb. quæ nõ sine alqli studio collecta no. in pract.

Protestari. Per istam tñ ꝓtestationem non annullabit actus ꝯsequutiuus ad factũ, utputa, ꝙ testis post ꝓtestationem depositio nõ teneat, si examinabit sine interrogatoriis, ut in præce. glo. fuit ꝯclusum, ibi, & si testis nõ fuerit. rõ, qa talis ꝓstatio non dependet a potestate ꝓtestãtis, sed iudicis, & notarii, depositionem testis recipiẽtis, vide Ant. de but. in. c. cũ. M. col. 19. ver. tertius casus, & alios scrib. de cõsti. sed poterit instare vt etiam post publicatum in causa testes repetantur, ut in præcedenti glo. fuit conclusum.

Dare terminum. Parte. s. petẽte. vide glo. in ver. pręcipit partibus. s. in ritu. 22. in. 2. parte prin.

Fideliter. Aliàs ẽt post publicationem ad partis instã. interrogabunt. c. p tuas. de testi. qui tex. nõ habet locum qñ culpa

20 partis nõ fuerint pfecte examinati. ita Inn. ibi, puta qa nõ articulauit pfecte, vel nimium obscure, vt p Ang. in. l. veluti. ibi, & est arg. ff. de edẽ. alr. Spe. in ti. de teste. §. satis vtiliter. ver. pe. quem refert Fel. post Bal. in. c. i. quid sit inuesti. in alle. c. per tuas. in fi.

Et fiet cõmissio. Iuxta tex. in. c. pñtium. de test. li. 6. c. licet. de pba. c. ꝯstitutus. de fideius. cle. i. de of. dele. & no.

21 ꝙ is cui cõmittit scriptura examinis, nõ põt subdelegare, sed si cõmittit ꝙ examinet, poterit subdelegare. Fel. in. c. cũ bertoldus. col. 7. ver. de subdelegatione. de re iud. & rõ est, qñ cõmittit scriptura examinis, qa cõmittit tũc certum ministeriũ, et videt electa industria psonę. c. fi. de off. dele. et silr qñ fit cõmissio p verbũ, pręcipimus, nõ poterit subdelegare, Io. de imo. in cle. fi. col. 2. añ fi. de ꝓcu. Fel. in. c. nã ꝯcupiscentiam. col. 2. in fi. añ nu. 8. de ꝯsti. & nõ intelligas ritum in cã criminali criminalr intẽtata, qa

22 tũc regulr nõ fiet cõmissio. auc. apud eloquẽtissimum. C. de fi. instr. & in auc. de testi. §. & qm. & §. hæc oĩa. quæ iura alle. gl. in ver. iure. in. c. 2. de iud. li. 6. & ibi tex. in ver. alteri cõmitti. & gl. in ver. ciuili. in cle. i. de of. dele. præalr. nisi psona examinãda nõ posset venire ad iudicẽ, vel essemus in cã hęresis, vel testes essent extra ꝓuinciã, & fieret cõmissio iudici illius loci, vt sua auctoritate & iurisdictione illos recipiat, vt vna iurisdictio altera

iuuet:in cā vero ciuili seruabiť ritus.ꝑ quo est tex.all.c.z.de iu.li.6.& cle.
i.de offi.deleg.& facit qđ voluit Io.an.in.c.pñtium. in glo.i.de testi.lib.
23 6.præalle.dicens talem remissionem esse in arbitrio iudicis,p no.in alle.
§.& qm̄.in auct.de testi. & ordinarius sua auctoritate, vt.s.illos recipiet,
si cõmissio facta fuerit ab ordinario,secus si auctoritate delegati apostoli
ci,qa auctoritate delegata p ordinarium recipiunť.c.constitutus.in fi.de
fideiuſ.c statutum.§.pe.de rescri.lib.6.qñ tñ talis fiet cõmissio, fieri de-
bet notario vt nudo ministro.c.fi.in fi.præalle.de offi.deleg. examinatis
24 prius articulis an sint admittẽdi,& interrogatoriis an sint supflua,qa ta-
lia non cõmittunť notario,vt p Panor.in.c.qm̄ cõtra.col.18.de ꝓb.Lap.
alle.46.inci.in cā matrimoniali.& plenissime p Doct.in.c.cum causam.
de testi.in præalle.c.cõstitutus.&.c.z.de iudi.lib.6.& cle.i.de offi.deleg.
25 vbi ꝙ notarius non põt sibi scribere cõmissionem sibi a iudice factam
pro testibus examinandis.Panor.post Hosti.in alle.c.qm̄ contra.col.17
& est pro hoc decis.sacri conci.in collectis p.d.Maz.de affli.deci.317. &
fiet talis cõmissio,siue testes sint in eadem ꝓuincia,siue non, cum hodie.
singulæ ciuitates habeant eoꝝ regimina,vt p Panor.in alle.c.cũ causam.
de testi.quem refert & seqtur Frā.de are.con.82.inci.factum sup quo pe.
26 tiť.col.vlt.ver.circa quartum.subiungens ꝙ in his cõmissionibus fien-
dis attendiť consuetudo illius ciuitatis in qua de cā cognosciť,& fiẽdam
esse cõmissionem iudici illius ciuitatis,vt testes ad iuramẽta & dicta reci-
piat,& monendam partem aduersam cõtra quam testes ꝓducunť,vt cer
ta die sit coram illo cõmissario ad vidẽdum iurare testes iuxta formam
traditam in.l.iudices.& auct.apud eloquentissimum.C.de fi.instr. & p le
27 nius p Spe.in ti.de teste.§.qualiter aũt.ver.cõmissio receptionis. consti.
reg.in pecuniariis.ubi glo.in ver.a partibus.dicit,ꝙ de partium cõsen-
su debet eligi ille qui testes recipe debet.& clarius p Andr.de iser.in.c.i.
§.ꝙ si veritatem.ver.constitutio reg.si de inue.int.do.& uas.lis ori.ubi ꝙ
de partium uolũtate fiet cõmissio,aliàs non:& esse põt ratio, qa regnum
est una ꝓuincia,ut per eun.in const.reg.cõsuetudinem.in prin.cõfirmat
28 Luc.de pẽ.in.l.fi.C.de discuss.lib.x.fol.mihi.48.& est usurpatum ꝙ relu
ctante ciue neap.qñ litigať cum non ciue,ꝙ non fiet cõmissio ad partes,
sed transmittitur cõmissarius, prout fit in causa feudali, per alleg.consti.
in pecuniariis.& idem fiet si litigaret neapolitanus cum neapolitano,qa
29 priuilegiatus utitur priuilegio contra priuilegiatum,qñ uterꝙ priuile-
giatus non concurrit habitu & actu cum altero priuilegiato,ut si ecclesia
petit se restitui in integꝝ aduersus aliam ecclesiam, licet oĩs ecclesia pos
sit restitui,qa nunc illa quæ petit restitutionem aduersus alteram,concur
rit actu & habitu in usu priuilegii,& altera habitu tm̄,non ꝓpterea impe
diť ecclesia quin aduersus alteram ecclesiam utatur priuilegio,qa pari

ter est priuilegiata: qđ est no. pro intelligentia illius regulę, priuilegiatus non utit priuilegio contra pariter priuilegiatum. de quo plene p Fel. in c. in praesentia. col. 15. ante & post nume. 30. de pba. & p Alex. in. l. marcel lus. col. 4. nume. 5. ad senatuscō. treb. & merito ritus statuit cōmissionem fieri ad tollendas uarias altercatinnes Docto. quas in praeallegatis iuribus quaerendo inuenies.

30 **Qui ipsa dat.** Contrarium est de iure cōmuni, qa dans interrogatoria, sup quibus uult testem examinari, non debet ad expensas contribuere. & rō est, qa non ipse pducit testes, & dato φ pars interrogatoria non daret, iudex tenet illa facere. c. cum causam, in prin. c. uenerabili. de testi. l. iii. ff. eo. in prin. subit enim pars labores iudicis, cum sit magis in facto certus. c. ab excōmunicato. de rescrip. glo. in consti. quisqs de burgensibus. in fi. Iser. in. c. i. §. qđ autem dicit. col. 3. ibi, in pprio facto. de controuer. inuesti. Fil. deci. consi. 402. col. 4. ver. uenio ad secundum. & puocatur dans interrogatoria, & ad defensionem urgetur. faciunt not. in. l. cum inter. ff. de condi. furt. no. expresse Io. an. in addi. Spec. in ti. de teste. §. qualiter autem. col. 4. in glo. in ver. qm̄. in litera, P. sed ritus forte considerauit labores scriptoris & actuarii, quia hodie cōmuniter usurpatum est φ iudex de rato interuenit in examinatione testium, & oēm laborem supportat actuarius, cui cōmuniter fit cōmissio, ut in praeced. glo. fuit conclusum, ac etiam ut releuet actorem seu pducentem articulos uel exceptiones, ne bis soluat & pro articulis seu exceptionibus & pro interrogatoriis.

Repulse. Et merito, qa aut repulsantur dicta & depositiones testium, aut ipsoꝝ testium psonae, ut p Feli. in. c. licet dilectus. in prin. de testi. quem tex. non esse alibi refert ibi Ioā. andr. dicentem, & non articuli, qa contra eos dantur obiectus, ut per glo. in. c. pręsentium. in. §. si uero. in ver. in specificatione. de testi. lib. 6. quae alleg. c. ut circa. de elect. eo. lib. & citat pars in admissione uel repulsione articuloꝝ, & ab admissione uel repulsione admittit appellatio, ut per Fil. fran. in alleg. c. 2. in. §. testes. in glo. in ver. pductos. & per Old. consi. 200. inci. principium est. & qa haec non seruantur in curia archiepiscopali Neapolitana dixit ritus, non fieri repulsam sup articulis, uel & uerius, non fiunt repulsae super articulis, qa non datur terminus simul ad probandum & reprobandum, ut per Filip. frā. in alleg. c. ii. §. testes. in princi. dato enim termino
31 ad probandum datur hincinde copia articulorum pro conficiendis interrogatoriis, vt fuit consultum. s. in ver. copiam. hoc eodem ritu. & per Fil frā. in alleg. §. testes. ver. tertio quaerit. non esset conueniens formare interrogatoria & repulsam simul, vt de se patet, cum reprobari debeat, & possit, post publicationem, vt p glo. in ver. publicatę. ibi, sicut video in

teste.in.c.de testibus.c.pñtium.c.ex parte,A.de testi.ideo non est tollerãdus abusus in eadem curia,ꝙ si inqsitus petit copiam repertoꝝ, nolunt
32 eam tradere cum noĩbus & cognoĩbus,ꝓut est iuris,& fuit conclusum ꝑ Doct.& præcipue ꝑ Pe.de anc.no.20.in.c.qualiter & qñ.lo.2.de accus.ꝑ illum tex.ꝑ Bal.in.l.ii.no.2.C.de edẽ.& suo con.95.vol.i.nisi habeat testes pro fisco receptos & examinatos,iuxta tex.in.c.2.prœall.in.§.si vero.de testi.in.6.pro iuratis & repetitis,& tunc tradiť copia reperteꝝ & capituloꝝ cum noĩbus & cognoĩbus,& fiunt exceptiones per inqsitum,& articuli pro repulsa,& simul ꝓcediť in eodem termino ad examinãdum & repulsandum contra testes & dicta eoꝝ pro fisco, & est talis abusus ordinem ꝑuertere a iure traditum.arg.c.exhibita.de iud.merito delẽdus ab usus vt iura seruenť:quæ in isto casu semp seruaui,ꝯtempto tali abusu. & pro materia istius repulsæ vide alle.c.licet dilectus.c.pñtium.de testi.& Fil.frãc.in alle.c.2.§.si vero.& an & qñ admittať post publicatum qs ad reprobãdum cum iuramento,de quo in alle.c.pñtium.vide Fel.in.c.significasti.lo.i.circa med.de homi.& ꝑ Lanfr.in repe.c.qm̃ cõtra.in ver.
33 testium.col.12.de proba. & ꝙ promotori seu accusatori concedatur repulsa ꝯtra testes inqsiti seu accusati,licet non deť fisco.Par.de pu.in tra.sind.fol.57.col.i.&.c.& aduerte,circa me.& formã pro faciẽdis articulis in repulsa,uide ꝑ gl.in ver.noĩa.all e.§ testes,de test.li.6.uide rit.33.j.

Habita copia. Responsione prius facta sup articulis.i.postquam sup articulis seu exceptionibus partis alterius deposuerit, scd'm Bal.in.l.ii. post med.C. ut lit.pẽ.quem refert & sequt Fil. frã. in.c.ii.§. testes.ver tertio qęriť. de testi.li.6.& all'.Spe.in ti.de teste.§.quaſr. ver.deinde.&.§.nunc dicẽdum.ver.sciẽdum.qd' non seruať in curia archiepãli Neap̃.nisi parte altera petẽte,sed passim peti
34 ta copia articuloꝝ seu exceptionũ ꝯsignabiť cũ termino ad ꝯficiendũ interrogatoria,& si altera partiũrecipiet siue articulos siue exceptiones,anteq̃ pñtet articulos seu exceptiones suas prȩcludiť sibi uia amplius ponẽdi,ꝓut ritus dictat,& sępius sic practicaui,& practicari in dicta curia uidi.

Secunda pars principalis.

ITem habita copia articuloꝝ siue exceptionum pro faciendis interrogatoriis præcluditur uia amplius ponendi in causa ex quo dicit posita per alteram partem, unde pars quæ non habuit copiam iurium partis alterius,poterit ponere de nouo in prima & secunda dilatione,ut.s.dictum est.

Ex quo didicit posita. Ita est rõ decidendi,iuri conformis. nam si nõ didicisset ponere, & testes

producere posset.glo.in ver.publicatis.in cle.2.de testi.quę alle.Bert.in c.ↄstitutus.lo.i.eo.tit.& ibi plene.quæ iura loquunt dicicitis testificatis, sed ritus loqtur dicicitis positis,iuxta no.in.c.fraternitatis.de testi.ne poneret de directo ↄtrarium,ut p glo. in ver.directo ↄtrariis.in alle.cle.2. de testi.& p Fel.in.c.cum ioãnes.col.7.ver.no.ꝙ coram.de fi.instr. Alb.

Ritus Trigesimus.

ITem qñ extra ciuitatem committitur testium receptio,non exprimuntur nomina testium examinandoꝝ,nisi coram commissario, quod etiam seruat curia romana.

RItus iste uenit ad declarationẽ præcedentis. & non recipit cõmodam diuisionem, ut ex se patet. & formã istius cõmissionis p extẽsum uideas in Spe.tit.de teste.§.qualiter aũt.ver. potest ẽt hoc. de qua cõmissione dixi in ritu præced.in glo.i.in ver.& fiet commissio.

Curia romana. Vt probat tex.c.ii.§.testes.de testi.li.6.ubi noĩa testium repulsandoꝝ tñ exprimunt,& nõ noĩa
1 testium examinandoꝝ,quæ si corã cõmissario postea petant a uolẽtibus
2 illis uti,tenent edere eoꝝ noĩa & cognoĩa ante ꝓductionem.gl.in.l.i.§. editiones in fi.glo.ma.ff de edẽ.quam Bal.in.l.fi.col.9.ver.extra quęrit. C.de edẽ.post Guil.de cu.in.l.edita.C.e.ĩtelligit,nisi daret suspitio de subornatione,qa tũc non darent noĩa,nisi receptis dictis testiũ,ut p Pet.de anc.in.c.quaſr & qñ.lo 2.no.20.de acc.ubi dixit ꝙ ſm hoc non esset ne
3 cessariũ citare inqsitum ad uidẽdum iura testium,& tñ cõiter dixit serua ri ↄtrariũ.uide Fel.in.c.i.col.7.in prin.de prob.ego uero solitus sum sic practicare,qñ dubitat de subornatione,uel de incutiẽdo timore testibus expedire feci citationem ad uidendum iurare testes,& in dicta citatione nõ feci apponere noĩa testiũ citãdoꝝ,sed ab extra listam cursori ↄsignare feci noĩum ipsoꝝ testiũ ut illos citare potuisset, & postea testibus cõparẽtibus eisdem iurm deferri feci in pñtia inqsiti,& illos qui erant suspecti, uel de subornatione,subtractione &c.nõ pmisi recedere,nisi prius depo suissen.t& tali practica fuit ↄsultũ qõni & quærenti.qđ no.& in ciuitate
4 Neap.qñ fit noĩatio extra reg.iuxta terminos reg.prag.inci. post prædictas.tenet noĩans edere noĩa testium,als non admittet noĩatio:pro quo est ritus mag.cu.vic.mihi fol.98.in prin.& no.ꝙ nomen iudicis,a quo in
5 rescripto cõmissionis appellationis non est de necessitate exprimẽdum. Fil.frã.in rub.de app.extra.col.2.ver.circa scđm.& in.c.oblatę.i.no.per eun.eo.ti.& si erret in noie rei,ↄtra quem rescriptum impetrat,p eun.in
6 c.fi.in prin.de fo.cõpe.lib.6.& si aliud nomen fuerit expressum in impetratione beneficii,vitiet impetratio.Fel.in.c.in nostra.corre.37.fal.4.de

rescri.& vide rationem p Panor.in.c.significante.in fi.de rescri.& per Fil.
frā.in.c.romana.§.cum aūt.in prin.de app.lib.6.faciunt no.per And.de
iser.fu.c.i.§.moribus.in fi.si de feu.feu.defun.mil.ꝯtrouer.fu.quae vltima
licet extra materiam inseruient,ut scias decis.particularem,interroga-
tus,assignare,& non reputaberis paup Doctor,qa respondens p genera
7 les decisiones idetur seq morem paupeꝝ Doctoꝝ.Feli.in.c.placuit.col.
5.in fi.de praescrip.hodie uero in urbe clausula quae solet apponi in sup
plicationibus beneficioꝝ,vcꝫ,cum mutatione noīum & cognoīum, ut
plurimum solet deleri illud,noīum, adeo ꝙ in literaꝝ expeditione non
poterit nomen expressum mutari,sed fieri solet reformatio, & in illa da
8 bitur data currens,& non prioris supplicationis:& si fiet cōmissio expres
so nomine ꝓprio uel dignitatis,qd importet.uide tex.c.qm̄ abbas.de of
fi.deleg.& aliqñ nedum nomina,sed cognomina debent exprimi.c.fi. &
ibi glo.in ver.nominis.de rescri.c.z.& ibi glo.in ver.noīa.eo.ti. lib.6.c.
9 licet ex quadam.in fi.de testi.l.certum.ff.si cer.pe.& si noīa testium dedi
an possim aliqua ex eis detrahere. Bal.in.l.fi.in ulti.lect.C.de edē. Alb.

Ritus Trigesimus primus.

Item ualet termini assignatio absente par-
te altera,quae postea ratificat.

Ritus iste seipsum summat,& intelli ge lite prius contestata, put dixi in ritu.z8.s.in prin.& ita loqtur Fede. de sesi.cōsi.z89.in prin ci.& uidetur ibi conclu dere,ꝙ etiam non sequuta partis ratificatione,tenebit dilatio:qđ intelli gerem qñ dilatio fuisset postea alteri parti intimata ex cōmissione iudi-
1 cis,cuius auctoritas multum opatur,ut per Fel.in.c.qm̄ contra.col.xi.n u
me.zo.ver.secūda conclusio.de ꝓba.& nihil dixerit regula,qui tacet.de
reg.iur.lib.6.de quo per Feli.in.c.nōne.a.z.col.usqꝫ ad.§.de praesum.in
c.cum,M.col.18.de consti.et per And.de iser.in.c.i.§.praeterea.qui.mo.
feu.amit.et est una ex deci.sacri conci.in collectis per.d.Maz.de afflict.
nu.308.et intellige in casibus in qbus reqritur litis ꝯtestatio, de qbus in
d.ritu.z8.et.z3.in curia tñ archiepāli Neap.statim lite contestata, qñ est
contestanda datur, partibus praesentibus, terminus ad probandum et
defendendum, et iuratur de calumnia,et ita practicaui. Albericus Ol.

Ritus Trigesimus secundus.

Item solet pars citari ad publicandum uel
concludendum,et aliās ad producēdum.

Iste ritus nō patit diui sio.& seipsum sūmat.
Ad publican- dum,Post quam publi- cationem testes non re- cipientur

cipientur vlterius regulariter.c.de testibus.in fi.c.intimauit.c.fraternita tis.in prin.de testi.plene p Panor.in alle.c.fraternitatis.col.5. ver.sed cir
1 ca prædicta.de testi.sed q sola publicatio,non didicitis testificatis,nõ im pediat alios testes recipi.tenuit Alex.in cõsi.& Frã.de are.in alle.c.frater nitatis.put refert repto.ad Fel.in ver.publicatio sola testium vt&.qd' cre derem verius,& nõ immerito ritus dixit,solet pars citari,qa licet glo.in l.platam.C.de sen.dicat iudicium fore nullum,obmissa publicatione.tñ Bal.in ti.si de inue.int.do.& vas.lis oria.c.i.col.2.in fi.versi.extra quæro vt&.illam reprobat,& concludit q non sit de substãtia iudiciali, & q in Ro.curia seruat q ferẽ sententia testibus non publicatis,& differẽ publi catio vsq; ad tertiam snĩam,ad hoc,vt non generet præiudicium in testi bus pducendis in cã appellationis, & sic partes pcedunt clausis oculis, & in iudice tm sedit scientia veritatis. & scripsi verba formalia, qa sunt no.& dixit Panor.in.c.cum,I,et,A.col.3.ver.& no.singulariter.de re iud.
2 q publicatio attestationum est de iustitia,& non de substãtia,& imputeẽ parti si illam non petiit,& non tenebit snĩa plata sine publicatione testi um.firmat Bar.in alle.l.platam.ver.quæro.plene psequtur Fel.in alle.c. I,et,A.nu.i.& ibi subiungit post Inno.q si fuerit petita publicatio,& ne
3 gata,q sententia tenebit,& imputabitur parti,quæ non appellauit.vide Panor.in.c.cum dilectus.no.3.de fi.instrumen.

Concludendum. Solet dici q post cõclusum nemo debet loq. claudit enim os conclusio in cã,de qua dicẽ dum put dixit tex.c.cum dilectus.de fi.instr.c.auditis.da pcu.c.qm cõ
4 tra.de pba.c.cum ioãnes.de fi.instr.dicit enim liquere de cã post cõclu sum.glo.in.c.significauerunt.in ver.liquere.de testi.nec fiet compromis
5 sum virtute regiæ pragmaticæ,qdia.Bal.in.l.si pro ea.q.vi.C.man. nec
6 reuocabunẽ attemptata,quis priuilegiata.Do.de ro.deci.56.in no.& plu rimos effectus quos inducit.vide p Fel.in alle.c.cum dilectus.in prin. &
7 col.6.in prin.vbi q si petaẽ dilatio ad pducẽdum iuris allegationes,post conclusum non dabiẽ,sed poterit ore allegare,qa quo ad hoc os nõ clau diẽ,vt p Bal.in auct.iubemus.vlt.col.de iud.sed si non petaẽ dilatio,pote
8 runt post cõclusum præsentari.qd dixit bene no.& erit in cã conclusum qñ a partibus oĩbus probationibus fuerit renunciatum,ut p.d.Card.in
9 c.pastoralis.de cã pos.& prop.& de pluribus modis qbus in cã concludi tur,p glo.& scrib.in ver.conclusum.alle.c.cum dilectus.tñ ex cã poterit
10 iudex post cõclusum admittere aliquã facti probationem, vt est tex.alle. c.pastoralis.& si fuerit pars cũ iurameto admissa ad producẽdum testes, ques dicebat ad sui notitiam de nouo peruenisse,& deinde ex aduerso fue rit probatum illos antea fuisse sibi notos,examinatio corruit.Pau.de ca. in.l.si cum patruo.C.cõi.vtr.iud.quem refert & sequtr Fel.in.c.pastora

fami.fur.fecis.dica.et in.l.siquis seruum.§.fi.ff.de lega.2.sequitur Filip. deci.consi.177.colū.3.ante versicu.nec obstat.quod faciunt nota.in.c. secundo reqris.de app.sed.§.dixit secundam dilationem concedendam, si illam petens aliquid in prima fecerit. similiter ergo dicit,si aliquid in secunda dilatione fecerit,aliàs &c. Albericus Oliua.

Ad examinari faciēdum. Pro istis terminis dandis vel denegandis vide Spec. in ti. de pb.in prin.& ibi add. Io.an.in ver. fm Egidium.in litera,C.& p eun. Spe.in ti.de dila.§.vidēdum restat.ver.in summa.&.c.licet. de pba.c. pstitum.de testi.lib.6.l.petendæ.C.de tē.in inte.resti.in qbus φ dare terminum vtriq; parti ad probandum hodie est vsurpatum; & ibi inuenies
12 verba istius ritus, & φ terminus datus reo ex iusta causa; seu actori,erit cōis alteri parti,p alle.l.petendæ.in fi.& si fuerit statutus terminus ad probatum habēdum,tunc dies pręstiti iuramenti a teste, & dies depositionis
13 edi debet.Bal in.l.ii.col.3.post prin.C.vt lit.pē.pro quo termino vide Filip.frā.in.c.ii.de testi.lib.6.in.§.si vero.in prin.& pro differentia ad probandum & probatum habendum,vide decis.Bellame.715.

Secunda pars principalis.

Nec dabitur terminus ad examinari faciendum,lapsa dicta secunda dilatione,nisi ex iusta causa, quia daretur tunc tertia dilatio,sed si nullam fecit diligentiam in prima dilatione,non dabit secunda dilatio, nisi ex iusta causa,vt quia fuit impeditus in prima.

Fuit impeditus. No.φ oportet pbari impedimentum vel diligentiam in termino simpliciter statuto, vt p Fel.in alle.c.licet.col.16.in prin.de pba.& in.c.ex transmissa.in prin. de pręsc.in.c.sciscitatus.col.8.ver.oportet notum.de rescr.& an det ista tertia dilatio pro tanto tpe pro quanto fuit scda, vide Feli.in.c.ex rōne. vlt.col.de app. & φ non sit danda medietas primæ dilationis vel scdæ, seu scdi termini,sed sit arbitraria ipsius iudicis concluditur in deci.124. in collectis per.d.Maz.de afflict.& φ probari debeat vide Bald.in.l.i.col. 2.circa medium.C.de dilationibus. Albericus Oliua.

Diuidit ritus in duas partes principales.secunda,ibi,item habita copia.prima subdiuidit in quinq; partes. secūda,ibi,potest tñ.tertia, ibi, & fiet cōmissio.

Ritus Vigesimus nonus.

Item datis articulis vel exceptionibus pars altera potest petere copiam pro faciēdis interrogatoriis,& etiam prestari φ nō examinen

tur testes absq; interrogatoriis, potest tñ vicarius dare terminum ad dādum interrogatoria, & examinabuntur testes iuxta interrogatoria fideliter, et fiet commissio ad partes de examinandis testibus iuxta interrogatoria pręfata, et soluitur pro examinatione super interrogatoriis per illum qui ipsa dat: non tamen fieri solent super articulis repulsæ.

quarta, ibi, & soluit. quinta, ibi, non tñ. in prima prin. parte dat modum examinandi testes. in secunda principali præcluditur uia recipiendi testes.

Copiam pfaciendis interrogatoriis. Aduertas q alia est copia capitulorum seu articulorum, et alia copia positionum concernentium factum alienum, qa ista
1 necessario danda est, et sup ea debet pars prius respōdere, si factum proprium ptineat, als nōn, sed data prius copia, ut p Bal. in. l. ii. col. z. in fi. C. ut li. pē. facit. c. pastoralis. de iud. nō sic de copia capitulorum, qa obmissa, poterūt testes recipi, et ideo nō est de necessitate tradēda. istam differentiam gustauit solus Bal. put refert Fel. in. c. p tuas. col. z. in fi. et. 3 in prin. de testi. ubi expresse Inn. tenet copiam capitulorum dādam pro pficiēdis in
2 terrogatoriis, sed nō ipsorum interrogatoriorum, ut euitet occasio malignādi. quem Fel. ibi refert col. 3. nu. 3. et alle. glo. in. c. pñtium. de testi. lib. 6. quem tex. nō gustauit Fel. p illa differētia Bal. quæ glo. ponit formam p pficiendis interrogatoriis, in ver. interrogatoria, et formam pro pficiēdis positionibus, ac ēt articulis, seu capitulis, ponit glo. i. cir. me. ver. sed dic. de pfes. li. 6. et formam articulorum ad pbādum memoriam nō existere in ptrarium, glo. in ver. memoria. in. c. i. de præscr. li. 6. et q positio p partē
3 facta pbet in fauorem alterius partis, ptra quam fuit facta. Fel. dec. cōsi. 445. col. 5. nu. 17. & silr responsio facta p verbū, credo, in fauorem pficientis positionem, ibidem nu. 18. & p eū. in. l. ii. nu. 8. C. de inst. & subst. & licet articuli seu capitula possint admitti saluo iure imptinētium &c. qñ discus
4 sio sup. illis reqreret altiorem indaginem, vtputa, qñ occuparet tantum tps quātum reqreret negocium principale, vel qñ ex pręsumpta malitia moueret, vt p Fel. in. c. cū ptingat. col. 5. nu. 18. de off. dele. & tutius esset il
5 la in primis & ante oīa discuti, ne partes vexent laboribus & expēsis, put ita Romę fieri attestat Fil. dec. in. c. in noīe. col. pe. in fi. nu. 35. de testi. & iudex non debet pati q sup imptinentibus testes examinent, put dixit Bal. in alleg. c. p tuas. p tex. in. l. si duo patroni. §. idem iulianus. ff. de iure iu. prout refert Fel. in all. c. p tuas. col. 3. nu. 4. & si sunt apparenter imptinentes q nullatenus, ēt cum illa clausula, saluo iure imptinētium, admitti debeāt. Ias. in alle. l. si duo. §. idem iulianus. nu. 33. ff. de iureiu. & ibi Pau.
6 de ca. p glo. alle. c. cū ptingat. tñ interrogatoria ante oīa discuti debent, & nō possunt admitti, saluo iure imptinētium, vt p Inno. in alle. c. p tuas.

possunt subdelegare, sed nō ꝯsocio ab altera parte electo. ita Spe. in ti. de
off. dele. §. sequitur. in prin. quem refert & seqꝈ Panor. in. c. fi. in prin. in gl.
i. e. ti. de off. dele. vide oīno deci. Ro. 258. in no. secus qñ sub sigillo Audi
toris, qa tūc sunt subdelegati, & nō possunt subdelegare. c. pastoralis. c. ve
nerabili. c. fi. de off. dele. c. cū causam. de app. l. a iudice. C. de iud. & si fu
19 it decreta sub plūbo, Auditor nō poterit in illa cā decętero se intromitte
re sine noua cōmissione pp appositionem manus summi Pontificis. c. ut
nostrę. de app. Fil. dec. in. c. cum. M. in fi. de ꝯsti. Sozi. cō. 39. col. 5. in. 24.
vol. 4. Cald. cō. 7. de prębe. quæ nō sine alq̄li studio collecta no. in pract.

Protestari. Per istam tñ ꝓtestationem non annullabiꝈ actus ꝯse
quutiuus ad factū, utputa, ꝙ testis post ꝓtestationem
depositio nō teneat, si examinabiꝈ sine interrogatoriis, ut in præce. glo.
fuit ꝯclusum, ibi, & si testis nō fuerit. rō, qa talis ꝓtestatio non dependet a
potestate ꝓtestātis, sed iudicis, & notarii, depositionem testis recipiētis, vi
de Ant. de but. in. c. cū. M. col. 19. ver. tertius casus, & alios scrib. de cōsti.
sed poterit instare vt etiam post publicatum in causa testes repetantur,
ut in præcedenti glo. fuit conclusum.

Dare terminum. Parte. s. petēte. vide glo. in ver. pręcipit par
tibus. s. in ritu. 22. in. 2. parte prin.

Fideliter. Aliàs ēt post publicationem ad partis instañ. interroga
bunꝈ. c. ꝑ tuas. de testi. qui tex. nō habet locum qñ culpa
20 partis nō fuerint ꝑfecte examinati. ita Inn. ibi, puta qa nō articulauit ꝑfe
ćte, vel nimium obscure, vt ꝑ Ang. in. l. veluti. ibi, & est arg. ff. de edé. allꝈ.
Spe. in ti. de teste. §. satis vtiliter. ver. pe. quem refert Fel. post Bal. in. c. i.
quid sit inuesti. in alle. c. per tuas. in fi.

Et fiet cōmissio. Iuxta tex. in. c. pñtium, de test. li. 6. c. licet. de ꝓ
ba. c. ꝯstitutus. de fideiuss. cle. i. de of. dele. & no.
21 ꝙ is cui cōmittiꝈ scriptura examinis, nō pōt subdelegare, sed si cōmittiꝈ
ꝙ examinet, poterit subdelegare. Fel. in. c. cū bertoldus, col. 7. ver. de sub
delegatione. de re iud. & rō est, qñ cōmittiꝈ scriptura examinis, qa cōmit
tiꝈ tūc certum ministeriū, et videꝈ electa industria ꝑsonę. c. fi. de off. dele.
et silr qñ fit cōmissio ꝑ verbū, pręcipimus, nō poterit subdelegare. Io. de
imo. in cle. fi. col. 2. añ fi. de ꝑcu. Fel. in. c. nā ꝯcupiscentiam. col. 2. in fi. añ
nu. 8. de ꝯsti. & nō intelligas ritum in cā criminali criminalr intētata, qa
22 tūc regulr nō fiet cōmissio. auc. apud eloquētissimum. C. de fi. instr. & in
auc. de testi. §. & qm̄. & §. hæc oīa. quæ iura alle. gl. in ver. iure. in. c. 2. de
iud. li. 6. & ibi tex. in ver. alteri cōmitti. & gl. in ver. ciuili. in cle. i. de of. de
le. præallꝈ. nisi ꝑsona examināda nō posset venire ad iudicē, vel essemus
in cā hęresis, vel testes essent extra ꝓuinciā, & fieret cōmissio iudici illius lo
ci, vt sua auctoritate & iurisdictione illos recipiat, vt vna iurisdictio altera

iuuet:in cã vero ciuili seruabit ritus.ꝑ quo est tex.all.c.2.de iu.li.6.& cle.
i.de offi.deleg.& facit qđ voluit Io.an.in.c.pñtium. in glo.i.de testi.lib.
23 6.præalle.dicens talem remissionem esse in arbitrio iudicis ꝑ no.in alle.
§.& qm.in auct.de testi. & ordinarius sua auctoritate, vt.s.illos recipiet,
si cõmissio facta fuerit ab ordinario,secus si auctoritate delegati apostoli
ci,qa auctoritate delegata ꝑ ordinarium recipiunt.c.constitutus.in fi.de
fideiuſ.c statutum.§.pe.de rescri.lib.6.qñ tñ talis fiet cõmissio, fieri de-
bet notario vt nudo ministro.c.fi.in fi.præalle.de offi.deleg. examinatis
24 prius articulis an sint admittẽdi,& interrogatoriis an sint supflua,qa ta-
lia non cõmittunt notario,vt ꝑ Panor.in.c.qm̃ cõtra.col.18.de pb.Lap.
alle.46.inci.in cã matrimoniali.& plenissime ꝑ Doct.in.c.cum causam.
de testi.in præalle.c.cõstitutus.&.c.2.de iudi.lib.6.& cle.i.de offi.deleg.
25 vbi ꝙ notarius non põt sibi scribere cõmissionem sibi a iudice factam
pro testibus examinandis.Panor.post Hosti.in alle.c.qm̃ contra.col.17
& est pro hoc decis.sacri conci.in collectis p.d.Maz.de affli.deci.317. &
fiet talis cõmissio,siue testes sint in eadem ꝓuincia,siue non, cum hodie.
singulæ ciuitates habeant eoꝝ regimina,vt ꝑ Panor.in alle.c.cũ causam.
de testi.quem refert & sequtur Frã.de are.con.82.inci.factum sup quo pe.
26 tit.col.vlt.ver.circa quartum.subiungens ꝙ in his cõmissionibus fien-
dis attendit consuetudo illius ciuitatis in qua de cã cognoscit,& fiedam
esse cõmissionem iudici illius ciuitatis,vt testes ad iuramẽta & dicta reci-
piat,& monendam partem aduersam cõtra quam testes ꝓducunt,vt cer
ta die fit coram illo cõmissario ad vidẽdum iurare testes iuxta formam
traditam in.l.iudices.& auct.apud eloquentissimum.C.de fi.instr. & ple
27 nius ꝑ Spe.in ti.de teste.§.qualiter aũt.ver.cõmissio receptionis. consti.
reg.in pecuniariis.ubi glo.in ver.a partibus.dicit,ꝙ de partium cõsen-
su debet eligi ille qui testes recipe debet.& clarius ꝑ Andr.de iser.in.c.i.
§.ꝙ si veritatem.ver.constitutio reg.si de inue.int.do.& uas.lis ori.ubi ꝙ
de partium uolũtate fiet cõmissio,aliàs non:& esse põt ratio, qa regnum
est una ꝓuincia,ut per eun.in const.reg.cõsuetudinem.in prin.cõfirmat
28 Luc.de pẽ.in.l.fi.C.de discuss.lib.x.fol.mihi.48.& est usurpatum ꝙ relu
ctante ciue neap.qñ litigat cum non ciue,ꝙ non fiet cõmissio ad partes,
sed transmittitur cõmissarius, prout fit in causa feudali, per alleg.consti.
in pecuniariis.& idem fiet si litigaret neapolitanus cum neapolitano,qa
29 priuilegiatus utitur priuilegio contra priuilegiatum,qñ uterꝙ priuile-
giatus non concurrit habitu & actu cum altero priuilegiato,ut si ecclesia
petit se restitui in integꝝ aduersus aliam ecclesiam, licet oĩs ecclesia pos
sit restitui,qa nunc illa quæ petit restitutionem aduersus alteram,concur
rit actu & habitu in usu priuilegii,& altera habitu tm̃,non ꝑpterea impe
dict ecclesia quin aduersus alteram ecclesiam utatur priuilegio,qa pari

ter est priuilegiata: qđ est no. pro intelligentia illius regulæ, priuilegiatus non utit priuilegio contra pariter priuilegiatum. de quo plene p Fel. in c. in præsentia. col. 15. ante & post nume. 30. de pba. & p Alex. in l. marcellus. col. 4. nume. 5. ad senatuscõ. treb. & merito ritus statuit cõmissionem fieri ad tollendas uarias altercationes Docto. quas in præallegatis iuribus quærendo inuenies.

30 **Qui ipsa dat.** Contrarium est de iure cõmuni, qa dans interrogatoria, sup quibus uult testem examinari, non debet ad expensas contribuere. & rõ est, qa non ipse pducit testes, & dato ꝙ pars interrogatoria non daret, iudex tenet illa facere. c. cum causam. in prin. c. uenerabili. de testi. l. iii. ff. eo. in prin. subit enim pars labores iudicis, cum sit magis in facto certus. c. ab excõmunicato. de rescrip. glo. in consti. quisqs de burgensibus. in fi. Iser. in. c. i. §. qđ autem dicit. col. 3. ibi, in pprio facto. de controuer. inuesti. Fil. deci. consi. 402. col. 4. ver. uenio ad secundum. & puocatur dans interrogatoria, & ad defensionem urgetur. faciunt not. in. l. cum inter. ff. de condi. furt. no. expresse Io. an. in addi. Spec. in ti. de teste. §. qualiter autem. col. 4. in glo. in ver. qm̃. in litera, P. sed ritus forte considerauit labores scriptoris & actuarii, quia hodie cõmuniter usurpatum est ꝙ iudex de rato interuenit in examinatione testium, & oẽm laborem supportat actuarius, cui cõmuniter fit cõmissio, ut in præced. glo. fuit conclusum, ac etiam ut releuet actorem seu pducentem articulos uel exceptiones, ne bis soluat & pro articulis seu exceptionibus & pro interrogatoriis.

Repulsæ. Et merito, qa aut repulsantur dicta & depositiones testium, aut ipsoꝝ testium psonæ, ut p Feli. in. c. licet dilectus. in prin. de testi. quem tex. non esse alibi refert ibi Ioã. andr. dicentem, & non articuli, qa contra eos dantur obiectus, ut per glo. in. c. pręsentium. in. §. si uero. in ver. in specificatione. de testi. lib. 6. quæ alleg. c. ut circa. de elect. eo. lib. & citat pars in admissione uel repulsione articuloꝝ, & ab admissione uel repulsione admittit appellatio, ut per Fil. fran. in alleg. c. 2. in. §. testes. in glo. in ver. pductos. & per Old. consi. 200. inci. principium est. & qa hæc non seruantur in curia archiepiscopali Neapolitana dixit ritus, non fieri repulsam sup articulis, uel & uerius, non fiunt repulsæ super articulis, qa non datur terminus simul ad probandum & reprobandum, ut per Filip. frã. in alleg. c. ii. §. testes. in princi. dato enim termino

31 ad probandum datur hincinde copia articulorum pro conficiendis interrogatoriis, vt fuit consultum. s. in ver. copiam. hoc eodem ritu. & per Fil frã. in alleg. §. testes. ver. tertio quærit. non esset conueniens formare interrogatoria & repulsam simul, vt de se patet, cum reprobari debeat, & possit, post publicationem, vt p glo. in ver. publicatę. ibi, sicut video in

teste.in.c.de testibus.c.pñtium.c.ex parte, A.de testi.ideo non est tollerā dus abusus in eadem curia,ꝙ si inqsitus petit copiam repertoꝝ, nolunt
32 eam tradere cum noībus & cognoībus,put est iuris,& fuit conclusum p Doct.& præcipue p Pe.de anc.no.zo.in.c.qualiter & qñ.lo.z.de accus.p illum tex.p Bal.in.l.ii.no.z.C.de edē.& suo con.95.vol.i.nisi habeat te stes pro fisco receptos & examinatos,iuxta tex.in.c.z.prgalſ.in.§.si vero. de testi.in.6.pro iuratis & repetitis,& tunc tradit copia reperteꝝ & capi tuloꝝ cum noībus & cognoībus,& fiunt exceptiones per inqsitum,& ar ticuli pro repulsa,& simul ,pcedit in eodem termino ad examinādum & repulsandum contra testes & dicta eoꝝ pro fisco, & est talis abusus ordi nem puertere a iure traditum.arg.c.exhibita.de iud.merito delēdus ab usus vt iura seruent:quæ in isto casu semp seruaui,ǫtempto tali abusu. & pro materia istius repulsæ vide alle.c.licet dilectus.c.pñtium.de testi.& Fil.frāc.in alle.c.z.§.si vero.& an & qñ admittat post publicatum qs ad reprobādum cum iuramento,de quo in alle.c.pñtium.vide Fel.in.c.si gnificasti.lo.i.circa med.de homi.& p Lanfr.in repe.c.qm̄ cōtra.in ver.
33 testium.col.iz.de proba. & ꝙ promotori seu accusatori concedatur re pulsa ǫtra testes inqsiti seu accusati,licet non det fisco.Par.de pu.in tra. ſind.fol.57.col.i.&.c.& aduerte.circa me. & formā pro faciēdis articu lis in repulsa,uide p glin ver.noīa.all e.§ testes.de test.li.6.uide rit.33.ſ.

Habita copia

Responsione prius fa cta sup articulis.i.post quam sup articulis seu exceptionibus partis al terius deposuerit, scd'm Bal.in.l.ii. post med.C. ut lit.pē.quem refert & sequt Fil. frā. in.c.ii.§. testes.ver tertio quærit. de testi.li.6.& all.Spe.in ti.de teste.§.quali. ver.deinde.&.§.nunc dicēdum.ver.sciēdum.qd' non seruat in curia archiepali Neap.nisi parte altera petēte,sed passim peti
34 ta copia articuloꝝ seu exceptionū ǫsignabit cū termino ad ǫficiendū in terrogatoria,& si altera partiūrecipiet siue articulos siue exceptiones,an teq̄ pñtet articulos seu exceptiones suas præcludit sibi uia amplius ponē di,put ritus dictat,& sępius sic practicaui,& practicari in dicta curia uidi.

Secunda pars principalis.

Item habita copia articuloꝝ siue exceptio num pro faciendis interrogatoriis præclu ditur uia amplius ponendi in causa ex quo di dicit posita per alteram partem, unde pars quæ non habuit copiam iurium partis alteri us,poterit ponere de nouo in prima & secun da dilatione,ut.s.dictum est.

Ex quo didicit posita. Ita est rō decidendi,iuri conformis. nam si nō didicisset ponere, & testes

producere posset. glo. in ver. publicatis. in cle. 2. de testi. quę alle. Bert. in c. ↄstitutus. lo. l. eo. tit. & ibi plene. quæ iura loquunť dedicitis testificatis, sed ritus loqťur dedicitis positis, iuxta no. in. c. fraternitatis. de testi. ne poneret de directo ↄtrarium, ut p glo. in ver. directo ↄtrariis. in alle. cle. 2. de testi. & p Fel. in. c. cum ioãnes. col. 7. ver. no. ꝙ coram. de fi instr. Alb.

Ritus Trigesimus.

Item qñ extra ciuitatem committitur testium receptio, non exprimuntur nomina testium examinandoꝝ, nisi coram commissario, quod etiam seruat curia romana.

Ritus iste uenit ad declarationẽ præcedentis, & non recipit cõmodam diuisionem, ut ex se patet. & formã istius cõmissionis p extẽsum uideas in Spe. tit. de teste, §. qualiter aũt. ver. potest ẽt hoc. de qua cõmissione dixi in ritu præced. in glo. I. in ver. & fiet commissio.

Curia romana. Vt probat tex. c. ii. §. testes. de testi. li. 6. ubi noĩa testium repulsandoꝝ tñ exprimunť, & nõ noĩa
1 testium examinandoꝝ, quæ si corã cõmissario postea petanť a uolẽtibus
2 illis uti, tenenť edere eoꝝ noĩa & cognoĩa ante ꝓductionem. gl. in. l. i. §. editiones in fi. glo. ma. ff de edẽ. quam Bal. in. l. fi. col. 9. ver. extra quęrit. C. de edẽ. post Guil. de cu. in. l. edita. C. e. itelligit, nisi dareť suspicio de subornatione, qa tũc non darenť noĩa, nisi receptis dictis testiũ, ut p Pet. de anc. in. c. quaľr & qñ. lo 2. no. 20. de acc. ubi dixit ꝙ fm hoc non esset ne
3 cessariũ citare inqsitum ad uidẽdum iura testium, & tñ cõiter dixit serua ri ↄtrariũ. uide Fel. in. c. i. col. 7. in prin. de prob. ego uero solitus sum sic practicare, qñ dubitať de subornatione, uel de incutiẽdo timore testibus expedire feci citationem ad uidendum iurare testes, & in dicta citatione nõ feci apponere noĩa testiũ citãdoꝝ, sed ab extra listam cursori ↄsignare feci noĩum ipsoꝝ testiũ ut illos citare potuisset, & postea testibus cõparẽtibus eisdem iurm deferri feci in pñtia inqsiti, & illos qui erant suspecti, uel de subornatione, subtractione &c. nõ pmisi recedere, nisi prius depo suissen, t& tali practica fuit ↄsultũ qõni & quærenti. qď no. & in ciuitate
4 Neap. qñ fit noĩatio extra reg. iuxta terminos reg. prag. inci. post prædictas. teneť noĩans edere noĩa testium, aľs non admitteť noĩatio: pro quo est ritus mag. cu. vic. mihi fol. 98. in prin. & no. ꝙ nomen iudicis, a quo in
5 rescripto cõmissionis appellationis non est de necessitate exprimẽdum. Fil. frã. in rub. de app. extra. col. 2. ver. circa scďm. & in. c. oblatę. i. no. per eun. eo. ti. & si erreť in noie rei, ↄtra quem rescriptum impetrať, p eun. in
6 c. fi. in prin. de fo. cõpe. lib. 6. & si aliud nomen fuerit expressum in impetratione beneficii, vitieť impetratio. Fel. in. c. in nostra. corre. 37. fal. 4. de

rescri. & vide rationem p Panor. in. c. significante. in fi. de rescri. & per Fil. frã. in. c. romana. §. cum aũt. in prin. de app. lib. 6. faciunt no. per And. de Iser. fu. c. i. §. moribus. in fi. si de feu. feu. defun. mil. ꝯtrouer. fu. quæ vltima licet extra materiam inseruient, ut scias decis. particularem, interrogatus, assignare, & non reputaberis paup Doctor, qa respondens ꝑ genera
7 les decisiones idetur seq morem paupeꝝ Doctoꝝ. Feli. in. c. placuit. col. 5. in fi. de præscrip. hodie uero in urbe clausula quæ solet apponi in sup plicationibus beneficioꝝ, vcꝫ, cum mutatione noĩum & cognoĩum, ut plurimum solet deleri illud, noĩum, adeo ꝙ in literaꝝ expeditione non poterit nomen expressum mutari, sed fieri solet reformatio, & in illa da
8 bitur data currens, & non prioris supplicationis: & si fiet cõmissio expres so nomine ꝓprio uel dignitatis, qd importet. uide tex. c. qm̃ abbas. de of fi. deleg. & aliqñ nedum nomina, sed cognomina debent exprimi. c. fi. & ibi glo. in ver. nominis. de rescri. c. z. & ibi glo. in ver. noĩa. eo. ti. lib. 6. c.
9 licet ex quadam. in fi. de testi. l. certum. ff. si cer. pe. & si noĩa testium dedi an possim aliqua ex eis detrahere. Bal. in. l. fi. in ulti. lect. C. de edẽ. Alb.

Ritus Trigesimus primus.

Item ualet termini assignatio absente parte altera, quæ postea ratificat.

Ritus iste seipsum summat, & intelligere lite prius contestata, ꝑut dixi in ritu. z8. s. in prin. & ita loqtur Fede. de sen. cõsi. z89. in principi. & uidetur ibi concludere, ꝙ etiam non sequuta partis ratificatione, tenebit dilatio: qđ intelligerem qñ dilatio fuisset postea alteri parti intimata ex cõmissione iudi
1 cis, cuius auctoritas multum opatur, ut per Fel. in. c. qm̃ contra. col. xi. nu me. zo. ver. secũda conclusio. de ꝓba. & nihil dixerit regula, qui tacet. de reg. iur. lib. 6. de quo per Feli. in. c. nõne. a. z. col. usq; ad. 5. de præsum. in c. cum, M. col. 18. de consti. et per And. de Iser. in. c. i. §. prçterea. qui. mo. feu. amit. et est una ex deci. sacri conci. in collectis per. d. Maz. de afflict. nu. 308. et intellige in casibus in qbus reqritur litis ꝯtestatio, de qbus in d. ritu. z8. et. z3. in curia tñ archiepãli Neap̃. statim lite contestata, qñ est contestanda datur, partibus præsentibus, terminus ad probandum et defendendum, et iuratur de calumnia, et ita practicaui. Albericus Ol.

Ritus Trigesimus secundus.

Item solet pars citari ad publicandum uel concludendum, et alias ad producẽdum.

Iste ritus nõ patit diuisio. & seipsum sũmat. Ad publicandum, Post quam publicationem testes non re- cipientur

cipientur vlterius regulariter.c.de testibus.in fi.c.intimauit.c.fraternita tis.in prin.de testi.plene p Panor.in alle.c.fraternitatis.col.5. ver.sed cir
1 ca prædicta. de testi.sed φ sola publicatio,non didicitis testificatis,nō im pediat alios testes recipi.tenuit Alex.in cōsi.& Frā.de are.in alle.c.frater nitatis.put refert repto.ad Fel.in ver.publicatio sola testium vtz.qd' cre derem verius,& nō immerito ritus dixit,solet pars citari,qa licet glo.in l.platam.C.de sen.dicat iudicium fore nullum,obmissa publicatione.tñ Bal.in ti.si de inue.int.do.& vas.lis oria.c.i.col.z.in fi.versi.extra quæro vtz.illam reprobat,& concludit φ non fit de substātia iudiciali, & φ in Ro.curia seruat φ fert sententia testibus non publicatis,& differt publi catio vsq3 ad tertiam snīam,ad hoc,vt non generet præiudicium in testi bus pducendis in cā appellationis, & sic partes pcedunt clausis oculis, & in iudice tm̄ sedit scientia veritatis. & scripsi verba formalia, qa sunt no.& dixit Panor.in.c.cum,I,et,A.col.3.ver.& no.singulariter.de re iud.
2 φ publicatio attestationum est de iustitia,& non de substātia,& imputet parti si illam non petiit,& non tenebit snīa plata sine publicatione testi um.firmat Bar.in alle.l. platam.ver.quæro.plene psequtur Fel.in alle.c.
3 I,et,A.nu.I.& ibi subiungit post Inno.φ si fuerit petita publicatio,& ne gata,φ sententia tenebit,& imputabitur parti,quæ non appellauit.vide Panor.in.c.cum dilectus.no.3.de fi.instrumen.

Concludendum. Solet dici φ post cōclusum nemo debet loq. claudit enim os conclusio in cā,de qua dicē dum put dixit tex.c.cum dilectus.de fi.instr.c.auditis.da pcu.c.qm̄ cō
4 tra.de pba.c.cum ioānes.de fi.instr.dicit enim liquere de cā post cōclu sum.glo.in.c.significauerunt.in ver.liquere.de testi.nec fiet compromis
5 sum virtute regiæ pragmaticæ,odia.Bal.in.l.si pro ea.q.vi.C.man. nec
6 reuocabunt attemptata,quis priuilegiata.Do.de ro.deci.56.in no.& plu rimos effectus quos inducit.vide p Fel.in alle.c.cum dilectus.in prin. &
7 col.6.in prin.vbi φ si petat dilatio ad pducēdum iuris allegationes,post conclusum non dabit,sed poterit ore allegare,qa quo ad hoc os nō clau dit,vt p Bal.in auct.iubemus.vlt.col.de iud.sed si non petat dilatio,pote
8 runt post cōclusum presentari.qd dixit bene no.& erit in cā conclusum qñ a partibus oībus probationibus fuerit renunciatum,ut p.d.Card.in
9 c.pastoralis.de cā pos.& prop.& de pluribus modis qbus in cā concludi tur.p glo.& scrib.in ver.conclusum.alle.c.cum dilectus.tñ ex cā poterit
10 iudex post cōclusum admittere aliquā facti probationem, vt est tex.alle. c.pastoralis.& si fuerit pars cū iuramēto admissa ad producēdum testes, ques dicebat ad sui notitiam de nouo puenisse,& deinde ex aduerso fue rit probatum illos antea fuisse sibi notos,examinatio corruit.Pau.de ca. in.l.si cum patruo.C.cōi.vtr.iud.quem refert & sequtur Fel.in.c.pastora

lis.col.12.ver.limita tertio.de excep.de quo dixit nunq̃ debere obliuisci.
11 & talis actus conclusionis non erit actus substãtialis. nam illud de substã
tia appellamus:quo remoto,remouet̃ & corruit actus.glo.in ver.conclu
sione.in cle.sæpe.de ver.sig.Io.an.in addi.Spe.de renũ.& ꝯclu.in prin.
& plene p Bar.in.l.platam.C.de sent.& interlo.in q̃bus locis concludit̃
ꝙ sit de iustitia & non de substantia actus.i.ꝙ fieri debet,si tñ non fiet,nõ
vitiabit̃ actus.i.sententia & pcessus pp hoc, qa saperet iniq̃tatem & non
nullitatem,licet cõtrarium no.addi.in fi.decis Ro.5.in no.vnum tñ sem
per not ꝙ p regulam cãcellariæ apostolicæ.36.inci.item statuit & ordina
12 uit decisum est,ꝙ si obtinui cõmissionem de iustitia a summo Pontifice
alicuius causę,& si cõsistorialiter fuerit mihi concessa,& ad mei instãtiam
alicui cõmissa,in qua cã prius fuerat facta cõclusio,& de conclusione im
plicite vel explicite mẽtionem faciam,nisi expresse dictæ cõclusioni de-
rogatum fuerit,nihil mihi cõcessum esse intelligit̃,& ideo licet in cã bene
ficiali nihil operet̃ conclusio,qa post illam possum & instrumẽta & testes
pducere,p alle.cle.sæpe.tñ si tali conclusioni expresse nõ fuerit deroga-
13 tum,impetratio a me facta corruet:& similiter,si post cõclusionem in cã
iudex admittet aliqua instrumẽta,partibus p̃ñtibus,tacite reuocat cõclu
sionem tanq̃ interlocutoriam.Fil.dec.in.c.i.col.4.ver.illud etiam. de iu
di.Feli.in alle.c.cum dilectus.col.3.ver.17. post Panor. in.c.q̃m contra.
col.13.de pba.intãtum ꝙ iteꝝ debet in cã concludi.Bellame.decis.55.&
57.scias ẽt ꝙ Ro.in deci.165.in fi.in no.incl.latis tribus sentẽtiis.decidit
eq̃tate Rotę suadenti,ꝙ post conclusum recipiant̃ testes & instrumenta,ẽt
in cã pfana,non obst.c.cum dilectus.præalle.ex eq̃tate.alle.c.pastoralis.
de cã pos.& ppr.& ideo vsurpatum est in sacro regio conc.ad euitandos
hmõi circuitus.ar.cle.auditor.in fi.de rescri.& p Fil.dec.con.409.nu.15.
14 ꝙ conclusio fit in forma.i.salua scripturaꝝ p̃ñtatione.& p̃ñtant̃ postea
instrumẽta & scripturæ,& etiam dat̃ terminus ad illa impugnandum,si
fuerit petitus.ita concludit̃ in decis. sacri reg.cõc.in collectis p.d.Maz.
nu.115.in qua alle.deci.Ro.cur.præal.&.271.et.272.in qua ꝙ scripturę
priuatæ non admittunt̃.pro quo vide Filip.dec.in.c.ii.col.12.de pba.&
15 istud nomen,conclusio,non repitur de iure ciuili,sm Bal.in.c.cum in iu-
re.de offi.delega.sed renunciatio sic.

Ad producendum. scilicet,instrumẽta & alias scripturas,vt j.ritu pxi.& vt sciatur veꝛ exhibita sint
tpe competente.nam post conclusum in cã regulariter pduci non pote
16 runt.c.cum dilectus.de fi.instru. glo.in ver.pductiones. in.c.q̃m cõtra.
de pba.dixi plene in pxi.præcedẽ.glo. & ꝙ instrumenta sint pducẽda
coram iudice & non coram notario,qa fides debet fieri iudici,& non no-
tario vel tabellioni.no.in.l.iubemus.C.de libe.cã.l.hac consultissima.§.

l.C.de testa.concludit Bald.post Imo.contra Bar.in auct.quae suppositio.z.not.C.de praeci.impera.offeré.subiungens hoc esse verum,nisi tabellio habeat in hoc cõmissionem a iudice, quae cõmissio traditur notario seu actuario regulariter,qñ sibi cõmittitur officium actuarii, seu sibi il
17 lud venditur,qd' vendi potest ab epo. in sua diocesi & tribunali, vt p.d. Cardi.alexád.alias praepo.in.c.quos constiterit.col.z.i.q.i,siluam nuptia
18 lem.fol.z3.col.z.in fi.& si pducantur instrumenta ante litis contestationem,debent post in isto termino reproduci,alias non pbabunt. Alexan.
19 consi.3.col.penul,in prin.vol.z.& si in isto termino fuerit producta copia instrumenti de se non pbans, & post terminum pducatur originale
20 pbabit,qa retrotrahit pductio.Filip.dec.consi.467.nume.15. & si producantur literae testimoniales alicuius notarii rogati de instruméto.si in illis non fuerit scriptum q tabellio scripsit hoc praesens instrumentum, quod incipit sic,& finitur sic,nihil probant, qa posset esse verum illum esse notarium,& non scripserit tale instrumentum, vt per Lanfranc.de oria.in repedtio.c.quoniam contra. de probatio. versic.de instrumentorum productione.colũ.3.in princip. vbi allegat do.Ioã. de imo. qui hoc dicit in.c.primo.de fi.instrumẽ.plenius Sozin.consil.33.in princi.voluminis primi.do.Filipp.deci.consil.36.colũ.z. versic.nec obstat q talis. de quo copiose in decisio.z51.in collectis per do.Maz.de afflict. in qua allegat ritum magnae curiae vicariae incipiẽ.item seruat dicta curia &c. fol. 10z.vlti.colũ.in fin.qui requirit q per extraiudicialem informationem constet illum esse notarium,& tunc sufficiat, & ita per illum ritum fuit iudicatum in sacro concilio regio Neapolitano,referente Magnifico vtriusq; Iuris Doctore do.Nicola o maiorana,mihi plurimum obseruando,contra me,qui inhaerebam prioribus iuribus allegatis,quamuis in instrumento non fuisset scriptum,& scripsit hoc iuxta doctrinam do. Ioã de imo.praallega.in.allega.c.primo.de fid.instrumentorum. & ista sunt multum notanda,quia sunt quotidiana,& quasi continuo in foris versantur.ideo diligenter vide ritum sequentem. Albericus Oliua Iuris vtriusq; Doctor eximius, & Rituum archiepiscopalis Neapolitanae curiae infallibilis norma, ac etiam totius practicabilis scientiae indagator subtilissimus, lucernaq; fulgentissima.

Diuidit ri.iste in duas partes.scda.ibi, & in hac.i.prima ↄcludit q lapsis terminis repulsę peteti dabit añ ↄclusione terminus breuis ad ꝑducẽdum oĩa.in secun

Ritus Trigesimus tertius.

Item datis terminis ad repulsam, & ad repulsam repulsae,anteq̃ fiat cõclusio peti potest dilatio ad ꝑducendum oĩa,& conceditur

dum omnia, In secunda vero, q in dicto termino producentur scripturæ tm, & non testes.

breuis tamen, duorum vel trium dierum, vel similium, etiam fm curiam romanam, in hac tñ dilatione producuntur solum instrumenta, cautelæ, & aliæ scripturę, non autem testes, ne repilogetur nouus processus.

Terminis. Qui, aut petunt ad reprobandum psonas, aut dicta: si psonas tunc non conceduntur, si ante publicationem illud non fuerit protestatus, petens, nisi in casibus expressis in.c. pñtium. de testi. si dicta, tunc conceduntur, qa prius illa non poterat diuinare, vt p no. per Panor. in.c. significauit. col. z. versi. quarta. de testi. & in alle.c. pñtium.e.ti. vbi inuenit contra cōem practicam pro curatorum dicentium, protestor cōtra testes & dicenda p eos, qa debet fm eum dicere, protestor cōtra testes, quos intendo repellere seu repulsare.

1 ego uero sum solitus obseruare talem ptestationem hoc modo, vc3, protestor contra testes & eorum dicta, quos & quæ intēdo repulsare, quatenus contra me deposuerint, & facient, & non aliter, & tunc siqua dixerint in mei fauorem mihi proderint, non obstante fi.c. pñtium. præalle. qd vult q facta protestatione fm cōem practicam, & aliqua pro me dixerint, nō mihi proderint, vide.c.ii. de testi. in .6. & caut. Tho. ferr. 15. fol. 102. & Fel. in alle.c. pñtium. & glo. in ver. repulsæ. s. in rit. 29. in fi. i. part. vbi plene.

Conclusio. De qua dic prout in ritu præced. in glo. in ver. concludendum. & ibi dicta hic repete.

Peti potest. Non dabitur non petita, qa iudex ad priuatam vtilitatem officium suum non impartitur. l. iiii. §. hoc aūt iudicium. ff. de dā. i^n fe. plene notaui in glo. in ver. præcipit partibus. in ritu. zz. in. z. parte princi. uide. s.

Ad producendum omnia. Vide pro intelligentia no. s. in ulti. col glo. in ver. ad producendum. in ritu. 32. ubi ad saturitatem.

Secundum curiam romanam. Alludit ad deci. Ro. nu. 33. In no. Inci. qñ cōmittitur. sed pro plenissima instructione uide glo. ord. in ver. recisius. in c. cum sit. de app. & ibi scrib. & præcipue Fel. in prin. ubi de dilationibus

2 datis a lege, sine hoīs ministerio, & de dandis a iudice, & qñ iudex possit ex cā illas arbitrari & moderari. c. fi. de uer. sig. c. statutum. & ibi glo. de præb. lib. 6. l. ii. ff. de termi. mō. c. oblatæ. de appel.

Non autem testes. Nisi daretur terminus ad scripturas psentatas & prodoctas impugnandum, qa tunc testes producentur, & aut impugnabitur substantia, aut forma contractus.

3 & qd substantia, qd natura, et qd sit forma contractus, Napod. in cōsue. conrra

contra instrumentum.in glo,l.aliud enim est esse de natura,aliud de sub
stantia ꝯtractus.nam pactum ꝯtra substantiam ꝯtractus vitiat ꝯtractum,
secus si ꝯtra naturalia.not.in,l.pacisci.ff.de pact.& in.l.pacta ꝯuenta.ff.
de ꝯtrahē.emp.nam de natura ꝯtractus emptionis est,vt res tradat̄,& de
euictione teneat̄. de quo ꝑ Pau.de ca. in l.ex empto.nu.4.ff.de act.em.
& remissiue ꝑ addi.ad Bar.in.l.si is qui.ff.de testa.in litera,C.& dic clari-
us ẜm Bal.in prælu.feu.in.4.diuis.ꝙ natura ꝯtractus nil aliud est q̄ qua
litas innata a principio generationis,ex qua virtus ꝯtractus semp in esse
ꝓducit̄,nisi ꝑ pactum improprieт,& in.l.i.C.cōmo.dicit ꝙ natura ꝯtra-
ctus nil aliud est q̄ virtus contractus ꝓducta a ꝓpria eius specie,alle.l.pa
cta ꝯuenta.& ẜm eun.in repe.l.i.in.2.col.C.de sac.san.ecc.substantia nil
aliud est q̄ ipsa dispositio. & ibi tradit differentiam inter substantiam,for
mam,& solēnitatem.de qbus plene,facta mentione de pręmissis,ꝑ Fran
cischi.curt.in tract.feu.fol.6.col.2.in prin.& aliqd ꝑ Fel.in.c.ex parte.lo.
4 2.col.3.& seq.de offi.dele.& ꝙ aliud sit instrumētum,aliud ꝯtractus. Fil.
dec.con.17.in fi.ver.tertio principaliter.&.169.post prin.& vt clariorem
habeas theoricam de præmissis dic ꝙ ad cognoscēdum substātiam alicu
5 ius contractus semp debemus videre vtꝝ actus ille sine illo possit cōsiste-
re,qa remota substātia alicuius actus remouet̄ & ipse actus.nam sine sub
stantia nihil pōt subsistere.faciūt no.ꝑ Bar.in.l.platam.C.de sen.& inter
lo.om.iud.ita in effectu no.tradit Panor.in.c.fi.col.2.ver.item no.ꝙ oīs.
de cōdi.app.esset enim miraculosum accidētia remanere sine substātia.
6 arg.c.cū marte.§.quęsiuisti de cele.miss.de qbus mirabilibus in sacramē
to eucharistiæ,ꝑ.d.Card.de tur.cre.in.c.species.de cōse.di.2.ꝑ.S.Anto-
ni.archiepm flo.in.3.par.sum.ti.13.c.vi.ver.duodecim aūt. fol.162. & ꝑ
eun.d.Cad.in.c.pacta.de conse.di.2.confirmat̄ ista theorica ꝑ no.a Ioā.
de imo.post Zenze.in cle.causam.col.16.ver.item qa.ẜm eum,de elec.di
centem illa esse de substantia actus,quæ cōtemporaneæ cum actu intro
ducēdo,concurrūt,seu concurrere debent,non quæ post actum origina-
tum interueniūt.l.cum hi.§.si prætor.ff.de trāsac.l.fulcinius.§ qd sit aūt
latitare.ff.ex q.cau.in pos.ea.est tex.in.c.cū terra.de elec.& in.l.vniuersa.
C.de præci.impe.off.plene ꝑ Fel.in.c.qm̄ frequēter.col.5.in prin. vt lit.
non cōte.& plenius.in.c.cū dilecta.col.7.&.8.ver.quartum signū.de re
scri.vbi oīno videas remissiones,quō cognoscant̄ solēnitates substantia-
les.& ritus iste fuit sumptus a glo.in ver.ꝓducēdis.in cle.sæpe.§ & qa po
sitiones.de ver.sig.& a no.in.c.ꝑuenit.lo.i.de testi.cog.vbi Panor.2.no.
alle.l.testium.C.de testi.& Zaba.in alle.§.& qa.q.xii. & Bar.in.l.in frau-
dem.§.neqꝫ.ff.de iu.fis.ver.fi.in qbus locis qa diuersæ not.opi.ritus,illas
decidens statuit non esse in isto termino testes ꝓducendos,qd̄ facere po
tuit,ꝑut no.in fi.ꝓhe.& rōnem adducit ritus,ne repiloget̄ nouus ꝓcessus,

seu verius vt euitetur timor subornationis, put dixit Zaba, in alleg.q.xii.
Albericus Oliua vtriusq; Iuris Doc.& Rit. Archiep. Neap. Cu. lucerna.

Ritus diuiditur in duas partes, & secunda, ibi, qd' tñ. in prima, ponit regulam. in secunda, illam limitat, & seipsum summat.

Ritus Trigesimus quartus.

Item reus contumax quem citans personaliter apprehendit, si appellat a diffinitiua, auditur de equitate infra decem dies a tempore sententiae, non autem scientiae, qd' tñ non extenderetur ad cle. si ante, de do. & contum.

Personaliter apprehendit. Ista verba approbant a me not. in glo. in ver. ptumax. in ritu. 16. s. declarant enim qs sit verus ptumax. & determināt opi. diuersas no. in cle. si ante. in glo. in ver. manifeste. de do. & ptu. & est sumptus iste ritus a deci. Ro. 364. in no. & a not. p Fel. in. c. i. col. 6. ver. vnum etiam. vt li. nō pte. vbi declarat si. ritus, & dispositionem l. ex psensu. §. fi. ff. de app. & alle. glo. in ver. manifeste. dicens q licet possit verus ptumax appellare a die snīæ tm̄ infra. x. dies, nōn tñ a die scien
1 tiæ ipsius snīæ infra. x. dies, qd' facere posset non verus ptumax. & in hoc glo. &, l. ex psensu. verificant, & non corrigunt a ritu isto. & a stilo Rot. & semp no, q ea quae fient post. x. dies a tpe plationis snīæ, & ante interposi
2 tionem appellationis a die scientiæ, in casu quo poterit appellare infra x. dies a die scientiæ, put est in ficto ptumace, nunq̄ reuocabunt p viam attētati, vel nullitatis, sed p viam appellationis tm̄, p not. in cle. causam. de elec. cle. si ante, de do. & ptu. præalle. ita in indiuiduo decidit R. o. deci. 187. in no. inci. sicut ficte ptumax. & et̄ no, q ptra istum ritum dixit Collect. deci. R. o, deci. 137. inci. appellatus in cā. q et verus ptumax infra. x. dies a die scientiæ, si appellabit, q vidit appellationem admitti. & ita ob
3 seruari, tu tñ serua istum ritum, per no. s. in fi. phemii & an dicta scientia vel ignorantia præsumat, vc 3, q sciuerit platam fuisse snīam a die prolationis, vel q ignorauerit. dicēdum q regulariter in facto alieno ignorantia præsumit in facto vero pprio, scientia, arg. c. ab excōicato. de rescri. & plene p Zaba. in cle. eos. q. vii. de psan. & affi. si enim interuenit pcurator in cā, & principalis sit absens, præsumit principalem ignorare snīam, secus si ipse principalis sit in iudicio, not. in. c. i. vt lit. non pte. & plenius p glo. in ver. certa. in cle. causam. de elec. dicens hoc posse pstare, qa sup appellatione psuluit aduocatos, amicos, vel p amicum pprium, vel amicū appellātis sibi plene fuerat intimata, & p glo. in ver. ignorāti. in cle. i. de app. nec cuiuscūq; relationi credere debet, arg. l. qd' vulgo. ff. pro emp. sed sibi pñti, vel relationi hoium fidedignoꝝ asserentiū pro certo sic esse.

ve lauctenticis literis receptis, arg. c. l. de postu. c. illud. de cler. excõ. mi. c. cum olim. de dol. & contuma. quæ iura ad hoc alleg. respectiue notabilis glo. in versic. notitiam certam. in. c. cupientes. in fi. princ. de electio. lib. 6. faciunt not. in. c. cum contingat. de rescrip. glo. in. l. ticio fundus. ff. de conditio. & demonstratio. & l. pater decedens. ff. de administratio. tuto. & quia in ista materia, quando dicatur inductam esse notitiam, vel scientiam, dari non potest certa doctrina, prout attestatur do. Felin. in. c. cum contingat. præallega. colũ. 3. in princi. versicu. generaliter autem. ideo diligenter videas octo conclusiones coacceruatas a dicto do. Felin. in allega. colũ. 3. in princip. cum sequen. de rescrip. & in. c. de quarta. nu me. 24. de præscriptio. & post hoc, perspicacius videas. s. in ritu. 3. in. 16. & in. 18. & vltra, vide Nouiores in constitutio. regni. speciale. vlti. notabi. libro. 2. fol. 27. vlti. colũ. vbi ꝙ verus contumax si appellat non audi tur, etiam si infra. x. dies appellauerit. quod verum intelligunt de vero contumace, qui potuit, citatus, venire & non venit. l. & post edictum. ff. de iudic. l. consensu. in fi. ff. de appellatio. & in. l. prima. C. quo. appella. non recip. ita Barto. in. l. fina. versicu. pro huius declaratione quæro. ff. de in integ. restitutio. vide ibi. vbi allegat iura præallega. & alia plurima. Albertus Oliua Iuris vtriusq; Doctor maximus. & archiepiscopalis Neapolitanæ Curiæ Rituum diligentissimus interpres.

Ritus Trigesimus quintus

ITem solet appellanti statui terminus ad recipiendum copiam processus: & alius terminus, ad iter arripiendum versus Curiam Romanam, & se præsentandum conspectui Apostolico: & alius, ad certificandum, seu fidem faciendum domino Vicario de sua diligentia in impetrando Commissarium super dicta causa appellationis: & hanc respon sionem pro apostolis dimissoriis, vel refutatoriis assignari eidem appellanti.

RItus iste diuiditur in duas partes, secũda, ibi, & hanc. in prima, dat formam terminis statuendis appellanti. in secunda, qd eidem appellanti pro reuerentialibus apostolis assignari debeat.

Copiam processus. De isto termino assignando nullam faciunt mentionem Doctores in. c. personas. c. cum sit. c. ex insinuatione. de appellationibus. cum simi. est bene verum ꝙ Angel. in. l. præses. C. de appellationibus. dixit, ꝙ iudex a quo, potest præfigere terminum appellãti, infra quem ipse appellans poterit comparere coram iudice ad quem, cum actis, & munimentis &c. et nihil pro hoc allegat, si recte ponderetur, & tñ pro isto ritu inisto primo temino

no statuẽdo, est tex. in. c. cupientes. in fi. prin. ibi, vel appellatio interiecta deuoluit. iunctis verbis in fi. prin. vc3, comparere cum oĩbus actis, iuribus, & munimẽtis suis, & pcessus suos cõtingentibus. de ele. lib. 6. c. q̃uis. §. fi. eo. ti. & lib. c. cordi. de app. li. 6. & idem repetit Ang. in. l. hi qui. C. e. & exponit glo. in alle. c. q̃uis. munimẽtis. i. pbationibus, & instrumentis, sic dictis, qa causam muniũt, aliàs monumẽtis, qa monent, & informãt iu dicem qd facere debeat, & idem dixit Io. de imo. in. c. coram. ver. & no. ꝙ citatus. nu. 3. de in integ resti. & glo. in ver. iuribus. in ver. munimentis. & in ver. cõtingentibus. alle. c. cupiẽtes. & dubitauit Fed. de señ. cõ. 202. au diui sæpe. an appellatus in cã appellationis teneat exhibere sñiam la tam in prima instãtia, aliàs esset practicãda theorica Inn. in. c. qui ppetu us. de fi. instr. & videt se remittere ad Archi. in. c. romana. §. si vero voca tis. de app. li. 6. & sic cõtra Inn. de cuius dicti veritate semp recurrẽdum est, & pro eius intelligẽtia ad Fil. dec. in. c. i. col. antepe. ver. istud etiam. de pb. vbi oĩno videas. sed Io. an. & post eum Fil. frãc. in alle. §. si vero. in prin. voluerunt ꝙ appellans teneat pbare, & pducere appellationem & sñiam a qua appellat, qa aliàs nõ posset bene pbari ꝙ appellauerit infra x. dies a die sñiæ. alle. auc. hodie. C. e. ti. quem refert & plene psequtur Fil. frã. in. c. cũ in ecclesia. vlt. no. de app. alle. Bar. & Bal. in alle. l. hi qui. C. de app. & Ci. in. l. p hanc. iiii. q. C. de tẽ. app. & post eum Fil. dec. in alle. c. cũ in ecclesia. dixit, ꝙ tria debet pbare appellans pro fundamẽto iurisdictio
2 nis iudicis ad quem. primo, se appellasse. secũdo, ex cã legitima. & suffici et illam causam legitimam appellare. tertio, ꝙ infra. x. dies sit appellatio interposita. & ppterea regni cõsti. appellationum tpa. arctauit appellã tem ad pducendum copiam pcessus. & ita loquunt tex. in alle. l. hi qui. in fi. ibi, te appellasse ostẽde. l. a pconsulibus. ibi, vt appellãti iudex præ beat opinionis exẽplum, & acta. C. de app. & regni cõsti. pralle. ibi, ha beat appellator. iste tñ terminus hodie in curia archiepãli Neap. non est
3 in vsu. & est rõ, qa vtplurimum oẽs appellationum causæ a sede Aposto lica cõmittunt ad partes, & frustra esset, copiam processus ad vrbem de ferre. sed habet se cõis practica, ꝙ postq̃ illi cõtra quem Reue. vicarius Neap. sñiam promulgauit post interpositam appellõnem ab eo ad instã tiam appellati statuit terminus. x. dier ad recipiendũ apostolos. x. ad iter arripiẽdum, & se pñtandum sedi apl'icæ. & x. ad fidem faciẽdum R. dño vicario de sua diligẽtia circa impetrationem cum cõminatione, ꝙ si de fecerit in vnoquoq termino predictor, appellatio habeat pro deser ta. quam cõminationem dixit Zab. in cle. i. q. xxiii. de ap. post Pe. de anc. de iure nõ subsistere, tutum tñ fore appellanti fidem facere iudici a quo, ne se ingerat opi. Doct. de qbus Fel. in alle. c. psonas. col. 3. ver. & si. Iudex. & nouem modis, qbus isti termini statui possunt, vide per Fil. frã. in alle.

e.psonas.de app.& ibi per Fel.& signanter,col.3.in fi.ibi,non sufficit vbi
4 ꝙ si pendente termino ad recipiẽdum apostolos,appellans interim obti
nuerit causam committi,ꝙ hoc non sufficit.hmõi enim diligentia inanis
erit,qa pendente hoc termino nihil debuit innouari:& si apostolos non
petiit,non reputat̃ adhuc appellans;ergo sup non ente nihil fieri potu-
it,cum apostoli sunt pars appellationis.c.i.et.c.ab eo.de app.lib.6. pro
quo dicto vltra Fel.vide deci.Ro.6.inci.vtꝝ si appellat̃.de rescri.in an
tiquio fol.mihi.123.&.564.in anti.vtꝝ si appellet.&.734.no.ꝙ qñ.z.4.
not.fm aliquos.in anti.406.not.ꝙ si iudex.in anti.&.128.in no.& dum
in facti ꝯtingentia verbis ista allegassem,dicebat̃ mihi a iudice, ꝙ nunq̃
doctrinam particularem & indiuiduo de hoc demõstrarem,& cum dela
to libro legissem coram pluribus,causauit mihi magnum honorem,sed
paruum lucꝝ,qa pro paupere interueniebam absq; salario.& addidi do
5 ctri.Pe.de anc.in.c.ab eo.4.no.de app.lib.6. & no.illud,vez,ꝙ lapsus ter
mini inducit desertionem non habere locum in beneficialibus.qđ qua
liter intelligat̃ vide oĩno per Fel.in.c.cum sit romana.in fi.de app. & si
curia romana negabit̃ appellatio,an dabunt̃ remissoriæ ad partes ad ꝓ
6 bandum,Panor.in.c.i.in fi.de app.& qualiter fieri debeat fides de appel
latione,glo.in ver.nec sufficeret.in cle.constitutionem.de elect.

7 **Pro apostolis.** Non intelligas de apostolis Petro & Paulo,sed de literis dimissoriis,ff de lit.dimiss.l.vna.ff.de
ver.sig.l.dimissoriæ.ita per ista iura dixit glo.in ver.petat.in.c.cordi.de
app.li.6.& ipsoꝝ aliq dicunt̃ conuentionales qñ pars admittit appella-
8 tionem,iudice refutante,vel tacente,vel extra iudicium.c.sæpe. c.oblā-
ti.de app.aliq testimoniales,qa testificant̃ de appellatione coram iudice
vel honestis psonis interposita;& paꝝ differunt a primis:aliq dimissorii,
qbus demonstrat̃ iudicem appellationi detulisse, & sic appellãtem a sua
iurisdictione dimisisse,& ad iudicem ad quem,remisisse.c.ab eo.ii.q.vi.c.
cordi.de app.lib.6.aliq refutatorii,qbus declarat̃ iudicem non detulisse
appellationi interpositæ. aliq reuerentiales, qa ꝑp reuerentiam supioris
defert̃,de qbus vltimis duobus,in alle.c.cordi.de app.li.6. & ꝯtinere de
9 bent apostoli,qs appellet,a quo appellat,ꝯtra quem appellatio interpo
nit̃,& ad quem,& sup quo,& causam quare appellat,& an is a quo appel
lat̃ deferat vel non,& quare,vt patet in alleg.l.vnica.ff.de lib.dimiss.c.
post appellationem.ii.q.vi.l.sciẽdum.ff.de app.reci. vel non. & dicunt̃
10 apostoli ab epi,qđ est supra,& stolon,qđ est missio,quia est litera missiua
ad supiorem,vt patet ex præmissis.vide glo.in.l.præses. & ibi Alberi.C.
11 de app.Archi.in.c.fundamenta.de elec.lib.6. pro qbus oĩbus & diuer-
sis coꝝ formis vide Spec.in ti.de app.in.4.parte.§.sequt videre.& per
Hosti.in sum.ti.de app.§.dicent̃ au tem.& cõmuniter practicat̃ ꝙ den-

12 tur expensis appellantis,quamuis glo.in versi.oblatos. in cle.quamuis. de app.postquam dixit dari expensis appellantis,videatur arguere con trarium. qđ reprobatur,vt Zaba. in alleg.cle.quamuis.§.veræ.not.3. & ratio esse potest,qa regulariter qui petit aliquid fieri,soluit glo.in.l.fi. in ver.agnoscere.C.de erroga.mil.anno,lib.12. Bal.in.l.generaliter.§.hic de præsentibus.post med.C.de reb.credi.Fel.in.c.i.col.4.post med.de li bel.obla. Archi.in.c.cauendum.x.q.iii. Alex.& Iaf.in.l.venditores.ff.de verb.obli.Filip.dec.in.c.bone.col.2.versi.septimo not.de app. & licet iu dex teneatur apostolos tradere, vt in allega.c.cordi.c.ab eo.de app.lib. 6.cle.quamuis.præallega.tñ intelligit expensis petentis.Bart.in.l.san ctum.ff.de re.diui.per glo.quam facit sing.in.l.illicitas.§.2.ff.de off.præ

13 sid.vt tradit Feli.in alle.c.i.col.4.& Zabe.in alleg.§.veræ.not.3.& q dā tur acta pro apostolis.Zaba.in alleg.cle.quamuis.§.veræ.q.ii.in fi.de ap pel.Filip.frā.in.c.i.§.in qbus.versi.hodie tñ.eo.ti.lib.6. & si in traditio ne apostoloꝝ iudex dixerit, do tibi terminum ad recipiendos apostolos dieꝝ.x.vel ad audiendum responsum,& postea,qñcunq; illa adiectio,qñ cunq; intelliget,si decenium progauero.Bald.in.c.mandatum.in fi.de rescrip.Filip.frā.in.c.psonas.& ibi Feli.col.3.in fi.nume.2.de appel.& vi de no.in pxi.præced.glo.& plene per Panor.in.c.bone.col.2.ver.quin ta differentia.de appella.& per glo.in versicu.apostoli.in cle.2.eo.titu. Albericus Oliua vtriusq; Doctor consumatissimus, ac Rituum Archie piscopalis Neapolitanæ Curiæ norma & interpres.

Diuiditur ritus iste in duas partes pri cipales.secūda,ibi,si ve ro appellatur. item pri ma subdiuidit in sex par tes.secūda,ibi,& sic non. tertia,ibi,si tñ pars.quar ta,ibi,& facta tali citatio ne.qnta,ibi,sed si appel latus.sexta,ibi,& si neces se fuerit. Secunda vero pars principalis subdiui dit similiter in tres par tes.secūda,ibi,& videbi tur.tertia,ibi,& si appel let. & totus iste ritus la borat in danda forma, qūo procedatur in secū

Ritus Trigesimus quintus & sextus.

Item cum Archiepiscopus vel Vicarius est iudex in aliqua causa appellationis interpo sitæ a suffraganeis, vel ex delegatione aposto lica, primo præsentatur instrumentum appel lationis ex causa legitima interpositæ, vel re scriptum apostolicum commissionis,& postea Archiepiscopus, seu Vicarius vt ordinarius, vel vt commissarius apostolicus citat partem appellatam ad allegandum,quare pcedi non debeat,& inseritur inhibitoria statim per cu riam istam, tam in appellatione a diffinitiua q̃ ab interlocutoria,& sic nō seruat q pars prius citat ante inhibitoriam,ex quo incipit cogno scere de veritate causæ,& subsequēter inhibet.

da instantia, tam auctoritate ordinaria & metropolitana q̄ apostolica, qn̄ committitur causa a sede apostolica R. Vicario Neapolitano.

Appellationis ex causa legitima. Quam sufficiet allegare in appellatione. Filip. dec. in. c. cum in ecclesia. de app. dixi in p̄xi. præced. ritu. in glo. in versi. copiam p̄cessus. post prin. ibi, sed Ioā an. sufficit enim fuisse in appellatione causa legitima seu p̄babilis expressa. c. romana. §. cum autem. in fi. de app. lib. 6. qđ ita intelligit Filip. frā. ibi in glo. in versi. citent. ante fi. pro quo est tex. in. c ut debitus. §. cum autem. de app. est tex. iuncta
1 glo. fi. in. c. cū causam. eo. ti. & hoc intelligo in appellatione ab interlocutoria, p̄ut glo. fi. præalleg. intelligit declarans. c. vt debitus. præalle. & alleg. c. cum causam. facit cle. appellanti. eo. ti. & plene p̄sequitur Filipp. frā. in alleg. c. ut debitus. post prin. ver. secundo tene menti. & in glo. 3. in versi. ante sn̄iam. col. 4. ver. octauo quæritur. & est pro hoc casus in al leg. c. romana. §. cum autem. de appel. lib. 6. & de iure ciuili in. l. aut prætor. §. permittitur. ibi, ab iniuria. ff. de mino.

Inhibitoria statim. Ista verba sunt de directo contra. c. romana. §. cum autem. &. §. si vero uocatis. de app. lib. 6. & ibi no. per Filip. fran. & oēs scrib. tam respectu iurisdictionis metropolitanæ q̄ apostolicæ, per plene not. in. c. dilectus. lo. ii. p. Inno. de rescrip. & qa. ī. eo. ritu, ibi, de hoc prius cognoscit. uidetur ritus se remittere ad iuris dispositionem, ut intelligat ꝙ statim inhibitoria sortiat effectum, parte appellata non opponente, uel non comparente, ut alludunt uerba eiusdem ritus, prius cognoscit. & verba, si pars non comparet. sed contra hunc intellectum faciunt no. per Filipp. frā. in alleg. §. si uero. col. i. in fi. ibi. repitur sententia &c. ubi uoluit ꝙ non comparente appellato, ex contumacia debet mulctari, & non p̄cedi ad cognoscēdum de ueritate causę sine iurisdictione. & ideo uidet aliter dicendum, vz, ꝙ
2 stante conflictu opi. inter Doct. de qbus præter Panor. in alle. c. dilectus. lo. ii. de rescrip. & ibi plene per Feli. dicamus ꝙ ritus hoc statuit pp varias opi. qđ facere potuit, iuxta not. in fi. phe. s̄. & dicas ꝙ respectu cōmissionis apostolicæ idem erit respectu diuersaꝝ opi. de qbus in alleg. c. dilectus. nam aliq uolunt ꝙ statim in prima citatione, & illico cōmissarius apostolicus inhibeat, qa. §. cum autem. & si vero habent locum in metropolitano, & nō in cōmissario apostolico, qa per appositionem manuum supioris sit abdicata iurisdictio ab inferiore, & cā aduocata ad supiorem. c. ut nostꝝ. de app. Fil. dec. in. c. cum. M. in fi. de consti. & in ɔsi. 191. col. fi. ver. decimo. &. 295. nu. 5. in fi. ver. quarto respōderi. & in prin. Sozi. con. 39. vo. 4. col. 5. ver. nu. 24. Cald. cō. 7. de præb. aliq vero distinguūt ꝙ aut Papa recepit appellationem ex certa sciētia, & hoc constat ex verbis re

scripti, aut expresso grauamine in appellatione, aut cōmittit causam appellationis a diffinitiua, & ilico delegatus inhibebit, alias non, ex qbus conflictibus opinionum resultat ritum istum debere obseruari, & statim in prima citatione debere inhibitoria inseri: & si pars citata veniet & opponet causam expressam non fuisse legitimam, vel appellationem desertam, seu aliqd substantiale, de hoc cognoscet, & declarabitur causam remanere, vel debere remitti. qđ expressius denotant verba ritus, ibi, &

3 sic non seruat ꝙ per prius. & no. ꝙ si apostolica auctoritate causa cōmittitur archiepiscopo Neapolitano, non se poterit in illa intromittere eius vicar ius, nec econtra. Fel. in. c. si. col. pe. ante ver. verꝫ ista. de ꝯsti. in. c. si. §. si. ver. quarto limita. de of. dele. & in. c. pastoralis. §. qm̄. col. 2. de rescr.

De ueritate causę. Parte citata non comparente, vel nō opponente, iuxta. c. romana. §. ꝙ si obiiciat.

4 de appellatio. libr. 6. tutius tñ esset declarare prius se iudicem competentem expresse, put declarat Filip. fran. in. c. si duobus. col. 6. in fi. ver. secundo quarit. de app. in. c. cum cessante. col. x. & in. c. ex parte. lo vlt. in fi. eo. ti. Fil. dec. in. c. cum ordinem. in fi. de rescri. & consi. 107. col. i. Feli. in. c. suborta. col. 5. & 6. de re iud. Alex. consi. 183. penul. col. vlti. 2. no. per Nouio. in decis. sacri conci. deci. 354. qa tunc firmata & fundata esset iurisdictio apostolici cōmissarii, vel metropolitani, qui non pōt se in-

5 tromittere de iurisdictione sui suffraganei, nisi in casibus a iure expressis, de qbus in. c. pastoralis. in glo. in ver. exceptis. de offi. ordi. cum simi. & ista verba, ex quo &c. denotant rōnem decidendi in isto ritu. q. d. quia incepit cognoscere de veritate causæ appellationis, poterit ilico inhibere. arg. alle. §. ꝙ si obiiciat. & postea, parte citata, comparente & opponēte aliquid substantiale, prius de illo discutit, vt in ritu, ibi, si tamen pars. Albericus Oliua Iuris vtriusq; Doctor excellentiss. & Rituum Archiepiscopalis Neapolitanæ Curiæ subtilissimus interpres.

Ista est tertia pars primæ partis ritus. **Allegaret.** Et probaret, qa allegarti in hoc in-

6 cumbit onus probandi, vt per Filip. franc. in. c. romana. §. cum aūt. vl. col. ver. si uero ipse appellans. de ap. lib. 6. allegat Bar. & Bal. in. l. hi q ad ciuilia. C. de app.

Tertia & quarta pars primæ parti principalis.

SI tamen pars comparens allegaret nō fuisse seruatam formam iuris, vel appellationem desertam, de hoc prius cognoscitur: & facta tali citatione, si pars non comparet, nō requiritur libellus, & fit mandatum cum compulsoria iudici a quo, seu magistro actoꝝ habendi processum vt copiam ipsius tradat.

Formam iuris. vcз, infra.x.dies, uel post, non fuisse appellatum.c.quo ad consultationem.de re iud.c.romana.§.si uero uocatis, de ap.li.6.legitimam non fuisse expressam causam in appellone, seu iniustam.c.romana.§.ꝙ si obiiciat.de ap.lib.6.nō fuisse congruo loco & tpe appellatum. Bart.in alleg.l.hi qui ad ciuilia.C.de app.uel dicat appellationi tacite uel expresse renunciatum.c.gratum.de offi.deleg.uel non fuisse in scriptis appellatum, iuxta tex.in.c.i.de app.lib.6.uel non fuisse apostolos petitos.alleg.c.i.&.c.ab eo.de ap
7 pel.lib.6. uel qa fuit contumax appellans.§.sunt etiam quoꝝ.ii.q.vi.& 37.casus in qbus non possit appellari uide per Spec.in ti.de appel.§.in qbus autem.in.z.parte.& in eodem.§.ver.sed quam dices causam.27.causas quæ possunt dici rationabiles in appellatione, ex qbus, si diligenter aduertes, scies hunc ritum practicare.

Uel appellationem desertam. vcз, ob non prosequutionem appellationis infra terminum iuris uel hoīs.c.psonas.c.cum sit romana.c.ex ratione.
8 de app.& siue metropolitico iure siue apostolica auctoritate pcedatur, iudex ad quem, poterit cognoscere, & pnunciare sup desertione de auctoritate ordinaria.est tex.in.l.si præses quasi desertam.C.quō & qñ iu. immo ex suo officio iudex hoc poterit, per no. in.l.ii.§.fi.C.de tem.app. Bal.in addi.Spe.ver.iudex ex officio.de app. facit.c.i.§.ꝙ si appellans, de app.lib.6.de delegato est deci.Ro.158.in no.incip.auditor datus. & 98 inci.licet appellatio.no.in deci.eiusdem Ro.424.in no.inci. si a diffinitiua.& licet debeat adiri iudex ad quem, qñ petitur declarari appellationem desertam, put no.Fil.frā.in.c.ex ratione.col.19.in.7.mē.prin.
9 q.i.fol.15.col.z.de appel.tñ si uis adire iudicem a quo, practica erit ut compareas coram eo & petas sententiam exeq, & citato appellante ad allegandum causam quare non debeat sententia exeq, & replicante ꝙ appellatione pendente nihil debeat innouari, duplicabit, non appellatum, uel nō formiter appellatum, seu appellationem desertam, iudex a quo, de isto incidenti se informabit, & constito de non appellatione, ue de desertione, non declarabit appellationem desertam, sed suam snīam exequet absq alio decreto, per doctri. Ang.in.l.si contra.C.de app. per quam dixit euitari magnum circuitum. & ita dixit infinitis uicibus practicasse.& consuluit in consi.130.inci.uisis oībus actis.&.140.incip.statutum prædictum.seqtur Fil.dec.cōsi.436.in prin.reassumpsit istam practicam Fil.frā.in.c.ex rōne.penul.col.aliās.28.in.7.& ulti.col.de app.& relata doctr.Ang.in alle.l.si contra.& eius alleg.consi.licet sub alio nume.& aliis, de qbus ibi dixit posse dari cautela in contrarium, vcз,ꝙ appellans accedat ad iudicem ad quem, & petat inhiberi iudici a quo, uel

prosequatur appellationem coram eo:& si opponatur de desertione, re plicetur de impedimentis,& petatur restitutio in integrum : tunc iudex ad quem, pcedendo poterit pronunciare, & per viam attentatorum reuocare &c.immo dixit in.c.constitutus.penulti.col. in glo.in versi.delegauit.in fi.fol.45.ulti.colū.ꝙ omnia attentata pendente appellatione venient reuocanda per uiam attentatorum, etiam deserta appellatione. pro ueritate istius articuli considera ꝙ regulariter uidetur dicendum iudi-
10 cem ad quem, debere cognoscere & decidere appellationem esse desertam per ultima dicta.§.proxi. qđ intellgas uerum qñ appellans comparuerit coram iudice ad quem, ad psequendum appellationem, & maxime, obtinendo decerni citationem cum inhibitione, iuxta formam istius ritus.& ita loquitur Filipp.franc.in allega.caute. si bene considerentur eius uerba,& signanter illa, vcз, inhiberi iudici a quo.nam post talem inhibitionem omnia per uiam attentatorum reuocabuntur.c.non solum.de appella.lib.6.& ita loqtur in.c.constitutus.præallega.Filipp.fran. & in allega.c.ex ratione.in.i.q.7.membri principa. expresse ibi concludens ꝙ si nunq̄ causa appellationis fuit introducta coram iudice ad quem, debet adiri iudex a quo,& exequetur suam sententiam, cognito incidenter de desertione, secus si fuit introducta, ut.§.& maxime si fuit decreta citatio cum inhibitione.hanc concordiam reassumpsit do.Felin.in.c.ex parte.s.in col.6.versic.limitatur etiam.de rescript.plene psequens materiam,& ponens multa utilia more suo, & signanter ex doctrina Ange. in indiuiduo, in.l.eos.versic.in glo.eadem. versic.tu tene.C.de appella. & Federic.de señ.consi.133.casus talis est.quidam a sententia &c. ac etiam declarans ꝙ iudex a quo, debet cognoscere de desertione, qñ non
11 fuit introducta causa coram iudicem ad quem, habere locum in ordinario, secus in iudice delegato, a quo fuit appellatum. alleg.licet sub alio nume.Rot.decis.188.in nouis.& Angel.aretin.in.l.si expressim.ad fin. ff.de appella.introducentem practicam supradictam, ꝙ iudex a quo, ordinarius absq; alio decreto sup desertione exequatur sententiam, & sufficere ꝙ constet ex actis de desertione.& ita dixit tenere Bald.in allega.l.
12 eos.si tñ iudex a quo, pronunciabit appellationem desertam, erit talis pnunciatio seu sententia interlocutoria, ut per Do. de rot. decis. 455. &.526.in antiq.& Felin.in rubr.de re iudic.colū.8. versicu.& si dicitur,
13 pnunciamus.nume.xl. et si infra fatalia non sit finita causa appellationis, etiam ꝙ sit in causa conclusum, appellatio erit deserta.clemen.sicut. de appella.Rot.decis.295.in antiq. & ratio, qa licet sententia consistat in facto iudicis pure, tñ pendet a facto partis, quæ instare debet ut sen-
14 tentia feratur, prout dicimus, ꝙ pars post conclusum in causa in sacro regio concilio, debet iuxta formam regiæ pragmaticæ instare, & prote-

stari ꝙ causa conclusa expediatur, ne pereat instantia, & expediri face-
15 re citationem ad dicendum, per quam ꝓrogabitur ex stilo sacri concilii,
instantia ad alium triennium. qđ not. & sæpius obtinui in practica a iu-
dice ad quem, declarari appellationem desertam, & sententiam exequi
in sacro concilio pp eoꝝ suprema m potestatem: sed declarato appellatio
16 nem desertam a delegato ap̃lico, obtinui exequutionem s̃nĩæ a iudi-
ce ordinario a quo, per not. per Filipp. franc. in allega. c. ex ratione. col.
27. versi. sexto quæritur deserta appellatione. cum sequen. q. de appel.
17 et ꝙ sit necessaria protestatio, ne appellatio deseratur quando causa est
conclusa et stat per iudicem. Filip. franc. in. c. ex ratione. colũ. x. in quin-
to impedimento. ibi, quarto hocidem. de appella.

De his prius cognoscitur. Quia tanquam de præiudi ciale de hoc prius cognosci debet, ut in. c. i. et. c. tuam. de ordi. cogni. ita firmat Filip. franc. in alleg. c. ex ratione. colũ. 19. versi. quantum autem ad iudicem delegatum. fol. 15. col. 3. de app. per pręalle. deci. Ro. 153. in no. et consi. Pe. de anc. 372. pro declaratione trium qõnum ubi ꝙ tales exceptiones debent incon-
18 tinenti ꝓbari, aliàs possunt ad merita reseruari: & qñ dicatur debere in-
continenti ꝓbare, dicas ſm Bal. in. l. et si post tres. col. 6. ver. sed tunc in
cidenter. ff. si qs caut. ꝙ id qđ fit infra tres, quinq;, uel septem dies, & eti
am infra. x. dicitur fieri incontinenti. verius ꝙ hoc erit arbitrarium, ꝑut
19 concludit Feli. post Panor. in. c. præterea. col. 4. nume. x. vers. in glo. fi. de
testi. cog. et inquantum dixi iudicem posse ad merita reseruare istas exce
ptiones, intelligas sane, dũmodo non sit exceptio cõtra iurisdictionem,
utputa, tu nõ es iudex, tu non es ꝓcurator, uel non appellasti, uel appel
lationi renunciasti, qa tunc non possunt reseruari, qa esset iuris ordinem
ꝑuertere. c. exhibita. de iud. cum enim sua cuiq; iurisdictio non seruat̃ qd
fit, nisi ꝙ ordo ꝑuertitur & confundit̃. c. ꝑuenit. xi. q. i. in fi. ita istud restrin
xit Fel. in. c. cum ꝯtingat. col. 5. ver. credo ꝙ ista. de offi. dele. alle. Panor.
in con. 14. inci. in cã seu qõne. vo. i. intelligas et sc̃do qñ dictæ exceptio
nes opponunt̃ in uim dilatoriaꝝ, qa tunc nõ possunt ad merita reserua
ri, qa ꝓcedere ad ulteriora et non ꝓcedere sunt contraria. esset enim ab-
surdum ꝓnunciare ꝓcedendum esse ad ulteriora, et exceptiones incõpe
tentiæ iudicis reo reseruare. arg. l. ii. in prin. ff. si qs in ius vo. non ie. l. si qs
aliena. ff. de iud. l. fi. C. de exce. p quę ita se restringit et declarat Pe. de an
ra. in alle. cõ. 372. ult. col. in prin. secus si appositæ essent in uim pempto
riaꝝ, qa tunc possent reseruari, ut ibi p Pe. de anc. et pro istis except. uide
no. s. in rit. 26. in glo. in ver. dilatorias. prius ergo de his cognoscet̃ si in
uim dilatoriaꝝ opponent̃, sed si in uim pẽptoriaꝝ et incõtinenti nõ p̃sũt
ꝓbari, poterint reseruari ad merita. et ita itellige, nõ recedẽdo a iure cõi.

Non requiritur libellus. Et per consequens nec litis contestatio. qd' intellige in casu ap
20 pellationis a diffinitiua, qñ in prima instantia fuit lis contestata, aliàs secus foret. ita firmat & intelligit. c. per tuas. Fil. frã. penul. col. ver. secũdus casus. & ult. col. ver. sextus casus. de app. alle. deci. Ro. 8. in no. incip. fuit dubitatum. & Panor. in. c. rainaldus. in glo. in ver. cõtestata. de testa. clarius Fil. dec. in alle. c. per tuas. ult. col. ver. tertia cõclusio. dicens ex mente Bal. & Panor. ibi ita debere declarari & glosari. §. illud. in. l. fi. C. de tẽ. app. et limitat hoc tunc habere locum qñ in causa principali erat necessaria litis contestatio, aliàs secus, qa si in principali cã non requirit, non erit necessaria in cã appellationis, cum eiusdem sint naturę. et ibi p eum. & in. 3. no. et plene de hoc And. de iser. in consti. reg. dilationes. in prin. de dila. & exce. fol. mihi. 147. col. 3. ibi magistraliter. loquit more suo, dicens, ꝙ illi qui aliter dicunt lites ex litibus suscitant. et ita intelligi debet alia deci. Ro. nume. 467. incip. auditor in secunda instantia. in no. si recte ponderetur, et uide Archi. in. c. pe. de iura. calum. lib. 6.

Tradat. Expensis tñ petentis, per ea quae dixi in. 35. ritu. 5. in glo. in ver. pro apostolis. ante fi. ibi uideas. qd' limito ꝓcedere
21 nisi pauptas excusaret petentem, ut per Nouio. in consti. appellationum tpa. col. 5. nu. xi. ver. rursus quatro. li. 2. ubi ꝙ iudex ad quem, poterit praecipe notario seu actoꝝ magistro iudicis a quo, ꝙ exigente pauptate dare debeat appellãti copiam ꝓcessus sine salario, aliàs non esset finis litium, quia ex priuilegio pauptatis nunq̃ appellatio esset deserta. Fil. frã. in. c. ex rõne. col. 2. ver. circa primum dicas. de app. et Fil. dec. cõ. 436. nu. 22. & saepius in practica obtinui pp paupertatem copiam ꝓcessus gratis dari: & ad euitãdos labores ꝯuenerũt not. iudicis a quo, et notarius iudicis ad quem, ꝙ finita cã appellõnis originalis ꝓcessus accõmodatus not. iudicis ad quem, illũ ipse restituere debet et not. iud. a quo. qd' no. in pract.

Efficax. De quo uide no. 5 in 3. parte huius partis ritus, in glo. in versicu. formam iuris. & si nil ex illis uel similibus opposuerit, qcqd opposuerit erit inefficax. uide ibi.

Ad anteriora. Expresse ut hic, uel tacite. de quo uide. d. Filip.

Quinta & sexta pars primae partis principalis.

Sed si appellatus, citat is, comparet, & nil efficax opposuerit, uel si opposuerit, repulsus fit, decernendo procedendum fore ad anteriora, requiritur libellus: & si respondetur, lis contestatur, & iuratur de calumnia, & fit compulsoria modo ut superius dicitur, & habita copia processus, fit apertura, & datur

terminus

terminus ad recipiendum copiam, & si neces se fuerit, disputabitur sup reuocatione attenta torum, postea, datur terminus ad probandum in cā appellationis, & successiue fm iuris ordi nem procedet, & hoc, cū appellat a diffinitiua.

fráç, in. c. si duobus. col. 6. in fi. ver. secūdo quæ rit. de app. & no. in glo. in versi. de veritate cau sæ. 5. in. 2. parte huius ri

22 tus. in prin. puta recipiē do libellum oblatum, & decernēdo alteri parti fore intimādum, absq3 eo ꝙ expresse declarasset se iudicem cōpetentem, vt p Doc. in. c. sup literis. de rescri. & Fil. dec. cō. 275. ante nu. 4, vbi ēt ꝙ per talem pcessum tacite ad vlteriora nō erit sublata nullitas introducta a statuto, ac ēt si iudex es set oīno incompetens, sicr tacite pcedendo non firmabit iurisdictio, vt p Fil. frā. vbi. 5. col. 7. ver. secūdo intelligit. & ideo q̄tum sit utile declarare se expresse iudicem cōpetentem, & pcedēdum esse ad anteriora. ex præ missis collige & uide remiss. datas in alle. glo. in ver. de ueritate causæ.

Libellus. Circa quem uide no. 5. in ritu. 20. in glo. in ver. libellum seu petitionem. ne idem repetam.

Lis contestatur. De qua uide dicta in ritu. 5. 23. in glo. in ver. summarie. & in ritu. 28. in glo. in versi. dare terminum. & in regno in cā appellationis non dat libellus, nec lis cōte

23 stat p ritum magnæ curiæ uic. quem alleg. Nouio. in cōsti. reg. appellso num tpa. fol. 66. nu. 30. ver. sed aduerte qa. sed processus incipit, ab aptu ra. & ritus incipit, item in eisdem curiis & qualibet ipsa3. fol. 99. col. 3.

Iuratur de calumnia. Scilicet, uitanda, & qnq3 capitula in eo contenta no. glo. in ver. iuramen

24 tum. in. c. i. de iuramē. calum. quæ his versibus comprehenduntur, ue3. Illud iuretur, ꝙ lis sibi iusta uidetur. Et si quęretur uerum, non inficietur. Nil promittet, nec falsa probatio det. Vt lis tardet dilatio nulla petet. & istud iuramētum statim post litis cōtest. præstari debet, ut p Doc. in all. c. i. & ita practicaui. tñ si in litis exordio non fuerit pręstitum, nō propte rea processus annullat, & poterit in qualibet parte litis præstari. c. i. eo. ti. li. 6. & tacite poterit remitti, sed nō expresse. alle. c. i. §. pp. l. ii. §. sed qa. C. eo. ti. c. cæte3. e. ti. ubi ꝙ non tenet cōsuetudo de ipso non pręstādo. & de his quæ omitti possunt in iudicio de partium cōsensu, plene p deci. sacri conci. Neap. 191. et Tho. ferr. sua cau. 12. docet ꝙ qñ respōdebis libello, caute petas ꝙ pars aduersa iurare debeat de calūnia, et demū amplius nō insistas, qa si non iurabit, processus erit nullus, qa fuit expresse petitū, et nō poterit dici tacite remissum. alle. Bar. et Alex. in. l. de pupillo. §. qa.

25 opus. circa prin. de op. no nū. et no. ꝙ plus in hoc opat consensus tacitus q̄ expressus. de quo uide p And. de iser. in. l. i. §. flumina. añ fi. ver. de istis pręscriptionibus quę sint rega. et debet hoc iuramentum ēt pręstari in

causa appellationis, put voluit ritus iste, etiam si in prima instantia fuerit de calũnia iuratum c. iii appellationis.eo.ti.li.6.& decl.Ro.37.&.40. in no.& admittet procurator ad illud praestandum, si habuerit speciale mãdatum.c.fi.eo.ti.li.6.et si fuerit constitutus pcurator post iuramẽtum calũniae in cãprestitum, & arctabit ad illud subeundum.c.pe.§.pcuratores,eo.ti.& li.& istud iuramẽtum & iuramẽtum veritatis qd' praestari de
26 bet a teste, eps prestabit, non tactis, sed praepositis euãgeliis, vt p Panor. in.c.fi.de iu.cal.col.2.ver.sed circa hoc. ubi improbat cõem practicam, cum iurat p suam cõsecrationem, uel tangendo pectus suum, qa debent euangelia esse pñtia.& licet glo.in ver.tacta.in cle.i.de here.dicat hodie apud Italos sufficere q tangat quelibet scriptura, tñ ubi ius reqrit tactu
27 tam euangelio[rum] dixit non sufficere talem ꝯsuetudinem, & regulariter in casibus a iure expressis, in arduis, & ubi tractat de infamia debẽtis iurare, tenent tam eps q presbiter iurare & tãgere scripturas, sed in leuibus nedum epi, sed etiam presbiteri non tenent tangere, sed interrogabunt per eo[rum] ꝯsecrationem.& uide p hoc sin.tex.in.c.siqs presbiter.ii.q.v.& in quibus casibus eps debeat tangere scripturas, uide per Ioã.bertachi. in tract.de epo.in.2.parte.lib.4.fol.24 col.2.ver.nono quaero.

Compulsoria. Idest, monitio ꝯtra notarium qui habet pcessum agitatum corani iudice a quo, ut copiam tradat,
28 iuxta formam istius ritus.s.in.4.par.i.part.princ. ubi dicit mandatum cum compulsoria.i.mandatum poenale sub poena excõicationis, & hoc qñ pcedit ut metropolitanus, uel ut delegatus aplicus, sed si fuerint de
29 cretae litere compulsoriales ab aliquo Auditore in urbe ad partes, tunc pñtabunt cui fuerint directe coram notario & testibus, & fiet reqsitio ut sub poenis in eis cõtentis uelit illas exeq, & receptis dictis literis ea q ua decet reuerentia, supra caput. de qua reqsitione & acceptatione reqret ab impetrante dictas lr̃as notarius, q exinde ꝯficiat publicum instrumẽtum, & deputabit sibi notarium & nũcium, & instante impetrante, decernet citationem contra psonas noiandas ab eodem, detinentes & ꝯseruãtes aliqua iura, seu munimẽta, instrumẽta, & scripturas ad causam hmõi facientes & facientia, ut sub poena excõicationis infra terminum die[rum] duo[rum], uel quatuor post monitionem hmõi immediate sequentes debeãt oĩa & singula iura, acta, actitata, & munimenta hmõi, que penes se habẽt coram eodem dño compulsore exhibere & pñtare, necnon pars contra quam sunt litere hmõi decrete, citabit ut infra eũdem terminum comparere debeat ad uidendum iurare testes sup recognitione scripture seu litera[rum] & signi notarii uel sigilli in dictis scripturis, forsan ꝯtẽti, ac legalitatis & fidelitatis notarii premortui, & si comparuerit, fiet recognitio a testibus in pñtia ipsius compulsoris iuratis, alias fiet in eius cõtumacia,

& tali recognitione facta, fiet instantia ab impetrante ut de scripturis hmôi fieri debeat publicum instrumẽtum transumpt.& a dicto compulsore interponet decretum,iniungendo notario,ut.s.deputato,ꝙ illa trã sumat & in publicam transumpt.formam redigat,& illis transumptatis decernet aliam citationem ad uidẽdum trãsumptum collationari, claudi,& sigillari,& nuncio seu portitori tradi, & adueniente termino, facta collatione,clauso,& sigillo compulsoris apposito,ac prius subscriptione & signo ipsius notarii de scripto scribẽdo plenam fidem transumpto huiusmodi in iudicio & extra fore adhibẽdam, consignabit transumptum dicto portitori præstito p ipsum iuramẽtum de fideliter trãsportando & ꝯsignando Auditori,a quo literæ compulsoriales hmôi fuerũt decretæ.
30 & intelligas literas hmôi compulsoriales debere decerni & obtineri qñ notarius qui de scripturis quę petunt fuit rogatus est mortuus,iuxta ter minos.c.cum,P.et.c.fi.de fi.instr.c.cum dilecta.de ꝯfir.uti.uel inuti.c.ex parte abbatissæ.de priuil.c.significauit.c.albericus.de testi.& ibi Panor. col.2.ver.in casu tertio.ubi ponit theoricam præinsertæ practicę,quam dixit bene no.qa multi in hoc errãt facientes solũmodo exemplari p notarium auctoritate iudicis,parte nõ citata,immo si non daret certus aduersarius,debẽt ex doctr.Inn.saltem p edictum solẽne uocari,quoꝝ interest seu interesse poterit,alĩs dixit trãsumptum seu exẽplationem nõ tene
31 re.uide Frã.de are.consi.36.ult.col.in princ.& tñ magna curia uicariæ ex præeminentia sua sibi usurpauit, ꝙ absq; partis citatione faciunt notarii ipsius cum decreto iudicis interposito, curia sedente pro tribunali,trãsumptum cuiuslibet scripturæ, & in regno adhibetur tali trãsum pto plena fides.& unum casum,qñ non mortuo notario põt fieri copia ã suo prothocollo,seu trãsumptum,uide in decis. sacri concilii in collectis per.d.Maz.de afflic.& pro materia uide consti.regni,instrumentoꝝ
32 robur.& scias ꝙ notarius qui auctoritate iudicis extendit notã præmortui notarii,si in nota præfata non fuerit iuramẽtum,non poterit notarius illud apponere. & plene de transumptatione per Sozi.consi.24.col. 7.versicu.& accedat.in litera,D.& colũ.8.per totam. & signanter in litera,A.& ꝙ omnes clausulas consuetas possit extendere, per Felin.in.c. cum.M.colũ.3.nume.5.de constitutio.Filipp.deci.consi.399.nume.8. et decis.126.in princip.in collectis per ueridicum collectorem do.Ma
33 zẽ.de afflict.et de requisitis pro reassumptione do.Alexand.de imo.con silio.166.uolumi.2.incipiẽ. uiso puncto. et ꝙ per alium notarium non potest reassumi uide Bald.in.l.instar.colũ.5.C.de iure fis.libro.x. et pro materia est decis.324.in.3.dubio, in collectis per do.Mazẽ.de afflict. et quid operetur antiquitas in istis transumptis et instrumentis,uide do.Fi
34 lipp.deci.consil.445.colũ.penulti,numero.68.et.36. colũ.1. et notabis

stabit exceptio spolii,ex quo fit reuocatio ex mero iudicis officio. Inn.in c.i.de or.cog.Panor.in alle.c.bone.& ibi Fil frã.col.5.ver.quarto ꝙ agẽti.& per eun.in.c.non solum.in glo.in ve᷑.reducẽdum.de app.lib.6.nec etiam exceptio excõicationis.Fil.frã.in alle.c.bone,col.5.ver.quinto qa agenti.& col.8.ver.vndecimo licet exceptio.de app.facit.c.i.de rescrip.lib.6.c.cum inter.c.significauerunt.c.vlti.de excep.nec oportebit possessionem ex titulo colorare ad effectum obtinendi reuocationem attentatoꝝ.Fil.frã.in alle.c.bone.col.5.ver.sexto qa.vbi alle.deci.do.de Ro.14.inci.item fuit dubitatum vtrũ petenti.&.55.inci.ad instãtiam.in no.quas vide.nec obstabit exceptio notoria defectus ꝓprietatis,& iuris petentis reuocationem attentatoꝝ.& hoc vltimum nõ habet locum in beneficialibus,& in qbus vertitur aĩæ periculum,vt in ꝓx.alle.deci.Ro.& per Fil.in alle.c.bone.col.5.ver.septimo & vltimo.Fel.in.c.ad petitionem.col.4.nu.18.ver.quarto declara.de accu.& in.c.fi.in fi.de libel.obla.deci.sacri conc.97.in collect.per.d.Maz.de afflic.& in consti.reg.cum satis.nu.9.fol.124.lib.1.& istud remedium ꝓcedit absq; dubio in cã appellationis.glo.in ver.reducendum.in alle.c.non solum.de app.lib.6.Fil.frãc.in alle.c.bone.col.3.ver.primo ꝙ.& habebit locum contra tertium habẽtem causam a parte appellata,vel a iudice,vel ab ipso appellante,& contra tertium succedẽtem in ipsa re attentata,vt per eun.Fil.frã.in alleg.c.bone.col.3.in fi.& in qualibet parte litis possunt peti reuocari attentata,dũ
38 modo in cã non sit conclusum.Fil.frã.in.c.dilecti.2.&.3.col.de app.decis.Ro.57.attentata lite pendente.&.120.item seruat audientia.&.216.item licet pro instrumentis.&.183.si pars rea.in no.& Fel.in.c.cum sup.col.8.ver.insup no.de re iud.vbi de attentatis a tertio vna cum parte,& sine parte.& ex præmissis patet q̃ plenius sit ꝓuisum per remedium attẽtati q̃ per remedium recuꝑandæ possessionis.de quo etiam per Inno.in c.dilecti.de ma.& obe.Old.con.199.inci.pro fundamento.in prin.Car.zab.con.x.col.i.inci.in themate præmisso,& an pinguius sit ꝓuisum per
39 remedium attentati q̃ per remedium.c.reintegranda.iii.q.i.pro negatiua vide Alex.con.6.vol.3.&.90.lib.6.pro affirmatiua vide eun.Alex.in l.naturaliter.§.nihil cõe.col.pe.ff.de acq.pos.& Fil.dec.in alle.c.bone.pe.col.qui post.c.ꝓxime alleg.tacite videt᷑ confirmare affirmatiuam,licet noluerit expresse decidere.& differentiam inter ti.vt lit.pen.& ti.nil
40 nouari &c.vide per Tho.fer.cau.58.ante fi.& oĩno videas deci.sac.con.352.in collect.per do.Maz.de affl.vbi reducit ad ꝯcordiam illud,ꝙ post conclusum reuocantur vel non reuocantur attentata.qđ semper no.

Terminus ad probandum in causa appellationis.

In quo non ꝓbatum ꝓbabo,non deductum deducam.c.fraterni

tatis.de testi.l.per hanc.C.de temp.app.l.scio.ff.de app.c.cum ioannes.
41 de fi.instru.dũmodo non imptinenter deducatur,puta,ꝙ in prima cau-sa recepti sunt testes,& reprobati,qa infames,in causa appellationis po-terit ꝓbari ꝙ fuerunt famæ restituti,non fuit verificata existentia condi-tionis supplebit',in causa appellationis non fuit ꝓbatum,mãdatum suf-ficiens ꝓbabitur in causa appellationis.l.ticianus.ff.qđ cum eo.pro cu-ius tex.declaratione vide Fil.frã.in.c.cum in ecclesia.col.pe.in fi.de ap-pel.& sic omne faciens ad causam obmissum examinari in prima instan-tia,in causa appellationis poterit suppleri.hæc omnia plene ꝓsequitur Bal.in alle.c.fraternitatis.col.pe.de testi.si vero impertinenter deducatur
42 non admittet',puta,si ꝓducerentur testes sup veteribus articulis seu ex-ceptionibus,sup qbus facta fuit publicatio in prima instantia,qa sup eis-dem articulis,vel directo, vel contrariis in causa principali, impeditur testium ꝓductio in causa appellationis.alleg.l.per hanc. pro quo est ca-sus in cle.z.de testib.quæ seruabit' tam in foro canonico q̃ ciuili.& istud pro regula opi.discussis reassumpsit Fel.in alleg.c.fraternitatis. col.z.& 3.nume.3.&.4.de testi.vbi ipsam limitat,& plene ꝓsequitur.vide const. reg.iurisperitoꝝ altercationes.quæ est vlt.cõsti.z.lib.inducens id qđ sta-tuit alle.cle.z.& pro materia decis'.sacri conci.in collect.per.d.Maz.de affl.deci.33.&.35.& And.de iser.in consti.reg.obscuritatem.mihi fol.155. & deci.alle.conc.in collect.per.d.Maz.89.z16.&.z66.& no.ꝙ in cau-
43 sa restitutionis in integꝝ poterunt testes sup eisdem articulis de nouo ꝓ-duci.Bal.in.l.cum & minores.in.3.opp.C.si aduer.rem iud.& ita serua-tur in sacro conci.qa tam in primo q̃ in secũdo beneficio in qbus compe-tunt beneficia, vcʒ,pupilli,minores,ecclesiæ,viduæ,miserabiles ꝑsonæ, ꝑut in prag.cursu dilationum.in fi.de pub.ꝓcess.possunt sup eisdem an-tiqs articulis,seu exceptionibus, vel de nouo ꝓducendis. etiam directo contrariis,testes ꝓducere,& examinari facere,& passim absq aliqua dis-cussione admittuntur: qđ secus est de iure canonico,qa in eo non dat'
44 in integꝝ restitutio sine causæ cognitione.de quo plene per Panor.in.c. auditis.col.3.ver.extra glo.de rest.in inte. & per Fil.dec.con.436.nu.5. vbi ꝙ per restitutionem in integꝝ non admittet' restitutus ad ꝓbãdum publicatis attestationibus, nisi ꝑ informationem captam constiterit ces-sare præsumptionem subornationis testium,iuxta terminos alle.cle.z.& consti.iurispitoꝝ.& etiam no.ꝙ ꝓcessa restitutione,quam appellamus be-neficium,minori,vel ecclesiæ,licitum erit alteri parti etiam ꝓducere te-stes infra dilationem,vt ꝑ Panor.in alle.c.auditis.col.3.in fi.vbi se remit-tit ad Bar.in.l.i.§.nunciatio.ff.de no.op.nũ.clarius firmat And.de iser.
45 in alle.consti.reg.obscuritatem.ante fi.& qñ dicatur articulus oĩno no-uus.vide Fel.post.Panor.in al.c.fraternitatis.col.x.ver.& in eo qđ dicit'.

vbi q omnino nouus dicetur, qñ per ipsum nihil coadiuuatur vel concluditur intentio primorum articulorum, & sententia lata sup libello non pateret exceptionem rei iudicatæ sup illo capitulo, & cognoscetur articulus nouus oĩno ex mutatione rei, vt si primo petebat agrum, nũc domum: vel ex mutatione causæ, vt si prius ex venditione, nunc ex pmutatione: vel ex mutatione psonæ, vt si prius a ticio, modo a sempronio petat, sup talibus non admittet pbatio, qa sunt imptinentes, vt ibi per eum, cuius verbum ẽ verbo transplantaui, vt habeas materiam plene declaratam, quæ per alios non solet ita apiri, & est quotidiana, & practicabilis. & de articulis directe vel indirecte contrariis vide per eun. Feli. in. c. licet. sup glo. in versic. opponi. de probationibus.

Secundum iuris ordinem. De quo in. c. qñ. de proba. vide opti. tex. in. c dudum. lo. ii. de elect. in quo deducitur quasi totus ordo iudiciarius.

A diffinitiua. Quæ sit diffinitiua, & quæ interrogatoria, per dinumerationem casuum vide per Fel. in rub. de re iud. quasi per totum m, a. 4. col. & seq. & Fil. fran. in. c. cum cessante. col. 14. versi. extra glo. de appel. Albericus Oliua in vtraq; Iuris censura consumatissimus, ac Rituum Archiepalis Neapolitanæ Curiæ norma.

Secunda pars principalis.

SI vero appellat ab interlocutoria, vel grauamine, nõ datur libellus, sed primus actus est apertura processus, si præsentatus fuerit, aliàs fit compulsoria, vt. s. & postea, apertura processus, & datur terminus ad recipiendum
46 copiam, & videbitur si constet de grauamine, vel nõ: & si appelletur ad Romanam curiam, & cõmittatur in eadem, decætero iudex a quo non se intromittet in causa ipsa, etiam post desertionem, cum videatur in curia commissa ut ibi perpetuo sit, & per appositionem manus summi Pontificis ad se aduocantis.

Non datur libellus. Et est ratio, qa talis appellatio ab interlocutoria debet iustificari ex eisdem actis. de quo in cle appellãti. de app. vbi q ex causis noĩatim expressis debet iustificari. & no. q illud etiam dicit noĩatim expressum qđ tacite inest, & ex mẽte, & necessario exverbis colligitur, licet in indiuiduo non exprimat, put subtiliter in istis terminis post Ang. in diuersis locis alle. declarat Fel. in. c. trãslato. col. 3. circa med. de psti. & in. c. ii. col. 7. in prin. de pb. & in. c. sup qõnum. col. 3. de of. dele. & Iaf. in. l. 1. col. 5. vers. tenendo tñ. ff. de edẽ. Ang. insti. de act. §. fuerat. col. 2. vers. scđo illud. Fi. dec. cõ. 414. nu. 6. & q in virtualr cõprehenso expressio nihil opet, p eũ.

con.xl.col.9.in prin.& seruient ista pro vna limitatione,al.cle.appellan
47 ti.secunda erit,qñ appellat a sententia sup attentatis,deci.Ro.85.in no.
inci.si a snía.qa tunc ex aliis appellatio iustificabitur.tertia,q si per ap
pellationem a diffinitiua cognitio interlocutoriæ deuoluat ad iudicem
ad quem,iuxta.c.fi.in prin.de ap.li.6.poterit tunc appellatio ab interlo
cutoria impugnari,& iustificari ex nouis,vt per Fil.frá, post Pe.de anc. in
alle.c.fi.in glo.in ver.vltra decendium.quarta,qa licet ex aliis seu nouis
in facto consistentibus non possit iustificari seu impugnari appellatio ab
interlocutoria,tñ ex consistentibus in iure,licet non expressis in appel
latione.poterit iustificari seu impugnari,puta,si apparet iniqtas seu nul
litas interlocutoriæ seu pcessus ex reuolutione cartaꝝ,absq alia pbatio
ne facienda in facto Do.de ro.decis.7.in no.inci.si appellet.& in addi.
causam sequentibus.& Zab.in alle.cle.appellanti.in.i.opp.quinta,qa si
iudex non pmisit pbare volentem sibi incumbentia, poterit coram iudi
ce ad quem,pducere,& pbare alia q acta coram primo iudice.Gemi.in
c.venerabilibus.§.secus.col.i.in.q.i.de sen.excõ.quem alleg.& dicit esse
signandum Fel.in.c.exceptionem.col.6.nu.20.ver.& ideo.de excep.se
xto limita,qa licet nõ possit appellatio ab interlocutoria iustificari ex no
ua causa,tñ poterit iustificari ex nouis & diuersis pbationibus, dũmodo
ad pbationem causæ in appellatione expresse concludant.Cin.in.l.per
hanc.in.i.&.ii.q.Bald.in addi.Spe.ti.de app.in.9.fol.ver.etiam si ab in
terlocutoria.quos refert,& dixit esse no.Filip.fran. in.c.cum in ecclesia.
col.penulti.versi.scias tamen.de appellationibus.

Apertura processus. Qui solet esse primus actus post litis contestationem,vbi ipsa requiritur,& habetur loco litis contestationis,vt no.3.in eo.ti.in.6.parte.i.part.prin. in glo.in versicu.fit apertura.ibi uide.

De grauamine. Qđ est immediata causa appellationis.c.ut debitus.de app. no.Fil.frã.in.c.cum cessante.
in prin.eo.ti.& si non constet de grauamine,remittet iudici a quo,& ap
pellans alteri parti in expensis condẽnabitur,sin autem cõstiterit, iudex
ad quem pcedet in causa principali.alle.c.ut debitus.versi.& si minus.
48 qđ verũ puto in metropolitano,& sic in iudice ordinario appellationis,
secus in delegato,qa si fuerit sibi causa appellationis a grauamine tñ
cõmissa,etiam verificato grauamine,non poterit de negocio principali
cognoscere,& pptera non immerito in cõmissione facta delegato solet
apponi clausula,vz,causa appellationis & appellationum vnà cum to
to negocio principali.quæ clausula, vnà cum toto negocio principali,
opabitur,q verificato grauamine,in tali euentu delegatus cognoscet de
causa principali.ita Fel.in.c.causam quę.col.8.in prin.de rescri.allegãs

decl.xi.licet sub alio nume.ante fi.ver.sed quid si nulla.& deci.Bellame. 419.si auditori.referens Fil.frã.in alle.c.vt debitus.fol.pe. non se firmãtem, & declarat.c.vt debitus.habere locum in ordinario, vt cognoscat, verificato grauamine,& nõ in delegato,sine illa clausula,cum toto negocio principali,q̃uis in.d.c.vt debitus.& in.c.dilecto,q.xxxi.e.ti.Fil.videatur tenere contra cõem,etiam in delegato.vide Fede.de sesi.con.192. & Host.in.c.si.versi.postmodum.in fi.de iud.& hoc vltimum similiter verũ puto,si ambæ partes non consenserint ꝙ delegatus sine clausula,cum toto negocio principali,ꝓcedat in principali,aĩs si consenserint & declaratum fuerit bene appellatum & male ꝓcessum,remanebit negocium principale coram tali delegato,per solénem deci.Bellame.48.inci. ꝓcessus in principali.non visam a Fel.qui contrarium firmat in alle.c.causamq̃. per deci.Bellame.450.quæ hoc non dicit, immo concludit ꝙ fuerit declaratum male appellatum,& bene ꝓcessum,& in tali casu partes dicit ꝙ possunt redire ad iudicem a quo.

Intromittet in causa ipsa. Et hoc ex stilo curiæ, ꝑ quem si causa est cõmissa Auditori grauaminis cum toto negocio principali,& ꝓnunciet male appellatum, non reuertitur causa ad priorem iudicem.ita dicere libellum qui dicitur, stilus romanæ curiæ,sub rub.de grauamine,licet sit contra ius,firmat Feli.in alle.c.causamq̃.col.8.ante ver.prædicta declara.de rescrip. & in.c. olim.col.4.nume.9.de excep.pro quo stilo est deci.Ro.xi.inci.fuit dubitatum.in no.quam non vidit Fel.qa fortasse non allegasset libellũ quem in.d.c.olim. dicit apocrifum. & sic in delegato, si fuit causa grauaminis tm̃ cõmissa,declarato bene appellatum,non poterit vlterius ꝓcedere sine noua cõmissione, & similiter declarato male appellatum, functus est officio suo,& non exibit causa a romana curia, ꝑut dicit ritus.j. talem ergo stilum cum tot tribulationibus esse contra ius dixit glo.in regu.Cancel.apost.nume.28.in prin.& circa med.fuisse inuentum pro sustentatione notarioꝶ,ꝓcuratoꝶ,cursoꝶ,& copiistaꝶ, & eorundem prauæ libertatis in vrbe,& ꝙ debet transire cum aliis erroribus.

Post desertionem. De qua vide.ĩ in.3.parte.I.partis prin. in glo.in ver.vel appellonem desertam.

49 **Ut ibi perpetuo sit.** Quia ex quo semel cã fuit ad sedem apostolicam legitime deuoluta.semp remanet ibi tractáda,& ab ea nunq̃ exit,nisi per sñiam.per dec.Ro.321.inci.si appellatus in causa.in no.vide Iaf.in.l.filiusfamilias §.diui.in prin.col. 8.ff.de leg.I.& ibi Pau.de ca.in addi.in litera,C.& con.Pe.de anc.58.inci. circunscriptis.& deci.Ro.xi.inci.fuit dubitatum.in no.&.411.in no.inci. item si lite pendente,circa med.& rõ ſm Pe.de anc.erit,qa ad locum vn

de exeunt flumina reuertuntur ut iterum fluant, cum iurisdictio redeat ad delegantem.c.super quęstionum.§.porrò.de offi.deleg.

Et per appositionem manus. Vide quę dixi.s.in isto ritu,in princ.in glo.in versi.inhibitoria statim.ante fi. Albericus Oliua.

Ritus iste diuiditur in duas principales partes. secunda, ibi. sed pro clericis.item prima subdiuidit in sex particulas. secūda,ibi,itaq;. tertia,ibi,etiam si. quarta,ibi,put alias. quinta, ibi,et hoc per. sexta,ibi, sed de clericis exteris. item secunda principalis pars subdiuiditur in qnq; particulas.secūda, ibi,secus. tertia,ibi,dum tñ. quarta,ibi,et præsertim. qnta,ibi, si ergo. et in toto ritu tractat materia iurisdictionalis. de q̄ in.c.si iudex laicus.de sē tē.excō.in.6.et dat formam significatoriis pro clericis faciēdis uel nō.

Ritus Trigesimus septimus.

Quantum ad significatorias curię sæculari pro clericis faciendas seruatur,q̄ indistincte fiūt pro clericis non ɔiugatis priuilegio fori gaudentibus, ita q̄ illud non amiserint,præsertim,si sint beneficiati,etiam si non incederent in habitu,cum huiusmodi coertio & punitio ad Archiepiscopum spectet, & non ad ipsum sęcularem iudicem,put alias obtentum fuit tempore quondam Nicolai Archiepiscopi Neapolitani, & hoc, pro clericis subditis,sed de clericis exteris seu forensibus, de quibus dubitari potest an sint clerici,uel gaudeant priuilegio clericali, prius cōstare debet per literas proprii Episcopi illorum q̄ illi sint clerici,& priuilegio clericali gaudeant,et ita fiunt significatorię per dominum Archiepiscopum,seu eius Vicarium.

Significatorias. Pro qbus et pro inhibitorialibus uide glo. in ver.significatoria et inhibitoria.s.in ritu. 4.ubi satis de ipsis fuit dictum.

Non amiserint. Aliquos casus in qbus iudex sæcularis habet iurisdictionem intra ecclesiam et in psonis ecclesiasticis,uide per glo.in.c.principes.in uersi.intra ecclesiam.2 3.q.v. et in.c.placuit ut qcunq;.xi.q.i.per Spe.in ti.de compe.iud.adi.§.i.uer. in qbusdam.no.in.c.at si clerici.de iud.et in.c.degradatio.de pœ.lib.6. et q̄ etiam hoc habeat locum in attrocissimis,utputa.in assassinio.uide c.pro humani.de homi.lib.6.in.c.fœlicis.de pœ.eo.lib. Hip.de mars.in l.i.in prin.ad.l.cor.de sicc.nu.47.Ang.de malef.in uersi.caput a spatulis.et addi.Aug.fol.114.And.de iser.in consti.ut participatio.fol.128.et q̄ qñ aliqua qualitas dat in similibus iurisdictionem debeat de illa pri

2 us constare, Filip. dec. consi. 410. nume. 29. & 222. 261. nume. 2. & 268. in prin. Pe. fil. com. consi. 202. inci. licet in hac vo. i. Fel. in. c. auditis, col. 22. nume. 31. de praescri. in. c. licet. col. 23. de pba. in. c. examinata. col. 4. & in c. nouit. post prin. de iud. & in. c. cum ex officii. col. 13. ver. pro quo facit. de praescri. Panor. in. c. conquestus. col. 2. in fi. ver. ex his infert. de fo. cõpe. Fil. dec. con. 62. ante fi. 405. col. 2. ver. secunda conditio. 437. nume. 3. 259. nume. 6. 466. nume. 7. 471. in prin. 18. col. 3. in prin. & 37. col. 4. ver sicu. quarto principaliter &c.

Punitio. Ista fuit antiqua quaestio, terminata per Alex. in con. 8. inci. videtur sup primo. vo. i. per Soz. con. 12. 6. col. circa
3 med. & 122. col. 2. ver. tertio. i. vo. & est materia. c. i. de cle. cõiu. lib. 6. per Io. an. in con. impress. inter con. Alex con. 57. inci. qa saepissime. vo. 4. & copiosissime reassumit materiam noster Naep. d. Tho. grã. vot. 33. inci. In causa clerici Hieronymi. in qbus quotis habes conformes decis. huic ritui, Vc3, ꝙ punitio & cohertio spectat ad iudicem ecclesiasticum Neap. maxime. & maxime dixi, non sine misterio, qa tempore Clemẽtis. vii. sub data Romae. 1524. die. 19. Ianuarii, Pont. sui anno primo, concessum fuit ad instantiam Oratoris Imperialis Breue, quo exigente, fuerunt moniti, tam primae tonsurae q̃ minoꝝ ordinum clerici, in Regno Siciliae, citra faꝝ existentes, per edictum publicum, vt infra terminum duoꝝ mensium, pro pemptorio termino assignatoꝝ, habitum & tonsuram honeste ac alia solẽnia, iuxta canonicas sanctiones deferre debuissent, alioquin dicto termino elapso, & praemissa obseruare neglexissent, eosdem foro saeculari subiectos fore, & tanq̃ laicos per curiam saecularem & vsq; ad vindictam sanguinis vltimiq; supplicii poenam puniri potuissent ipso iure, nulla alia noua declaratione sup hoc reqsita vel reqrenda, non obstantibus constitutionibus &c. ppter quam potestatem traditam magna curia vicariae nedum cepit clericos praedictos, sed plurimos vltimo supplicio consumpsit: qua de causa Reuerendiss. D. dñs Vincentius Caraffa, Cardinalis meritiss. & mihi obseruandiss. conquaestus fuit de Pontifice Clemente. vii. qui in opprobrium iurisdictionis suae Dominationis Reuerendiss. talia concesserat, & obtinuit a sua Sanctitate declarari, ꝙ ciuitas & diocesis Neapolitana, & tam primae tonsurae q̃ minoꝝ ordinum clerici, in eis existentibus, non comprehenderentur sub tali concessione: & hac de causa abstinuit magna curia vicariae praefata a captura & punitione existentium clericoꝝ primae tonsurae & minoꝝ ordinum in eisdem, & plurimos remisit, & remitti obtinuit ad Reuerendum Vicarium Neapolitanum, in reliquis vero partibus Regni dicta magna curia vicariae obseruat puisionem & concessionem Clemẽti. pro Euangelio: & q̃uis pluries institerim pro illoꝝ remissione, in vanũ laboraui, qa remit

tere noluerunt, tñ considera ꝙ illa concessio dicit, in regno Siciliæ citra farꝝ existentes, & est poenalis, si attentari posset, ꝙ comprehendit præsen tia & non futura, & sic tunc existentes & moniti comprehenderentur in Regno, & non futuri, per no. per Fel. in. c. fi. in. x. & vlti limi. illius text. de consti. per Panor. in. c. fi. in vlt. no. de vi. & hone. cle. per Nouio. in consti. reg. apostatantes. col. 3. versi. hinc sumpta occasione. nume. 19. lib. i. fol. 28. & oĩno ponderabis reg. prag. Regis Ferdinandi, inci. queádmodum canonicis, sub data Neap. 1469. die. 23. Aprilis, intitulata, ꝙ diaconi, vul go dicti, salu atici. mihi fol. 262. in qua sunt ista verba, diaconi, saluatici, vulgo appellati, seu clerici primæ tonsuræ pręsentes & futuri &c. & ita ex pressisset Clemens. vii. si futuros comprehendere voluisset, a forma ver boꝝ non est recedẽdum. arg. c. ad audientiam. in fi. de deci. And. de iser. in. c. i. §. præterea. col. pe. in prin. in fi. quæ sit pri. cã be. amit. fol. 45. & ibi dem in. §. porrò. & Fil. dec. con. 15. col. i. in fi. & de viribus dictæ prag. po teris uidere Alex. in alle. con. 8. & d. Tho. in alle. vot. 33. nec dici poteris ꝙ per illa uerba cle. vc3, nulla alia declaratione &c. & per illa non obstã tibus constitutionibus &c. ex mente concedentis amplietur & extendaᵗ gratia ad futuros, qa de esse legis & gratiæ uideᵗ esse ꝙ ad futura, & non ad præterita extẽdatur, nisi de præteritis in ea caueatur expresse. c. fi. in fide consti. nam salubre ꝓpositum suę sanctitatis fuisse uidetur, non tam circa punienda delicta cõmissa ꝗ in cõmittendis eisdem, uia & materia præcluderetur. arg. consti. reg. intentionis nostrę. in prin. de illic. porta. armo. facit dictum Bal. in. l. si mater. C. de su. & leg. qđ reassumpsit Frã crem. sing. 127. inci. statuto caueᵗ. ubi ꝙ statutum extenditur ad futura & nõ ad præterita, qa ista & similia tolluntᵗ ex illo uerbo, existẽtes, et ex illo, eos dem. & illa quæ incidenter ꝓponunᵗ non ampliant, nec extendunt con cessionem & gratiam. ita Imo. in c. ii. in no. nu. 6. de or. cog. per tex. cle. i. in fi. de præb. nam omnes clausulæ in gratia contentæ restringuntur in casu in quo dispositio principalis loquitur, vc3, ad existentes. ita per cle. præalle. decidit Fil. dec. cons. 373. col. pe. nume. 14. & accessorię ueniunt ad gratiam, & ideo illam restringunt. ita per præalleg. cle. consuluit Fil. dec. con. 377. nume. 6. & 384. in fi. ubi dixit talem interpretationem pos se psuaderi, qa gratia seu concessio fuit onerosa, & a iure cõmuni exorbi tans. & ꝙ istę clausulæ accessoriæ non debent alterare principalem dispo sitionem, ita per pręalle. cle. notauit Fil. dec. cons. 394. col. 5. post nume. 8. ante ver. successiue. & maxime, qa illę clausulæ in fi. positæ respiciunt exequutionem gratię, & ideo non possunt alterare nec extendere prin cipalem dispositionem. ita per pręalle. cle. concludit Fil. dec. consi. 423. col. 2. post nume. 8. & 442. col. 5. nume. 25. in fi. & 213. colũ. 4. ante nume. 9. ver. secundo respondetur & 218. col. 6. nume. 16. & ibi nume. 9. conclu

dit, ꝙ etiam ex tacita & uerisimili mente testatoris non fiet in testamen-to extensio de psona ad psonam.& per eun.consi.465.col.3.in fi.&.248.col.fi.ante ver.ultimo non obstat,&.287.col,6.in prin.&.291.col.penulti.ver.& prędicta.&.305.ulti.col. nume.8.& con.12.ante fi.versi.prima est.&.38.col.4.in fi.ver.confirmatur hoc.uoluit sic priuilegium attributum toti ordini clericali,ut in.c.si diligenti.cum simi.de fo.compet.pręmissa cumulari ut darem occasionem Aduocatis ꝓtegendi clericos & fauendi toti ordini clericali,& pręcipue ordini primę tonsurę seu coronę alia's psalmistatus,de quo in.c.contingat.iuncta glo.fi.de ęta.& qual.in glo.in ver.tonsuram.in.c.nullus eps.de tem.ord.lib.6.Fil.dec.in.c.ecclesia sanctę Marię.col.2.ver.secundo principaliter.de consti.ex qbus poteris colligere errorem Doct.palatios rubeos.alia's Io.lup.in.6.uol.tracta.ti.de lib.eccle.ubi tenuit,primam coronam seu tonsuram non esse ordinem,contra pręmissa, forsan ab eo non uisa, & contra cõmunem sen-tentiam Canonist.de qua in glo.in ver.eps.in ꝓhe.lib.6. & per ibi scribẽ.uide.s.in rit.5.in glo.in ver.si clericus.& qa laici clericis oppido sunt infesti.c.laicos non.ii.q.vii.ut audacter eoꝝ aduocati ualeant eos tueri contra laicos,& ut ab eoꝝ iudicibus ẽm canonicas sanctiones puniunt, ut eoꝝ spiritus saluus fiat post debitam correctionem, dicerem cle.non comprehendere in toto regno,nisi clericos in prima tonsura & quatuor minoribus ordinibus,tunc tpe monitionis & exequutionis ipsius existentes & non futuros.& me mouet tex.c.P,&,G.in fi.de offi.deleg.ubi ꝙ delegatus uirtute dictę clemẽ.nullam habebat in futuros clericos iurisdictionem,& ꝓpterea qđ non erat prorogari non poterat.arg.l.sed si manente.de pręca.& ratio,qa huiusmodi delegata iurisdictio ad alias psonas in cõmissione non comprehensas non poterat ꝓgari.uide tex.alle.c.P,& G.Panor.in.c.significauit.in fi.de rescrip.no.in.l.neratius.ff.de re iudi.& pondera uerba salutationis ꝓhe.in.6.& in cle.vc3, Bononię cõmorantibus.nam illud,cõmorantibus, non comprehendit futuros, sed Bononię tunc existentes.uide ibi Doct.& glo.in ꝓhe.decret.in ver.Bononię commorantibus.& in eadem Car.zab.opp.8. ubi ꝙ illa benedictio extenditur ad cõmorantes in castris, immo dixit ibi Io.de imo. se intelligere cõmorantes omnes,qui tunc erant pręsentes uel absentes oĩno redeundi ex lata interpretatione,& in pe.col.d.ꝓhe.ver.octauo oppo.& licet glo.pręalle.in ꝓhe.decre.dicat,post duos menses,omnes ligari illa compilatione.tñ Hostiẽ.ibi dixit ꝙ est ex eo qa ad cõmunem omnium utilitatem fuit compilatio facta,ut in eo.ꝓhe.§.sane.habes ergo deci. Ioã.de imo. in indiuiduo,& formalem,ꝙ futuri non comprehendãtur.cui adde cõtestem Fel.in.c.ecclesia.col.54.ver.secundo tene.de consti. ubi ꝙ iura in similibus emanantia trahuntur ad pręterita,ex qbus poteris a manibus

laicorum euellere clericos ordinatos post Clemen. quod patebit ex data dictae Clemen. & data literarum ordinis collati, & comprobabitur ex studio illius, cui ingenii talentum maius Deus contulit pro libertate ecclesiastica tuenda & conseruanda.

De clericis exteris. Aliàs peregrinis. Debent enim isti se clericos seu sacerdotes, & quod priuilegio clericali gaudeant, probare, per literas proprii Episcopi, vt. j. eod. ritu. uel etiam per testes. c. tuae. de cler. pereg. & tales literae appellantur commen
4 datitiae, seu dimissoriae. c. penul. & vlt. 71. dist. fuit enim hoc statutum propter criminosos, ne, vcz, infames ab aliquo Episcopo reciperentur personae: solent saepius huiusmodi personae cum non possint in natiuis episcopatibus eorum officia exercere, qa ibi notae sunt, ad alienum episcopatum accedere & celebrare. c. fi. xix. q. ii. merito ritus seruari debet: & extat pro his constitutio sinodalis archiepiscopatus Neapol. nume. 33. incip. saepe contingit. qua contrafacientes & celebrantes clerici exteri, sine speciali licentia Archiepiscopi, excommunicantur.

5 **Per literas proprij episcopi.** Quae plenam facient fidem. c. post cessionem. de proba. maxime quia fiunt extraiudicialiter. vt ibi per glo. mag. in fi. & quia est de actibus qui spectant ad officium suum, & inter suos subditos, prout concludit Panor. in alleg. c. post cessionem. col. 6. versi. ratio praedictae conclusionis: & intelligo proprii episcopi praesentis in ciuitate, seu dioecesi tempore quo clericus vult discedere, sed si fuerit absens, poterit eius vicarius generalis hoc facere. arg. c. cum nullus. §. episcopo autem. de temp. ordi. lib. 6. plene per Ias. in l. cum filiusfamilias. col. 2. in prin. ff. si cer. pet. faciunt not. per Feli. in. c. cum accessissent. col. 9. versi. tertio restringitur. de consti. Filip. dec. in. c. dilecti. lo. iii. in prin. de appel. Archd. in. c. teatin a. dist. 63. cuius auctoritati, quae non est minima inter canonistas, & Compostella. ac Bald. in. c. cum venerabilis. de consue. adhaerens Ias. ita in indiuiduo consuluit, vt patet consi. suo. 119. cuius est initium nobilis vir dominus Henricus. volu. i. Albericus Oliua.

In ciuilibus. Meris. l. ex cõtractu vel quasi descendentibus. & sic intellexit. c. i. de cleri. coniug. lib. 6. Filipp. franc. post Ioa. an. & alios ibi scriben. versic. & cum. col. 2. ibi, in causa

Secunda pars principalis.

Sed pro clericis subditis coniugatis non fiunt significatoriae in ciuilibus, sed in criminalibus fiunt, si non sunt bigami, siue criminaliter de crimine agatur, secus si id poenam cõuentionalem parti vel curiae applicandam, qa

non ex crimine, sed ex contractu descendit, dumtamen non procedatur super interrogatione instrumenti, iuxta ritum magnæ curiæ, quia propter personalem detentionem incalescent crimina,& gaudent priuilegio, & fient significatoriæ, tam super debito principali q̄ super pœna instrumenti, & præsertim, si citaretur super periurio, quod est pœna manus:
6 retur super periurio, quod est pœna manus: si ergo non, super interrogatione instrumenti,sed super apprecio fiendo pro debito principali & pœna ageretur in curia sæculari contra clericum coniugatum non fieret significatoria, cum non gaudeat,in hoc,priuilegio clericali,quia non super crimine agitur,nec detētio personalis locum haberet.

vero alia.& ibi aduerte pro intelligētia, quia in his non habent priuilegium fori,& est verus intellectus illius.c. p quo vide Sozin.in.c.i.col.penult.versi.trigesimo secundo fallit,de fo.compe.& dicitur causa criminalis quando agitur de crimine criminaliter c.at si clerici.de iudic.ciuilis, quando non agitur de crimine,c.cæterum.eo.ti.mixta,quando agitur de crimine ciuiliter.c.tuæ.de procur.vide Panor.in rub.de iudi.colū.penulti.in princi.& Filipp.franc.in.c.i.de cler.coniug.lib.6.§.& cum.col.2.versi.in causa.vide quæ notaui in ritu 5.14.in glo.in versicu.de causa spectante.& Lap.alleg.118.ubi pro materia:c.i.de cler.coniug.lib.6.in qua etiam q clericus postquam fuit a sęculari iudice condemnatus in casu a iure sibi permisso,puta,quando fuit tutor,curator,seu procurator,vt per Sozi.

7 ubi.5.fiet exequutio contra ipsum per iudicem ecclesiasticum, vt ibi: quod no.& tradas memorię.

Bigami. Vere dicuntur, qui diuersis temporibus successiue habuerunt duas uxores.c.deinde.26.distinctione.& dicun
8 tur proprie bigami, quasi binę vxoris mariti,respectiue, id est, q ipsorum qlibet duas successiue vxores habuerint:& sic monogamus dicitur ille qui habuit vnam tantum vxorem.c.vnius.26.distinctione.& sic bigamus proprie summitur,quasi bis matrimonio alligatus:& pro clara
9 intelligentia quatuor rationes quare bigami nonpossint ad sacros ordines promoueri vide per glo.in summa.26.distinctione.& per Hostien.in summa, de bigamis.versicu. quare bigamus a susceptione&c.& ha
10 bes intelligere q bigamia contrahitur de duobus vxoribus sibi legitime matrimonio copulatis,c.fina.de bigamis.& cum vtraq fuerit matrimonium consummatum,c.debitum, eo.titu.improprie vero bigamus ille dicitur qui viduam duxit in vxorem.est & alius modus, per quem quis dicitur interpretatiue bigamus,s.contrahens cum corrupta, credendo
11 ipsam virginem,& non est mirabile,quia si contraxi cum ea quam virginem credebam,& cognoui eam,& erat pprius corrupta,q ero bigamus.

Interpretatiue, ut per Filip. fran. in alleg. c. i. de cle. coniug. lib. 6. qui alleg. c. nemo. 32. dist. post Ioã. an. ibi in prin. c. & pro istis non fient significatorię iuxta formam istius ritus.

Criminaliter. Vide dicta in prima glo. huius. 2. partis, in versic. in ciuilibus.

Parti vel curie applicandam. Licet ſm cõmunem opi. de qua in rub. de iudi. & signanter per Filip. dec. quando poena applicatur curię dicatur causa criminalis, tñ ritus non vult fieri significatoria, quia descendit ex coatractu, non ex crimine, quod no.

Iuxta ritum. Qui incipit, ꝙ siqui debitores fol. mihi. 99. col. 3. in fi. & fo. 102. col. 3. incip. item seruat ipsa curia ꝙ si aliqs uel aliqua. & in ead col. incip. item in casu. & col. 4. inci. item seruat ipsa curia ꝙ si debitor. qbus rit. vti poterit clericus habens instrumē

12 tum guarentigiatũ contra laicum in foro sęculari, ut per Panor. in. c. fi. no. i. de ui. & hon. cle. Lap. alle. 101. inci. in ciuitaté florentina. in fi. fol. 55. & econtra, tali ritu utetur laicus contra clericum in foro ecclesiastico. ita Bar. in. l. i. q. v. C. de sum. tri. quem refert & sequtur Luc. de pen. in. l. iubemus. col. pe. in fi. ver. aut contra uel pręter. C. de pręd. & om. reb. nauic. lib. xi. de cuius dicti ueritate uide quę scripsi. s. in ritu. 22. in glo. in vers. excepto iure congrui. post prin. ibi tñ non poterunt. Roch. in repe. c. fi. col. 15. fol. 33. ulti. col. de consue. Fil. dec. con. 275. dub. 2. ante nume. 5. & tales ritus sunt conformes iuri communi, ut per Bald. in. l. ii. col. 2. versi. tertio & ultimo. C. ut lit. penden.

Incalescent crimina. Et hoc est, ex eo quia iuxta formam dictoꝝ rituum fit, curia sedēte pro tribu

13 nali, interrogatio mediante iuramento tam actori q̃ reo, ut ex eis patet, & ex calore iudicii insurgit criminalitas, & habet exequutionem paratã, & detentionem ꝑsonalem. Pau. de ca. & post eum Alex. in. l. cum ꝑ quo. nume. 3. ff. de in ius uo. per. l. tale pactum. §. qui ꝓuocauit. ſm lec. Bar. ibi de pac. et Ant. de bu. in. c. P, et. G. in no. de offi. deleg. per Doct. in. c. si qñ. eo. ti. et ibi Fel. col. 3. in fi. ver. secundo. alleg. Pe. de anc. in. c. contingit. de arb. et in. c. fi. de ma. et obe. glo. in auct. generaliter. C. de epi. et cle. Luc. de pen. in. l. ii. C. de iur. fis. lib. x. et non mirum si calor iudicialis hoc in

14 ducat, cum etiam guarentigia. i. pręceptum quod fit per Notarium de instrumento rogatum parti rogãti, habeat exequutionem paratam. Barto. in. l. a diuo pio. ff. de re iudica. Angel. in. l. iiii. §. condemnatum. et in l. ait prætor. §. si iudex. ff. eod. titu. quæ iura ad hoc induxit profundiss. legalis scientię Doct. do. Paul. de castr. consilio. 260. colũ. 3. nume. x. volumi. i. in nouissima impressio. et ideo fiet significatoria, maxime, quia iudex

iudex ſæcularis non poteſt cogere clericum,etiam coniugatum,ut in ritu,ut coram ſe iuret,ut patet per.c.q̄q̄.xiiii.q.ii. not.in.c.cum nuncius. de teſti.immo voluit And.de iſer.in.c.i.ad fi.qui te.ſucc.neceſ.ꝙ ſi cleri-
15 cus ut teſtis deponat in cā criminali,ꝙ eius dictum nihil probat.uide tñ Io.de imo.in.c.i.in fi.de iur.cal.ubi uidetur tenere,ꝙ ſi deponat ſine licentia,ꝙ eius depoſitio probet.

Pena manus. Quam nunq̄ exequi uidi,immo eſt poſt ritum magnæ curiæ uicariæ impreſſa quædam additio in ritu inci.item ꝙ ſiq debitores.inci.item no.ꝙ ille qui carcerat. in qua dicit,ꝙ in quadam obſeruantia in lib.rit.contenta dicebat,ꝙ non ꝓceditur ad mutilationem manus, niſi uia ordinaria, & non uia extraordina-
16 ria agat,non ꝓpterea negabitur qn ſup piurio agatur criminaliter,& punitur,ac priuatur rōne piurii cōmiſſi ratione certi beneficii,nedum ipſo beneficio,ſed etiam oībus aliis,& inhabilitat ꝑpetuo ad ſuſcipienda beneficia eccleſiaſtica,tanta eſt potentia piurii,ut per Fel.in.c.quærelam.nume.i.in fi.de iureiur.qđ no.ita ergo criminalitas dat facultatem ſignificandi iudici ſæculari,etiam pro clerico coniugato,ut.ſ.

Quia non ſuper crimine. Nota rationem decidendi pro declaratione eorum quæ.ſ.dixi in glo.in ver.in ciuilibus. Albericus Oliua.I.V.Doct.interpres.

Ritus Trigeſimus octauus.

Item mittitur ſignificatoria iudici ſæculari pro officialibus & notariis curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ in ciuilibus & criminalibus ciuiliter motis,& remittuntur.

Quia præcedēs ritus tractat de ſignificatoriis ꝓ clericis, etiam cōiungatis, merito ſubnectit de notariis curiæ archiepālis Neap̄.ex eo qa in tribunali repreſentat quoddam miſticum corpus, qđ conſtat,iudice,accuſatore,reo,teſtibus.c.forus.§.In oi quoq̧.de ver.
1 ſig.l.ne in arbitris.C.de arb.Andr.de iſer.in.l.impialem.§.ſcriba.col.z. circa med.de ꝓhi.feu.ali.per fed.& notario uel duobus uiris idoneis.c. qm̄ contra.In prin.de ꝓba.merito partes corporis miſtici debent potiri priuilegio capitis,& maxime,qa ex ſubtractione priuilegii notario tanq̄ parti corporis miſtici,put dicimus in Epō & capitulo,inter quos epſ eſt caput,& canonici membra.c.nouit.de his quæ fi.a præl ſi.con.ca.& in Papa cum Cardinalibus.arg.c.ſiqs cum militibus.vi.q.i. Barb.in tract. de præſt.card.in.i.parte.q.i.nu.34.fol 4.col.3.vſus notarii Archiepō,& ſic capiti redderetur incōmodior.l.non aliās.§.legati.ff.de iudi. quem tex.me docuit Old.con.z93.ante fi.ver.poteſt & alia.arg.c.præterea.de

offi.deleg.& ideo pars corporis & sic notarius priuilegium capitis sorti tur.facit optime tex.in.l.nullum ex officio.C.ubi cau.fisc. ubi ꝙ officialis procuratoris cæsaris coram eo debet conueniri.& dixit Alb.de rof.in.l. siquis aduersus.eo.ti.ex illo tex.summit arg.ꝙ conductores prædiorum ec
2 clesiasticorum possunt conueniri coram iudice ecclesiastico,& merito fit si gnificatoria,prout in præsenti ritu,cum etiam ex cõsuetudine induci pos sit.c.fi.de offi.archid.c.cum contingat.de fo.compe.& maxime qa fami
3 lia episcopi potest etiam arma portare. de quo per Fil.dec.in.c.significa sti.col.3.ver.vltimo ab.de offi.dele.& in.c.cum non ab homine.col.3.in
4 prin.ver.an autem.de iud.quod uerum dico quãdo notarius actu officium exercet.c.fi.de uerb.fig.lib.6.insti.de mil.test.§.sed hactenus. Car.zab. con.126.inci.uacarunt canonicatus.in fi.quem alle.Fel.in.c.insinuante. col.2.in fi.nume.5.de offi.dele.& in.c.si quando.col.2.in fi.ver.item alle go.Inno.eo.ti.ubi alle.eun.Card in cle.i.§.fi.q.iiii.de hære.& in prohe. decre.fol.6.col.3.ver.est uerum ꝙ Bar.Pe.de anc.con.233.inci.primo in quirendum.circa med.&.398.inci.præmitto pro clariori.post princi. & fuit hoc nouissime decisum in nouiss.con.lateran.in.x.sess.inci.Leo &c. regimini uniuersalis.ibi,actu &c.celebrata in anno.M.D.XV.quarto no nas Maii,anno.III.Leonis.X.

Et remittuntur. Pro qua remissione uide quæ scripsit in ritu 5.s.in glo. in ver.solet remitti. & ponderabis dictum Bal.ibi alle.iunctis quæ no.in proxi.præce.glo.& dic ꝙ talis re missio fiet vna cum actis factis coram iudice sæculari, quæ acta ꝓderint
5 pro aliquali probatione & informatione,dumtamen sint acta facta an teq̃ iudex sæcularis sciat illum clericum uel curiæ archiepiscopalis Nea politanæ actuarium seu notarium,quia postea ex illis iudex laicus debe ret puniri.Ita Bal.in.l.eos.§.super his.post prin.C.de app.& ibi add.in
6 litera,G.quæ concludit ꝙ confessio facta per clericum coram sæculari, si fuit inuitus coram ipso tractus,nil probat,sed si sponte,tunc præiudi cat.alleg.not.in.c.at si clerici.de iudi.per Moder. Albericus Oliua Iuris vtriusq; Doctor eximius,ac Rituum istorum interpres.

Ritus Trigesimus nonus & ultimus.

Item coram Vicario aperiuntur, & publi cantur testamenta, etiam si Notario non sit data per testatorem potestas aperiendi.

Ritus iste tendit in fauorem ultimarum uoluntatum pro illarum exequutione,& maxime pro cuius exequutione potest episcopus adiri,p
1 no.in.c.cum sit genera le.de fo.compe.per An ge. in.l.hæreditas. la.ii.§.si defuncto.ff.de peti.hære.per Panor.in.c.re

latum,l.I.in fi.de testa.no.in.c.tua nobis.c.si hæredes.c.ioãnes.& ibi per Io.an.de testa.& in indiuiduo hoc decidit Fran.de are.con.36.indi.ca/sus talis est,proponitur in facto.ulti.col.in fi.& ratio sua fundamentalis est,quia in testamento utplurimum continentur legata ad pias causas, quorũ legatorum exequutio spectat ad Episcopum,prout concluditur in alle.c.si hæredes.& in.c.tua nos.& ipse Episcopus erit etiam futurus iudex,merito coram ipso aperiri poterunt.& ita sæpius practicaui,nõ obstante.l.consulta.C.de testa.quæ uendicat sibi locum ubi in testamento non essent legata pia,& quãdo non imploratur officium iudicis pro exequutione testamentorum,quia quando imploraretur,non militaret tex. alle.l.consulta,ut in ritu.24.& plene concludit Panor.in alle.iuribus,in glo.in ver.legatis seu relictis.in præalle.ritu.24.

Non sit data potestas. 1 Immo etiam ritus procederet,etiam si testator hoc prohiberet,quia
2 non potest testator prohibere ꝙ Episcopus non exequatur huiusmodi uoluntatem.c.requisisti.circa med.c.tua.& ibi glo.in ver.interdici.de testa.ar.l.nemo põt.de leg.i.no.Host.in sum.de testa.§.fi.inci & per quem.

Et per ista Expedita sit interpretatio Rituum Archiepiscopalis curię Neapolitanę protectione almi patris & patroni mei Ianuarii,cui & ratione originis,& ratione subiectionis plurimum debeo.In qua siquid boni scriptum reperiatur,a Deo est,a quo bona cũcta procedunt:si mali,ut corrigatur rogo a benigno Lectore:Nemini displicere decreui:& si non omnibus,aliquibus pdesse:Opera enim Feli.usus sum utplurimum,& eius inhęsi consilio tradito in.c.rodulfus.colũ.16. ver.hortus autem est.de rescrip.dicentis,utilius esse commemorare qui uiderunt omnia,q̃ eorum dicta,eis tacitis transcribere.& allegat Greg. loquentem de Angelis dicentem,quid est quod non uident,qui uidentem omnia uident? & ideo magis contentus fui Nouiores allegare,qui omnia uiderunt,ipsis citatis in locis opportunis,q̃ aliquid mihi uendicare,induris plurimis alienis:quo patefacto ex matrice fonte, turpius dehonestarer,ut inuehit Fel.in.c.ex parte. lo.i.col.4.ver.periurus.in fi.de rescrip. quem alleg.Ioã.de neuizanis in silua nup.in fi.

Albericus
Oliua,Neapolitanus,Presbiter,
& inter Decre.Doct.mi
nimus,laudem
Deo dicit.

*

Reuerendiss. D. Domino Thomæ Carazolo Archiepiscopo Capuano, & Capellano maiori meritissimo.

QVEM AD ME his diebus superioribus Librum uidendum misit, tuæ Reuerendiss. Dominationi remitto, per me visum: & si non vt debuissem, sed quantum potui, propter multa quæ me impediunt diuersa & grádia negocia: Cognoui in eo sapienter fuisse dicta, & amussim (vt ita dixerim) adducta & considerata quæ dixit & innexuit R. Albericus Oliua Decretorum Doctor, illius auctor, super Curiæ Archiepiscopalis triginta nouem ordinatim positis Ritibus, ut merito laudari & approbari debeant, ac etiam a quolibet qui ea viderit præcipua & bene gesta haberi & reputari: Volui insuper vt ea Magnificus Nicolaus Iacobus de Raynaldis, Regius Consiliarius, vir quidem in vtraque Iuris censura pernotissime excellens, accuratius degustasset: & si talia inuenisset quod digna statu laudis suæ censeretur, vt inde laudari & approbari. Vt mihi uisum fuerat, etiam sua approbatione, idem astipularetur: & quod idem sibi uisum fuerit refero. Tua igitur Dominatio religiosissima hæc responsa accipiet, tum in laudem Operis, tum eiusdem Auctoris, digni certe summo præmio, quod Commentaria ad Ritus præfatos sic ediderit ita complete & docte, cum optime disposito alfabeto, ut dignum sit ea imprimi, ad honorem & laudem ipsius Auctoris. Et uale ut cupis, ex domo, die vii. Kalen. Septembris. M.D.XLI.

Vestræ Reuerendiss. Dominationis deditissimus Ioannes Martialis.

PRæmissa diligenti castigatione impressit in alma ciuitate Venetiarum Venturinus Roffinellus, ad instantiam nobilis viri domini Mathei Morelli, Anno Domini. M.D.XLII. & ob reuerentiam nouissimi Lateranensis Concilii, accessit reuisio Excellentissimi Domini Ioannis Martialis Regii Collateralis Concilii Neapolitani Regentis singularis doctrinæ & grauissimæ auctoritatis, & Magnifici Nicolai Iacobi de Raynaldis Regii Consiliarii in vtraque Iuris censura excellen. prout etiam attestatur pralibatus excellens D. Ioannes Martialis, ex ordine & præcepto Reuerendiss. D. Domini Thomæ Carazoli Archiepiscopi Capuani, meritissimi, & Regni maioris Capellani, ut apparet ex suprascriptione.

CONSTITVTIONES SINODALES

QVONDAM REVERENDISSIMI IN CHRI-
STO PATRIS D. DOMINI IOANNIS
DEI ET APOSTOLICAE SEDIS
GRATIA ARCHIEPISCO
PI NEAPOLITANI,
ET EIVS CA
PITV
LI.

Confirmatæ per Reuerendissimum D. Do-
minum Alexandrum Caraffam, nunc
Archiepiscopum Neapoli-
tanum, & eius Ca-
pitulum.

Impressæ Anno a' Virginali partu
M. D. XLII.

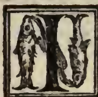
Reuerendissimo D. Domino Alexandro Caraffa Archiepiscopo Neapolitano dignissimo Franciscus Tuppi, seruulus, foelicitatem.

OB TEMPORIS Antiquitatem, ob malorum ignauiam, mores, virtutes, religio, atq; praestantia Religionis, & sepulti & deprauatę videbantur: Tu equidem, qui Virtuti & Religioni continuo incumbis, vt bonus pastor, vis econtinuo vt ad astra dignitas pastoralis perueniat: tu Ecclesiam tuam in Religione conseruas, & Clero religiosissimo Capitulum decorasti. Voluisti Constitutiones sinodales, antiquis Pastoribus approbatas, clarere, vt letentur boni, & reprobi opprimantur. Propriis itaq; sumptibus tuae Reuerendissimae Dominationi illas imprimere curaui, & tibi dedicaui, vt noscant posteri uirtutem tuam, & iustitiam, quam colis, commendent. Vale.

1

Praeambulum, cum debita inuocatione coele stium Numinum, quorum benigno fa- uore bene caepta, per- ficiuntur.

N NOMINE domini nostri Iesu Christi, beatae vir ginis gloriosę Matris eius, beatae Catherinae martiris, & beati Ianuarii, totiusq; coelestis curiae, Amen. Nos Ioannes Dei & Apostolicae sedis gratia Archiepisco- pus Neapolitanus, suscepti Pastoralis regiminis nos cura sollicitat, sic vtilitatibus subiectorum, in illis prae- cipue, quae animarum saluti consulunt, nunc nouo editione Iurium nunc antiquorum confirmatione, sollicite prouidere, vt a quibuslibet noxiis praeseruemur. Verum, quia audatio exigit vt non si mus sola prohibitione contenti, sed poenas delinquētibus imponamus. Ideo habita sup hoc diligenti deliberatione vnà nobiscum Capituli no- strae maioris Neapolitanae Ecclesiae cōfirmamus, vnà cum consensu eius- dem Capituli, & cum eodem Capitulo Constitutiones infrascriptas per nost ros praedecessores & Vicarios editas: Confirmamus etiam de nouo edicimus, statuimus, ordinamus, atq; firmamus subnotatas Constitutio- nes additas perpetuo valituras. Insuper, de nostra certa scientia cassan- tes, reuocantes, irritantes, & annullantes quascunq; alias Constitutiones siue statuta per nostros prędecessores, seu nos & nostros Vicarios editas, in praesenti Volumine non insertas, nec impressas, ipsasq; decernimus & volumus existere viribus vacuatas, & nullius valoris firmitatem habere, exceptis Capitulis, Constitutionibus, & Statutis inter vassallos Neapolita nae Ecclesiae per nos & nostros Vicarios ordinatas: Quas & quae volu- mus & decernimus habere (vt prius) efficaciam & vigorem.

Constitutio prima.

Excommunicatio contra blasphemantes Deum, Beatam virginem Mariam, vel Sanctos eius.

HOrrendum facinus polluti oris internis affectibus compesce- re cupientes, excommunicamus sententialiter in his scriptis om nes & singulos mares & foeminas publice blassemantes Deum, Beatam Virginem Mariam, matrem eius, seu Sanctos, vel aliquem ex Sanctis eius.

Constitutio secunda.

Excommunicatio contra hæreticos & scismaticos.

HAereticorum & scismaticorum pestem improbam psternnetes, omnes & singulos hæreticos, & scismaticos, eorum fautores, receptatores, & auxiliatores excommunicamus sententialiter in his scriptis.

Constitutio tertia.

Excommunicatio contra sacrilegos.

SAcrilegorum nephandam esuriem reprimentes, excommunicamus sententialiter in his scriptis, omnes & singulos fures, subtrahentes de Ecclesiis seu Capellis ciuitatis & diocesis neapolitanæ, calices, seu libros, vel vestimenta sacerdotalia, seu paramenta altaris, thuribulum, siue crucem, candelabrum, siue aliquod prædictorum, vel aliquid aliud ad diuinum obsequium deputatum, & generaliter omnes & singulos sacrilegos, eorumq; participes in crimine memorato.

Constitutio quarta.

Excommunicatio contra veneficos, sortilegos, & diuinatores, & accedentes ad eos.

AD veneficiorum, sortilegorum, & diuinatorꝝ damnabilem astutiam elidendum, excõicamus sententialiter in his scriptis omnes & singulos qui præt extu captandæ dilectionis, vel odii inferendi, aliqđ poculum, siue cibum alicui dederint, & incantationes, siue diuinationes facientes per inuocationem Dæmonum, proiectionem plumbi, siue ceræ liquefactæ, vulgariter dictæ, luseue, fabarum, salis, oui, in aqua, & orinali, vel aliter, & generaliter omnes veneficos, sortilegos, & diuinatores, & qui ad eos accesserint prædictis sortilegiis, veneficiis, & diuinationibus, eorumq; participes, ac prædictis psonis, vel ipsarum alteri quo ad prædicta præstantes auxilium, consilium, & fauorem.

Constitutio quinta.

Excommunicatio contra dantes & recipientes de crismate & oleo sancto pro aliqua diuinatione, veneficio, aut sortilegio.

ITem sicut fidedigna relatione percepimus, nonnulli sacerdotes & alii clerici saeculares dare & exhibere ꝯsueuerunt de crismate & oleo sancto nonnullis personis, qui illo in operibus diuinationum, veneficiorum, aut sortilegiorum vtuntur, seu in alios vsus illicitos illud conuerterunt, in ipsorum animarum periculum, & in manifestum opprobrium, ac contemptum Dei & sacramenti ecclesiastici, ad quod ipsum crisma & oleum deputatum dignoscitur: excommunicamus sententialiter in his scripdis, dantes & recipientes huiusmodi decaetero ipsum crisma vel oleum sanctum, & dictam excommunicationis sententiam ipsos incurrere volumus ipso facto.

Constitutio sexta.

Excommunicatio contra incendiarios possessionum ecclesiarum & aliarum priuatarum personarum.

INcendiariorum latentem perfidiam, pronis desideriis elimantes, excommunicamus omnes & singulos incendiarios domorum, fundorum, & aliarum rerum ecclesiasticarum, ac etiam aliarum personarum publicarum & priuatarum.

Constitutio septima.

Excommunicatio contra adulteros & adulteras manifeste.

CArnis contagium, quod vtriusq; testamenti pagina detestatum est, extirpare radicitus cupientes: excommunicamus sententialiter in his scriptis omnes & singulos adulteros & adulteras manifestos.

Constitutio octaua.

Excommunicatio contra contrahentes de facto secundo loco matrimonium, post contractum cum alia primo matrimonium de praesenti legitime.

PErduxit ad nos relatio fidedigna, ꝙ nonnulli lubricae voluptatis post contracta legitime matrimonia de praesenti, cum aliis secundo contrahunt, aliquaue post contracta prima legitime matrimonia de prçsenti, eorum praeconceptam nequitiam occultantes, cum aliis clandestine fugiunt, quibus adhaerent iugiter vt maritis, volentes huic morbo, qui

uelut cancer inualuit per noua mordecinæ remedia officii debito prosequi dere:monemus omnes & singulos supradictos,eorumq; participes,& ad prædicta præstátes auxilium,consilium,& fauorem,quatenus attentare deinceps similia non præsumât:in contrafacientes exnunc put extunc in his scriptis excommunicationis sententiam promulgamus.

Constitutio nona.

Excommunicatio contra usurarios publicos.

Avaritiæ,quæ est idolorum seruitus,radicem studiosius extirpantes, excommunicamus sententialiter in his scriptis omnes & singulos usurarios manifestos.

Constitutio decima.

Aduersum inientes & scribentes,seu scribi facientes contractus fictitios in fraudem usurarum.

PEruenit ad nos,insinuatione multorum,q exercétes uoraginem usurarum in ciuitate & diocesi neap.ut eorum lateant crimina,ptractus fictitios,in fraudem iniunt usurarum:igitur ad clamores hmõi,debito officiali excitati,statuimus & confirmamus q nullus de ciuitate uel diocesi neap.uel morantes in eis in fraudem usurarz,uel etiam sine fraude usurarum audeant scribere,uel scribi,uel poni facere in aliquo instruméto uel cuiuscunq; obligationis scriptura,maiorem quantitatem,uera sorte,nec aliud quicq fictitie,nisi qd in ueritate fuerit mutuatum,depositum,uel etiam cõmodatum,& alium pro alio ptractum celebrare minime,uel ini re etin ptrafacientes autem exnunc put extunc excõicationis sniam ferimus in his scriptis:declaramus etiam & statuimus,q ad pbationem fraudis prædictæ & criminis usurarum prædicti sufficiat testimonium quinque bonoz uiroz deponentium de fama publica,dũmodo creditor ipsius instrumenti uel scripturę,q aliqñ usuras exercuerit fuerit infamatus.

Constitutio undecima.

VSurariorum latentem neqtiam,qui non tam utunt pecuniis,sed & loquamur,ppriis abutuntur sanctorũ patrum sentẽtiis,pdẽnatam undecunq; claruerit inultam relinquere,ex debito pastoralis regiminis non ualentes,sed ipsam,qtum licet & expedit,persequi disponentes:hu

itus nostrae constitutionis,seu statuti serie,perpetue ualitura,edicimus,declaramus,statuimus,atq; firmamus q ad pbationem plenariam & legitimam criminis hmôi usurarum,delati qualitercunq;,uel etiam inqsiti in nostra archiepali curia neap. sufficiat,ut.s.testimonium qnq; bonorum uirorum deponētium ɔtra delatum,inqsitum,seu accusatum de crimine hmôi usurarum,de fama publica,dūmodo denūciatus ipse,inqsitus,siue accusatus de dicto crimine, q aliqñ usuras exercuerit fuerit infamatus, ac ex pbatione hmôi facta taliter reus iam dicti criminis possit legitime puniri,ac etiam condemnari,ne maleficia remaneant impunita.

Constitutio duodecima.

Excommunicatio contra falsarios quorumlibet instrumentorum,& specialiter literarum apostolicarum.

AD falsarios ausus reprobos refrenandos,excōicamus sententialiter in his scriptis oēs & singulos falsarios instrumentorum,quae neap. ordinationes nuncupant,& aliorum instrumentorum quorumcunq;,& praecipue,literarum apostolicarum,& neapolitani Antistitis,seu Vicarii, & curiae archiepiscopalis neapolitanae.

Constitutio decima tertia.

In perhibentes falsum testimonium,& utentes falsis testibus, attestationibus,seu instrumentis scienter.

TEmeritatem effrenatam falsorū testium reprimentes,excōicamus sententialiter in his scriptis oēs & singulos phibentes,seu pducentes falsum testimonium,seu falsos testes,uel utētes testibus,uel attestationibus,uel qbuscūq; instrumentis falsis scienter in quacūq; curia ciuitatis uel diocesis neap. & nihilominus prӕter poenam excōicationis praedictam delinquentes in aliquo praedictorum in nostra archiepiscopali curia neapolitana nostro arbitrio decernimus puniendos.

Constitutio decima quarta.

Contra proiicientes lapides,uel spurcitias in corpora senum mortuorum.

VEnerandam senectutem,attestante iuris censura probabilis,excommunicamus sententialiter in his scriptis omnes & singulos qui di-

gni reprehensione in senum seu antiquorum funeribus, quorum corpo ra mortua ad ecclesiam deferuntur, lapillos, aut lutum proiiciunt, seu ali as illusiones derisorias faciunt, in reuerendae senectutis opprobrium & humanitatis, manifestam iniuriam & offensam.

Constitutio decima quinta.

Monitio contra tenentes apothecam apertam in diebus festiuis, vel vendentes mercimonia, praeter comoestibilia, potabilia, & moedicinalia.

CONsiderantes attentius festiuos dies maiestatis Altissimi dedicatos nullis debere voluptatibus occupari: monemus omnes & singulos barbitonsores & alios artifices artis seu ministerii mechanici cuiuscunque de ciuitate & dioecesi neapolitana, & commorantes in eis, quatenus sub excommunicationis poena tenere apertam apothecam ad vendendum quaecunque mercimonia, vel laborare in arte sua non debeant diebus dominicis, seu solennibus festiuitatibus, Natiuitatis, Epiphaniae, Resurrectionis, & Ascensionis dominicae, in die Veneris sancto, in die Eucharistiae, vel Penthecostes, vel Assumptionis, Purificationis, Annunciationis, vel natiuitatis beatae Mariae virginis, aut beati Ioannis baptistae, vel solemnibus festis Apostolorum, quatuor Euangelistarum, sanctae Crucis, sanctorum Ianuarii, Agrippini, Athenasii, Asperi, Eufirmi, Seuerii, Georgii, Anelli, Luciae, Restitutae, Catharinae, Margaritae, & aliorum festorum duplicium & semiduplicium, his duntaxat exceptis qui comestibilia, potabilia, vel medicinalia vendiderint.

Constitutio decima sexta.

Monitio contra reponentes, & reponi facientes aliquid non deputatum ad diuinum cultum in ecclesiis seu Capellis.

CVm ecclesiae orationum & non repositoriae debeant esse domus: monemus omnes & singulos de ciuitate & dioecesi neapolitana, & commorantes in eis, quatenus sub excommunicationis pena in ecclesiis ipsis vegetes, trabes, & quaecunque alia ad diuinum cultum non pertinentia non reponant, nec reponi faciant, & repositas extrahi faciant infra decem dies a die publicationis praesentium computandos.

Constitutio decima septima.

Excommunicatio contra ludentes ad azardum, vel taxillos, peccantes carnaliter, vel cõmittentes lenocinia in ecclesiis.

QVia sunt nonnulli qui venerandis ecclesiis non minus in grauem offensam Dei, maliq; exempli pernitiem q̃ scandalum fidelium populoꝝ ad taxillos ludere, vel qđ horribilius percipitur auribus, lenocinia, fornicationes, adulteria, incestus, stupra, necnon nephandam libidinem ꝑpetrare, reprobis ausibus non verentur: officii debito excitati contra omnes & singulos præmissoꝝ facinoꝝ perpetratores, vel ipsoꝝ alicuius, eorumq; participes, ac quo ad prædicta prestantes auxilium, cõsilium, & fauorem, & presertim in premissis, vel ipsoꝝ in altero in maiori neapolitana ecclesia delinquentes: & vt omnis precludatur via nequitie, & infra domos, seu Capellas ipsaꝝ ecclesiaꝝ ad diuinum officium deputatas, vel in cimiteriis, seu ipsoꝝ campanilibus, in præmissis, seu aliquo ipsorum delinquentes, excõicationis sententiam ferimus in his scriptis.

Monitio.

POrrò ad cuiuslibet actus noxii in eisdem ecclesiis ꝑpetranda omnem materiam decidẽdũ monemus omnes & singulos mares & fœminas de ciuitate & diocesi neapolitana, & commorantes in eis, cuiuscunq; status & conditionis existant, quatenus sub excõmunicationis pœna in iam dictis ecclesiis conuiuia facere, ad pilam ludere, vel choreas exercere de cetero non audeant vel præsumant.

Constitutio decima nona.

Quòd deuastantes figuras depictas Sanctoꝝ condemnentur camere dicti domini Archiepiscopi, & refici faciant eoꝝ expensis figuras deuastatas, & nihilominus constringantur vel detineantur in carcere archiep̃ali vnum mensem.

CVm plerũq; ex nefario ludo azardi huiusmodi nõ solum impie blasphemie prodeant, veꝝ idem ludentes deguastare Sanctoꝝ depictas imagines in ipsoꝝ obprobrium animarumq; periculum non verentur: enormitati tanti discriminis ꝑpensius obuiantes, patratorem huiusmodi ad refectionem picturæ dicte imaginis vel figuræ deguastate suis sumptibus

bus & expensis mulctamus, & nihilominus fustigandum a loco cōmissi criminis vsq; ad palatium archiepatus, & detinendum captiuum in carcere curiæ archiepiscopalis neapolitanę per mensem vnum pro pœna, & pro pœnitentia patrandi criminis supradicti puniendo vice qualibet decernimus in his scriptis.

Constitutio uigesima

Quod ludentes ad azardum in ecclesiis vel ambitibus neap. ecclesiæ detineantur in carcere archiepali octo diebus.

STatuendo insuper & firmando omnes & singulos laicos ludentes ad azardum in maiori ecclesia neapolitana, vel ambitibus suis, vel in aliis ecclesiis ciuitatis & diocesis neap. in tarenis auri duobus in opus pium applicandis, vel q; nouem diebus continuis in carceribus curię archiepiscopalis detineant puniendos vice qualibet decernimus in his scriptis.

Constitutio uigesima prima.

Excōmunicatio contra proiicientes uiras, bulzonos, sagittas, p rectas, lapides, uel quicquid aliud dānosum ad tectum, seu fenestras neap. ecclesiæ, uel aliarum ecclesiarum.

INdemnitati nostræ maioris neap. ecclesiæ & aliarū ecclesiarū, put sollicitat nos cura suscepti regiminis, puidentes, omnes & singulos qui balistis, seu arcubus, uel aliter piecerint uiras, bulzonos, sagittas per rectas lapides, uel quicqd aliud dānosum ad tectum, seu fenestras ipsius neapolitanæ ecclesiæ, uel aliarū ecclesiarum prædictarū ciuitatis & diocesis neapolitanæ, excommunicamus sententialiter in his scriptis.

Constitutio uigesima secunda.

Excommunicatio contra proiicientes uel facientes proiici immunditias in ambitibus neap. ecclesiæ, uel aliarum ecclesiarum.

HOnorem debitum uenerandis ecclesiis exhiberi uolentes oēs & singulos piicientes, uel piici facientes immunditiam, terram, cadauera bestiarū, spurcitias, uel alia inhonesta in curribus, seu ambitibus maioris ecclesiæ neapolitanæ, uel aliarum ecclesiarum ciuitatis & diocesis neapolitanæ, excommunicamus sententialiter in his scriptis.

Constitutio uigesima tertia.

In occupatores bonorum & iurium neap. ecclesiæ & aliarum.

Sunt nonnulli, put multoꝝ habet assertio, qui terras, prata, pascua, sesinas, molendina, furnos, nemora, domos, census, instrumēta, acta, registra, priuilegia, & alia bona & iura ad neap. ecclesiam, & alias ciuitatis & diocesis neap. pleno iure spectantia, detinent occupata, & soluere & restituere negligunt in ipsoꝝ aīaꝝ piculum, prædictarūq; ecclesiaꝝ pręiudicium & grauamen: indēnitati earundem ecclesiaꝝ ex cura suscepti regiminis puidentes, reqrimus & monemus oēs & singulos occupatores & detentores hmōi eorūq; ꝯsentientes, ut prædicta oīa & singula integraliter, & cum effectu resignare, ꝑsoluere, & restituere debeant, absq; mora, prædictis ecclesijs, uel ad quos eaꝝ gubernatio ptinere dignoscitur, necnon & participes, & scientes confestim debeant reuelare: in ꝯtrafaciētes exnunc put extūc excōicationis sniam ferimus sentētialr in his scriptis.

Constitutio uigesima quarta:

Contra turbatores bonorum & iurium ecclesiarum.

Excōicamus insup sniałr in his sc iptis oēs & singulos indebite turbatores & molestatores possessionum & bonoꝝ maioris neap. ecclesię, tam mobilium q̄ stabilium, necnon sesinaꝝ, iurium, reddituum, census, & alioꝝ puentuum dictæ ecclesiæ, ac ēt possessionum, iurium, & bonoꝝ fructuū, reddituū, & puentuū aliaꝝ ecclesiaꝝ ciuitatis & dioce. neap. eorūq; participes & sciētes, q quo ad prædicta dederint auxiliū, ꝯsiliū, & fauorē.

Constitutio uigesima quinta.

Contra tenentes recōmendata beneficia, uel aliter absq; iusto titulo, & non resignantes infra octo dies a die publicationis.

Item qa nōnulli in ciuitate & diocesi supradictis beneficia, seu beneficium ut cōmendata detinere dicūt, quæ ad collationem nr̄am noscuntur iure ordinario ptinere: excōicamus sententialiter in his scriptis tenētes recōmendata talr, seu a liter, dicta beneficia, uel ipsoꝝ aliqđ absq; iusto titulo, eorūq; participes, & scientes, non resignātes nobis eadem, vel non reuelantes nobis oretenus, literatorie, publice, uel secrete infra dies octo a die publicationis præsentium computandos.

Constitutio uigesima sexta.

Excõmunicatio contra notarios scribentes testamenta & non n oti ficantes ea dictę curię infra octo dies ab obitu testatoris.

VOlentes vt pię voluntates vltimę defunctoꝝ exequutioni debitæ demandentur, omnes & singulos notarios & curiales habentes seu scribentes testamenta & vltimas voluntates & non nũciantes eidem nostræ curię infra dies octo a die obitus testatoris, & nõ dando copiam de his in q̃bus tangitur ipsa nostra maior neap. ecclesia, vel neap. Antistes ꝑ ea post annum cõputandum a die obitus supradicti non dantis copiam testamentoꝝ integram eidem curię, excõicamus sn̄ialiter in his scriptis.

Constitutio uigesima septima.

Excõmunicatio contra non exequentes testamenta infra an num a die obitus testatoris & occultantes eadem.

EXcõiçamus & sn̄ialiter in his scriptis oẽs & singulos occultantes testamẽta seu gesta quominus exequutioni debitę demandent̃, & sine cã legitima differũt, quominus ipsa infra annũ cõputãdum a die obitus testatoris testamẽta prędicta siue gesta exequutioni debitę demandent̃.

Constitutio uigesima octaua.

Cõtra non soluentes quartariam infra mẽsem a die receptionis legatoꝝ.

EXcõmunicamus etiam sententialiter in his scriptis omnes & singu- los qui receperunt vel receperint aliqua legata seu relict ı, de quibus nobis quarta debetur, & ipsam quartam non soluerunt, vel nisi soluerint infra mensem a die receptionis huiusmodi legatorum.

Constitutio uigesima nona.

Contra apponentes & apponi facientes iuramenta in ꝯtractibus vassal loꝝ ecclesię neap. & facientes ꝯtractus alienationis vel pignoratio- nis bonoꝝ eorundem, neap. Antistitis conscientia inconsulta.

ITem monemus & inducimus vniuersos & singulos de ciuitate & dio cesis neap. commorantes in eis, contrahentes & inientes contractus

cuiuscunq;

generis seu obligationis cum vassallis ecclesiæ Neapolitanæ, cum scri-
ptura, vel sine scriptis, ac curiales omnes & singulos, & cæteros alios no
tarios seu scribas ciuitatis & diocesis prædictarum, & commorantes in
eis, etiam sub pœna excommunicationis, canonica monitione præmis-
sa, monemus, ac etiam mandamus eisdem a dictis vassallis ecclesiæ Nea
politanæ, quan do cum aliis vel eisdem contrahentibus contrahunt, aut
inter seipsos iuramenta non exigant de obseruandis præmissis, nec ap-
ponant, ue lapponi faciant huiusmodi iuramenta in cautelis ipsorum,
nec contractum aliquem faciant cuiuscunque alienationis seu pignoratio
nis bonorum stabilium ipsorum vassallorum, nostra conscientia incon-
sulta: in contrafacientes vero, dicta canonica monitione præmissa, ex-
communicationis sententiam ferimus in his scriptis.

Constitutio trigesima.

Excommunicatio contra vtentes priuilegiis alicuius
in dulgentiæ domini Neapolitani An
tistitis conscientia inconsulta.

ANimabus fidelium ne decipiantur salubriter occurrentes, excom-
municamus sententialiter in his scriptis omnes & singulos de ciui
tate vel diocesi Neapolitana, & commorantes in eis, qui surreptitie præ
ter nostram conscientiam vtuntur literis alicuius indulgentię, concessis
olim per prędecessores nostros vel Capitulum Neapolitanum aliqui-
bus ecclesiis seu hospitalibus ciuitatis & diocesis prædictarum.

Constitutio trigesima prima.

Quod clerici & præsbiteri non deferentes biretum vel
ceprensem clausum soluant tarenos tres,
vel stent in carcere sex diebus.

VOlentes clericos & præsbiteros vniuersos nostro pastorali com-
missos regimini, prout tangit nos sollicitudo iniuncti officii, mori-
bus conformare, monemus omnes & singulos canonicos nostræ maio-
ris ecclesiæ Neapolitanæ, rectores ecclesiarum ciuitatis & diocesis Nea
politanæ prædictarum, in eis commorantes, quatenus ipsorum quili-
bet infra dies qndecim, a die publicationis præsentium computandum,
debeant se conformare ad portandum habitum clericalem dicti, videli
cet, canonici, & rectores intra ciuitatem & in ecclesiis in publico ince-

dant indui desupèr capa longa seu tabarro congruentibus honestati or
dinis clericalis, præfati vero præsbiteri biretum, vulgariter nuncupa
tum, uel caputium super caput suum & tonsuram deferant congruen
tem, ac etiam clausa undiq; deferāt præsbiteri de ciuitate prædicta Nea
politana, & in ea commorantes intra ciuitatem prædictam, & præsbi
teri de dicta dioceſi, & commorantes in ea intra casalia in quibus habi
tant sita intra prędictam dioceſim, ac etiam intra ipsam ciuitatem, desu
per, & in publico, & in ecclesia indumenta, videlicet, capam, seu tabar
rum, ceprensem, seu cotarditam amplas & longas, breuitate nimia, vel
longitudine non notandi, sed honestati præsbiteratus ordinis congru
entes: contemptorem autem præmissorum, vel alicuius eorum in tare
nis auri tribus, applicandis ad pium opus, vel detrudendum, arestādum
& detinendum captiuum sex diebus in carcere supradicto, puniendum
vice qualibet decernimus in hiis scriptis.

Constitutio trigesima secunda.

QVoniam in epistola decretali describit, clerici neq; comā nutriant,
nec barbam, monemus oēs & singulos clericos de ciuitate & dio
cesi Neapolitana, & commorantes in eis, quatenus barbam vel co
mam nutrire, seu deferre non audeant, uel præsumant, sed tonsuram &
clericam deferant congruentes: contemptorem vero quemlibet in tare
nis auri tribus in opus pium conuertendis, ut s. mulctandum uel detru
dendum, arestandum, & captiuum detinendum in supradicto carcere
sex diebus puniendum uice qualibet decernimus in his scriptis.

Constitutio trigesima tertia.

Excommunicatio contra præsbiteros forenses ce
lebrantes, uel sacramenta ecclesiastica
ministrantes in ciuitate uel dio
cesi neapolitana.

SAepe contingit q nonnulli vinculo excommunicationis astricti, aut
apostatæ, uel irregulares, seu criminosos, & sacramentorum partici
cipatione indigni, suam patriam, antequam de hiis habeatur noticia, fu
gientes, se in ciuitate & diocesi neapolitana improbe ingerunt celebra
tioni missarum, & populo præsumunt, non sine graui offensa Dei, mini
strare ecclesiastica sacramenta. nos igitur animarum ipsorum periculis
obuiare, & Christi fidelibus, ne decipiantur, occurrere, officii debito cu

pientes,statuimus q nullus,natione ignotus,forensis,aut alterius ciuitatis,aut diocesis oriundus,q de quolibet præsumatur,nisi,saltem per famam,ipsius origo neapolitana,uel competentibus indiciis approbetur, audeat,uel præsumat in ciuitate & diocesi neapolitana missam uel missas celebrare,nec aliqua ministrare ecclesiastica sacramenta,sine nostra licentia speciali:in contrafacientes excommunicationis sententiam ferimus in his scriptis:iudicamus autem dictam licentiam nullatenus,etiam de gratia concedenda,nisi de uita,ordinibus,& moribus,atq eius sufficientia plenaria fiet fides:& concessas omnes cuiuscunq tenoris licentias huiusmodi præsentibus reuocamus.

Constitutio trigesima quarta.

Excommunicatio contra tenentes ultra septem missas in hebdomada.

Quia,prout ad nostrum peruenit auditum, plerique sacerdotes, non quæ Iesu Christi sunt quærentes,lucris, in spiritualibus. inhærentes in ciuitate uel diocesi neapolitana ultra septem missas in hebdomada in beneficium assequuntur, qui non ualentes personaliter seruire,eisdem per substitutos minus legitime seruiunt, quinimmo deseruiunt contra sacrorum canonum instituta. uolentes, prout officii debitum nos compellit,de salubri remedio prouidere, monemus omnes & singulos sacerdotes ciuitatis & diocesis neapolitanæ, & in eis commorantes vna monitione pro omnibus,quatenus infra qndecim dies a die publicationis præsentium computandos, missas ultra septem numero supradictas,et ipsarum beneficia nobis,uel illis ad quos spectat collatio & præsentatio earundem debeant resignare,et in futurum ultra prædictum numerum non debeant acceptare: contemptorem uero quemlibet exnunc prout extunc, dicta monitione præmissa canonica, excommunicamus sententialiter in hiis scriptis.

Constitutio trigesima quinta:

Excommunicatio contra exequutores,q assignent possessiones celebrantibus missas ipsas.

Item aduertentes propensius ne defunctorum uoluntates ultimæ defraudentur,sed quãtum licet & expedit, cum aliud uelle non possint, & iterum arbitrium iam non redit, exequutioni debitæ demandentur.

Declarando decernimus ꝙ non liceat exequutori alicui testamentario, uel alteri, qui ex dispositione, seu commissione habeat missas aliquas facere celebrari, domos, terras, uel alias possessiones, ad hæc specialiter deputatas, tenere, certam dando pecuniam missas celebrantibus supradictas, sed domos & possessiones prædictas assignent missas tales celebrātibus, infra quindecim dies a die publicationis præsentium computandos, nisi per testatorem aliud fuerit ordinatum: alioqn contemptorem quemlibet exnunc prout extunc, dicta monitione præmissa canonica, excommunicamus sententialiter in his scriptis.

Constitutio trigesima sexta.

Monitio contra conferentes missas uel beneficia alia sine confirmatione neapolitani Archiepiscopi, & suspensio recipientium clericorum.

ITem quia sunt nonnulli clerici & laici in ciuitate & dioecesi neapolitana, quibus certorum beneficiorum, seu ecclesiarum, uel missarum præsentatio competit, ipsa pro ipsorum uolūtatis arbitrio conferentes, igitur cum eorundem beneficiorum, ecclesiarum, uel missarum institutio, seu cōfirmatio, ad ipsorum clericorum uel laicorum præsentationem noscatur deuenire, ad neapolitanum Antistitem pertinere: monemus omnes & singulos clericos et laicos supradictos, quatenus cum uacatio contingerit de prædictis, uel aliquo prædictorum, nobis debeant, prout eis competit, ad prædicta, uel ipsorum aliquod præsentare idoneum instituendum, seu confirmandum per nos, seu nostro mandato, prout iustitia suadebit, sub poena pditionis iuris quod in ipsis habuerit: clericum uero recipientem quemlibet contemptorem, dicta monitione præmissa canonica, exnunc prout extunc in his scriptis suspendimus a diuinis.

Constitutio trigesima septima.

Excommunicatio contra sacerdotes seruientes per substitutum sine licentia domini Archiepiscopi.

MOnemus insuper omnes et singulos præsbiteros supradictos quatenus habens capellam ppriam, seu altare, in qua seu quo ipsum quotidie, uel in certis diebus in hebdomada oporteat celebrare sub poena excōicationis

na excommunicationis, quam contra contemptorem quemlibet ferimus in his scriptis, in fraudem præsentis constitutionis per substitutum seruire nõ debeat, his dũtaxat exceptis, qui in casu necessitatis, vel de nostra licentia oporteret ipsos aliquatenus absentare, vel de causa alia rationabili suadente, & sine fraude hmõi per substitutum debeant deseruire.

Constitutio trigesima octaua.

Quòd celebrantes duas missas eadem die, a diuinis officiis sint suspensi.

ITem quia, sicut testimonio fidedigno percepimus, nonnulli qui zelo rapacitatis inuigilanter missas duas eadem die dicere non verentur in illusionem diuini iudicii, & exterminium canonicæ sanctionis: monemus omnes & singulos presbiteros ciuitatis & diocesis neapolita. in eis commorantes, quatenus, præterq̃ in die Natiuitatis Dominicæ, nullus præsbiter vna & eadem die missas duas dicere audeat, vel præsumat: cõtemptorem vero quemlibet exnunc prout extunc in his scriptis suspendimus a diuinis, & suspensum manere volumus & decernimus per præsentes, ipsumq; nihilominus ad carcerem archiepiscopalem prædictam detrudendum, arrestandum, & detinendum captiuum, & alio nostro arbitrio decernimus puniendum.

Constitutio trigesima nona.

Quòd clerici ludentes ad taxillos puniantur in tarenis quindecim, & portantes pedites arma, in vna Vncia.

VT clericorum actus & mores, quorum vita aliis debet esse magistra, in melius reformentur, omnes & singulos sacerdotes & clericos ciuitatis & diocesis neap. & commorantes in eis, ludentes ad taxillos, in tarenis quindecim, aut aliquod genus armorum pedites portando per ciuitatem prædictam, in vncia auri vna, carlenis argenti ad supradictę cameræ psoluendum puniendo decernimus vice qualibet in his scriptis.

Constitutio quadragesima.

Quòd clerici potantes in tabernis soluant vice qualibet florenum vnum.

SIcut percepimus testimonio fidedigno, sunt plerique sacerdotes & clerici qui potius relaxatis habenis q̃ freno honestatis ornati, more laicorum per tabernas discurrere non verent̄, denigrando modestiam ordinis clericalis: volentes cura pastoralis officii de salubri remedio ꝓuidere, oẽs & singulos sacerdotes, & clericos quoslibet bibentes vel comœdentes in aliqua taberna, vel ante ipsam in ciuitate prædicta uel suburbiis eius, in floreno auri vno uice qualibet, dictæ cameræ applicãdo, ut. s. mulctãdum, vel ad carcerem supradictum duodecim diebus detrudendum, arrestandum, & detinendum captiuum, puniendum decernimus in his scriptis, dumtaxat exceptis qui fuerint vel ueniendi ad eam de partibus aliis cũ accedendi extra ciuitatem ipsam ad partes alias in itineribus cõstituti.

Constitutio quadragesima prima.

Excommunicatio contra facientes se ordinari præter conscientiam neapolitani Antistitis.

VErentes attentius ꝙ nõnulli clerici de ciui. uel dioc. neap. & cõmorãtes in eis surreptitie ab alienis epis minus legitime ad sacros ordines se faciunt ꝓmoueri, excõicamus sententiaſr in his oẽs & singulos de ciuitate & diocesi supradictis qui surreptitie pręter nr̃am ꝯsciẽtiam, nostra nõ obtẽta licẽtia, ab aliquo prelato se fecerint ad aliquem ordinẽ ꝓmouere.

Constitutio quadragesima secunda.

Quod clerici exercentes mercimonia soluant vnciam unam.

INsinuatione frequenti nostris est auribus intimatũ, ꝙ nõnulli sacerdotes & alii clerici ciuitatis & diocesis neapolitanæ & cõmorantes in eis in sacris ordinibus ꝯstituti, mercãtias, tabernam, & alia mercimonia exercere in obprobrium ordinis clericalis, atque mali exempli pnitiem non verent̄: monemus oẽs & singulos sacerdotes & clericos supradictos q iatenus tabernam retinere, mercantias & alia mercimonia exercere p se vel alios ulterius non præsumant: contrafacientes vero in uncia auri vna carlenorum de argẽto, vt supradictæ camerę applicãda decernimus puniẽdos: declarantes aũt non includi in ꝯstitutione prædicta vẽdentes vinũ, seu fructus, & grecum, tabernariis vel aliis mercatoribus, licet dicti tabernarii uel mercatores dictũ græcum uel uinum vendãt, seu uendi faciant ad minutum: & locatores suarum domorum, q̃ q̃ conductores ipsarum, tabernam in eisdem uoluerint exercere, dummodo in dictæ constitutionis fraudem

nihil fiat:contrafacientes uero poenæ suspensionis officii & beneficii decernimus subiacere.

Constitutio quadragesima tertia.

Contra clericos & præsbiteros tenentes concubinas.

Effrenatam sacerdotum & clericoꝝ ciuitatis & dioce. neap. & cōmorantium in eisdem luxuriam, solerti diligētia euellere cupientes ꝯstitionem seu statutū olim ꝯtra hmōi editum Melfiæ ꝑ bonæ memoriæ. D. Gerardum de Parma. S. S. romanæ ecclesiæ Cardinalem, aplicæ sedis Legatū in regno Siciliæ citra faꝝ, p̄ntibus duximus annotādum, statuentes eādem ꝯstitutionem, & eius pœnas ꝯtra clericos oēs ciuitatis & dio. neap. & cōmorantes in eisdem habere efficaciam & roboris firmitatem: cuius ꝯstitutionis seu statuti tenor sequtur infrascriptus, licet fœlicis recordationis D. Alexāder Papa. iiii. duxerit statuēdum ꝙ clerici q focarias habere noscunt̃ ꝑ prælatos, ut eas a se remouere debeant moneant̃, eas de cætero minime admissuri, ita ꝙ si acquiescere ꝯtēpserint, eos ab ecclesiasticis beneficiis vsq₃ ad satisfactionem ꝯdignam suspēdere debent, & si eas suspē si detinere præsumpserint, debent eos ab eisdem beneficiis ꝑpetuo remouere: qa tñ ex ꝯstitutione hmōi nulla uel modica utilitas ꝓuenit ꝑꝑ negligētiam prælatoꝝ: nos huic constitutioni quam in regno Siciliæ ꝑpetuis tꝑibus ualituram edidimus innittentes, ipsam ac ēt decernentes inuiolabilr obseruari ꝯtra oēs & singulos qui nūc habent publice ꝯcubinas, ut si infra duos mēses a tꝑe publicationis ꝯstitutionis hmōi cōputādos ꝯcubinas ipsas a se totaliter nō ammouerint, ipsas uel alias in domo ꝓpria vel aliena ulterius minime admissuri, ipso facto ab officio & beneficio sint suspēsi, & si sic suspēsi eas retinuerint usq₃ ad mēsem alium, a bñficiis suis ꝑ locoꝝ ordinarios ꝑpetuo ammoueant̃, q̄s extendi ēt uolumus ad eos qui publice ꝯcubinas recipient in futuꝝ, qđ si archiepi, epi, & alii inferiores, exempti, & non exēpti, ad quos sic spectat correctio clericoꝝ ad ꝓcedendum per ꝯstitutionem hmōi ꝯtra tales clericos obseruandam fuerint negligentes, tādiu ab ingressu ecclesiæ nouerint se suspēsos, donec ꝯstitutionem ipsam ꝯtra clericos ipsos debitæ exequutioni mandabūt. Vt aūt mulieres seu ꝯcubinæ hmōi quæ in eodem crimine sciēter participāt criminosis, pœnam nō possint effugere, si infra tꝑs præfixum ꝯcubinariis qđ supius est expressum, ab eis nō recesserint, nunq̄ ad eos postmodum redituræ, uel aliæ fuerint, quæ de nouo sibi ꝯcubinarios fecerint: extūc ipso facto excōicationis sententiæ eas uolumus subiacere. Ceteꝝ ne prælatus aliqs ad pecuniaꝝ lucꝝ uel quæstum ꝯstitutionem hmōi præsumant cō

uertere; districtius inhibemus ne qs pecuniam uel emolumẽtum aliqđ in utilitatem ꝑpriam ꝯuertẽdum recipiant ex hac cā, qđ si ꝯtra fuerit ꝑpetratum, si Archieps, uel Eps, aut Abbas, uel alius prælatus exẽptus extiterit qui deliquerit in receptione hmōi, donec duplum eius qđ recepit in pios usus ꝯuertat; Archieps, uel Eps a pontificali officio, abbas, uel alius prælatus exẽptus ab officio sint suspensi: alii uero abbates minores & inferioris gradus ꝑsonæ sentẽtiæ excōicationis subiaceant ipso facto, a qua absolui non possint, nisi prius duplum eius qđ recepint in opus pietatis duxerint conuertendum : quas pœnas contrafacientes incurrere uolumus, & in eisdem in his scriptis decernimus puniendos.

Constitutio quadragesima quarta.

Quod clerici congregantes se insimul ultra uiginti numero præter q̄ ad diuinum officium puniantur in unciis duabus.

Docuit experientia reg in ciuitate neap. qdam sacerdotes & clerici seminatores zizaniæ sub pelle agni gerentes lupum, ꝑcurant ꝯgregationes fieri hoīum sub specie boni blandiendo, & sequaces trahunt ad ipsoꝝ neqtiam prēcōceptam, & per ꝯuenticulas & illicita monopolia iniqtatis sibi defensionem ꝑcurāt. Igit cum sit malitiis hoīum obuiandum pn̄ti ꝯstitutione oēs ꝯuēticulas, monopolia, ꝯspirationes, ꝯiurationes quorūlibet clericoꝝ, & ut oīs uia præcludat neqtiæ, ꝯgregationes, & quaslibet adunātias ipsoꝝ ultra uiginti numero ex quacunq̧ cā, prēterq̄ ad diuinum officium celebrandum attentari uel fieri ꝑtinus ꝓhibemus absq̧ nostra licētia speciali: ꝯtemptorem uero quēlibet, & dantes ad hoc auxilium, ꝯsiliū, & fauorem, publice uel occulte, cuiuscunq̧ sint dignitatis, prēeminentiē, ꝯditionis, uel status in unciis auri duabus carlen. de argēto, ut s. dictē cameræ applicandis mulctādum decernimus in his scriptis, exceptis collegiis, & ꝯgregationibus approbatis: quē seu quas pro eoꝝ tractādis negociis oporteat ꝯuenire, seu ꝯgregari pn̄ti non includimus sanctioni, sed eoꝝ, si forte deliquerint in præmissis, ꝯspirationes seu ꝯiurationes illicitas faciendo s̄m iuris cōis dispositionem dimittimus puniendos.

Constitutio quadragesima quinta.

Monitio mœdicorum.

Cvm infirmitas corporalis nonnunq̄ ꝑueniat ex peccato, ꝑut sacri canones attestant, monemus oēs & singulos mœdicos ut q̄primo eos

contingerit uisitare infirmos, teneantur eos, & debeant exhortari, & inducere ut confiteantur peccata sua sacerdoti, eucharistiam recipiant, & alia sacramenta.

Constitutio quadragesima sexta.

Quod rectores ecclesiarum sumptibus sepellire faciant in ipsorum ecclesiis corpora pauperum hominum mortuorum.

ET quia multorum insinuatione didicimus cum clamore, ꝙ nonnulli pauperes & ægeni decedentes in ciuitate & diocesi neap̄. ꝑpter eorum inopiam, pluribus diebus carent ecclesiastica sepultura: volentes ex nostri officii debito de salubri remedio prouidere, præsentium tenore requirimus, ꝙ monemus omnes & singulos Capellanos & Rectores ecclesiarum ciuitatis & diocesis neap̄. prædictarum parrocchiam funeralem habentium, quatenus sub excommunicationis pœna, & vnius vnciæ, vt q̄primum ad ipsorum notitiam peruenerit de morte decedẽtium prædictorum, Capellani præfati notificare debeant Rectoribus supradictis mortem decedentium eorũdem, dictiq; Rectores sublato moræ prædendio, statim ad eorum expensas, vt conuenit, sepelliri faciant in dictis ecclesiis corpora decedentium præscriptorum.

Constitutio quadragesima septima:

Quod incedentes in habitu clericali, non existentes clerici, puniantur in vncia vna.

SIcut crebra ad nos relatio fidedigna perduxit, sunt pleriq; in ciuitate & diocesi neap̄. qui in obprobrium ordinis clericalis, & elusionem, atq; subterfugium iudicii sæcularis, cum non sint clerici, clericali caractere insigniti, incedunt in tonsura, & habitu clericali: volentes, prout ex nostri officii debito obligamur, obuiare de remedio salutari, tenore præsentium requirimus & monemus omnes & singulos huiusmodi incedẽtes in tonsura, & habitu supradictis, quatenus sub pœna vnius vnciæ in carlenis argenti, vt supra, dictæ cameræ applicandæ, in quemlibet contemptorem vice qualibet decernimus puniendum, in tonsura & habitu supradictis incedere nõ debeant, nisi primo legitime ordinati fuerint ad clericalem ordinem supradictum.

Constitutio quadragesima octaua.

Contra Abbatissas & moniales exeuntes de monasteriis, vel sine licentia Archiepiscopi recipientes in eorum monasteriis extraneas personas intrantes dicta monasteria.

SIcut euidentia facti notoriat, & notoria manifestat, moniales monasterioꝝ ciuitatis neap̄. extra sua monasteria ꝑ habitacula sęcularium ꝑsonaꝝ effrenate discurrūt, & intus ipsaꝝ monasteria ꝑsonas quaslibet indifferenter admittūt, in illius cui suam integritatem uolūtate spōtanea deuouerūt, grauem offensam religionis obprobrium, & scādalum pluriꝫ moꝝ. volentes sup his, ꝓut sollicitat nos cura pastoralis officii, salubriter ꝓuidere, pn̄ti edicto publico, qđ in dictis monasteriis publice diuulgari, & in hostiis eorūdem monasterioꝝ affigi iussimus, ut nemini sit occultū, reqrimus, monemus, atq; hortamur oēs & singulas abbatissas & moniales dictoꝝ monasterioꝝ quatenus deinceps moniales eædem non egrediant̃ ipsaꝝ monasteria quacūq; ratione uel cā, & pra fatę abbatissę ꝯtra hæc fieri aliquatenus nō ꝑmittant, & si qua monialis uel abbatissa ad pn̄s extra suum monasteriū fuerit, infra trium dieꝝ spatium a die publicationis pn̄tium cōputandum redire debeant cū effectu ad claustꝝ monasterii prælibati: & si forsan cā rōnabilis egrediendi monasterium suaderet: eo casu uolumus pro parte ipsaꝝ monialium ad nos recursum haberi ꝓ egrediendi licētia obtinenda: & ut præscriptę moniales liberius Deo seruire debeāt, & a mūdanis ꝯspectibus separari, easdem moniales & abbatissas, ut. s̄. reqrimus & monemus quatenus nulla abbatissa uel monialis intus monasterium earūdem, aut intus domos ipsis deputatas sub prętextu audiendaꝝ ꝯfessionum, seu prædicationum, uel celebrationis diuini officii recipiat, uel intrare ꝑmittat aliquem religiosum, uel sęcularem clericum, ēt prætextu exercendaꝝ ꝓcurationum cuiuscunq; dignitatis aut pręeminētię, ꝯditionis, aut status existat, ēt si pontificali uel quacūq; præfulgeat dignitate, uel ēt laicum quocūq; prętextu, & nullus pręclictoꝝ intrare audeat uel præsumat, sine nostra licētia speciali: excipimus religiosos, uel sęculares clericos, siue laicos in die ꝯsecrationis alicuius abbatissę uel monialis, dū missa ibidem celebrat̃, in die peculiarium festiuitatū ipsaꝝ a primis uespis usq; ad secundas uespas tunc ꝓxime uenturas sequentes, & in die funeris, dū officium mortuoꝝ celebrat̃, & prædicat̃, & medicos ex cā rōnabili, seu monitionis flobothomationis ad pręscripta monasteria accedētes, dūmodo in pręclictis nihil fraudis siue doli fingatur. Monemus insup pro primo, secūdo, tertio & ultimo ꝑemptorio quālibet pręclictaꝝ ꝑsonaꝝ, de q̄bus in genere uel in specie facimus mentionem, eisdem sub excōicationis pœna infrascriptis mandantes ut pręclicta, & ipsoꝝ quęlibet debeant obseruare, aliogn ipsas ex qualibet negli-

gentia uel ↄtemptu ↄtra modum & formam, prædictos excõicationis sñiam decernimus incurrere ipso facto, præter epos, quos ex hmõi cõtemptu ob reuerẽtiam dignitatis, ingressus ecclesiæ tm̃ incurrere eoipso decernimus in his scriptis, & faciemus noĩatim excõicatos publice nũciari tãdiu donec ad mãdata ecclesię atq; nr̃a humilr redeũtes, & satisfactionẽ ↄdignã absolutionis bñficiũ exinde a nobis meruerint obtinere.

Constitutio quadragesima nona.

Excommunicatio contra associantes moniales prędictas contra formam constitutionis supradictæ.

VT prescriptæ moniales claustꝝ retineant, oẽmq; materiam egrediendi eaꝝ monasteriũ eisdem monialibus pręcidere cupiẽtes, monemus oẽs & singulos clericos & laicos ciuitatis & dioc. neap. & morantes in eis, quatenus deinceps nullã monialem egrediẽtem de suo monasterio associare seu comitari debeat ad domũ alicuius ↄsanguinei vel amici, nisi cã rõnabili suadẽte, de nr̃a licentia egrederet̃ de monasterio supradicto. in contrafaciẽtes excõicationis sñiam ferimus in his scriptis.

Constitutio quinquagesima.

Contra monachos incedentes solos extra ipsoꝝ monasteria.

VOlentes ut monachi, q relictis mũdanis illecebris, elegerũt in religionis habitu in arce ↄtẽplationis dño famulari, a qbuslibet deuiis preseruent̃, statuimus & ordinamus ꝙ nullus monachus monasteriũ ciuitatis uel dioc. neap. egrediat̃ de suo monasterio, nisi forsitan egrediẽdi cã iusta & rõnabilis suaderet: quo casu cõmittimus ꝙ egrediat̃ associatus uno alio monacho eiusdem monasterii incedentes cũ cucullis, & ad loca honesta tm̃modo accedentes, ac de sui abbatis impetrata licẽtia, uel obtẽta. In cõtẽptorem uero quẽlibet in his scriptis excõicationis sñiam ꝑmulgamus, his dũtaxat exceptis qui de licentia sui abbatis uel supioris extra ciuitatem neap. accesserit associatus uno alio monacho sui monasterii, uel alio honesto socio, siue famulo.

Constitutio quinquagesima prima.

Quòd permanentes excommunicati publice per mensem, soluant florenum unum.

iura ꝓcedũt,ſed ẽt oĩ ordine iuris & iudicii prætermiſſo,ipſaſq; decidere, & terminare,ſola cãæ principalis inſpecta indagine & ſubſtãtia veritatis.

Conſtitutio quinquageſima quarta.

De modo procedendi ſuper inſtrumento publico in iudicio producto,& pœna in eo contenta.

CIrca iuſtitiæ tramites oculos noſtræ ꝓuiſionis,libẽter aduertimus ar mando legũ munimine præſidalem ſolertiam,vt pellat̃ falſitas,mẽ daciũ ſileat,& tota veritate luceſcat, ad hoc ẽt iuxta catholicoꝝ Principũ ritus laudabiles pñti ꝯſtitutione,ſeu ſtatuto ꝑpetuo valituro deſcribimus edicimus,ordinamus,ſtatuimus,& firmamus, ꝙ quotieſcũq; creditor ali cuius inſtr̃i publici, pœna & iuramento vallati, debitorem ſuũ in eodem inſtr̃o cõſcriptum noluerit in archiepali curia ſupradicta neap.de dictis debito principali,pœna, & ꝑiurio,vel altero ipſoꝝ impetere, denũciare, vel ẽt accuſare,cogi poſſit ꝑ dictã curiam & cõpelli abſq; iudicioꝝ ſtrepi tu & figura ſũmarie,& de plano,& teneat̃ ſi actor uel ipſa curia maluerit ſup dictis pœna,& ꝑiurio,ipſorũq; altero, ac principali debito cõſcripto, ibidem ſup tenore inſtr̃i prædicti lecti,& vulgarizati eidẽ particulariter & diſtincte,impetitus,denũciatus,vel accuſatus,ipſe abſq; oblatione libel li petitionis & capituloꝝ alioꝝ quorũlibet reſpondere,& ꝑ reſpõſionem hmõi in cã ipſa fiat litis conteſtatio,& ſic legitime conteſtata,ac calũniæ iur̃m in oĩbus capitulis ꝯtẽtis in calũniæ iur̃o a partibus actrices,& curiæ cauere idonee teneat̃ in cã ipſa de iudicio ſiſti, iudicato ſoluẽdo in oĩbus huius clauſulis opportunis,& alias in forma ipſius curiæ cõſueta,dictęq; parti actrici & curiæ ſufficiat ꝓpoſitionibus,articulis,capitulis,& ꝓbatio nibus ſuis oĩum & ſinguloꝝ cõtentoꝝ in dicto inſtr̃o, dictum inſtr̃m tm̃ ꝓducere,cui inſtr̃o interim fidem veridicam volumus & decernimus ad hiberi donec infra cõpetentem terminũ contra ipſum inſtr̃m, & cõtenta in eo,ꝓbationes legitimas & ſufficiẽtes fecerit,& effectualr̃ ꝓduxerit, & ꝓbauerit pars aduerſa. Veꝝ qa defenſiones a iure naturę ſunt ẽt introdu ctæ:volumus,& decernimus ꝙ parti aduerſæ cõuentæ prædictę ad oẽm ſuã defenſionẽ faciẽdã & ꝓducẽdã in cã ipſa.x.dieꝝ terminus pemptori us ſtatuat̃:& cũ ꝓbationũ facultas anguſtãda nõ ſit,ſed potius ampliãda xx. alioꝝ dieꝝ adꝓbãdum cũ effectu eaſdẽ terminus alius pẽptorius prę figat̃,ac ſucceſſiue in cã hmõi ꝓcedat̃,ipſaq; elapſo dicto termino fine ca nonico terminet̃,ꝓut iuſtitia ſuadebit,aliis iuris ſolẽnitatibus ꝓtermiſſis.

Conſtitutio quinquageſima quinta.

Quod non admittatur quis ad accusandum, nisi prius se obliget ad certam pœnam.

NE calūniantium pcax temeritas, audacia pnius ad falsitatis ꝯuēta decurrat hac edictali cōstitutione ppetuo valitura describimus, edicimus, ordinamus, statuimus, atq; firmamus denūciatorem seu accusatorem quēlibet in dicta archiepāli curia cuiuscūq; criminis, nō admitti, nisi se inscribat, & obliget primitus ad certā pœnā ꝯdecentē in denūciatione seu accusatione ipsa ꝯtēta, ita q curia ipsa obtineat legitime pbatur.

Constitutio quinquagesima sexta.

Constitutio de refectione expensarum per contumacem in decem granis ante litem contestatam.

ITem ne fraus patrocinet cōtumacibus, siue dolus, cōdēnationem expensaꝝ ante litis ingressum factaꝝ p partem cōparentem in curia antedicta determinatam fore disponētes, cōtumacem partem alteri parti quæ cōparuerit supradictæ pro expēsis prædictis in .x. granis auri mulctamus, & mulctando decernimus uice qualibet in his scriptis.

Constitutio quinquagesima septima.

Constitutio q sufficiat bina citatio ad domum, vt contumax reputetur.

POrrō calūniosis anfractibus & dispēdiis litigātium viam præcidere cupiētes, cū paꝝ pdesset obedientia humilibus si ꝯtēptus cōtumacibus nō obesset pñti cōstitutione describimus, edicimus, ordinamus, atq; firmamus, q cōtra citatum quauis ex cā in dicta curia, & cōtumacem sufficiat bina citatio ad domū habitationis suæ, ēt si citatio ipsa citatū eūdē psonalr nō apprehēderet, vel vnica citatio psonalis, vt ꝯtra eundē citatū nō cōparētē & ꝯtumacē, pcedi possit legitime ad excōicationis sñiam & alias pœnas iuris & remedia tāq̄ ꝯtra veꝝ, manifestū, & notoriū ꝯtumacē.

Constitutio quinquagesima octaua.

Contra iniuriantes officiales, aduocatos, & pcuratores curiæ archiepālis.

DEcet præsidētes in solio, quos maioritatis sublimat auctoritas, vt cultus extollat iustitiæ, quæ constans & ppetuo māsura describit in sui

distributione psonas non excipiēs, nec differētias introducens, & ne p cu iusuis supstitiosæ malignitatis astutiam pstrata subiaceat, puisione dñicæ puidere. Nēpe ad nos nup, qđ moleste referimus, infausti rumoris asser- tione puenit, q iniq filii hoīum, pacis æmuli, dissidiæ zelatores, nōnulli ac cedētes ad nostram archiepālem curiam humilr iustitiam petituros, pcu ratores, aduocatos, officialesq; nostros, & einsdem curię ad explicationem & exequutionem iustitiæ deputatos interdū iniuriis, necnon & cōtume- liis, qñq; verberibus affixere, & maxime in nostro archiepāli palatio, vbi ipsa curia regit, in quo velut tutissimo refugio non debuit oriri iniuriādi occasio vbi iura reddunt, quo fit, vt picula, rācores, & odia, ac alia nephā- da multipliciter subsequuta, psæpe iuris exequutio, quæ licet in se non ha beat iniuriam, iniuriata succūbit. Igit in partem sollicitudinis euocati, nō valentes hęc sub dissimulatione trāsire, cū sit fouere crimina ipsoꝝ, non tollere cōtra patratores hmōi, & pręstātes ad hęc auxilium, cōsilium, vel fauorem cōsurgat nouella ppago iustitię, qua pñti cōstitutioni, seu statu to ppetuo valituro, describimus, & monemus oēs & singulos de ciuitate & dioc. neap. & cōmorantes in eis quatenus deinceps dictis accedētibus ad ipsam curiam iustitiam petituris, pcuratoribus, aduocatis, & officiali- bus, vel alicui eorūdem iniurias, cōtumelias, & verbera verbales, vel pso- nales inferre, vel inferri facere, maxime in palatio supradicto, & ambiti- bus ipsius, nec ad id pręstare auxiliū, cōsilium, vel fauorem quoquo mo do audeāt vel pręsumāt: contēptorem vero quēlibet præmissoꝝ vel ali- cuius ipsoꝝ exnunc put extunc dicta monitione præmissa canonica ex- cōmunicamus sententialiter in his scriptis, a qua absolui non valeāt, nisi satisfactione præmissa, & remissionē a parte offensa primitus obtinuerit.

Constitutio quinquagesima nona.

Excommunicatio contra detinentes, & non restituentes in- strumenta & cautelas post debitum solutum.

Quia bona fides non patit vt semel exactū sæpius exigat: monemus oēs & singulos de ciuitate & dioc. neap. & cōmorantes in eis hñtes instra publica vel cautelas alias debiti pecunię, vel rei alterius cu iuscūq; p ipsos mutuati, seu crediti, quatenus post reqsitionem de restitu endo dicto instro, vel cautela dicti debiti exsoluti p debitorem hmōi inde factam dictū instrm, seu cautelam incisum eidem debitori restituere, vel ipsum debitorem de dicto debito quietare debeat, & ppetuo p instrm pu blicū vel aliter legitime liberare debeat cū effectu ipsum debitū exsolutū teꝝ nullatenus petiturus: cōtemptorem vero quēlibet sic monitū, dicta

monitione præmissa canonica, excõicamus sententialiter in his scriptis. verum cũ sint nõnulli de dictis ciuitate & dioc. & cõmorantes in eis, qui in suaꝝ piculum aĩaꝝ, & alioꝝ præiudicium & iacturam detinent fraudulenter indebite occupata instr͞a publica, priuilegia, & cautelas alias de iure, & ad alios plenarie ptinentes: monemus oẽs & singulos hmõi detentores & occupatores quatenus dicta instr͞a, priuilegia, & cautelas his ad quos de iure spectare noscunt̃, restituere debeant cũ effectu: contemptorem vero quemlibet sic monitum dicta monitione præmissa canonica excommunicamus sententialiter in his scriptis.

Constitutio sexagesima.

Quo'd in celebratione missarum præsbiteri himnos, orationes, & alia instituta solennia dicere non ommittãt, alioqn sunt excõmunicati.

IN ciuitate & dioc. neap̃. inter presbiteros, dũ p eos missaꝝ celebrantur solennia, qdam abusus adeo inoleuit, ꝙ hmõi celebrãdo solẽnia, psalmos, himnos, orationes, & alia quæ nõ debent pp causam aliq̃ prætermitti, pp ipsoꝝ ignorantiæ cecitatem missas celebrare fugientes, ommittũt dicere, vt tenent̃, licet populo p suppressa verba id dicere se ostendunt, pp qđ præsbiteri ipsi solẽnia ipsa taliter sincopãtes, non solũ Deo, cui non verent̃, illudunt, sed populo, quem decipiunt, se astringunt: sup qbus nos ex officii nostri debito volentes salubriter ꝓuidere, oẽs & singulos præsbiteros ciuitatis & dioc. neap̃. & in eis degẽtes auctoritate p̃ntium reqrimus, & monemus, eisq; & cuilibet ipsoꝝ sub excõicationis pœna, quam si mãdati nostri hmõi ꝯtẽptores extiterint, ꝓferimus exnunc ꝓut extunc sententiał̃r in his scriptis districte præcipimus, & mãdamus quatenus psalmos, himnos, orationes, & alia quæcunq; solẽnia p. S. Romanam ecclesiam ordinata in celebratione missaꝝ, ſ̃m ꝙ p sua tpa per ipsam ecclesiam sunt distributa, dicere debeant expressis verbis, vel legendo, aut cantando, ſ̃m ꝙ feria exiget, siue festum.

Constitutio sexagesima prima.

Quo'd in celebratione missarum vinum & aquam diuisim in calicem ponant præsbiteri, nec vinum limphatum teneant in altari.

ATtendentes ꝙ sacri canones de cõmixtione aquæ cũ vino in sacramento eucharistiæ, vt diuisim in calicem immittant̃, deliberatione ꝓuida statuere, eadem auctoritate monemus oẽs & singulos presbiteros

ciuitatis

ciuitatis & dioc. prædictę, & in eis degētes, eisq; & cuilibet ipsorū mādamus sub excōicationis pœna districtius, quatenus ad altare vinū limphatū, siue aqua mixtū portare, aut deferri per alium, pati non audeāt, sive mandent, sed primo vinum in debita quantitate, & successiue aquam in minori quantitate quàm sit vinum, iuxta canonica instituta, per ipsos poni mandamus in calicem, cum de Christi latere primo sanguis, postea aqua profluxerint, sm̄ euangelicam veritatem: in contrarium vero facientes exnunc prout extunc excommunicationis sententiam proferimus sententialiter in his scriptis.

Constitutio sexagesima secunda.

Quòd in altari luminaria congrua teneantur in celebratione missarum.

MOnemus etiam omnes & singulos præsbiteros ipsos, ac eis & cuilibet ipsorum eadem auctoritate sub excōmunicationis pœna, districte præcipiendo mandamus quatenus dum per eos missarum tam ueneranda solennia celebrantur, lumina debita, sm̄ q̄ tempus & facultates eorum exigunt, teneant in altari, vt ex hoc fides & deuotio apud omnes augeantur in mentibus: inobedientes autem excommunicationis in his scriptis sententiam promulgamus.

Constitutio sexagesima tertia.

Quòd trahentes clericos ad forum sæculare sunt excommunicati.

INaudita præsumptio vsq; adeo illicitis ausibus aditum patefecit, vt clerici, & laici, ac aliæ personæ quælibet, clericos scienter criminaliter & ciuiliter ad iudicia publica pertrahunt, suo Pontifice & ordinario iudice derelicto, quod & in præiudicium libertatis ecclesiasticæ prouenire dignoscitur, & canonicis ac ciuilibus sanctionibus, super hoc pie editis, non modicum derogare: igitur super præmissis prouidere volentes, & præsumptuosam voluntatem talium, inquantum possumus, refrenare, de consensu nostri neap. capituli præsenti constitutione statuimus, & omnes & singulos tales trahentes clericos, vt præmittitur, coram iudice sæculari, siue clerici fuerint, siue laici, vtriusq; sexus, siue etiam religiosi, aut aliæ personæ quæcunq;, monemus vt vlterius præmissa, vel aliquod præmissorū facere non attentent, per se, vel per alios, publice, vel occul-

te, alioquin in ipsos & ipsorum quemlibet, prædicta monitione præmissa exnunc prout extunc excõicationis sententiam ferimus in his scriptis.

Constitutio sexagesima quarta.

Contra mulieres quæ per earum negligentiam suffocant infantes, & quod non debeant tenere in lecto quousque venerint ad tertium annum.

SIcut nos experientia docuit, sunt nonnulli in ciuitate neap. & potissime mulieres, qui infantes filios, siue alios, quos ipsis tenere incumbit in lectis, in quibus nocte dieque dormientes quiescunt, secum retinent, ex quo multos infantes oppressos fuisse cognouimus, culpa, seu negligẽtia ipsorum, vt prædicitur, eos tenentium præcedente. Super quibus occurrere cupientes de consensu nostri Capituli supradicti sub pœna excõicationis monemus omnes & singulos ciuitatis neap. supradictos, vt infantes filios, seu alios, vt præmittitur, vsque ad triennium in lectis, vt præmissum est, secum non teneant, sed in cunabulis, vel loco alio extra lectum quiescere faciant.

Constitutio sexagesima quinta.

Constitutio contra præsbiteros tenentes vltra septem missas in hebdomada.

ANtonius angeli de neap. canonicus neap. Decretorum Doct. Reue. in Christo patris & D. dñi Gasparis diuina miseratione Archiepi nea po. in spiritualibus vicarius generalis. Vniuersos & singulos Christi fideles pñtis constitutionis seriem visuros, tam pñtes quam venturos, saluet ille qui nihil ignorat. Cũ & sacram religionem plantare, & modis oĩbus plãtam fouere teneamur, & ea quæ dum recta sunt, nutrire, ac corrigere, quæ perfectum veritatis impediunt, cõmissa nobis auctoritate vicariatus nostri officii salubriter curemus, ne ab illo qui sedet in throno sanguis inferiorum nostris exquiratur manibus, sane quia ex constitutione quondam bonæ memoriæ Ioannis Præsulis neap. emanata, quæ incipit. Quia per nostrorum peruenit auditum, plerique sacerdotes &c. nõnulla aiarum ligamina ac pericula proueniunt, & in futurum verisimiliter oriri possunt. Idcirco cum consilio, voluntateque beneplacito ven. Capituli neap. prędictam constitutionem cassamus, reuocamus, annullamus, & irritamus, renũciamus, & haberi volumus pro infecta. Itaque secundum eam, nec in iudicio, nec extra iudiciũ valeat

iudicari,& hoc,quātum ad excōicationem tm̄. In aliis vero volumus af fatam ꝯstitutionem firmam esse,sicut prius:statuentes,& firmiter inhibē tes,vt nemo sacerdotum ciuitatis & diocesis neap̄. ac cōmorantes in eis valeat,ac valeāt deinceps retinere in beneficium nisi septem missas tm̄, vel infra,& non vltra:& siqs ausu temerario trāsgressor huius nostræ ꝯsti tutionis inuētus fuerit retinere vltra septem missas,ꝓut supius est expres sum,non solum priuet̄ missa,vel missis,quam,vel quas vltra septem reti nere præsumpserit,sed etiam puniat̄ arbitrio supioris. Quia dignum est enim,vt quos Dei timor a malo nō reuocat, saltem coerceat seueritas di sciplinæ:& hanc nostram ꝯstitutionem in libro ꝯstitutionum dictæ eccle siæ neapo. annotari,annumerari,reddiq;,inscribi, atq; annis singulis in die quintæ feriæ maioris hebdomadæ in dicta ecclesia hora solita cū ibi populus ꝯfluerit ad diuina publicari volumus,& iubemus: & vt hæc ad oīum & singulorꝝ vtriusq; sexus notitiam deueniant,& deuenire possint, nemoq; verisimiliter prætendere,ac allegare ignorantiam valeat,copi am dictæ constitutionis sigillo rotundo curiæ Archiepālis neap̄. quo in talibus vtimur impressione munitam in valuis dictæ neap̄.ecclesiæ affi gendam fieri decernimus,& mandamus affigi. Datum,& actum Neap̄. in choro dictæ neap̄.ecclesiæ, Anno Dn̄i.M.CCCC.XL. Die quinto mensis Ianuarii,tertię indictionis,Pontificatus Sanctissimi in Christo pa tris & D.nostri Dn̄i Eugenii, diuina ꝓuidentia Papæ.iiii.anno nono.

Constitutio sexagesima sexta.

Constitutio ꝙ quotidie fieri debeat collecta almi patris Ia nuarii, exceptis diebus quibus est interdictum ne fiat, & etiam ꝙ eius festum cum ipsius octaua sub du plici officio celebretur,& ꝙ semel in mēse per totius anni circulum eius festum sub duplici officio fiat, & ꝙ in missa dicatur Credo in vnum Deum,tam in festo q̄ in fra octa uam,& in octa ua,& quotiescūq; eius festū ꝯtingit ce lebrari.

ANtonius angeli de neap̄.canonicus ecclesię neap̄.Decretorūq; Doc. R.in Christo patris & D.Dn̄i Gasparis miseratione diuina Archiepī

Gaspar de Diano

neapolitani, in spiritualibus Vicarius generalis: Sacrosancta Romana ecclesia piissima consideratione statuit vt crebris decoretur solennitatibus, hi qui pro Christi nomine coronam martirii adepti sunt, cum sæpissimis deprecationibus apud Dei altissimi Filium instare non desinunt pro nobis in hac miseriæ valle degentibus intercedendo, vt qui cælestia pariter & æterna disponit, & affluenter supnorum dona non deficit elargiri, in sua immarcessibili gloria supremi iudicii die nos collocet. Cum autem inter martirum turmas gloriosissimum Antistitem Ianuarium eximiis miraculis extrenue decoratum, nostrum sentiamus esse primum patronum, huiusque almæ ciuitatis, atque eius ciuium fauorabilem defensorem, qui velut stella matutina inter Angelorum agmina irradiat, & pro clero suoque populo affluenter deprecari ac effundere præces non desinit: hæsitari enim a nemine debet hanc Neapolitanam ciuitatem eius clipeo sedulo, protegique muniri: ideo eius altissimum festum omni veneratione dignissimum, cum ipsius duplici octaua sub duplici festo, cum consilio, voluntate, beneplacitoque venerabilis Capituli neap. decernimus, ordinamus, statuimus, & mandamus perpetuis temporibus fieri ac celebrari, prout in nostra rubrica inferius posita declarabitur: & vt Christi fideles ad tantæ festiuitatis solennitatem deuotissime confluant omnibus vere pœnitentibus & confessis ipsam ecclesiam fœlicissimi martiris Ianuarii visitantibus, vel vbicunque eius officium contingerit celebrari, auctoritate Apostolorum Petri & Pauli, ac ipsius almi pontificis Ianuarii consisi quadraginta dies de iniunctis eis pœnitentiis misericorditer relaxamus: adiicientes, & firmiter statuetes quod quotidie debeat fieri collecta præfati excelsi Pontificis, illis dumtaxat exceptis diebusque temporibus quibus ab ecclesia est interdictum, ne fiat Principis Apostolorum collecta, prout in Breuiario continetur: Sed quia in Sacro eloquio scriptum est, quod is cui plus donatur plus diligit: ideo statuendo mandamus quod prædicti Antistitis gratiosissimi per totius anni circulum semel in mense eius festum sub duplici officio debeat celebrari. s. xxiiii. Ianuarii. iiii. Februarii, prima dominica mensis Maii fiat festum eius sacratissimæ translationis, prima Iunii. xiiii. Iulii. xxiii. Augusti. xix. Septembris celebretur officium elegantissimi eius martirii: de quo festo mãdamus fieri octauam sub duplici officio, vt. s. Sexta Octobris. xvii. Nouembris. xvi. Decembris: ita tamen quod si dictum officium prædictis diebus celebrari nõ poterit, aliquo festo duplici impediente, vel dominicæ quæ non potest cantari, in alia sequenti dominica prædictum festum transferatur in diem immediate sequentem: & si illa die non poterit celebrari, transferatur in aliam diem quousque poterit celebrari: Mandamus etiam quod semper in missa eiusdem præciosissimi Præsulis dici debeat Symbolum. i. Credo in vnum

Deum.

Deum, quotiescunq; prędictum officium, vt. s. dictum est, celebrabitur. Volentes & etiam statuentes, q oēs tam clerici q̄ religiosi, religiosęq; moniales, ac sorores ciuitatis & dioc. neap̄. ac cōmorantes in eis, cuiuscunq; conditionis, ordinis, dignitatis, gradus, ac praeminētię existant, hæc obseruare debeant: & qa nil pdesset humilitas humilibus, si conteptus contumacibus non obesset: & quędam sunt culpę in qbus est culpa relaxare vindictam, ideo trāsgressores huius nostrę cōstitutionis, & infrascriptaę rubricaę mulctari volumus, & iubemus pœna vnius floreni auri cameręe dñi Archiepi neap̄. applicandi: & hęc fiant ad laudem & gloriam tāti militis cęlestis Ianuarii, vt eius orationibus q in astris viget, vbi fœlicem hic longeuam concedat vitam. Datum neap̄. in choro maioris ecclesiæ neap̄. sub anno Dñi. M. CCCC. XL die. xxviii. mensis Nouēbris quartę indictionis, Pont. Sanctissimi in Christo patris & D. dñi Eugenii diuina prouidentia Papæ. iiii. anno decimo.

Sequitur Rubrica supradictæ constitutionis, vesperas & matutinas.

Nota q infra octauam almi Pontificis Ianuarii fit idem officium qd in die, & fiunt quotidie nouem lectiones, sex de passione eius, & tres de miraculis ipsius: de festiuitatibus infra octauam occurrentibus nihil tunc agit, sed post octauam celebrant: festum aūt. s. Mathei celebretur eo die quo cadit, & non fit cōmemoratio in vtrisq; vespis, matutino, & missa: historia IVDIT ponat sequenti dñica, historia vero HESTER ponatur p hebdomadam: si vero post octauā dñica aliqua non occurrerit, tūc historia IVDIT & HESTER ponat post octauā patris Ianuarii, vt melius videbit celebrent: si vero festum beati Ianuarii in dñica venerit, totum officium fit de festo cum cōmemoratione dñicę, & silr fit in octaua: in dñica celebranda in qua volumus duplex officium celebrari, & tunc historia IVDIT & HESTER ponant secunda & tertia feria post octauam: si vero festum almi ptectoris Ianuarii occurrerit qnta feria, historia THOBIAE ponit scda feria post octauam Natiuitatis sacratissimę Marię virginis, & historia IVDIT & HESTER ponant post octauam patris Ianuarii feria sexta & sabbato immediate seq. post vero octauam splendidissimi nostri patris Ianuarii reassumit officium gloriosissimę virginis Marię. Notādum q si numerus hebdomadaę fuerit. xxv. tunc dimittat illa dñica quę venerit in festo, vel infra octauam nostri defensoris Ianuarii: infra octauam almi patris Ianuarii quotidie sex lectiones leguntur de passione ipsius, et tres de miraculis eiusdem. Data per eundem Antonium angeli de neapoli, Vicarium, vt. s.

Sequitur rubrica missæ excelsi patris
nostri beatissimi Ianuarii.

Notandum quod infra octauam almi patris Ianuarii fit idem officium quod in die. De festiuitatibus autem occurrentibus nihil tunc agitur, sed post octauam celebrantur: festum vero beati Mathei apostoli & euangelistæ fit eo die quo cadit: & quotidie dicitur, Credo. vltima die octauæ fiat officium duplex sicut in prima die festi. Data vt supra.

Excommunicatio contra choreantes, seu conuiuia facientes in ecclesiis.

Canone docente, instruimur domum domini in cultu diuino cum debita veneratione seruare: ad ecclesias nanque humilis & deuotus debet esse ingressus, & in eis quieta conuersatio, Deo grata: in ipsis siquidem non solum instruitur, sed etiam reficitur populus, qui ibi conuenit ad diuina: ex quo in locis eisdem cessare debent varia, & multo fortius fœda, & prophana colloquia, confabulationes quælibet, & quæcunque alia quæ diuinum possunt turbare officium, aut oculos diuinæ offendere maiestatis: ne vbi peccatorum est venia postulanda, ibi peccandi detur occasio, aut deprehendantur peccata committi: ad quorum omnium obseruationem Christianum populum qui ad ipsas conuenit ex mero nobis pastorali officio inducere cogimus, & modis omnibus coarctare. Sane diebus non longe præteritis in ciuitate neapolitana abusio quædam inualuit, vt in ecclesiis in quibus attendi debent intentis præcordiis sacra solēnia, choreæ fiunt, atque conuiuia, introducuntur equi, aliique actus noxii, & detestabiles exercentur: super quibus volentes omnem materiam amputare, de consensu nostri neapolitani Capituli statuimus, ac monemus omnes & singulos mares & fœminas ciuitatis, & diocesis neap. & degentes in eis, cuiuscunque status, seu conditionis existant, vt in ecclesiis ipsis, aut ipsarum aliqua, choreas, aut conuiuia non faciant, equos non introducant, vel ipsos intrare non permittant, aut per se, vel alios ex causa quacunque teneant, causa offerendi eosdem pro funere, seu representationis alicuius faciendæ, de nostra licentia dumtaxat excepta: alioquin in ipsos, & ipsorum quemlibet excommunicationis sententiam ferimus in his scriptis.

Expliciunt Constitutiones sinodales, per Reuerendiss. D. Dominum Archiepiscopum neap. eiusque venerabilem Capitulum nuprime editas, ac Venetiis anno ab incarnatione. 1542. excussas.

QVESTE SONO LE CONSTITVTIONI,

ORDINATE PER LO REVERENDISS. Monsignor lo Archiepiscopo de Napoli,& suo Capitolo, contra quelle persone che commetteranno li infrascritti Delitti, ouero peccati.

Videlicet.

IN PRIMIS escommunicammo tutte quelle persone lequali blastemmano lo omnipotente Dio,la gloriosa vergine Maria,& li Santi publicamente,con animo deliberato,& peruersa consuetudine.

Escommunicammo tutti li heretici & scismatici,& tutte quelle persone che danno aiuto & fauore.

Escommunicammo tutte le fattocchiare,& tutte quelle persone che gettano le sorti,& quelli che fanno incanti,& sortilegii per indiuinare,& tutte quelle persone che vanno ad esse fattocchiare per tali cose.

Escommunicammo tutte quelle persone, tanto Preti quanto clerici, & secolari,che pigliano,& danno della santa cresma,dell'oglio santo,& dell'oglio delli infirmi per alcuna indiuinatione,ouer fattocchiaria.

Escommunicammo tutte quelle persone ch'abbrusciano,ouero pongono,o' fanno poner fuoco nelle possessioni,ouer terre,& case della maggiore chiesa di Napoli,& altre di sua dioceſi,& d'altre psone priuate.

Escommunicammo tutte quelle persone che contraheno de facto lo matrimonio secundo loco, poi che hanno contratto con altro primamente lo matrimonio di presente legitimamente.

Escommunicammo tutte quelle psone che fanno vsura publicamente.

Escommunicammo tutte quelle persone lequali scriueno, o' fanno scriuere li contratti fittitij & simolati in fraude di vsura.

Escommunicammo tutte quelle persone lequali falsamente fanno li instrumenti,ouero falsificano le litere apostolice,& del Reuerendissimo Monsignor lo Archiepiscopo di Napoli.

Escommunicammo tutte quelle persone che deponeno, ouero dicono, o' fanno dire falso testimonio,o' vsano falsi testimonii,e falsi ditti,ouero instrumenti falsi scientemente.

Escommunicammo tutte quelle persone che giocano all'azarra, o' con dadi,& altri giochi illiciti nelle chiese,& tutte quelle che peccano carnalmente,o' chi commettessino roffianitio nella magior chiesa di Napoli,& in altre chiese di nostra diocesi.

Escommunicammo tutte quelle persone lequali occopano li beni, ragioni,& scritture, tanto publice come priuate della magior chiesa di Napoli,& di altre chiese di nostra diocesi iniustamente.

Escommunicammo tutti quelli clerici che tengono raccommandati li beneficii senza alcuno iusto titolo,& non renonciano infra otto di, incominciando dal di della publicatione.

Escommunicammo tutte quelle persone che pongono,o' fanno ponere li giuramenti nelli contratti delli vassalli della magior chiesa di Napoli, & che fanno contratti di alienatione, ouero pignoratione delli beni de ditti vassalli,senza licentia del Reuerendissimo Monsignor lo Archiepiscopo di Napoli.

Escommunicammo tutti quelli della citta & diocesi de Napoli quali se fanno promouer alli ordini ecclesiastici da altro Prelato, senza licentia della Sancta de.N.S.& del R.Mon.lo Archiepiscopo di Napoli.

Escommunicammo tutte quelle persone che fanno conuenir clerici,ouero persone ecclesiastice alla corte secolare,& tutti Giudici,& Ouficiali che consenteno che tal cause si trattino nelle loro corti, in prei dicio della corte ecclesiastica.

Escommunicammo tutte quelle persone che dishonestamente saltano, o' fanno conuiti alle chiese,ouero capelle.

Escommunicammo tutti monaci & frati di nostra diocesi che vanno so

li fora de loro monasterii.

Escommunicammo tutti quelli religiosi, preiti, & Diaconi liquali hanno imprestati habiti, cotte, & altre cose ecclesiastice a gioco di Carneleuare, & altri atti inhonesti, & prohibiti, & quelli che l'hanno portate.

Escommunicammo tutti li frati mendicanti che vanno pcessionalmente p la citta di Napoli, senza licentia del R. Archiepiscopo di Napoli.

Escommunicammo tutti li esequutori delli testamenti delli defonti che tengono, & non assignano le possessioni legate a quelli che celebrano le messe per le anime delli defonti infra quindeci di, incominciando dal di della presente publicatione.

Escommunicammo tutti li Preiti forastieri liquali celebrano, ouero amministrano li ecclesiastici sacramenti nella citta & diocesi de Napoli, senza licentia del R. Archiepiscopo di Napoli, o' de suo Vicario.

Escommunicammo tutti li Preiti liquali fanno seruire le messe & beneficii loro per substituto, senza licentia del R. Archiepiscopo di Napoli.

Escommunicammo tutte quelle psone lequali conferiscono messe, & altri beneficii, senza confirmatione del R.M.lo Archiepiscopo di Napoli.

Escommunicammo tutti li notari che scriueno li testamenti delli defonti & non li manifestano infra otto di, dal di della morte delli testatori alla corte del R. Archiepiscopo di Nap. o' del suo legitimo pcuratore.

Escommunicammo tutte quelle persone lequali non pagano la quarta delli legati lasciati per li testatori delli loro testamenti infra vno mese al R. Archiepiscopo di Napoli, cōtando dal di che pigliano li legati.

Escommunicammo le abbatesse & monache della citta di Napoli subditi al R. M. lo Archiepiscopo di Napoli che escono dalli loro monasterii, & che pigliano & recettano alli loro monasterii le persone estranee, senza licentia del R. M. lo Archiepiscopo di Napoli.

Escommunicammo tutte quelle persone lequali accompagnano le moniache per la citta de Napoli, contra la forma delle constitutioni sopradette. del R. M. lo Archiepiscopo.

Pronunciammo per escommunicati tutti li religiosi, di qual grado & religione si sia, liquali intrasseno dentro li monasterii di monache, senza licentia del R. M. lo Archiepiscopo di Napoli, o' del suo Vicario, secõdo il priuilegio di Papa Innocentio. iii.

Commandammo sotto pena di escommunicatione, & di priuatione de beneficii, & mille libre di cera, che nissuno clerico, ne Preite debba tenere concubine publice, ne in casa sua, ne de altri: & chi le tenesse, le debbia cazzare infra spatio de quindeci di, quali le diammo: cinque per lo primo, cinque per lo secondo, & cinque per lo terzo & vltimo peremptorio termine, sotto la pena predetta.

Monimmo sotto pena di escommunicatione tutte quelle persone lequali in nostra diocesi vsano li priuilegii de indulgentie, non le debbano vsare, senza farne conscientia al R. M lo Archiepiscopo di Napoli.

Monimmo sotto pena di escommunicatione tutte quelle donne che fussero concubine de clerici & Preiti, che infra spatio de quindeci di se ne debbano totalmente partire.

Monimmo sotto pena di escommunicatione che non sia nissuna persona che gette prete, lota, o' immondezza sopra i corpi morti de fideli.

Monimmo sotto pena di escommunicatione che non sia persona che gette vire, vertone, sagitte, prete, ouero altra cosa dannosa alli tetti & fenestre della magior chiesa di Napoli ne delle altre chiese.

Monimmo sotto pena di escommunicatione ogni persona, tanto masculi quanto femine di nostra diocesi non debba tener apoteche aperte per vender, ne far altro esercitio prohibito il di delle feste comandate per la santa madre chiesa, eccetto quelli che vendeno cose da mangiare, da beuere, & da medicinare.

Monimmo sotto pena di escommunicatione ogni persona che non debbano reponer cose che non sono deputate al colto diuino nelle chiese, ouero capelle.

Monimmo sotto pena di escommunicatione ogni pesona che non debbano tener li fanciulli piccolini nelli loro letti per fino a tanto che li detti fanciullini non siano di anni tre.

Monimmo sotto pena di escōmunicatione che non sia nissuno che giet te, ne faza giettare immonditie, ne altre brutture nelli ambiti della magior chiesa di Napoli, & delle altre chiese.

Monimmo tutti li medici, tanto phisici quanto chirurgici quali vanno a visitare li infirmi, che inanci che le ordinino alcun remedio gli ammo niscano che si debbano confessare, & pigliar la sacra cōmunione dalli loro parrocchiani, o' da altri, con licentia di quelli.

Monimmo tutti li esequutori delli testamenti che sotto pena di escōmu nicatione in spatio d'un anno, incominciādo dalla morte del testato re debbano esequire tutti li legati si contengono in detti testamenti.

Monimmo sotto pena di escommunicatione tutti li esequutori delli testa menti che distribuendo loro li legati fatti per li defonti debbano te nere la quarta parte di detti legati, & darla a M. Reuerendiss. lo Archi episcopo di Napoli, ouero di suo procuratore.

Monimmo sotto pena di escommunicatione latę sententiæ, che nissuna persona presuma dire ingiuria, ne contumelia, ne battere, ne con pa role, ne con fatti nissuno di quelli che venissero a dimandar iustitia al la corte di M. R. lo Archiepiscopo di Napoli, ne anchora a nissuno ad uocato, ne procuratore, ne officiale di essa Corte, & specialmente nel palazzo di esso M. R. ouero nel suo distretto, & chi presume far il con trario, da mo lo escommunicammo.

Finiscono le Constitutioni & Monitioni del R. Monsignor lo
Archiepiscopo di Napoli, & suo Capitolo. Stampa
te in Vinegia p Venturino Roffinello,
a instātia del nobel huomo mes
ser Matheo Morelli,
Nell'anno
M . D . XLII.

Registro.

a b A B C D E F G H I K L.
Tutti sono Quaterni, & L Duerno.

fe Caro fedel

S: io quiviā rio cil

162
19

de ciru

Carlo judello sore testimonio degse

